

ALEV ALATLI'NIN ROMAN KARAKTERLERİNDE OTOBİYOGRAFİK İZLER

Asena Göksu DEMİRCİ
Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK

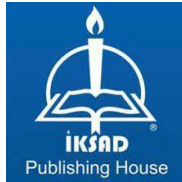
İKSAD
Publishing House

**ALEV ALATLI'NIN ROMAN KARAKTERLERİNDE
OTOBİYOGRAFİK İZLER**

Asena Göksu DEMİRCİ

Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK

DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.14475165>

Copyright © 2024 by iksad publishing house

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TÜRKİYE TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2024©

ISBN: 978-625-367-997-2

Cover Design: İbrahim KAYA

December / 2024

Ankara / Türkiye

Size: 16x24cm

ÖNSÖZ

“Alev ALATLI'nın Romanlarında Karakterler Üzerine Otopiyografik Bir İnceleme” adlı bu çalışma, Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK danışmanlığında hazırlanmış ve 22/ 10/ 2024 tarihinde savunularak başarılı olmuş, “Alev ALATLI'nın Romanlarında Karakterler Üzerine Otopiyografik Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Alev ALATLI (Menemen 1944-İstanbul 2024), romanlarında sadece bireysel kimliğini, analitik düşünme yetisini ve aydın kimliğini ön plana çıkarmak istememiştir. Türkiye'yi ve Türk toplumunu kurtarmayı amaç edinmiştir. Alev ALATLI, eserlerini Türk toplumuna yol göstermek, rehber olmak ve ayna tutmak adına kaleme almıştır.

Kişinin duygu ve düşünce dünyasını, fiziksel, psikolojik portresini, fikir dünyasını aktarabilmek amacıyla otopiyografik anlatılar kurmaca bir çerçeve içerisinde romana dönüştürülmüştür. Anlatılarda yazar, kendi öz yaşam öyküsünü romanın içine dahil ettiği gibi bazen de ideal olanı gözler önüne sermiştir. Yazarın yarattığı karakter ile örtüştüğü durumlar olmuştur. Yarattığı karakterleri farklı adlarla romanın içine dahil etmiştir. Yazar, yaşadığı ana ya da devre şahit olmamıştır. Yakın çevresini gözlemleyerek ya da edindiği tecrübe ve deneyimlerinden yola çıkarak eserini kurgu haline dönüştürmüştür.

Otopiyografi, Yunanca kökenli bir kavram olarak görülmüştür. Auto: kendi, bios: yaşam, grapy ise yazmak anlamında kullanılmıştır. Otopiyografinin yazılma amacı Eski çağlardan günümüze kadar farklı şekillerde sunulmuştur. Otopiyografi, beni ile ilgili itirafta bulunmak ve günah çıkarmak, kendi iç dünyasını, yaşam tarzını, dünya görüşünü, olmasını istediği hayatı aktarabilmek adına kaleme alınmıştır. Otopiyografi, öznenin sosyal hayata girişini ve çevresel faktörler aracılığıyla gelişimini aktarmıştır.

Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var mı?* serisi sırasıyla; *Viva La Muerte!* (*Yaşasın Ölüm!*) (1992), *'Nuke' Türkiye!* (1993), *Valla, Kurda Yedirdin Beni* (1993), *O.K. Musti, Türkiye Tamamdır* (1994). adlı romanlarındaki karakterlerin otopiyografik yansımaları incelenmiştir. 1. Çocukluk ve Aile İlişkileri 2. Okul, Arkadaşlık ve İş İlişkileri 3. Alev ALATLI'nın Düşünce Dünyasının Kahramanlara Yansımaları şeklinde tasnif edilmiştir. ALATLI'nın romanlarındaki karakterlerin portresi ele alınmıştır. Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var Mı?* dört serisinden, röportajlarından ve tez çalışmalarından faydalanılmıştır.

Alev ALATLI ile başkışı Günay Rodoplunun çocukluk ve aile ilişkilerinin, okul ve iş ilişkilerinin, kişiliğinin, siyasi ve sosyal görüşlerinin örtüştüğü görülmüştür. ALATLI'nın arkadaşlık döneminde ise yakın çevresini gözlemlediği düşünülmüştür. Romanları kurgu çerçevesi içerisinde kaleme aldığı anlaşılmıştır.

Başkişi Günay Rodoplu, Alev ALATLI gibi aydın, entelektüel ve yazar kimliği ile öne çıkan bir yazardır. *Or'da Kimse Var mı? Serisi: Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı eserde ALATLI, politika ile haşır neşir olan bir ailede yetişmiştir. Evlerinde dinlenmeyen haber ve okunmayan gazete olmamıştır. Eğitilmiş, entelektüel bir aile tarafından yetiştirilmiştir. Başkişi Günay Rodoplu adlı karakterin Şafak'ın danışmanlığını yapmış olmasının, sol kesime karşı tutumunun ve bakış açısının ALATLI ile örtüştüğü düşünülmüştür. Eşi Kıbrıs Halkçı Parti'nin kurucuları arasında yer almıştır ve ALATLI'nın siyasi ideolojiler hakkında görüşlerini aktarabilmesinde eşinin etkisi olmuştur. *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı romanında 'Kadıncık' adlı eseri kaleme alan başkişi Günay Rodoplu, ALATLI gibi yazar kimliği ile öne çıkmıştır. Yaşadığı çağı ve dünyayı sorgulamıştır. Yerli ve milli unsurlara önem vermiştir.

Or'da Kimse Var mı? Serisi: 'Nuke' Türkiye! adlı eserinde Amerika'da tanıştığı bir hanımefendinin tutumunu ve davranışını yadırgayan ALATLI gibi başkişi Günay Rodoplu da Diana adlı karakterin Batılılaştırma çabasını eleştirmiştir. ALATLI'nın da Amerika'da Diana gibi karakter ile karşılaştığı düşünülmüştür. ALATLI gibi başkişi Günay Rodoplu da insan manzaralarını seven, bütüncül bakış açısıyla yaklaşan karakter olarak görülmüştür. Başkişi Günay Rodoplu, üniversitedeki eğitim sitemini değiştirmek istemiştir. Donanımlı, kültürlü, entelektüel birikime sahip öğrencilerin yetiştirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. *'Nuke' Türkiye!* adlı romanında başkişi Günay Rodoplu İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Yazar, çok yönlü bir kişiliğe sahiptir ve psikoloji alanına ilgi duymuştur. Alev ALATLI, "Sayın Başkan" adlı filmin senaristliğini üstlenmiştir. *'Nuke' Türkiye* adlı eserde başkişi Günay Rodoplu adlı karakter de senaryo yazmıştır fakat film çekmek istememiştir. Alev ALATLI'nın ve başkişi Günay Rodoplu adlı karakterin senaryo yazma becerisine sahip olması bakımından otobiyografik izler taşıdığı görülmüştür.

Or'da Kimse Var mı? Serisi: Valla, Kurda Yedirdin Beni adlı eserde Şiran gibi hileci, üçkağıtçı bir karakter ile ilişki yaşayan başkişi Günay Rodoplunun İngilizce yayıncılık ve pazarlamacılık deneyimi olmuştur. ALATLI, *Bizim English* adlı Türkçe temelli bir İngilizce yayın yönetmenliği yapmıştır. *Valla Kurda Yedirdin Beni* adlı romanında başkişi Günay Rodoplu Ünlü Dershanesinde İngilizce dersi vermiştir. Kendi dilimizdeki kavramların öğrenilmesi gerektiğinin bilincine varmıştır. Yabancı dil ve Türk dilini birleştirerek kendini geliştirmiştir.

Or'da Kimse Var mı? Serisi: O.K. Musti Türkiye Tamamdır adlı romanında Rumeli kökenli ve muhacir olan başkişi Rodoplu, ALATLI gibi Bektaşî soyundan gelmiştir. Amerika'da eğitim görmüştür. Ebeveynleri, savaş yıllarında eziyet ve sıkıntı çekmiştir. Siyaset, ekonomi, eğitim, felsefe, ilahiyat, psikoloji gibi alanlarda eğitim almıştır. ALATLI'nın karakterleri kendi şahsiyetinden, eğitim hayatından, duygu ve düşünce dünyasından izler

taşımaktadır. Alev ALATLI ve başkişi Günay Rodoplu arasındaki benzerlikler eserlerine yansımıştır.

Otobiyografik anlatı olarak kaleme alınan *Or'da Kimse Var mı?* serisinin yarı gerçek yarı kurmaca olduğu görülmüştür. Otobiyografik türde yazar, romanın içine dahil olarak kendi yaşam öyküsünü aktarmıştır bazen de başkasının yaşamını anlatır gibi yaparak kendini arka plana atmıştır.

Yüksek lisans dersleri aşamasında bilgilerinden, tecrübelerinden yararlandığım tez danışmanım Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK'a, lisans ve yüksek lisans döneminde, yol gösteren, desteğini ve yardımını benden esirgemeyen Doç. Dr. Saidbek BOLTABAYEV hocama, yapıcı önerileri ile tezimin oluşmasında katkısı olan değerli jüri üyesi Prof. Dr. Ayşe DEMİR'e, teşekkürlerimi arz ederim.

Tez çalışma sürecinde desteğini ve dualarını hiçbir zaman eksik etmeyen annem ve anneanneme, kitapları bulmamda bana yardımcı olan dayıma ve kuzenime teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
1. ALEV ALATLI'NIN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ	9
1.1. Hayatı.....	9
1.2. Sanatı.....	12
1.3. Eserleri	15
1. Yaseminler Tüter mi Hala? (1985)	15
1.4. Edebiyat Ödülleri	34
1.5. Vefatı.....	34
2. OTOBİYOGRAFİNİN TANIMI, OTOBİYOGRAFİK ROMAN VE TARİHİ GELİŞİMİ	39
2.1. Otobiyografi Kavramı ile Otobiyografik Roman.....	39
2.1.1. Otobiyografi Kavramı	39
2.1.2. Otobiyografik Roman.....	45
2.2. Otobiyografinin Tarihî Gelişimi	51
2.2.1. Türk Edebiyatında Otobiyografi ile Otobiyografik Eserler.....	51
2.2.2. Dünya Edebiyatında Otobiyografi ile Otobiyografik Eserler.....	55
3. ALEV ALATLI'NIN ROMANLARINDA OTOBİYOGRAFİK UNSURLAR	61
3.1. Or'da Kimse Var mı? Serisi: Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!) (2020) Adlı Romanında Otobiyografik Unsurlar.....	62
3.1.1. İş İlişkisi	62
3.1.1.1. Başkişi Günay-Şafak İş İlişkisi.....	62
3.1.2. Alev ALATLI'nın Viva La Muerte! Adlı Romanında Düşünce Dünyasının Kahramanlara Yansımaları	67

3.2. Or'da Kimse Var mı? Serisi: 'Nuke' Türkiye! (2016) Adlı Romanında Otobiyografik Unsurlar.....	93
3.2.1. İş İlişkisi	93
3.2.1.1. Başkişi Günay-Diana İş İlişkisi	93
3.3. Or'da Kimse Var mı? Serisi: Valla, Kurda Yedirdin Beni (2018) Adlı Romanında Otobiyografik Unsurlar.....	105
3.3.1. Arkadaşlık ve İş İlişkisi.....	105
3.3.1.1. Başkişi Günay-Mehmet Arkadaşlık İlişkisi.....	105
3.3.1.2. Başkişi Günay-Emin Çertek İş İlişkisi	107
3.3.1.3. Başkişi Günay-Şiran İş İlişkisi	109
3.3.2. Alev ALATLI'nın Valla, Kurda Yedirdin Beni Adlı Romanında Düşünce Dünyasının Kahramanlara Yansıması.....	116
3.4. Or'da Kimse Var mı? Serisi: O.K. Musti, Türkiye Tamamdır (2019) Adlı Romanında Otobiyografik Unsurlar.....	124
3.4.1. Çocukluk ve Aile İlişkileri	124
3.4.1.1. Başkişi Günay Rodoplunun Çocukluk ve Aile İlişkileri.....	124
3.4.2. Okul Hayatı ve İş İlişkisi.....	133
3.4.2.1. Başkişi Günay Rodoplunun Eğitim Hayatı ve İş İlişkisi.....	133
3.4.3. Alev ALATLI'nın O.K. Musti, Türkiye Tamamdır Adlı Romanında Düşünce Dünyasının Kahramanlara Yansıması.....	134
SONUÇ.....	155
KAYNAKÇA	160
EKLER.....	167
ÖZGEÇMİŞ.....	173

1. ALEV ALATLI'NIN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

1.1. Hayatı

Alev ALATLI tanınmış aydınların öncü isimlerinden birisidir. Yazarın, Türk edebiyatına kazandırdığı eserleri tanıtmak ve incelenen eserlerin anlaşılmasına katkıda bulunmaktır. ALATLI aydın kimliği ile öne çıkan, özgürlük düşüncelerine sahip, üslup tarzıyla gündem oluşturan, başarılı, çalışkan bir yazardır. Romanlarında okuyucuyu entelektüel bir araştırmaya sürükleyen bir şahsiyettir.

ALATLI, 16 Eylül 1944 yılında İzmir'in Menemen ilçesinde Füzuzan ve Ertuğrul ALATLI'nın kızları olarak dünyaya gelmiştir. Ertuğrul Bey'in babası İstiklal Savaşı Gazisi Prizenli Ahmet Seyfettin Bey'dir. Ertuğrul Bey Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli alanlarında görev yapmıştır. Annesi Fransızca şiirler okuyan, at binebilen, el işlerinde maharetli, Türkiye Cumhuriyeti'nin yetiştirdiği kadınlardan birisidir. Rumelili olup annesinin babası Selanik kadınlardan Halil İbrahim Uygur'dur. Cumhuriyetten sonra ağır ceza reisliği yapmıştır. Füzuzan Hanımın kökeni ise III. Selim'in baş müezzinliğini yapmış olan Sadullah Ağa'ya kadar uzanmaktadır. ALATLI, Işıl adında kız kardeşe sahiptir.

ALATLI'nın babasının soyu Sadrazam Kara Mustafa Paşa tarafından idam ettirilen Rumeli Beylerbeyi, "ihtiyar" ya da "uzun" lakaplı İbrahim Paşa'ya kadar dayanmaktadır. Ailenin iki tarafı da Balkan Savaşı sırasında göç yaşamıştır. ALATLI soyadındaki 'al' ve 'atlı' kelimelerinin dedesinin al atından geldiğini söylemiştir. ALATLI'nın annesinin büyük amcası, tiyatro yazarı Musahipzade Celal'dir (Yivli, 2009, s. 19-20).

ALATLI, ebeveynleri ile arasındaki ilişkiyi aktarırken ciddi, çalışkan, kuralları olan, yurtsever, elinden kitap düşmeyen ve politik görüşe sahip bir aile olduğunu ifade etmiştir. Evlerinde dinlenmeyen bir haber, okunmayan bir gazete ve hakkında konuşulmayan bir politikacının olmadığını dile getirmiştir. Alev ALATLI'ya babası tarih, coğrafya vs. alanlarda bilgi vermiştir. Alev ALATLI, meraklı bir çocuk için bunun bulunmaz nimet olduğunu dile getirmiştir. Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli alanlarında çalışan babası için disiplinli ve ciddi bir kişiliğe sahip olduğunu söylemiştir. Annesinin ise üretken, Victor Hugo okuyan, durmadan çalışan hatta sinemada bile örgü ören ve aile bütçesini ayakta tutan, cumhuriyet değerlerini benimseyen bir kadın olduğunu ifade etmiştir (BCA Times, 2017).

Eğitim alanında Alev ALATLI'yı cesaretlendiren, okuma becerisini kazandıran ve edebiyatı sevdiiren kişi babası Ertuğrul ALATLI'dır. ALATLI, tahsiline ilk olarak Ankara Mimar Kemal İlkokulunda başlamıştır. Daha sonra Ankara Namık Kemal Ortaokulunda devam etmiştir. Babasının mesleği sebebi ile çeşitli okullarda tahsilini yapmıştır. Babası Ataşemiliter olarak Tokyo'ya atanınca lise eğitimini American School in Japan adlı bir kolejde tamamlamıştır. 1963 yılında Türkiye'ye dönmüştür ve Ankara'da ODTÜ Ekonomik İstatistik Bölümünden mezun olmuştur (Yivli, 2009, s. 20).

Alev ALATLI, ODTÜ'de Ekonomi bölümünü okumak istememiştir. ALATLI'yı, Ekonomi ve İstatistik alanında eğitim görmesi için hocası Kemal Kurdaş teşvik etmiştir. Disiplinli ve meraklı bir kişiliğe sahip olan yazar, bu bölümden başarılı bir şekilde mezun olmuştur. Ekonomi alanında kendini geliştirmiştir. Bu alan onun Türkiye'yi ve dünyayı anlamasına katkı sağlamıştır (Çakmak Çelik, 2022).

Alev ALATLI aynı zamanda ilahiyat eğitimi almıştır. ALATLI, Düşünce Tarihi ve İlahiyat üzerine akademik çalışmalar da yapmıştır. ODTÜ'de eğitim süreci içerisinde bütüncül düşünme biçimini öğrenmiştir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlanmasında görevli, Nobel Ödüllü ekonomist Chenery Clark'tan dersler almıştır. Eşi Alper Orhan Ford Foundation bursu, kendisi ise Fullbright bursu alarak tahsil görmek için Amerika'ya gitmiştir. Amerika'da Vanderbilt Üniversitesi'nde ekonomi (1965), Dartmouth Koleji'nde Felsefe alanında (1968) lisansüstü öğrenim görmüştür. Canaan Koleji'nde Kalkınma Ekonomisi öğretim üyesi olarak göreve başlamıştır. (1968-1969). Türkiye'ye döndüğünde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim görevlisi ve Devlet Planlama Teşkilatı'nda Ekonomi uzmanı olarak görev yapmıştır (1970-1972).

Californiya Üniversitesi'nin Türkiye'de yürüttüğü bir psikodilbilim projesinin İstanbul ayağını üstlenmiştir. Üniversitede ruhsal dilbilim araştırma görevlisi olarak çalışmıştır (1972-1974).

ALATLI, YAZKO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı görevinde bulunmuştur. ALATLI Kapadokya Meslek Yüksekokulu Mütevelli Heyeti Başkanı olarak görevini sürdürmüştür.

ALATLI, Türkiye'ye döndükten sonra İngilizce bilgisini Cumhuriyet gazetesi ile beraber *Bizim English* adlı Türkçe temelli bir İngilizce öğretim dergisine taşıyarak, İngilizce yayın yönetmenliğini yapmıştır (1981-1984) (Ünsal, 2008, s. 12).

ALATLI, "Zaman" gazetesindeki yazıları ve çeşitli televizyon programlarındaki yorumlarıyla da okurlarıyla buluşmaktadır. Geçtiğimiz aylarda, Türkiye'de 'türban meselesi' üzerinde yazdığı 'İçerden Mırıldanmalar' başlıklı makalesinin; Türk toplumunun böyle bir makaleye henüz hazır olmadığı söylenerek 'sansürlenmesi' ve yayınlanmaması üzerine bu gazetede yazılarına ara vermiştir. İnternette kendi adına kurulan paylaşım sitesinde okurlarıyla buluşmaya devam etmekte, Türkiye ve dünya için 'nöbet' tutmaktadır (Ünsal, 2008, s. 13).

ALATLI, kızı Funda ve damadı Kaan ile birlikte yaşamıştır. Kalem aldığı eserleri aracılığıyla gazete ve dergilerde, televizyon programlarında röportaj ve köşe yazılarıyla sohbetlere katılım sağlamıştır.

ALATLI'nın ilk aşkı ve sınıf arkadaşı Alper Orhon'dur. Eşi ile 17 yaşında evlilik yapmıştır. Erken evlenmesinin nedenini ise babasının kurallar koymasına bağlamıştır. ALATLI, 17 yaşında evliliğin özgürlük gibi gördüğünü ve Alper Orhon ile mutlu bir okul hayatı garantileyeceğini düşünmüştür. Alper Orhon'a âşık olduğunu fakat âşık olmanın evlilik için yeterli bir neden olmadığını dile getirmiştir. Alper Orhon ile arasında fikir uyuşmazlığı olduğunu söylemiştir. ALATLI, yaptığı evlilikten pişmanlık duymadığını aktarmıştır ve ona kızı Funda'yı kazandırdığını ifade etmiştir (BCA Times, 2017).

ALATLI'nın eşi Lefkoşa'da doğmuştur ve lise tahsilini Kıbrıs'ta tamamlamıştır. ODTÜ'de Ekonomi ve İstatistik Lisans eğitimi almıştır. ABD'nde Planlama ve Ekonometri alanlarında doktora çalışması yapmıştır. Vanderbilt Üniversitesi ve Dartmouth College'inde 4 yıl öğretim üyeliği görevini sürdürmüştür. 1968-1974 yıllarında Boğaziçi ve Hacettepe Üniversitelerinde öğretim üyeliği ve ziyaretçi profesör olarak görev yapmıştır. Kıbrıs çıkartması sonrasında Rauf Denktaş ile birlikte çalışmıştır. 1974 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde ilk parti olan Halkçı Parti'nin Genel Başkanlığına seçilmiştir. 27 Haziran 2001 tarihinde yaşamını yitirmiştir ve mezarlığı Lefkoşa'dadır (Yeniakit, 2023).

Alev ALATLI'nın kızı Funda Firuz Aktan İstanbul'da doğmuştur. Lise eğitimini Galatasaray Lisesinde tamamlamıştır. 1994 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nde İktisat ve İşletme Bölümünü bitirmiştir. Kapadokya Mesleki Yüksekokulu Müdürlüğü ve Mütevelli Heyet Üyeliği görevinde bulunmuştur. Halen Kapadokya Üniversitesi Mütevelli Heyet Koordinatörlüğü görevini yürütmektedir (Kapadokya Üniversitesi, 2023).

Alev ALATLI, *O.K. Musti, Türkiye Tamamdır* adlı eserini kızı Funda Aktan'a ithaf etmiştir. "Yavrum, Fundacığım bu sana. Paylaşılan her bir gün için, minnetle" (Alatlı, 2019).

İhmal Edilebilir Nasihatler programının moderatörlüğünü yapan Ayşe Böhürler, ALATLI ile dostluğunun geçmiş yıllara dayandığını, röportajların ve

sohbetlerin çoğunu onun mutfağında yaptığını söylemiştir. Alev ALATLI ile sohbeti sırasında onun çok güzel yemek yaptığını ve *Funda'nın Mutfak Rehberi* isimli kitabını da okurlara tavsiye ettiğini ifade etmiştir.

Alev ALATLI, 2 Şubat 2024 yılında tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetmiştir. 3 Şubat 2024 tarihinde Mihrişah Valide Sultan Külliyesine defnedilmiştir.

1.2. Sanatı

ALATLI psikoloji, sosyoloji, felsefe, politika, ekonomi, ilahiyat, fizik, kimya gibi bilimlere edebiyat alanında birleştirmiştir. Yazdığı romanlarda çağın sorunlarını evrensel bakış açısı ve şahsiyetler üzerinden insanlara göndermeler yaparak ve gözlemleyerek irdelemeye çalışan düşünce dünyasına sahip bir yazardır.

ALATLI çocukluğunda ‘‘Doğan Kardeş’’ dergisi, ‘‘Nedir, Niçin, Nasıl?’’ serilerini okuyarak yetişmiştir. *Pollyanna*, *Robinson Crusoe*, *İki Senelik Mektep Tatili* 1950 yılında Erzurum’da iken okumuştur. ALATLI’nın yaşamında Erzurum ili önem arz etmiştir. İlkokul öğretmeni Emine Aküzüm’ün ALATLI’nın kişiliğinin oluşmasında mühim bir katkısı olmuştur. Çok yönlü, girişimci bir şahsiyet olan ALATLI, Fuat Çobanoğlu’ndan tarih, kimya, ekonomi ve ilahiyat gibi düşünce biçimleri ile ilgili dersler almıştır ve bu aldığı dersleri romanlarına başarılı bir şekilde yansıtmıştır. Konfüçyüs, Cemil Meriç, Erich Fromm, Kazancakis, Gogol, Çehov, Dostoyevski etkilendiği düşünürlerdendir.

‘‘YAZKO’’, ‘‘Somut’’, ‘‘Nokta’’, ‘‘Sur’’, ‘‘Türk Edebiyatı’’, ‘‘Cönk’’, ‘‘İnsan ve Teknoloji’’ dergilerinde inceleme yazıları çıkarmıştır. Yazarlık deneyimini Edward Said’den yaptığı *Haberlerin Ağında İslam* (1985), *Filistin Sorunu* (1986), *En Emin Yol* (1986), *Tunuslu Hayrettin Paşa* (1986) adlı çevirilerin yayınlanması ile sürdürmüştür (Yivli, 2009, s. 22-23-25).

ALATLI, yazma kararını aldığı anda 32 yaşındadır. (BCA Times, 2017) Ekonomik, sosyal, siyasal, dini anlamda değişim ve dönüşüm geçiren insanların sorunlarını bütüncül bir yaklaşımla okuyucuya aktarmıştır. ALATLI, romanlarında ekonomik sıkıntılarla boğuşan, ahlaki erozyona uğramış hem kendi içinde hem de çevresi ile çatışmalar yaşamış nihilist, sadist, yabancılaşan bireyleri konu edinmiştir.

Alev ALATLI, üniversitenin bir amaç olmadığını genç nesillerin dünyayı doğru şekilde tanımasını, sorgulamasını, çözümlemesini sağlayacak ve hayatta kalma becerileriyle donatacak bir araç olduğunu dile getirmiştir. Nesillerin, ülkede ve dünyada yaşanan olaylardan bihaber olarak yetiştiğini ve iş alanlarının tespit edilemediğini söylemiştir. Bu nedenle eğitim sisteminin doğru planlanmadığı için nesillerin iş bulmakta zorlandığını ve üniversite

kurumlarının görevlerini yerine getiremediğini ifade etmiştir. Alev ALATLI, Kapadokya Üniversitesi'ni imece usulüyle kurmuştur (Alev Alatl, 2023a).

ALATLI'ya göre Türk kimdir? Türk, kendisini hiç bırakmayan, asla asimile ve bağınaz olmayan bir topluluktur. Hiçbir zaman bencillik etmemiştir. Zor koşullara rağmen birlik olma peşinde olmuştur ve tevhit inancı söz konusudur. Türk toplumunda vefa, sadakat, haysiyet gibi kavramlar itibar görmüştür. ALATLI, Türk toplumunu vatanı ve milleti için ölmeyi göze alan bir ulus olarak tarif etmiştir (TRT2, 2019b).

ALATLI'nın, Türkiye'yi tanınması, anlayabilmesi ve anlatabilmesindeki başarısının memur çocuğu olmasından kaynaklandığı düşünülür. ALATLI, ekonomik açıdan sıkıntılı bir dönemde yetişmiştir, babasının Anadolu ve çevresine tayininin çıkmış olmasından ötürü güncel olayları romanlarına yansıtmıştır.

Alev ALATLI Türk toplumunun kültürel erozyona maruz kaldığını, bu kültürel erozyonun ise dilimizi doğru kullanmadığımızda, özen göstermediğimizde ve karşı tarafa kendimizi anlatamadığımızda ortaya çıktığını ifade etmiştir (TRT2, 2019a).

ALATLI, Türkiye'de Türkçe derslerinde işlenen dil bilgisi konusunda öğrencilerin yeterli seviyeye ulaşmadığını ifade etmiştir. Dil bilgisi konusunda eksiklerin giderilmesinin yolunun ise sözlük çalışmalarının artırılmasıyla ve geliştirilmesi ile olacağını aktarmıştır.

“ALATLI'ya göre Türkiye'de bir dil bunalımı yaşanmaktadır. Türkçe'nin bir etimoloji sözlüğü yoktur, bir Türk ansiklopedisi yoktur. Bunların eksikliği ise beraberinde ideoloji ve değer yoksunluğunu getirmiştir” (Yivli, 2009, s. 25).

Alev ALATLI, yurt dışında kaldığı süre boyunca Japonca, İngilizce, Almanca ve Rusça dillerini öğrenme fırsatını yakalamıştır. İngilizce ve Almancayı ileri seviyede, Japonca ve Rusçayı orta seviyede bilmektedir. Bununla birlikte kültürler arası bağını güçlendirmiştir (Yivli, 2009, s. 21).

ALATLI, romanlarını kaleme alırken karakterleri tanıtabilme, olay zincirini anlatabilme, karakterlerin yaşadığı psikolojik buhranı yansıtabilme gibi yöntemleri kullanmıştır. Tarihte yaşamış büyük devlet adamlarına, Türk edebiyatına ve Dünya edebiyatına katkı sağlayan birçok yazara romanın içinde yer vermiştir.

Alev ALATLI eserlerinde dramatik, eleştirel, bilinç akımı ve hiciv üslubunu kullanmıştır. Dramatik üslupta ferdin yakın çevresiyle ya da kendisiyle çatışma içerisine girdiği görülür. *Yaseminler Tüter Mi Hala?* adlı eserinde dramatik üslubu kullanmıştır. Alev ALATLI eserlerinde daha çok eleştirel üsluba yer vermiştir. Eserlerinde vereceği mesajı doğrudan okuyucuya aktarmıştır. Türk toplumunun sorunları hakkında sosyal eleştiri yapmıştır.

İşkenceci adlı eserinde darbe döneminde yaşanan adaletsizliğe, yapılan işkenceye yazar eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Yazar, *Or'da Kimse Var Mı?* serisinde eleştirel üslubu kullanmıştır ve düşüncelerini esere yansıtırken italikleyerek yazmıştır. *Gogol'un İzinde* serisinde eleştirel üsluba yer vermiştir. Yazar, *Kadere Karşı Koy A. Ş* adlı eserinde hiciv üslubunu, *Schrödinger'in Kedisi* serisinde ise bilinç akımı üslubunu kullanmıştır (Yivli, 2009, s. 404-409).

ALATLI, yazar olan bir kimsenin kendini dış dünyadan izole ederek sadece yazdığı romana odaklanması gerektiğini söylemiştir. İleriki dönemlerde yazarın yazdığı roman müsveddelerini diğer romanlarında kullanmak için saklamasını ve atmamasını ifade etmiştir. Yazar, zamanla yazdıklarının unutulabileceğini dile getirmiştir.

ALATLI, yazarlık hakkında öğrencilere tavsiyede bulunmuştur. “Yazıyorsan yalnız yaz. Bir tavsiyem var. Yazdığın her şeyi çekmeceye koy, hiçbir şey atma. Çünkü 40-50 yaşına gelip bir roman yazdığın zaman sizlerin yaşındaki bir kızın nasıl yazacağını hatırlayamıyorsun. O bir vesika gibi durmalı bir yerde” (Alev Alatl, 2023).

Alev ALATLI okuru kendi düşüncelerini, duygularını, hassasiyetlerini, değerlerini, acılarını, sevinçlerini, ideallerini paylaşabileceği biri olarak gördüğünü ve okurun öyle birisi olduğunu ifade etmiştir. Okur ile yazar arasındaki iletişim doğru kurulursa dostluk ilişkisi oluşacağını söylemiştir. Okuyucuyu romanın içine dahil eden yazar, okura açık kapı bırakmıştır. Romandaki karakterler mücadele etseydi roman nasıl devam ederdi gibi soruları sorarak okurun sorgulamasına katkıda bulunmuştur (Aysebohurler, 2023).

Erdem'e göre, Alev ALATLI Türk toplumunun sorunlarını çözmeyi amaç edinmiştir. Topluma karşı kendini sorumlu hissettiğinden dolayı toplumun sorunlarını eserlerine yansıttığını söylemiştir. Erdem, Alev ALATLI'yı toplumun sözcüsü olarak tarif eder. Alev ALATLI'nın önceliğinin edebiyat olduğunu dile getirmiştir. Alev ALATLI'nın amacının karakterlerin psikolojik derinine inmek ve düşünce dünyasına nüfuz etmek olduğunu aktarmıştır.

Sanatçının eserini toplumsal sorumluluk bilinciyle oluşturması gerektiğini düşünen günümüz romancılarından Alev ALATLI kendini toplumun sözcüsü olarak görür ve bu bağlamda eserlerini oluşturur. ALATLI'nın edebiyata bakışı ve edebiyatı önemsemesinde edebiyatın hayatın incelikli yanlarına nüfuz eden ve topyekûn bir vesika niteliğinde aktarabilen yönünü dikkate aldığı görülür. “Yaşamın öncelikli boyutunun son tahlilde edebiyat olduğunu görüyorum. Önce edebiyat, sonra ruhaniyat ve felsefe, en sonra da siyaset (Erdem, 2017, s. 94).

Alev ALATLI, nekrofilya, biyofilya, yabancılaşma, yerlilikten kopma, afazi, darbe dönemi ve sağ sol çatışması gibi temalara yer vermiştir. Bu yüzden mekânı ikinci plana atmıştır. Romanlarında İstanbul şehri açık mekân olarak görülmüştür. *Gogol'un İzinde* serisinde Rusya, Yaseminler Tüter Mi Hala? adlı eserde Kıbrıs, *Or'da Kimse Var Mı?* serisinde Batı Trakya, Yunanistan, Gümölcine, Erzincan, Erzurum ve Menemen açık mekân olarak romanın içinde yer almıştır. Alev ALATLI, şehir yaşamını eserlerinde konu edinmiştir. Alev ALATLI, kapalı mekân olarak ev ortamını kullanmıştır. Ev ortamı, yazarı psikolojik ve ruhsal anlamda etkileyen mekânlardan birisidir. Pinyaloğlu'na göre Alev ALATLI, “şehir romancısı” olarak adlandırılmıştır.

Alev ALATLI için mekândan ziyade temanın aktarılması daha mühim bir meseledir. Bu sebeple tema, mekân unsurunun önüne geçer. Pek çok romanında İstanbul'u açık mekân olarak görürüz. Bununla birlikte Rusya, Kıbrıs, Yunanistan, Ankara, Erzincan, Erzurum da açık mekânın örnekleri arasındadır. Yazar daha çok şehir hayatını konu edinir. Bu sebeple kendisine şehir romancısı demek yerinde olur.

ALATLI, romanlarını kaleme alırken kapalı mekânı da sıklıkla kullanır. Ev ortamı kapalı mekânın duygu yoğunluğunu en çok hissettiren yerdir. Ev ile birlikte sıklıkla kullandığı diğer kapalı mekânlar, lokanta, ibadethane, hava limanı vb. dir (Pinyaloğlu, 2023, s. 40).

Alev ALATLI, 1990 yılında “Sayın Başkan” adlı filmin senaristliğini yapmıştır. Yönetmeni Ünal Küpeli'dir. Başrol oyuncularını ise Kadir İnanır ve Alev Baymur'dur (Alpiko, 2022).

1.3. Eserleri

1. Yaseminler Tüter mi Hala? (1985)

ALATLI'nın ilk romanı *Yaseminler Tüter mi Hala?* eserinde Spiro'nun kızı Eleni Menas'a evlatlık olarak verilmiştir. Girne'de yaşamaya başlayan Eleni Naciye ailesi tarafından reddedildiği gibi evlatlık verildiği yerde de mutluluğu yakalayamamıştır. Babalığı tarafından tecavüze uğramıştır. Daha sonra babası tarafından dövülerek evden kovulmuştur. Teyzesi Ksenya'nın yanına Lefkoşa'ya gönderilmiştir. Düzenli bir hayatı olmamıştır.

Yaseminler Tüter mi Hala? Romanında Eleni Naciye mutlu bir çocukluk geçirmemiştir. Babası tarafından daha küçükken reddedilmiştir ve başka bir aileye evlatlık verilmiştir. 10-12 yaşlarında olan Eleni Naciye ailesi tarafından reddedilen bir çocuk olduğundan ezilmeye ve tartaklanmaya alışmıştır. Bakımsız ve çelimsiz bir kızdır. “Eleni, Hilman'a girerken de bakmadı etrafına. Çevresindekilerin varlığından haberi yok gibiydi. Sevdiği, sevmediği kimseyle vedalaşmadı” (Alatlı, 2020, s. 21).

Yabancılaşmadan kurtulamayan Eleni Naciye kimlik karmaşası yaşamaya devam etmiştir. Arif adında bir Kıbrıs Türk'ü olan ve tamircilik mesleği ile uğraşan karakter ile mutlu bir evlilik yapmıştır fakat mutluluğu çok uzun sürmemiştir. Eltisi Şekibe tarafından iftiraya uğramıştır. Dört çocuk annesi olan Eleni Naciye burada da mutluluğu yakalayamamıştır.

Sürekli yer değiştirmesi Eleni Naciye'nin hem kendine hem de memleketine yabancılaştığının bir göstergesidir. Kültürel farklılıklarında, inancında büyük bir değişim yaşamıştır. Evdokia ailesi ile tanışmıştır. Kafeterya da geçimini sağlamak için çalışmak istemiştir fakat taciz edilmiştir ve oradan da ayrılmıştır. Glafkos ile evlendirilmiş olsa da hala aklında Arif ve çocuklar vardır. Mutluluğu bulduğunu düşünürken Hristos Krio Eleni Naciye'yi tanımıştır ve onun Müslüman olduğunu, Türk ile evli olduğunu söylemiştir. Böylelikle talihsiz kadın kocası tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür.

ALATLI Kıbrıs halkının köleleştirilmesini, mutsuzluğunu, halkın kimlik arayışını ele almıştır. Eleni Naciye Türkler, Rumlar arasında hatta ve hatta Hristiyan olarak dahi mutluluğu asla bulamamıştır ve hayal kırıklığına uğramıştır. ALATLI, kimlik karmaşası sebebi ile hayata veda eden Eleni Naciye'nin trajik öyküsünü gözler önüne sermiştir (Enginün, 2017, s. 405).

2. İşkenceci (1986)

Alev ALATLI'nın ikinci romanı *İşkenceci*'dir. İşkenceci, babası gibi aile fertlerini tahakküm altına almıştır. Daha çocukken itaat ve güç kelimeleri ile tanışmıştır. Vicdan, merhamet nedir bilmemiştir. Doğduğu gün bile kan davasına şahit olmuştur.

“Resim senin neyine! bağırды, Mefaret öğretmen, bumburuş etti, attı kağıdını” “Daha düz çizgi çizemiyorsun! Topla şunları! Pislik istemiyorum! Pislik istemiyorum bu sınıfta!” (Alatlı, 1987, s. 49). İşkenceci, Mefaret öğretmen tarafından hem ezberci bir eğitim sistemi ile hem de aşağılık duygusu ile yetiştirilmiştir.

İşkencecinin, öğrenimini tamamladıktan ve savcı olduktan sonra yaşananlara kayıtsız kalması, acımasız olması içinde bulunduğu çevreden kaynaklanmıştır. Herkesin gözü önünde yaşanmış olan gerçeklerin göz ardı edildiği, olması gereken ile olan arasında ayırım yapıldığı bir eser meydana getirilmiştir. Görmedim, duymadım ve bilmiyorum oyununun oynandığı gözler önüne serilmiştir.

ALATLI 12 Eylül, 12 Mart darbesinden sonra baskıcı, acımasız, zorba polisler ve bürokratlar tarafından işkenceye uğrayan kişileri ele almıştır. Aslında insanın içinde baskıcı, despot bir kişilik yatmaktadır. Bu despotluk ise ailede başlamıştır. Bu boyun eğme ve itaat etme, takdir edilmeme durumu insanların işkenceciye dönüşmesine sebep olmuştur. İşkencecinin bitmesini

isterken işkenceyi yapan yine bizler oluyoruz mesajını vermesi dikkate değerdir. ALATLI bu romanı ile Türkiye Yazarlar Birliği Ödülünü almıştır.

3. Orda Kimse Var mı? Serisinden biri

• Viva La Muerte! (1992)

Or'da Kimse Var Mı? serisinin birincisi *Viva La Muerte!* adlı romanıdır. Romanda Günay Rodoplu, Gümölcine' nin de İzmir, Manisa ve Aydın illeri gibi Türk olduğunu ileri sürmüştür. Ailesini erken yaşta kaybeden Rodoplu yalnız başına kalmıştır. Amerika'da öğrenim görmüştür. 1973 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim üyesi olmuştur. Ancak üniversitedeki bozulan eğitim sistemini değiştiremeyince üniversiteden ayrılmıştır ve yazarlık yapmaya başlamıştır.

Rodoplunun, dış faktörlerin etkisi ile geçirdiği değişim ve dönüşüm süreci aktarılmıştır. ALATLI, Rodoplu üzerinden dünya görüşünü, hayata bakış açısını, yaşam tarzını, duygu ve düşünce dünyasını yakın arkadaşı Mehmet Sedes'in anlatımıyla okuyucuya aksetmiştir. İlişki seçiminde bahtsız olan Günay Rodoplu, sevgilisinin evli olduğunu bilmesine rağmen arkadaşlarının olumsuz eleştirilerine ve ikazlarına kulak asmamıştır. Şafak ile beraberliğini devam ettirmiştir. Günay, Şafak tarafından hamile kalmıştır fakat Şafak'ın bu durumu kabul etmeyeceğini bildiği için çocuğu aldırmıştır.

Rodoplu, seçim süreci boyunca sevgilisi Şafak'ın destekçisi olmuştur ve konuşma metnini hazırlamıştır. Rahatsız olmasına rağmen vefasız, vicdansız olan sevgilisi Şafak'ı yalnız bırakmamıştır. Seçimlerin ardından ameliyat olan Rodoplu aynı hassasiyeti sevgilisinden de beklemiştir fakat Şafak ne hastaneye gitmiştir ne de onu arayıp sormuştur. Belediye Başkanlığını kazandıktan sonra şahsi çıkarları uğruna harcadığı ve kıymetini bilmediği Rodopluyu terk etmiştir.

ALATLI, değerleri yok sayan ve yabancılaşmış, çıkar ilişkilerinin hâkim olduğu toplumda harcayan bir aydın Günay Rodoplunun öyküsünü anlatmıştır.

• 'Nuke' Türkiye! (1993)

Or'da Kimse Var Mı? serisinin ikincisi *'Nuke' Türkiye!* adlı romanıdır. Diana, David'in eşidir. Püriten bir ailenin çocuğudur ve annesi tarafından dini açıdan korkutularak ve Türk toplumuna karşı nefretle büyütülmüştür. Diana'nın, Yahudi bir genç olan David Pavloviç ile evlenmesi hoş karşılanmamıştır ve ailesi tarafından eleştiri yağmuruna tutulmuştur.

David Pavloviç, profesör olarak üniversitede görev yapmaktadır. Türkiye ve Türk toplumu ile ilgili sosyo-psikolojik araştırma yapmak amacıyla eşini ve çocuklarını alarak Amerika'dan Türkiye'ye gelmiştir.

Diana, Dr. Sernea aracılığıyla Günay Rodoplu ile tanışmıştır. Bu tanışma sonrası Türkiye'ye ve Müslüman ülkelere olan bakış açısı değişmiştir. Hizmetçi olarak işe aldığı Nesibe'ye ekonomik anlamda destek olmuştur. Önce acıma duygusu ile başlayan ilgi, daha sonra başka boyutlara taşınmıştır fakat Nesibe, Diana'ya asla o gözle bakmamıştır. Nesibe ile Amerika'ya gittikten sonra birlikte yaşamaya başlamıştır. Nesibe, Amerika'da belli bir çevre edindikten sonra yeni arkadaşlarla tanışmıştır ve Diana'yı terk etmiştir. Amerika'da değişime uğrayan ve yozlaşan Nesibe, Diana'yı şahsi çıkarları uğruna kullanmıştır. Diana, Nesibe'nin attığı kazıklara dayanamadığından dolayı akıl hastanesine yatırılmıştır.

Diana'nın Türklere ve Türkiye'ye olan düşmanlığı kamçılanmıştır. 'Nuke' Türkiye! Türkiye'yi bombalayın diyerek anti Türk olduğunu bu söylemiyle bir kez daha gözler önüne sermiştir.

ALATLI, cehaletin sadece Türk toplumuna özgü bir şey olmadığını, Batı'nın Türk toplumunu hakimiyeti altına almasına ve sömürmesine, kendini beğenmişliğine dikkat çekmiştir (Halman, 2019, s. 411).

• Valla, Kurda Yedirdin Beni (1993)

Or'da Kimse Var Mı? serisinin üçüncüsü *Valla Kurda Yedirdin Beni* adlı romanıdır. Günay, Amerika'da öğrenim görmüştür. İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmıştır. Şiran ile beraber Üniversal Anonim Şirketi kurmuştur. Bu şirkette İngilizce dersler verilmiştir. Rodoplunun İngilizce yayıncılık ve pazarlamacılık deneyimi olmuştur.

Kendisini Kızıl Tuğ kadar Türk olarak tabir etmiştir. Türk olması, diğer devletleri aşağılayacağı ya da ırkçılık yapacağı anlamına gelmemektedir. Aksine Arap, Kürt, Çingene, Acem olmaları Rodoplunun farklı perspektiften bakmasına neden olmuştur.

Üniversitenin, öğretim üyelerinin özerk olmadığı bir göstergesidir. Rodoplu, İstatistik dersi hakkında bilgi sahibi olmayan öğrencilerin nasıl doktora öğrencisi olduğuna hayret etmiştir. Kendilerini geliştirmeyen, öğrenmek için çaba sarf etmeyen, amacı ve hedefi olmayan, sorgulamayan ezberci bir nesil yetiştirilmiştir. Öğretim üyeleri, siyasi baskı sebebi ile buna engel olamamıştır.

Günay Rodoplu insanın bütününe gören, olduğu gibi kabul eden ve din, dil, ırk ayrımı yapmadan sevebilen bir kişiliğe sahiptir. Kendi öz benliğine, kültürüne, değer yargılarına yabancılaşan ve ahlak erozyonuna uğrayan Kürt toplumunu kurtarmak için büyük mücadele vermiştir fakat bu mücadelede hayal kırıklığına uğramıştır.

ALATLI, eserde Kürt sorununa değinmiştir. Bu sorunun temelinde yatan yoksulluk, adaletsizlik ve istihdam sorununu ele almıştır. Bu sorunun sebebinin

Doğu ve Güneydoğu bölgesinde yaşayan insanının yalnız ve savunmasız bırakılmasına bağlamıştır.

- **O. K. Musti, Türkiye Tamamdır (1994)**

Or'da Kimse Var Mı? serisinin dördüncüsü *O.K. Musti Türkiye Tamamdır* adlı romanıdır. Günay Rodoplunun kökeni Batı Trakya'ya dayanmaktadır. ALATLI, Batı Trakya'da yaşayan Türklerin tarihine, yaşadığı savaflara ve acılara değinmiştir. Rodoplu kendini kırkların torunu olarak görmüştür. Babası Yunanlılarla çıkan iç savaş sebebi ile bölgenin güvenliğinden kaygı duymuştur. Kızını ve eşini Türkiye'de akrabası olan dayısının yanına göndermiştir. İki yıl sonra babası vefat etmiştir ve babasından kalan miras ile Amerika'ya eğitim almaya gitmiştir.

Rodoplu, Nihal Atsız vasıtasıyla Selahattin ile tanışmıştır ve sevgili olmuştur. Türkiye'de yaşanan sağ-sol çatışmalarının içine girmemiştir ve bu olaylar karşısında objektif kalmaya çalışmıştır. İstanbul Üniversitesi'nde işe başlamıştır. Oradaki idare ve eğitim sistemindeki çatlak sebebi ile üniversiteden ayrılmıştır. Selahattin, aralarındaki görüş ayrılığı nedeniyle Günay Rodopluyu terk etmiştir.

ALATLI, *O. K. Musti, Türkiye Tamamdır* romanında Batı Trakya Türklerinin siyasi tarihi, yaşadıkları savafları ve acıları aktarmıştır.

- **Beyaz Türkler Küstüler (2013)**

Or'da Kimse Var Mı? serisinin beşincisi *Beyaz Türkler Küstüler* adlı romanıdır. Mehmet, Meral'in kardeşi Semih tarafından Beyaz Türk olarak adlandırılmıştır. Mehmet, değer yargılarını, inançlarını muhafaza eden, yabancılaşmaya, yozlaşmaya direnen ve yerlilikten kopmayan kişiliğe sahiptir.

Eşi ve kayınvalidesi ile birlikte bu yabancılaşmayı, yozlaşmayı ve ahlaki erozyonu engelleyebilmek için büyük mücadele vermiştir. Verdiği mücadelenin sonunda yenik düşmüştür ve Türk toplumuna küsmekten kendini kurtaramamıştır. *Üniversiteler Ölüyor mu?* adlı kitabını basmaktan vazgeçmiştir ve mücadeleyi bırakmak durumunda kalmıştır.

“Türkiye'nin bu yeni gerçekliğine hazır değilim, Meral Hanım. Havanda su dövmek için çok yaşlı, teslim olmak için çok gencim. Bu kitabı, bu aşamada, belki de hiçbir aşamada, çıkaramayacağım. Beni bağışlayın, hakkınızı helal edin” (Alatlı, 2020, s. 452).

Orda Kimse Var Mı? serisinin beşinci kitabıdır. Beyaz Türkleri küstüren sebep toplumun gitgide ahlakî erozyona ve kültürel yozlaşmaya uğraması ve yabancılaşması olmuştur. Öteki'yi düşünmeyip kendi kurallarını empoze ettirmeye ve tahakkümü altına almaya çalışan siyasi iktidar ile karşı karşıya

kalınmıştır. ALATLI, Türk toplumuna küsmüş, Beyaz Türk olarak adlandırılan, güçlerini kaybetmemek için mücadele eden ve çırpınıp duran bürokrasi, gerçek aydın ve zengin kesim üzerinden değerlendirme yapmıştır.

ALATLI, okura entelektüel, birikimli, rasyonel otoriteye aykırı davranmayan bir akademisyen olan Rodoplunun gözünden Türkiye'nin içler acısı durumunu aktarmıştır.

4. Kadere Karşı Koy A.Ş (1995)

Kadere Karşı Koy A.Ş adlı romanında Süheyla, evine ve çocuklarına kendini adayan bir kadındır. Eşi ile birlikte tekstil sektöründe çalışmaktadır. Evliliğinde birtakım çatlaklıklar oluşmuştur çünkü eşi Sadık başka kadınlarla Süheyla'yı aldatmıştır. Yaptırdığı estetik ameliyatlardan da hiç mutlu değildir. Eşinin hayalindeki gibi bir eş olamamıştır. Hiçbir zaman kendine ait bir alanı olmamıştır. Süheyla'nın hayatı sadece eşinden ve çocuklarından ibarettir. Eşinin onu aldattığını öğrendikten sonra arkadaş çevresinin kurduğu şirketin ilk müşterisi olmuştur.

Kadınların hayatının esas ı ertelemektir aslında, ‘‘ demişti. ‘‘ biz, yapmak istediğimiz veya niyetlendiğimiz şeyleri kendi dışımızdaki oluşumların lehine ertelemek üzere kurgulanmışızdır. Buna düşünmek de dahil. ‘Şu bulaşıkları kaldırayım da sonra!’ Şartlanması yerleşmeye görsün! Tavuklar gibi, iki metre uçar, konar, eşelenme görevimizi yerine getirir, sonra bir iki metre daha uçar, yine eşelenme görevimize döneriz. Kanatlarımızı sınavacak kesintisiz zamanlarımız asla olmaz (Alatlı, 2007, s. 264).

ALATLI, Süheyla gibi Türkiye'de kendine yabancılaşmış girişimci kadın grubu üzerinden karakterin değişimini ve dönüşümünü romanda aktarmıştır. Süheyla'nın her şeyi yapabilecek güçte olduğunu ve kendi potansiyelinin farkına varmasını sağlamıştır. Alev ALATLI'nın bu romanı hayatın ta kendisidir.

5. Schrödinger'in Kedisi İki Serisinden Biri

• Kâbus (2001)

Kâbus romanında İmre Kadızade, Çerkeş Kazasının Korkuyu Köyünde dünyaya gelmiştir. Annesi İmran, kardeşi Oğuz'a hamileyken İmre Kadızade, babası Murat'ı altı yaşında iken kaybetmiştir. Babası öldükten sonra dayısı Kenan, İstanbul'a gelip kız kardeşini ve yeğeni İmre Kadızade'yi almaya gelmiştir ama kendi evine getirmemiştir. Osman Amca'sının yanına Korkuyu'ya göndermiştir. Dayısı kız kardeşinin hamilelik sürecinde onunla ilgilenmemiştir. Kadızade eğitimine ara vermek zorunda kalmıştır ve dayısının evinde kaldığı süre içerisinde kendini yalnız hissetmiştir.

Yoksulluk, cehalet, kibir, şiddet gibi kavramlar Kadızade için çocukluk kabusunun lanetli dörtlüsü olarak görülmüştür. Kadızade, matematik öğretmeni olarak yoluna devam etmek istemiştir fakat becerememiştir. Daha sonra

İstanbul'da psikoloji bölümünü okumuştur. Psikoterapist olarak hayatını devam ettirmiştir.

İlk aşkı Yusuf Eralın'dır. İmre Kadızade ondan başka kimseyi sevmemiştir ve kimseye karşı aşk hissetmemiştir. Yalnız başına hayatını sürdürmeyi tercih etmiştir. Tahsil görmüş, entelektüel bilgi birikimine sahip, kültürlü bir kadın karakter olarak görülür. Afazi salgınına yakalanan toplumu kurtarmak için mücadele vermiştir fakat verdiği mücadelede yenik düşmüştür. İslahhanede arınmak amacı ile eğitim görmüştür. Aile fertleri ile hep çatışma içerisinde olmuştur. Yeğeni ve diğer aile fertlerini bu salgından kurtaramamıştır.

Ülkenin ve toplumun yok oluşuna şahit olmuştur. İslahhanelerin birinde yargılanmıştır. Valide İslahhanesi Kampüsü Hastanesi'nde ölü yıkayıcı olarak göreve davet edilmiştir. Suçu ise yeğeni Devrim Kuran'ı intihara sürüklemesi olmuştur. Yeğeni Devrim'in intiharına yardımcı olduğu düşüncesi ile yargılanmıştır. Yeğeni Devrim Kuran öldükten sonra İmre Kadızade hayata küsmüştür ve hayatla bağını kesmiştir. İnanıldığı değerlere ve devlete olan güvenini kaybetmiştir. Mahkeme heyetinden yeni bir kimlik istemiştir. İmre Kadızade toplumu değiştirme ve Yeni Bir Dünya Düzeni yaratma düşüncesi ile yaşamıştır.

“Her türlü dini ve kültürel takıttan uzak, özgür bir Yeni Dünya vatandaşı olarak yeniden yaratılmayı talep ediyorum. Ben yeni bir dil, yeni bir din, yeni bir kimlik istiyorum” (Alatlı, 1999, s. 613).

ALATLI, Yeni Dünya Düzeni tarikatının amacının insanı tek bir devlet, tek birey, tek bayrak altında toplamak olduğunu söylemiştir. Din, dil, ırk gözetmeksizin bir arada yaşamının gerekliliğine dikkat çekmiştir.

• Rüya (2001)

Rüya romanında İmre Kadızade, Kara Kalpaklı Adam ve Deli General tarafından Mucizeler Diyarına kaçırılmıştır. İmre Kadızade, Kara Kalpaklı Adam'a aşkını itiraf etmiştir. Burada Elmas Gözlu Çocuk ile Altın Gözlu Kızla karşılaşmıştır. Bu çocukların Kara Kalpaklı Adam'ın çocukları olduğunu öğrenmiştir. Bu çocuklar yeryüzünün ve Türkiye'nin koordinatlarını Kadızade'ye öğretmek istemiştir.

Kâbusu yaşayan Türkiye'nin, hiçbir şeye inancı kalmamıştır. Bu yüzden Eski Türkiye'nin özlemi çekilmiştir. Turnalar ve dağlar, yabancılaşmayan ve milli değerlerine sahip çıkan Türk toplumunun ve Eski Türkiye'nin temsili olarak görülmüştür.

Rüya romanında Kadızade üç kutsal değer ile tanışmıştır. Turnalar, Dağlar ve Seher Yıldızı bu üç kavram İmre'ye göre topraklar üzerinde yaşayan

Türk toplumunun değerlerini, kültürünü kaybetmeden yaşayabilen kavramlar olarak görülmüştür.

“Hiçbir şeye inanmaz, hiç kimseye güvenmezlerken, dağlara kayıtsız kalamıyor olmaları mucizeydi, haklısınız. Yüreklerinin özlemle dolduğunu hissetmek bambaşka bir duygu. Umut. “Allı Turnam, bizi ele varırsan...” (Alatlı, 2001, s. 65).

Kadızzade, Onarımcıların arasına katılmıştır. Yeni Dünya Düzenine karşı birlikte mücadele vermiştir. Kadızzade yaşadığı an ile geçmişi arasında bir dualitye düşmüştür. Gördükleri karşısında hayretler içerisinde kalmıştır. Türkiye'nin içinde bulunduğu durum onu hayal kırıklığına uğratmıştır fakat bu şaşkınlık değerlerinden kopmasına engel olmamıştır. Kadızzade'nin ruh hali, farklı görüşler karşısında birtakım değişim ve dönüşüme uğramıştır.

Yerini, yurdunu, kimliğini, değerlerini kaybeden insan yerlilikten kopmuş insandır. Türkiye'yi ve Türk toplumunu eski günlerine kavuşturacak, hükümsüzleştirmekten, yabancılaştırmaktan, kimliksiz, sahipsiz, savunmasız olmaktan kurtaracak Yeni Bir Dünya Düzeni kurulmuştur. ALATLI simgesel bir anlatımla değişen Türkiye'ye göndermelerde bulunmuştur (Korkmaz, 2020, s. 517-518).

6. Gogol'un İzinde Üç Serisinden Biri

• Aydınlanma Değil Merhamet (2005)

Aydınlanma Değil Merhamet adlı romanında Güloya Gürelli, Doğu kültürü ile yetişmiş bir bilim insanıdır. Rusya'nın içinde bulunduğu durumu, Rus insanını, Rus kültürünü yakından takip eden, Rus toplumunun değişimine ve gelişimine açık olan bir aydın olarak görülmüştür.

Güloya, sevgilisi Aytunç tarafından terk edilmiştir. Psikolojik olarak çöküntüye uğrayan Güloya, bulamadığı mutluluğu Rusya ülkesinde aramaya kalkmıştır. Rus toplumunun içinde bulunduğu durumu, adaletsizliği, yolsuzluğu, yoksulluğu gördükten sonra kendi derdini unutmıştır.

Aytunç adını bir başkasına verdi, ben ülkemi terk ettim. Bana bir hiç olduğumu öğretmesini, hükümsüzleştirilmişlik'le uzlaşmamı sağlamasını istediğim Rusya'ya doğru yola çıktım. Kendi gözlerimle görmeyi umduğum katliamın-umduğum, katliam görmek değil, bir vakta olan katliamı kendi gözlerimle görmek-ölmeden ölmemi sağla- yabileceğini ümit ediyordum. Öyle çok acı görecektir, öyle büyük, öyle çok düş kırıklığına şahit olacaktım ki, gönlüm yorulacak, akan zamanla kavga etmekten vazgeçecek, hatta belki Aytunç'un beni gözden çıkarmış olmasını kurtuluş olarak görebilecektim (Alatlı, 2017, s. 92-93).

Yazar, Rusya üzerinden Türk toplumuna mesaj vermiştir. Rus toplumunun Batılılar tarafından hükümsüzleştirilmesini, özgür olamamasını, yok olmasını Güloya adlı karakterin ağzından aktarmıştır.

• Dünya Nöbeti (2007)

Dünya Nöbeti adlı romanında Güloya, Aleksî ile Kafkaslardaki Vladikavkas şehrine birlikte gitmiştir. Bu şehirde büyük bir patlama ile karşılaşmıştır. Patlama nedeni ile şehirde çadır kurulmuştur. Rusya, kabuslu günler yaşamıştır. Ekonomik kriz, Rus ülkesini ve Rus toplumunu vurmuştur.

“Meseleye Aytunç açısından baktığımda da benim öbür dünya da olmam ile Rusya’da olmam arasında ne gibi bir fark olabilirdi ki? Gurbet ölüm, ölüm gurbet. Gurbet, Urallar. Butlarım ısınmaya, ayaklarım hissetmeye başlıyor ve ben anlıyorum ki, ölümlle hayat arasındaki fark da nihayet bir niyet” (Alatlı, 2020, s. 404).

Güloya ve Aleksî ikinci ziyaretini ise Nalçık şehrine yapmıştır. Güloya, Anadolu sazlıklarının hepsini görmüştür. Kışlayan kuşları, göçmen kuşlarının ve yavrulayan kuşların sayım kataloğunu yapmıştır. Erciyes Üniversitesi’nde arkadaşı ile çalışmıştır ve Türk devlet televizyonu için arkadaşı ile birlikte belgesel çekmiştir. Aleksî ile beraber Vasilyevna’ya, babasının Nalçık’teki mezarını ziyaret etme sözü vermiştir. Söz verdiği gibi Vasilyevna’nın babasının mezarına mum dikmiştir. Galina ile ülkenin meselelerini konuşmaya ve nöbet tutmaya devam eden Güloya duydukları karşısında hayal kırıklığına uğramıştır.

Bu olay ise özelleştirme adı altında tarım arazilerinin Rus mafyasının eline geçmesi ve insanları sömürmesi meselesi olarak görülmüştür. Bu olaya şaşırmamıştır çünkü aynı mesele Türk toplumunda da yaşanmıştır. Güloya ve Aleksî, Nade ve eşinin yazlık evine ziyarete gitmiştir ve orada aralarında bir yakınlaşma olmuştur. Galine çifti ile tanışmıştır. Dobrota çiftliğine Aleksî ile birlikte gitmiştir. Galina’nın hakkında ilginç bilgiler edinmiştir. Güloya, Galina’nın eski inananlar olarak gelenekleri yok olduğundan kimsenin dua etmediğinden şikayetçi olduğunu aktarmıştır.

Yüzbaşı Sally ve Casey ailesi ile tanışmıştır. Güloya, Kızıl Winkler’in Rusya’da rüşvetin nerede başladığını bilmenin zor olduğu bir ülkede yaşadığını aktarmıştır. Güloya Aleksî ile ülke meselelerini konuşmuştur ve bu meseleleri Dünya Nöbeti olarak adlandırmıştır.

ALATLI, Rus ülkesinde Aral Denizi’nin yok oluşunu, bu yoksulluğun nedeninin ideolojik boyutlarından kaynaklandığını, açlığa, susuzluğa, astım gibi birtakım hastalığa yol açtığını ifade etmiştir.

ALATLI, Batılılaşan Rusya’nın, halk ile arasındaki sınıfsal farklılıkların sosyal eşitliğini yapmıştır. Köylü ile şehirlinin, zengin ile fakirin arasındaki

fark gitgide açılmıştır. Artık toplum yerlilikten koptuğu gibi devlete olan güvenini de yitirmiştir.

• Eyy Uhnem! Eyy Uhnem! (2008)

Eyy Uhnem! Eyy Uhnem! adlı romanında Güloya, arkadaşı Aleksî ile birlikte Yekaterinburg'a gitmiştir. Tatum'un silahlı saldırı sonucu öldürüldüğü haberi gelmiştir. Güloya'nın ev sahibi Marina Goldovskaya'nın adı da Rabinoviç ile birlikte haberde yer almıştır. Paul Tatum'un öldürülmesinin nedeni Rusya hakkında yapmış olduğu eleştiriler olmuştur. Korkutmak ve Rusya'dan kaçırmak amacıyla öldürülmüştür. Bunu duyan Güloya, bu haberi neden söylemediklerini sorgulamıştır. Rusya ülkesinde ve Rus toplumunda mafyanın kol gezdiği bir devirde yaşanmıştır. Paul Tatum'u korkutanların ve öldürenlerin mafya olması da bir hayli toplumu ürkütmüştür. Rusya'nın gelişebileceği düşüncesinde olan ve büyük mücadele veren Tatum'un açık sözlülüğünden dolayı öldürüldüğüne Güloya şahit olmuştur.

Güloya, Rus toplumu ile sağlıklı bir iletişim kuran yabancılaşmışlığa son veren ve nafilelikten kurtulmaya çabalayan narodnik olarak adlandırılmıştır. Rusya ülkesini tanımak için verdiği mücadelede idealize ettiği Rus toplumunda kiralık katillerle, faili meçhule düşen cinayetlerle, adaletsizlikle karşılaşmayı beklemediğini dile getirmiştir. Güloya, idealize ettiği Rus toplumunu masum, temiz, değerlerini kaybetmeyen, sadeliğin pınarı olarak görmek istemiştir.

“Aleksi bana narodnik derken haksız değil, zira bu ülkeye yeni bilgiye yer açmak, yeniden yapılanmak, hatta bir başka Güloya'ya ihtida etmek için göçtüğümü söyleyen benim. Kendimce idealize ettiğim Sovyet insanının peşine düşmüşlüğüm kesin” (Alatlı, 2008, s. 10-11).

“Lekesiz ahlakın ve sadeliğin pınarı olarak idealize ettiğim Sovyet insanının” diyor Aleksî' de. “Kiralık katiller, cinayetler, yargısız infazlarla karşılaşmayı bekleliyordum” (Alatlı, 2008, s. 11).

Toplumun, Çernobil'in yarattığı tehlike ile karşı karşıya kaldığı ve zor durumda olduğu Güloya tarafından aktarılmıştır. Bu devirde Yeltsin başbakan olmuştur. Koltuğundan olmamak için iş adamlarına, gazetecilere paralar dağıtmıştır. Amaç da ABD'yi hoş tutmak olarak görülmüştür. Luda Leonava ile tanışmıştır. Luda'nın hiçbir hedefinin, idealinin olmayışı, dini, değer yargılarını reddeden nihilist bir tip oluşu Güloya'nın hoşuna gitmemiştir

Rusya'nın bir yaprak gibi salınarak bilinçsizce ve umursamaz bir biçimde düşmüş olması Güloya tarafından aktarılmıştır. Rusya küresel toplumun bir parçası olmak üzeredir. ALATLI, Rus toplumunun yavaş yavaş diğer toplumlar gibi yok olduğunu gözler önüne sermiştir.

7. Batı'ya Yön Veren Metinler Serisi

• Batı'ya Yön Veren Metinler I. Kökler/Orta Çağlar (- / 1350) (2010)

Eflatun, Kopernik, Bruno, Galile, Brahe gibi düşünürlerin görüşlerine yer vermiştir. Eflatun, sahici hayata ancak hayal ederek ulaşabileceğini savunmuştur. Seneca, insanoğlunun asıl amacının mutlu olmak, tabiata uyum sağlamak ve yaşamak gerektiğine dikkat çekmiştir. Tabiatı da ilahi bir gücün yönettiğini savunmuştur. Batılılaşma çabası içinde olan Osmanlı aydını Batı zihniyetini sorgulamadığından ve yorumlayamadığından birtakım sonuçlara ulaşamamıştır.

“ALATLI, Batı felsefesinin izlerini Yunan'da aramaktadır. İlgili kitapta Atinalı Sokrat'ı, Eflatun'u (Devlet), Aristo'yu, Seneca'yı, Tukidides'i, Cicero'yu, Machivelli'yi, Aziz Augustine (Tanrı'nın Şehri)'i, Dante'yi (Monarşi Üzerine), Pedovalı Marsilius'u örneklerle açıklamıştır” (Çağlar, 2019, s. 1165-1167).

• Batı'ya Yön Veren Metinler II. Rönesans/Protestan Reformu/Erken Modern Dönem/Bilim Çağı (1350-1650) (2010)

ALATLI Rönesans, Protestan Reformu, Erken Modern Dönem ve Bilim Çağı konularını ele almıştır. Rönesans'ın anti din ve doğa bilimlerinden uzak olduğunu ifade etmiştir. Rönesans'ın felsefe çağı olarak görülmediğini fakat fikirleri açısından hümanist olarak nitelendirildiğini söylemiştir. Martin

Luther'in hazırlamış olduğu ve kilisenin kapısına asılmış olan bildiri (Tanrı ile kul arasında hiçbir kurumun giremeyeceğini) eleştiri yağmuruna tutulmuştur.

“Rönesans aydınlanmacılarını ele alarak başlamıştır. Genel olarak Petrarca, Giorgio Vasari, Erasmus, Michavelli, Imanuel Kant, Montaigne, Voltaire, John Locke, Newton, Kopernik, Descartes, Tothomas Hobbes Shakespeare, Adam Smith, David Hume, Jean Budin ve bu isimlerin eserleri ön plandadır” (Çağlar, 2019, s. 1168).

• Batı'ya Yön Veren Metinler III. Aydınlanma/Burjuva Yüzyılı/Bilim Çağının Zaferi (1650-1800) (2010)

İngiliz İnsan Hakları Bildirisi hakkında aydınlanma dönemine ait ilk somut kaynaklar verilmiştir. İngiltere Kralına ait görev ve keyfi tutumu kısıtlayan belge olduğu görülmüştür. 1688 yılında İngiltere'de ayaklanan insanların, görüş ve istekleri yasalar ve bildirimlerle ifade edilir.

“Voltaire, Diderot, David Hume, Adam Smith, George W. Hegel, Herbert Spencer, John Stuart Mill, Aguste Comte, Karl Marx, Charles Darwin (Türlerin Kökeni) gibi isimler ön plana çıkarılmıştır. Ekonomi ve siyasette Avrupa'nın realist ve liberal algılamalarının temellerinin oluşturulduğu anlaşılmaktadır” (Çağlar, 2019, s. 1169-1171).

• **Batı'ya Yön Veren Metinler IV. Moderniteye Doğru Kaotik Modern Dünya (1800-1970) (2010)**

1914 yılından önce insanların istedikleri gibi hareket edecekleri anlayışı değişmiştir. Daha sonraki yıllarda ise devlet kontrolünün artmış olmasıyla birlikte artık kapitalizmin varlığından söz etmek mümkün değildir. 1914 yılından sonra entelektüel karşıtı, rasyonalizmi ve bilimi reddeden eserler meydana getirilmiştir. Avrupa kültürünün zemini hazırlanmıştır.

“II. Dünya Savaşı'na giden süreçte ortaya çıkan faşizm, komünizm olgularına da genel olarak Lenin, Hitler (Kavgam) ve Mussolini örnekleri üzerinden değinmiştir. Bu ideolojilerin de etkisi ile ortaya çıkan yeni dünya savaşı sonrasında demokrasi algısının güçlenmesi ele alınmıştır” (Çağlar, 2019, s. 1171-1172).

8. Bize Yön Veren Metinler Serisi

• **Bize Yön Veren Metinler I. Büyük Buluşma (750-1040) (2014)**

Alev ALATLI'nın *Bize Yön veren Metinler I. Büyük Buluşma* adlı eser vermiştir. “Doğu ve Türk dünyasını şekillendiren serüvenin izini sürmektedir. 750-1040 yılları arasındaki dönemi araştırmaktadır. Bizi biz yapan metinlerin kimini tercüme yöntemiyle kimini yazarları ile mutabakat ederek kaleme almıştır” (Özden, 2023, s. 76-77).

• **Bize Yön Veren Metinler II. Kuzey Gökkürede Yeni Bir Yıldız Selçuklu (1040-1299) (2014)**

Alev ALATLI'nın, İslami devirde Müslüman ya da Gayrimüslim toplulukların Türkçe, Arapça, Farsça gibi dillerde eser meydana getirdiklerini ve “Biz”i onların gözünden aktardığı eseridir.

“İslam siyaseti altında yaşayan gayrimüslim halkların kendi dillerinden, Müslüman bir ülke çatısında yaşamayı anlattıkları eserleri derleyerek onların gözünden “biz” i anlatmaya çalışmıştır” (Özden, 2023, s. 77).

• **Bize Yön Veren Metinler III. Beylikten Cihan Devletine (1299-1606)**

Osmanlı devri sanat, siyasi, askeri, ekonomi ve hukuk alanında gelişen ve değişen süreci aktarmıştır.

“Osmanlı Devleti'nin işleyişini, hukukunu, sosyal yapısını ve önemli olayların tarihsel akış içerisinde olabildiğince objektif bir dille ele almıştır” (Özden, 2023, s. 77).

• **Bize Yön Veren Metinler IV. Büyük Yüzleşme (1606-1923)**

Bize Yön Veren Metinler IV. Büyük Yüzleşme diğer ciltlerden niteliği bakımından farklılık taşımaktadır. Osmanlı Devleti'nin donanma taktiklerini, Osmanlı'nın yemek kültürünü eserine aktarmıştır.

“*Bize Yön Veren Metinler* serisinin dördüncü ve belki içlerinde mahiyeti yönünden en farklı olan eseridir. Osmanlı Devleti'nin donanma taktikleri, Osmanlı mutfağı gibi her türlü merak konusu oluşturan konulara değinilmiştir” (Özden, 2023, s. 77).

• **Bize Yön Veren Metinler V. Alacakaranlıkta Gün Dönümü (1606- 1923)**

ALATLI, 16. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin siyasi olaylarını ele almıştır. ALATLI, tarihi olayları günlük dil aracılığıyla aktaran eserler kaleme almıştır.

“Osmanlı Devleti'nin 16. yüzyıldan 20. yüzyıla doğru gelirken yaşadığı siyasal olayları anlatmıştır. Kapitülasyonlar, ıslahatlar, dış borçlar, fikir hareketleri, millî mücadele gibi Türk tarihinin dönüm noktaları resmî belgeler aracılığıyla ifade edilmiştir” (Özden, 2023, s. 77).

9. Nasihatname Serisi

• **Fesüphanallah! “America The Beautiful” (2019)**

Alev ALATLI tecrübelerini, bildiklerini, deneyimlerini ve gözlemlerini gelecek nesillere aktaran bir dava kadını olarak görülür. Türk toplumuna, dar pencereden bakmamayı her olaya farklı perspektiften yaklaşmayı öğreten ve dertlere çözüm üreterek nasihatler veren bir eser meydana getirmiştir.

Aziz ülkemize gelince; ille bir şeye benzetecekseniz, her budağından sürgün atan salkım saçak bir böğürtlen çalısına benzeteceksiniz Türkiye'yi. Bir sürgünü çiçeğe dururken, diğerinin kurumakta, ötekisinin meyve vermekte olduğunu görün. Tek bir sürgüne takılıp kalmayın, bütüne bakmayı âdet edin. Unutmayın ki, düz akılla anlaşılmaz, pergele, cetvele gelmez, kendine has bir kimliği vardır Türkiye'nin. Batmaz. Batarsa, okyanuslar taşar (Alev Alatl, 2023b).

• **Hafazanallah! “America The Beautiful” (2019)**

İsrail'in arkasında güçlü devletlerden biri ABD'dir. ALATLI, ABD'nin İsrail'i desteklemesinin nedenini açıklamıştır. ABD'nin kendi şahsi çıkarlarını göz önünde bulundurarak İsrail'in jeopolitik ve stratejik konumundan faydalanmasıyla birlikte Orta Doğu'da cesaretlenmesine neden olmuştur.

ALATLI, Türk toplumunun özellikle Orhun Yazıtlarını okumasını istemiştir ve Tanrı'nın yolundan çıkılmamasını dilemiştir. ALATLI, Türk toplumunun Tanrı'ya olan inancı ile Yeni Dünya Düzeni kurması gerektiğine dikkat çekmiştir. Devlet gider, töre kalır diyerek törenin önemine vurgu yapmıştır. *Eski Ahit, Tevrat ve Zebur* kitaplarından oluşmaktadır. İlham kaynağı ise *İncil* olarak görülür. Evanjelizm, Amerika'daki Hristiyan toplumun geleneklerine bağlı kolu olarak görülür. Evanjelizm'in amacı Büyük İsrail'in kurulması ve dünyaya hâkim olması olarak ifade edilir.

Gelin, Amerika Birleşik Devletleri'nde yüzyıllar önce sahneye konulan Yeni Dünya Düzeni'nin 'tek din' ilkesinin ete kemiğe büründürülmesi sürecinden söz edelim. Yeni Dünya Düzeni'nde mevzubahis olan 'tek din', Yahudilikle Hristiyanlığın füzyonu olan Evangelizm'dir. Evangelizmin'in ne olduğunu bilmezsek, Amerika Birleşik Devletleri'nin niye bu kadar ısrarla ve kayıtsız şartsız İsrail'i desteklediğini anlayamayız. ABD'nin Irak'ta, Orta Doğu'da hatta Kara Afrika'da ne yapmak istediğini de doğru okuyamayız. Eski Ahit'te eritilmiş, tevhit edilmiş Hristiyanlığın temellerinin daha 1867'de kurulan 'Kiliseler Konseyi' tarafından atıldığını bilirsiniz (Alev Alatl, 2023c).

10. Dergiler

• Bizim English (30 Sayı) (1982-1984)

1980'ler döneminde yaşam şartlarını kolaylaştırmak, ekonomik kalkınmayı hızlandırmak amaçlanmıştır. Muasır medeniyetlere ulaşmanın tek yolunun kendi kültürünü ve dilini öğrenmekten geçtiği anlaşılmıştır. Bu yüzden yabancı dil öğretiminde birtakım sorunlar ortaya çıkmıştır ve sorunlara çözüm üretilememiştir. Verilen yabancı dil öğretiminde yetersiz kalınmıştır.

Öğrenim sonunda öğrenci kendi eğitimine, kültürüne ve değerlerine ait iki cümleyi bir araya getirmekte zorlanmıştır. Kelime dağarcığı geniş olmayan öğrenci, kendini ifade edememiştir. ALATLI öncelikle yabancı dil öğretiminde yakından uzağa yöntemi kullanılarak dil eğitimi verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Yabancı uzmanların, kendi dilini başarılı şekilde konuşuyor olsa dahi Türk öğretmenler kadar öğrencilerin yaşam tarzını, kültürünü kavrayamayacağını ifade etmiştir (BizimEnglish, 1981).

11. Şiirler

• “Eylül 1998” (1999)

ALATLI tarafından 1999 yılında yayımlanan “*Eylül 1998*” eseri, küçük bir nesir-nazım denemesi olarak kaleme alınmıştır. ALATLI bu şiirinde aşk temasına değinmiştir.

Şiirde memlekete, sevgiliye ya da Türk milletine duyduğu aşkı aktardığı düşünülür. Yaz, kış, sonbahar mevsiminde dahi bu aşkın kargaşaya sebep

olduğu ve engellenemeyeceğini dile getirmiştir. Gökteki Ülker yıldızı dahi bu aşka şahit olmuştur.

“EYLÜL 1998”

Yirmi iki vahşi yaz,
Yirmi iki zemheri,
Yirmi iki hazan,
Öyle çok, öyle uzun sevdim ki O’nu
Hoyratça savururken, gadrediyor, eyvah!
Bu gece asuman bir garip, Süreyya
Haykırır!
Ne bir engel ne bir yankı.
Sonrası?
Sonrası, Hint’in cangılı,
Arap’ın çölü,
Türk’ün bozkırı (Alev Alatl, 2023d).

12. Denemeler

• **Şimdi Değilse Ne Zaman? (2003)**

Alev ALATLI'nın deneme türünde kaleme aldığı ve köşe yazılarını topladığı *Şimdi Değilse Ne Zaman* adlı eserdir.

• **‘Hayır!’ Diyebilmeli İnsan (2005)**

“Alev ALATLI'nın çeşitli köşe yazılarının toplandığı bir eserdir. ‘*Şimdi Değilse Ne Zaman*’ eserinin devamı niteliğindedir” (Özden, 2023, s. 74).

Batılılaşma çabasıyla birlikte insanoğlunun kullanması gereken kelimelerden birisinin “Hayır!” olması gerektiğini ifade etmiştir. Çünkü “Evet”e rağbet edildiği bir sürece şahit olunmuştur. ALATLI'nın da eserlerinin içinde “Hayır!” kelimesinin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Bu kitap yeni bir dünyaya farklı bir pencereden bakmamıza katkı sağlamıştır. Gür sesiyle, duruşu ve tavırla inandığı ne varsa Türk toplumuna duyurmayı başarmıştır (Alev Alatl, 2023e).

• **‘Hatırla!’ Geçmişin Geleceğindir (2007)**

Geçmişimiz geleceğimize rehberlik etmektedir. Geçmişini unutan Türk toplumu her zaman yok olmaya mahkûm olmuştur. Geçmişten kopmadan gelecekte yaşanacak olayları irdeleyerek toplumu bilinçlendirme çabası içerisinde olmuştur.

“Geçmişini unutan geleceğini göremez,” mantığı üzerinden Türk insanının geçmişte tarih yazmış olmasına rağmen tarih okumayı bilmediğini anlatan deneme eseridir” (Özden, 2023, s. 74).

• **Yorumsuz (2008)**

ALATLI'nın kaleme aldığı diğer deneme eseri *Yorumsuz* eseridir. Geçmişini unutmadan geleceğe ışık tutan ALATLI korumaya çalıştığı ne varsa hepsinin değişime ve dönüşüme uğrayacağını söylemiştir. Türk toplumunun değişmek zorunda olduğuna dikkat çekmiştir (Özden, 2023, s. 74).

• **Aklın Yolu da Bir Değildir... (2009)**

ALATLI'nın kaleme aldığı “*Aklın Yolu da Bir Değildir...*” adlı kitabı deneme türünde yazılmıştır.

Tek bir doğrunun imkansızlığını aktarmıştır. Ya siyah ya da beyaz olabilir ya mavi olabilir ya da olmayabilir düşüncesini savunmuştur. Bu mantık anlayışını, saçaklı mantık olarak adlandırmıştır. Kesin doğrunun olmadığını kanıtlamıştır. Doğrunun bir değil birden çok olduğunu ve mantıksal tutarsızlık oluşturmadığını ortaya koymuştur.

“Aklın yolu da bir değildir” iddiası; yeni bir mantık anlayışı ortaya koymaktan ziyade, kendi anlayışı ve inancı dışında doğru hiçbir anlayış ve inanış olmadığını iddia eden anlayışların mugalata olduğunu ortaya koymaktadır. Yani çoğulcu anlayışlara kapı açan bir yaklaşım vardır ki bu yönüyle okunmaya değer bir eser olduğu söylenebilir” (Sevinç, 2011, s. 181).

13. Derlemeler

• **Safsata Kılavuzu Laf Ola Beri Gele (2001)**

Alev ALATLI'nın kendi adını taşıdığı *Safsata Kılavuzu Laf Ola Beri Gele* e-tartışma grubu kurulmuştur. Kurulan grupta bir takım yanlış anlamalar, iletişimsizlik, çatışmalar ve önyargılar nedeniyle ayrışmalar başlamıştır. İnsanlar artık kendini ifade etmekte ve birbirlerini anlamakta zorlanmıştır. Konunun dışına çıkmıştır ve kişi odaklı bir grup haline dönüşmüştür (Özden, 2023, s. 74-75).

• **“Ben Böyle Düşünüyorum!” Demekle Olmuyor (2018)**

İnsanların, kendi ana dili olmak üzere deneyimlerini, görüşlerini ya da duyduğu herhangi bir durumu sorgulamaktan çekinmemesi ve sosyal medyanın faydalı işler için kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Sosyal medyada,

hakaretvari yorumlar yapıp vakit harcanmamasını söylemiştir. ALATLI, özellikle kişisel saldırı yapan insanların karşısındaki kişiye özenle yaklaşılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Sosyal medyanın Türk toplumunun sorunlarını dile getirmek, çözüm üretmek ve toplumsal mesaj vermek amacıyla kullanılan bir mecra olduğuna vurgu yapmıştır. Bu yüzden de ne olursa olsun ağızdan çıkan her kelimeye dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Başta konuştuğumuz Türkçe olmak üzere, fikirlerinizi, tercihlerinizi, size söylenenleri ya da duyduklarınızı illa ki sorgulayın. Sosyal medya münazaraya el veren bir mecra değildir, twite laf yetiştirmekle kaybedeceğiniz zamanı, mesela ad hominem safsata nedir onu öğrenmeye ayırın. Öğrenin ki, arkanızı dönüp gideceğiniz zamanı doğru kestirebilirsiniz. Kendiniz yapıyorsanız da yapmayın. Ağızınızdan çıkanı kulağınız duysun (Alev Alatl, 2023f).

14. İncelemeler

• Aydın Despotizmi (1986)

ALATLI'nın, eleştiri türünde kaleme aldığı eseridir. ALATLI ve Yalçın Küçük'ün katıldığı Yüksek Tansiyon adlı programda moderatör, *Aydın Despotizm* adlı eserini Yalçın Küçük'e ithafen yazıldığını söylemiştir. ALATLI, Yalçın Küçük'ün Latife Tekin'in "*Gece Dersleri*" adlı romanını okumadığını ve bu romanı yanlış yorumladığını, haksız eleştiri yaptığını söyleyerek eleştiri yağmuruna tutmuştur. Yalçın Küçük ile Alev ALATLI'nın aydın kavramı birbiriyle uyuşmamaktadır. Yalçın Küçük'e göre aydın, yorumlayan değil serüveni olan, geleceği yakalamaya çalışan adamdır. Yalnız kalmadan aydın olunamayacağını ve aydının tembellik ettiğini ileri sürmüştür. Aydınım her şeye itiraz ettiğini ve ütopyacı aydının olmadığını dile getirmiştir. Yalçın Küçük, Latife Tekin ve Ahmet Altan'ı aydın olarak nitelemediğini ve bu yazarların Türkiye'nin geleceğinin önünü kesmek istediğini ifade etmiştir. ALATLI, sansürün sadece belli kurum ve kuruluşlara yönelik olmadığını aktarmıştır. (Kaplan , 2019).

• Hollywood'u Kapattığım Gün (2009)

ALATLI, Erzurum'da kaldığı süre boyunca Erzurum Halkevi sinemasında film izlemiştir. Şiddet içeren filmlerden korkmuştur ve çok etkilenmiştir.

Hansel and Gratel'de insanları fırında pişiren cadı, Jack and the Beanstalk'da çocuğu yiyen dev, Kırmızı Şapkalı Kız'da anneanneyi yutan kötü kurt. Kül Kedisi'nde hain üvey ana. Gökkuşuğu ile renklendirilmiş Kemalettin Tuğcu hikâyeleri, ama onunkiler gibi damardan değil bunlar. Sinsi. Çocuklar üzerindeki etkilerini ispatlayan onca araştırma meselâ, American Academy of Pediatrics varken niye? Ucuza mal oldukları içinmiş. Çizgi ya da değil, korku filmlerinde "star" a gerek yok ve kapitalizmin bir numaralı yasası üretimden kâr etmek. Saw'ı hatırlar mısın? Testere.

2007'de, 1, 2 milyon dolara çekilmiş, hasılatı 100 milyon doların üstünde. Nasrettin Hoca hesabı, 'Hiç kusura bakma kardeş, sende bu ense, onda bu para varken, ben seni daha çok döverim!' Herneyse... (Alev Alathı, 2023g).

Yazar, Hollywood filmlerinin çekilmesinde emperyalist devletlerin esas amacının ve dayanak noktasının ne olduğunu açıklamıştır. Disney'in şiddet içeren, ahlâkî yapıyı bozan ve zedeleyen filmlerin izletilmemesi gerektiğini ve çocukları etkilediğini dile getirmiştir. Emperyalist devletlerin kâr etmek amacıyla bu filmleri çektiğini ileri sürmüştür.

• Suç Ortağı Hollywood (2021)

Suç Ortağı Hollywood adlı kitabı kaleme alması için damadı Kaan Aktan teşvik etmiştir.

Gerçekleri olduğu gibi aktarmamanın sahtekârlık olduğunu ifade etmiştir. Hollywood'u övmek nesli kandırmaktır diyerek eleştirmiştir ve ABD'nin kendi şahsi çıkarları doğrultusunda insanları tuzağa düşürdüğünü açıklamıştır. Hollywood'un kâr amacıyla çektiği filmlerde milyon dolarları kazandığı ve çok izlendiği için aynı senaryoları neslin önüne ısıtıp ısıtıp sunduğunu söylemiştir. Filmi izleyen her insanın ABD'ye benzemeye çalıştığını eserde aktarmıştır (Haber7, 2021).

15. Tercümelere

• Tunuslu Hayrettin Paşa-En Emin Yol (1986)

Siyasi risalelerden birisi olan ve 19. yüzyılda devlet adamı Tunuslu Hayrettin Paşa tarafından kaleme alınan *En Emin Yol* adlı eserde ALATLI, Tanzimat dönemi reformlarını ve yapılan köklü değişiklikleri aktarmıştır. Gülhane Hatt-ı Hümayun gibi anayasalar, çeviriler ve Islahat hareketleri yapılmıştır. Avrupa'ya Türk aydınları elçi olarak gönderilmiştir ve Batı'nın etkileri görülmüştür.

Müslümanların tek bir çatı altında toplanması ve yapılacak olan İslam reformculuğunu Batılı Devletlerin gözlemlediğini ve etraflıca incelediğini eserde aktarmıştır (Alev Alathı, 2023h).

• Edward Said-Filistin Sorunu (1986)

Filistin Sorunu, Edward Said tarafından yazılmıştır ve bu eseri Alev ALATLI tercüme etmiştir. Columbia Üniversitesinde profesör olan Edward Said bu eserin araştırmacılar ve yazarlar için önem arz ettiğini dile getirmiştir. Filistin Sorununa dair tarihi ve siyasi süreci desteklemiştir. Bu soruna adeta bir tarihçi gibi yaklaşmıştır.

Zulme uğrayan, çile çeken ve şiddet gören Filistin'in öyküsünü aktarmıştır. Avrupa, kendi günahlarını ört bas edebilmek için Yahudilere bir

yurt hediye etmiştir. Filistinliler, ortada hiçbir neden yok iken bedel ödemeye mecbur bırakılmıştır (Alev Alatl, 2023i).

• **Edward Said-Haberlerin Ağında İslam (1985)**

Haberlerin Ağında İslam 1981 yılında Edward Said tarafından kaleme alınmıştır ve Alev ALATLI tarafından 1985 yılında tercüme edilmiştir.

Göç etmek durumunda bırakılan Filistinliler, kendi halkına yabancılaşmıştır. İslami camiasının birçoğu ABD'nin etrafında yer almıştır. ABD'nin halka varlığını empoze etmeye çabaladığına dikkat çekmiştir.

“Batılı siyaset bilimcileri ve bazı medya çevreleri İslamiyet’i bütüncü altına almış durumda. İslamiyet ve İslam Dünyası, merkezi bir tartışma konusu” (Alev Alatl, 2023j).

16. Söyleşiler

• “Kelebek Etkisi” Söyleşileri I. (2021)

ALATLI tarafından kaleme alınan “*Kelebek Etkisi*” I Söyleşilerinin yönetmeni Ayşe Böhürler’dir. Kitabın basımı ise Pınar yayınlarından çıkmıştır.

Ayşe Böhürler’in sunuculuğunu yaptığı ve Alev ALATLI’nın da konuk olduğu Kelebek Etkisi programı kitaplaştırılmıştır. Ayşe Böhürler, ALATLI ile programı yapmak istemesinin nedenini elinin lezzetli olmasına ve mutfak kültürünü iyi bilmesine bağlamıştır. Yapılan sohbetlerin samimiliğinden söz etmiştir (Özden, 2023, s. 78).

• “Kelebek Etkisi” Söyleşileri II. (2021)

Alev ALATLI’nın “*Kelebek Etkisi*” II Söyleşileri eseri kitap haline getirilmiştir. 20 Aralık 2015-29 Mayıs 2016 yılında Habertürk kanalında yayınlanmıştır (Özden, 2023, s. 78).

17. Diğer

• **Funda'nın Mutfak Rehberi (2011)**

Alev ALATLI, *Funda'nın Mutfak Rehberi* adlı kitabı, kızı Funda olmak üzere, girişimci, emekçi, mücadele eden, kariyer sahibi olan güçlü kadınların hayatını kolaylaştırmak amacıyla kaleme alınmış bir eserdir. Doğu ve Batı'nın mutfak kültürünü içeren birden fazla yemek tarifinden oluşmuştur.

Anadolu'nun işkembe dolmasından İskandinav gravlaska, çerkeztavuşundan Meksikalı takolara 700'ü aşkın tarif içeren 100 menü düzenledim. 2011 yılının milli ve dini bayramlarını, kandiller, mezuniyetler, Kadınlar Günü gibi belli başlı anma günlerini referans alan bu menülerin geleneksel, yarı-geleneksel ve modern tercihleri yansımalarına özen

gösterdim. Böylece, en tutucu aile büyüğümüzü de en yenilikçi akrabanızı da hamburgerin üstüne yemek tanımayan küçümenleri de güvenle ağırlayabileceğiniz zengin bir seçki oluştu. Kim ne derse desin, sofranın kadının iktidar alanıdır. Siz, siz olun, sofranıza sahip çıkın! (Alev Alatl, 2023k).

1.4. Edebiyat Ödülleri

1985-1986 yıllarında Edward Said'in ‘*Haberlerin Ağında İslam*’ ve ‘*Filistin Sorunu*’ yayımlanmıştır. Filistin davasını duyurmak üzere yaptığı çalışmalar, 1986'da Tunus'ta sürgünde olan Yaser Arafat tarafından ‘‘Özgürlük Madalyası’’ ile onurlandırılmıştır (Alev Alatl, 2024a).

Yaser Arafat sürgünde olduğu için ödülü bir elçi tarafından gizli şekilde gönderilmiştir. Ödül olarak madalyanın yanında bir de Filistin elbisesi bulunur. Alev ALATLI, Filistin'de yaşanan bu olaylara kayıtsız kalamamıştır (Şeref, 2023).

ALATLI, 1987 yılında yazmış olduğu *İşkenceci* adlı romanı ile Türkiye Yazarlar Birliği Ödülünü almıştır. (YAZKO) (Ünsal, 2008, s. 13).

ALATLI, eline silah alıp şiddet uygulayan kişi olmamıştır fakat propaganda yaparak çeviri yaptığı romanlarında Filistin sorununu aktarmıştır. Yazar düşüncelerini baskı yoluyla kabul ettirmemiştir, kalemini konuşurmuştur.

2006 yılında *Gogol'un İzinde adlı serisi: Aydınlanma Değil Merhamet, Dünya Nöbeti* adlı eserleri ile Rusya kültürünü. Rus toplumunu etkileyerek ve etkilenerek başarılı bir şekilde romanlarına aktarmıştır. Mihail Aleksandroviç Şolohov 100.Yıl Edebiyat Ödülü'nü almıştır. 2005'ten 2024 yılına kadar Kapadokya Meslek Yüksekokulu Mütevelli Heyet Başkanı görevini sürdürmüştür (Ünsal, 2008, s.13).

2014 yılında edebiyat alanında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün sahibi olmuştur. 2012 yılında Bülent Ecevit Üniversitesi, 2017 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi tarafından Fahri Doktora payesi ile onurlandırılmıştır. Yazdığı metinlerle Batıya, Doğuya ve tüm insanlığa olduğu kadar üniversiteye de ilham kaynağı olmuştur (Özden, 2023, s. 67).

ALATLI Türk toplumunu bilinçlendirme görevini Türk insanı için kendine amaç edinmiştir.

1.5. Vefatı

Alev ALATLI, 2 Şubat 2024 yılında KOAH ve çoklu organ yetmezliği nedeniyle İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirmiştir. Eyüp Sultan Camii'nde cenaze namazı kılındıktan sonra Mihrişah Valide Sultan Külliyesine 3 Şubat 2024 tarihinde defnedilmiştir.

Alev ALATLI ölmeden önce gelecek nesle nasihat ve vasiyet etmiştir.

Türk toplumunun sorunlarına eğilmiştir. İnsani bir tarafını aktarmıştır. Kriz anında dahi umutsuzluğa düşmeyip herhangi bir olayı fırsata çevirmeyi becerebilen Türk toplumuna birtakım nasihatler etmiştir. Yaş ilerledikçe genç neslin olaylara daha bilinçli, olgun, anlayışlı, idrak edebilen, temkinli ve dayanıklı bir biçimde yaklaşması gerektiğini ifade etmiştir. Bütünü görüp farklı perspektiften yaklaşabilme beceresine sahip olan bir nesil yetiştirilmesi gerektiğini aktarmıştır. Türkiye'nin hiçbir zaman yok olup unutulamayacağı ancak hürriyetinden taviz verirse tarihten silinip gideceğine dikkat çekmiştir.

ALATLI, “Türkiye’ye olan kefaretimi ödeyeceğim” düşüncesiyle Türkiye Cumhuriyeti’nin bir evladı olarak kendini Türk toplumuna ve gelecek nesle adamıştır.

Güneş her gün daha mütekâmil bir dünyaya doğmaz. Tarih ezelden ebede dümdüz uzanan doğrusal bir hat değil, devirli bir oluşumdur. Gün olur, en gerideki en öndekinden ileride olur. Aristarkus, Kopernik’e “zıpçıktı astrolog” diyen devrimci Martin Luter’den daha ilericidir. Ahmet Yesevi, Kadızade Mehmet’in çok ötesinde. Siz istihkâmlarınızı güçlendirin, zor zamanları fırsata çevirin. Benim yaşıma geldiğinizde, benim hiç olamadığım kadar hakim, fehîm, müstakîm, emîn, mekîn ve metîn olun.

Aziz ülkemize gelince, ille de bir şeye benzetecekseniz, her budağından sürgün atan salkım saçak bir böğürtlen çalısına benzeteceksiniz Türkiye’yi. Bir sürgünü çiçeğe dururken, diğerinin kurumakta, ötekinin meyve vermekte olduğunu görün. Tek bir sürgüne takılıp kalmayın, bütüne bakmayı adet edinin. Unutmayın ki düz akılla anlaşılmaz, pergele, cetvele gelmez, kendisine has bir kimliği vardır, Türkiye’nin. Batmaz. Batarsa, okyanuslar taşar. Mademki son temsilcileriyiz Gezegen’in iyiliği için yaşatılması elzem bir medeniyetin, bizi durduracak tek “gerçek”, soğuyan Güneş’in dünyamızı yarı yolda bırakması ihtimali olmalı (Alev Alatlı, 2023b).

Alev ALATLI’nın ölümünden sonra onu tanıyan dostları ALATLI ile ilgili hatıralarını dile getirmiştir. Bunlar: Ayşe Böhürler, Oktay Yivli, Hayreddin Karaman, İskender Pala, Süleyman Seyfi Öğün, İskender Öksüz, Cevat Özkaya, Hasan Ali Karasar, Nurullah Genç ve Ümit Meriç’tir.

Böhürler, Alev ALATLI’nın kendine özgü bir duruşunun ve muhakeme yeteneğinin güçlü olduğunu söylemiştir. Doğruları olduğu gibi aktarmaktan çekinmeyen ALATLI’nın, Türk toplumunun yeniliğe direnç göstermesinin asıl kaynağını “Aristo Mantığı” ile açıkladığını ifade etmiştir.

ALATLI’nın dünyanın geleceğine dair umudunun tükendiğini dile getirmiştir fakat ALATLI’nın karamsar olmasına rağmen Türkiye için hala bir umudunun olduğuna da dikkat çekmiştir. “Dünyanın İyiliği İçin Türkiye” adlı sözünü 2017 yılında yapılan Kültür Şurası’nda ifade etmiş olduğunu ve kaleme alacağı son kitaplarını 9 cilt halinde yayınlamak istediğini ancak ömrü

yetmediği için anlatmak istediklerini kitabının başında açıklamış olduğunu dile getirmiştir. “Ömrümü ömrünüze, bilgimi bilginize katmak istiyorum ki 21. yüzyılın zorluklarına karşı sizi güçlendireyim.” ALATLI, yeni neslin zorluklarla nasıl başa çıkacağını öğretmek, yozlaşmayı ve yabancılaşmayı ortadan kaldırmak için toplumu bilinçlendirmek istemiştir.

Türkiye’yi ve Türk toplumunu etkileyen dış güçleri aktarırken konuyu geçmişten gelerek anlattığını ifade etmiştir. Soykırım, ırkçılık kartel, reyting kuruluşları gibi meselelere de değinmiş olduğunu söylemiştir. ALATLI, tavsiye isteyen insanlara “Herkes kendi deniz fenerini yakacak” demiştir.

Alev ALATLI, herkesin kendi kaderini yazabilecek potansiyele sahip olduğunu ve tavsiyeye ihtiyaç olmadığını, irade sahibi insanın kendi bildiği yoldan giderse daha başarılı olabileceğini ifade etmiştir.

ALATLI'nın fen bilimleri ile alakadar olduğunu, dünya düşünce tarihi ve ilahiyatla iç içe olduğunu aktarmıştır. Yaklaşık 5 yıl boyunca ve günde 8 saat ilahiyat çalıştığını söylemiştir. Sadece İslam ilahiyatı ile haşır neşir olmamıştır. Bütün bir ilahiyat üzerinde çalışma yapmıştır. ALATLI, kadim değerleri “Akıl, Ahlak, Adalet, Adap ve Aşk” olarak tanımlamıştır. ALATLI'nın 21. yüzyılın kargaşasında kitaplarının yeni nesle ilham vereceğini ve ışık tutacağını dile getirmiştir.

Yivli, Alev ALATLI'nın Türk toplumunun hafızasını yenileyen, sorgulamasına yardımcı olan bir şahsiyet olduğunu ifade etmiştir. ALATLI'nın romanlarında nekrofilya, biyofilya, sadizm, Doğu-Batı düalizmi, dil, eğitim, yabancılaşma, afazi, yozlaşma, sömürgeleştirme, Rusya ve Rus toplumunun çöküşü gibi başlıkları romanlarında ele aldığını aktarmıştır.

Alev ALATLI'nın kelime dağarcığının geniş olduğu söylenmiştir ve bu özelliği ‘ayaklı kütüphane’ olarak tanımlanmasının göstergesidir.

Karaman, ALATLI'nın, Konya’da yaptığı ödül konuşmasında bugünlere gelene kadar zorlu yollardan geçtiğini ve ne badireler atlattığını aktarmıştır.

Pala, ALATLI'nın, Türk toplumunun dertlerini kendine dert edindiğini ve çektiği acıların sancısını yüreğinde hissettiğini dile getirmiştir. İskender Pala, ALATLI ile yollarının kesiştiğini, sanat, edebiyat ve muasır medeniyet üzerine konuşmalar yapmış olduğunu aktarmıştır. “Küçük adımlarla büyük işler başarılı!” ALATLI'nın bu sözünü asla unutmamıştır. İskender Pala her umutsuzluğa düştüğünde ALATLI tarafından cesaretlendirilmiştir.

Öğün, ALATLI ile yurt dışında tanıştıklarını söylemiştir. Kazan’da bir otel lobisinde ALATLI ve Öğün sabahlara kadar yaptığı sohbet ile dünya nöbeti tutmuştur ve arkadaşlıkları başlamıştır. TRT2 kanalında yayınlanan İhmal Edilebilir Nasihatler adlı programda dostlukları daha da pekişmiştir. ALATLI, yazdığı yazıların kopyalarını Öğün’e göndermiştir. Öğün bu kopyaları saklamıştır ve eleştirisini yapmıştır. Öğün, ALATLI ile fikirlerinin

uyuşmadığını, birçok meseleye farklı perspektiften baktığını aktarmıştır fakat yine ortak paydada buluştuklarını söylemiştir. Ögün ALATLI'nın hoş bir üslubunun olduğunu, çocuk ya da yetişkinlerin seviyesine inmeyi becerebilen bir bakış açısına sahip olan şahsiyet olarak görmüştür. Ögün, ALATLI için “Çalı dibini karıştırmak” tabirini kullanmıştır. Bütün meseleleri en ince ayrıntısına kadar irdeleyen, anti emperyalist bir duruşu olduğunu söylemiştir.

Öksüz, ALATLI ile Ankara'nın Budakaltı Lokantası'nda akşam yemeğinde tanıştıklarını söylemiştir. Öksüz, ALATLI ile yaptığı sohbet sırasında kendisine 1970 yılındaki ülkücüleri sorduğunu aktarmıştır. Öksüz, ALATLI'nın milliyetçi olduğunu, ülkücü ve solcu gençleri eşit şekilde sevdiğini ifade etmiştir. Öksüz, *Schrödinger'in Kedisi* ve Kuantum teorisi hakkında sorular sorduğunu ve bilgi alışverişinde bulunduğunu aktarmıştır.

Özkaya, ALATLI ile yayıncılık hayatına başladığı zamanlarda tanışmış olduğunu ifade etmiştir. Aydınların ve Türk toplumunun gidişatına etki etmek gerektiğini, ahlâkî anlamda sorumluluğu üstlendiğini söylemiştir. Özkaya, ALATLI için kendini geliştirmemiş, kültür seviyesi düşük (hudayinabit) bir yazar olmadığını ve Kemal Tahir'in izinden gittiğini ifade etmiştir.

Özkaya, Alev ALATLI'nın romancı kimliğinin yanında sezgisinin güçlü, tutum ve davranışlarının ölçülü olduğunu söylemiştir. Alev ALATLI'yı kendi yaşadığı çağın ve kültürünün bir parçası olarak gördüğünü ifade etmiştir. Batıyı başarılı bir şekilde takip eden yazar olduğunu aktarmıştır.

Karasar, Alev ALATLI'nın toplumsal bilimler uzmanı ve toplum mühendisi olarak görüldüğünü söylemiştir. Alev ALATLI'nın, Türk milletinin ve dünyanın geleceği hakkında öngörüye sahip olduğunu aktarmıştır.

Genç, ALATLI ile 1990 yılında Erzurum'da verdiği bir konferansta tanışmış olduğunu söylemiştir. Genç'in “*Tutkular Keder Oldu*” adlı romanını ALATLI'nın okuduğunu, kendisini başarılı bir yazar olarak gördüğünü ve onu yüreklendirdiğini ifade etmiştir.

Meriç, ALATLI'nın mezarının III. Selim'in anneannesinin yanı başında olduğunu aktarmıştır. ALATLI'nın su alan geminin batmaması ve ülkenin kötüye gitmemesi için zamanını yazarak, sorgulayarak, düşünerek geçirdiğini ifade etmiştir. ALATLI'nın mahşerde Türk toplumunun kendisiyle barışmış, sağlıklı bir iletişim kurmuş, kendi öz benliğine yabancılaşmamış bir Türkiye ile karşılaşmış olmasını dilemiştir (Turgut & Dural, 2024).

Alev ALATLI, vefatından önce son röportajını CNN Türk'e vermiştir. ALATLI, hayata geliş amacının bir miras bırakmak olduğunu ve öldükten sonra geride bıraktıklarıyla anılmak istediğini aktarmıştır. İyi bir insan olmadıktan sonra bu dünyada yaşamının hiçbir anlamının olmadığını dile getirmiştir. ALATLI, çok para kazanmakla bir şey elde edilemeyeceğini, hep beraber

sağlıklı, mutlu, huzurlu bir şekilde yaşamamız gerektiğini ifade etmiştir. Alev ALATLI, Fulya Öztürk ile röportaj yapmıştır.

“Ama ben öldükten sonra hoş bir seda bırakmak isteyenlerdenim. İnsanoğlu bir şey beceremiyorsa, bir sedayı düzgün bırakamıyorsa niye yaşar ki! Ne yaparsanız yapın günde deliler gibi para kazansanız ne olur? Günde 9 tane tavuk yiyecek haliniz yok oturup. Ya da neyi seviyorsanız yani veya 9 kazan makarna hayır canım böyle bir şey yok değmez. Herkes bir sakın olsun. Sonra hep beraber yaşasak nasılsa yaşayacağız. Ha tabii” (CNNTÜRK, 2024).

Psikiyatrist Dr. Muzaffer Uyar verdiği röportajda Alev ALATLI'yi anlatmıştır. “Alev memleketine kimsenin inanmadığı kadar inandı. Onu biricik kılmak istedi. Buna cevap olarak da memleketi onu biricik kıldı. Evet, sevgili ateş kuşu dostum aramızdan uçtu gitti. Ama yaktığı ateşler ışıdamaya devam ediyor.” Uyar bu sözleriyle Alev ALATLI'nın bıraktığı mirası gelecek neslin devam ettireceğine ve dünya nöbetini devralacağına işaret etmiştir. Türk milletinin onu çok sevdiğini ve ALATLI'ya her zaman sahip çıkacağını ifade etmiştir. Dr. Uyar, Alev ALATLI'nın eserlerini okuyucunun anlaması, anlamlandırması ve hissetmesi gerektiğini söylemiştir. Alev ALATLI'nın eserlerini okuyan okuyucunun hayatında büyük değişiklikler olduğunu söylemiştir. Psikiyatrist Dr. Muzaffer Uyar, Alev ALATLI'yi Ateş Kuşuna benzetmiştir. ALATLI'nın babasıyla ilgili paylaştığı anekdotta 1940 yılında ALATLI, kasabada yaşadığı süre boyunca karanlıkta kaldığını, bu karanlıkta kalan kasaba ve şehirlerin bir gün aydınlığa kavuşup ıslık ıslık olacağını hayal ettiğini söylemiştir. Babası kızlarının birine Alev diğerine ise Işıl adını koymuştur. ALATLI, Türk milletinin kendine özgü özellikleri olduğunu ifade etmiştir. ALATLI'ya göre Anadolu'nun köklerinin Balkanlardan başlayıp nereye uzandığı belli olmayan bir memleket olduğunu ve bir Anka kuşu gibi Anadolu'nun yeniden küllerinden doğduğunu aktarmıştır. ALATLI, *Orada Kimse Var Mı?* diyerek Türk toplumuna seslenmiştir. Türk toplumunun bu soruyu sorgulamasını istemiştir. Alev ALATLI, eserlerini meydana getirirken sadece İstanbul Türkçesi'ni değil, Anadolu Türkçesi'ni de kullanmıştır (Demirtaş, 2024).

Alev ALATLI'nın vefatından sonra Cumhurbaşkanımızın eşi Emine Erdoğan tarafından 11 Şubat 2024 tarihinde Altındağ Alev ALATLI Bilim Merkezi'nin açılışı yapılmıştır. Emine Erdoğan, Altındağ Alev ALATLI Bilim Merkezi'nin ülkemiz için değer ifade eden Alev ALATLİlar yetiştirmek amacıyla açıldığını ifade etmiştir (Gündoğmuş, 2024).

2. OTOBİYOGRAFİNİN TANIMI, OTOBİYOGRAFİK ROMAN VE TARİHİ GELİŞİMİ

2.1. Otobiyografi Kavramı ile Otobiyografik Roman

2.1.1. Otobiyografi Kavramı

Otobiyografi, insanoğlunun yaşadığı ana, kişiliğine, geçirdiği değişime, bütünlüklü kimliğine anlam katmaktadır. Kendini yeniden yapılandırmak ve tanımaya başlamak anlamında tabir edilir.

Otobiyografi, yarım kalmış bir öz yaşam öyküsünün aktarılmasıyla birlikte sürekli bir arayış içerisinde olmuştur. Bu tür, bir yerden bir yere yaprak gibi savrulan benliğin hikâyesi olarak görülür.

“Otobiyografi; kendilik anlamına gelen *autos*, yaşam anlamına gelen *bios*, yazı anlamına gelen *graphe* kelimelerden oluşmuş, kendi yaşam öyküsü anlamını taşıyan Yunanca kökenli bir sözcüktür” (Davarcı, 2010, s. 4).

Daha önceki yüzyıllarda otobiyografi kavramı birçok yazar ve filozoflar tarafından farklı adlar altında kullanılmıştır. Bu devirdeki şahsiyetler kendi öz yaşam öyküsünü aktarmak istememiştir çünkü kendi hayat öyküsünden önce çağının sorunlarına değinmediği amaç edinmiştir. Goethe’de bunlardan birisidir. Kaleme alınan öz yaşam öyküleri yazarın kendi benini tanımasına yardımcı olmuştur. Kendini anlatırken otobiyografik anlatıların toplumdan bağımsız olmadığı gözler önüne serilmiştir.

Sanatçı kişiliğin, ilişkilerin, gerçek bir biçimde yansıtıldığı Benvenuto Cemllini'nin otobiyografisi gelir. 16.yy. ‘Anı Edebiyatı’ adı altında toplanan anılar otobiyografileri ve jurnalleri kapsar. Anılardaki tarihi olaylar, politik gelişmeler anlatılır. Bu dönemde yazılan anılarda kişi kendinden pek bahsetmez. Bassompierre, Kardinal Retz ve Saint Simon anıları önemli örneklerdir. Bu otobiyografi ve anıları inceleyen Goethe: ‘İnsanın kendini tanınması ancak dünyayı ve çevreyi tanınmasıyla mümkün olur (Doğan , 1993, s. 113).

Otobiyografinin bir diğer anlamı da itiraf olarak adlandırılır çünkü kişi kendi iç dünyasında birtakım çatışmalar yaşamıştır. Kendi benini keşfedebilmek ve kendi varlığının farkına varabilmek amacıyla kendisi ile ilgili itiraflarda bulunmuştur. Eski zamanlarda bu itirafta bulunma teşebbüsü günah çıkarma olarak görülmüştür. Günah çıkarma ile itiraf arasındaki ilintinin İslami boyutuna bakıldığında günah çıkarma geleneğinin olmadığı ortaya çıkmıştır. İslam kültüründe günah çıkarma kişinin işlediği suçtan dolayı pişmanlık duyması ve tövbe etmesi olarak görülür.

Otobiyografi, bir yazarın yaşam öyküsünü, çocukluk yıllarını, okul yıllarını, gençlik yıllarını, olgunluk dönemini, ailesini, sosyal çevresini, fikir dünyasını gerçek ve kurmaca dünya içerisinde yansıtmaya olarak tanımlanmaktadır. Örneğin yetmiş yaşındaki bir yazarın edindiği tecrübe ve deneyim ile yirmi yaşındaki bir yazarın edindiği tecrübe ve deneyim arasında fark vardır. Kendi yaşam öyküsünü kaleme alan yazar, edindiği deneyimi okuyucuya aktarırken şimdiki zamanı göz önünde bulundurarak eserini meydana getirir.

Dolayısıyla şimdiki zaman terimi Augustinus'a göre zamanın durmaksızın 'geçiş' ine tekabül etmektedir. Böylece geçiş olarak algılanan şimdiki zamanı kavramak, bekleyiş (gelecek), anımsayış (geçmiş) ve dikkat (şimdi) arasındaki yayılım bağlantısını anlamak ile mümkündür. Augustinus bu sayede zamansal nitelikleri ruhun içine yerleştirme yönünde önemli bir adım atmıştır (Büyüktuncay, 2014, s. 6).

Otobiyografi, insanın yaşadığı dünyada yolunu bulmasına katkı sağlayan bir pusula işlevi görür. Yazar, kendisinde gizlenmiş mizacını, karakterini ve yeteneğini anlatıda genişleterek karaktere birer kimlik verir. Kendi içinde yaşayan ben'lere hakikati yansıtacak şekilde rüyalar gördürür. Benler'in hayal kurmasına katkı sağlar ve bir ütopya yaratır. Yazar, uykuya dalmış benliklere aracılık eder. Böylelikle yazarın kendi kimliğini oluştururken geçmişini de yok saymadığı görülür.

Yazar, anlatılarında yaşamını anlatırken yaşadığı dünyaya anlam katmaktadır. Dünyadaki yerini ve anlamını sorgulamaktadır. Yazar bazen kendi yaşamını, iç dünyasını aktarırken başka bir karaktere hayat vererek kendisine romanın içinde yer verir. Bazen de yazarın kendi iç dünyasını, duygu ve düşünce dünyasını aktarırken kendisini gizlemeye gerek duymadığı anlaşılır. Bu yüzden de karakter ile örtüştüğü yanları görülür. Otobiyografi kavramını kendi benini bulmaya çabalayan bir ruhun öz yaşam öyküsü olarak tanımlamak gerekmektedir. Bu anlatıların kurmaca olduğu düşünülse de gerçek hayattan kesitler taşıdığı gözlemlenmiştir.

Otobiyografi, yazarın hayatında geçirdiği değişimi, çatışmayı aktarmak ya da okurlarına yol göstermek ve ders vermek amacıyla kaleme alınmıştır. İnsanoğlunun dünyaya geldiği günden itibaren değişmeyen bir varlık olduğuna inanılırken daha sonraları değişim ve dönüşüm yaşayan bir varlık olduğu görülmüştür (Aksoy, 2009, s. 16).

Başkışı haricinde diğer karakterler de yazarın kişiliğini etkiler. Yazarın benliğinin yansıtılması bakımından romanın içinde yardımcı karakter olarak yer alan karakter arasında da bir bağlantı kurulduğu anlaşılır.

Philippe Lejeune, otobiyografiyi 'kendi varlığına ilişkin gerçek bir kişi tarafından üretilen bireysel hayata, özellikle de kişiliğinin gelişimine odaklanan retrospektif bir düzyazı anlatı olarak tanımlamaktadır. Özellikle metinlerde ikinci

ve üçüncü kişilerin yazarın geçmişi ve şimdi yazdığı kahraman ya da kişi arasında bir bağlantı kurduğunu ve yazarın benliğini bu yolla yansıttığını da savunmaktadır (İneç, 2021, s. 7).

Yazarın otobiyografıyı yazmaktaki amacı sadece kendi öz yaşam öyküsünü meydana getirmek değil, ideal olan bir kimliği bilinçli bir biçimde ve kurgusal düzlemde aktararak yaşama anlam katmak olmuştur.

“Otobiyografi yazımını, bireyin kendini topluma gönüllü olarak tanıtmak amacıyla tuttuğu bir yol olmaktan çok, bireyin kendine yakıştırdığı bir kimliği bilinçli olarak bir metin içinde kurguladığı ve hayatına geriye dönük olarak anlam kazandırmak için girdiği bir gayrete dönüştürür” (Aksoy, 2009, s. 198).

Spender’e göre otobiyografi kavramı kişinin kendi özyaşamöyküsünü kaleme alması anlamında tanımlanır. Spender, bu ifadenin yanlış algılanabileceğini dile getirir. Yanlış algılanmasının nedeni ise kendi özyaşamöyküsünün başkası tarafından kaleme alındığı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Spender, kişinin iki hayatının olduğunu ifade eder. Birincisi, başkası tarafından kişinin yaşamının nasıl tanımlandığı, ikincisi ise yazarın kendi benini, yaşam biçimini nasıl yansıttığını aktarması olarak görülür. Spender, otobiyografi kavramına farklı bir bakış açısı getirmiştir. Yazarın yakın çevresindeki kimseleri gözlemlediğini ve başkaları tarafından gözlemlendiğini ifade eder. Kendi yaşam biçimini, kendi kimliğini inşa ettiği bir tür olarak tanımlar.

Otobiyografi kelimesinin sözlük anlamından hareket eden Spender, otobiyografinin “birisinin kendisi tarafından yazılmış hayat hikâyesi” şeklindeki tanımından hareket ederek otobiyografıyı açıklar. Spender, tanıtımda geçen “birisinin kendisi tarafından yazılmış hayatı” ifadesindeki anlamın biraz sorunlu olabileceğine göndermede bulunur: “Tıpkı biyografisini yazan A, B, C veya bir başkasıymış gibi” diyerek bu tanıtımda, otobiyografıyı yazanların, kişilerin bizzat kendileri değil de bir başkası olduğu izleniminin verildiğini belirtir. Spender’a göre biri kendi hayat hikâyesini yazıyorsa bu elbette kişinin kendisi tarafından gerçekleştirilen ve anlamını kendi içinde barındıran bir eylem olmak durumundadır. Kendi sözcüğünün üzerinde ısrarla duran Spender, bir kişinin iki yaşamı olduğunu söyler. Bunlardan biri, başkaları tarafından dışarıdan görülen yaşamıdır; kişisel ilişkileri, görünüşü, başarıları gibi sosyal yanını oluşturan yönler bu yaşama örnek verilebilir. Kişinin başkaları tarafından görülen yaşamı Spender’a göre, aynadaki görüntü kadar onun realitesini oluşturur. Diğer yaşam ise kişinin sadece kendisi tarafından görülebilen ve kendi benliğini oluşturan yaşamıdır (Köker, 2019, s. 68).

Derrida, Oto kavramını öz/kendi anlamında kullanmıştır. “Özyaşamöyküsü” anlamında kullanılan oto kavramının “öz yaşam yazımı” anlamında Türkçeye geçtiği görülmüştür. Oto kavramı Batı dillerinde ise

‘kulak’ manasında kullanılmıştır. Derrida öz yaşamını kaleme alan Nietzsche'nin yaşamını yansıtırken düşüncelerine de kulak verilmesi gerektiğini aktarmıştır. Kulak verirken boyun eğen tarafta olmamıştır. Akademik özgürlüğüne sahip çıkmıştır.

Barros, Otopiyografi kavramı için kazanılan deneyim ve tecrübelerin kişiyi değiştirdiğine ve nasıl biri haline getirdiğine dikkat çeker. Otopiyografi, geçmiş yaşamından günümüz dünyasına kadar geçirdiği evrelerin aktarılması olarak görülür. Barros, otopiyografiyi Persona, Figura, Dynamis gibi kavramlarla açıklar. Persona kişinin dış faktörler göz önünde bulundurularak bir dönüşüm geçirmesi anlamında ifade edilir. Figura, kişinin yaşam biçimindeki değişim ve gelişimi yansıtmak için kullanılır. Dynamis ise dönüşüm geçiren kişiyi etkileyen ve kişiliğinin oluşmasına katkı sağlayan sebeplerden birisi olarak görülür. Kişiliğinin ve benliğinin oluşmasındaki en büyük etkinin Tanrı'nın ilahi gücüne olan inançtan kaynaklandığını ifade eder.

Carolyn A. Barros da otopiyografileri, kişinin geçmişten bugüne nasıl biri hâline geldiğini gösteren dönüşüm anlatısı olarak niteler. Öz yaşam öyküsü: Dönüşüm Anlatısı adlı eserinde Barros, otopiyografilerin kişide nasıl bir dönüşüm yarattığını Persona, Figura, Dynamis olmak üzere üç temel kavramdan yola çıkarak açıklar. Persona, otopiyografide anlatılan kişi olup bir gelişim, değişim çizelgesi boyunca otopiyografinin başındaki ve sonundaki kişinin aynı olmamasını içerir. Figura, değişimi anlatmak için kullanılan bir terimdir. Dynamis ise kişinin değişimini sağlayan etkidir. Barros buna örnek olarak Augustinus'un İtiraflar'ını verir. Burada değişimi sağlayan gücün (dynamis) Tanrı'ya olan inanç olduğunu söyle olur. Böylece otopiyografik anlatılarda anlatan ben ile anlatılan ben arasındaki ayrıma da dikkat çekmiş olur. Nitekim otopiyografisini yazmaya başlayan kişi aradan geçen onca zaman zarfında -birçok faktörün varlığı da göz önünde tutulduğunda- değişerek başka biri haline gelmiştir. Böylece yaşam öyküsünün başındaki ve sonundaki kişi arasında asıl gerçek varlığın / benliğin öyküsü meydana getirilmiş olmaktadır (Köker, 2019, s. 69).

Otopiyografi kendi var oluşunu yazıya dökmek anlamında ifade edilir. Yazarın yaşamına etki eden durumların, atlatılmayan travmaların ve kelimelendirilmemiş çeşitli dürtülerin aktarılmasıdır. Hayatta çözülememiş birtakım problemlerin detaylı bir biçimde yansıtılmasıdır.

Oto-biyo-grafi, bir kimsenin kendi hayatını yazması demektir. Kendi hayatını yazan kişi yaşadıklarını kâğıt üzerinde var etme kararını vermiş; bir başka deyişle, hayatını bir metne dönüştürmüştür. Bir kimseyi kendi hayatını kâğıda geçirmeye yönelten çeşitli güdüler olabilir, ama bu güdüler ne olursa olsun, bir benlik meselesi vardır ortada. Kişiliğini topluma tanıtmaya değer bulur hayatını yazan insan. Kişiliğini tanıtırken genellikle içini döker. Bu kişilik bazen de, topluma sunulan, daha doğrusu, yüceltilen bir kişiliktir. Her iki durumda da yazma ihtiyacı aynı anlam dizisi üzerinde yer alan güdülerden doğar: itiraf etme, kamuya açma, işşa etme, teşhir etme, günah çıkarma, şifa arama, aklanma, meşrulaştırma, gerçeği gizleme, kayıt altına alma, ölümsüzleşme gibi. Yazılan metin anıların, gözlemlerin,

tanıklıkların, dostlukların, hayal kırıklıklarının kısacası hayatın çözümleyici, irdeleyici bir bakışla anlatılan hikâyesi olabilir (Aksoy, 2009, s. 13).

Otobiyografi, umutsuzluğa düştüğünde dahi tekrar ayağa kalkacak cesareti kendinde bulmasıdır. İlerleyen yaşlarda artık anlatacak bir meselinin kalmamış olmasıdır. Böylelikle yazar ruhsal anlamda kendini tatmin etmiştir.

“Patrick Modiano özyaşamöyküsünü; cesaretimiz kalmadığında başvurduğumuz kolaycı bir çözüm olarak niteler. Nathalie Sarraute ise “emekliye ayrılmak, uslanmak” olarak görür. İnsanın hayatta söyleyecek sözünün artık kalmaması, ruhsal doyuma ulaşması sonucunda ortaya çıkan yazılardır bir anlamda” (Öztürk O. , 2020, s. 14).

Alman filolog Georg Misch, otobiyografi kavramı üzerine yirminci yüzyılın ikinci yarısında ilk ciddi çalışma yapan kişidir. Misch, otobiyografiyi özyaşamöyküsünü yansıtan kişi biçiminde tanımlamıştır. Bu gibi kişilerin tarihsel sürece katkısı olduğunu ve o çağın ruhunu yaşattığını, yansıttığını ifade etmiştir (Öğretir, 2016, s. 72).

Otobiyografi ile otobiyografik roman karıştırılmıştır. Otobiyografi, yazarın gerçek hayatından izler taşımaktadır. Başkarakterin yazarın eylemlerini yansıttığı görülür.

Otobiyografi, tanımlanması çok zor olan ölçülerde romanla karışan veya ona benzeyen edebî bir türdür. Otobiyografilerin çoğu, ilham ve hayal gücünün mahsulüdürler, bundan dolayı sanatçı, hikâyede olduğu gibi, hayatındaki olaylar ve tecrübeler arasından sadece bir bütün oluşturacak olanları seçmek zorundadır. Bu bütünü yansıttığı şahsiyet, sanatçının gerçek şahsiyetinden üstün olabilir veya gerçek karakter ve davranışlarını ifade edebilir (Stevick, 2021, s. 38).

Otobiyografi kavramı, genellikle anı, biyografi, hatırat gibi türler ile eş değer görülür. Otobiyografi, yüzyıllar boyunca diğer türler ile karıştırılmıştır. Otobiyografi kavramının diğer türler ile arasında benzerliğin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Biyografi türü bir yazarın, siyasetçinin, oyuncunun, sanatçının yaşam öyküsünü aktarmak amacıyla kaleme alınmıştır. Otobiyografi türünde yazar öz yaşam öyküsünü kendini ifade etmek amacı ile kaleme almıştır. Biyografi türünde yazar, bir başkasının çevresini, yaşam biçimini ve kişiliğini eserinde ele almıştır. Otobiyografi türünde yazar ile yaratılan karakter eş değer tutulur. Biyografi türünde yazar bir başkasının yaşamını olduğu gibi aktarır. Belgelere dayandırarak ve nesnel bir bakış açısı ile eseri kaleme almıştır. Otobiyografi türünde yazar olanı değil, olması gerekeni eserine yansıtmıştır ve kendi ütopyasını yaratmıştır. Otobiyografi türünde yazar kendi yaşam biçimini, değişimini aktarırken olayları kurgu çerçevesi içerisinde eserine yansıtmıştır (Akar, 2020, s. 2-4).

Yazar, otobiyografi ve anıları kaleme alırken kendini ifade etmek amacıyla kurguya yönelebilir. Kendi düşünce dünyasını esere yansıtması ve gerçeği olduğu gibi aktarma çabası içerisine girmesi kurgusal çerçevede eser yazılma ihtimalini inkâr etmesine sebep olmaktadır.

“Otobiyografi ve hatıralar kendini değerli kılmak ya da bir suçlamaya karşı kendini savunmak amacıyla kurmacaya sıklıkla yönelir. Öznel yazım yazarının her şeyi ve gerçeği söyleyeceğine dair ayak diremesi kimi zaman basit ve açık bir inkâr gibi yorumlanabilir, sanki bu kurmaca olasılığını yadsımaktadır” (Bayer, 2019, s. 30).

Yüzyıllardır otobiyografi ve anı arasındaki ayırım eleştirmenler tarafından tartışılmıştır. Her çağda ve dönemde otobiyografinin yazılma amaçları farklılık göstermiştir. Otobiyografi türünün her alanla bağlantısı olduğu anlaşılmıştır. Otobiyografi, kronolojik bir sıraya göre oluşturulmaktadır. Yazar yaşadığı devri, değişim ve dönüşümü, tecrübelerini okuyucularıyla paylaşarak kurmaca bir çerçeve içerisinde aktarmıştır. Otobiyografik türde tamamlanmamış hayat hikâyesini yazar, geçmiş ve şimdiki zamanda birleştirerek kaleme almıştır.

Anı türü ise geçmişte yaşanmış olan olaylar zincirinin şimdiki zamanda yaşanmamış ya da yaşanmayacağına göstergesi olarak görülür ve bu yönüyle otobiyografik türden ayrılır. Anı türü genellikle samimi bir üslupla yazılmıştır. Otobiyografide ise gerçek ve kurmaca iç içe olduğundan dolayı otobiyografi türünün böyle bir amacının olmadığı anlaşılmıştır. Anı türünde kişinin dış faktörlerle ilişkisi önem arz etmiştir fakat otobiyografi türünde ise kendi benliğini arama amacı güdülmüştür (İneç, 2021, s. 21-22).

Yüzyıllardır birçok otobiyografi yazarının, yazdığı romanlarda kendi hayatından yansımalar görülmüştür. Otobiyografi yazarı, kendi deneyim ve tecrübelerini okuyucuya yol göstermek amacıyla aktarmıştır (İneç, 2021, s. 7).

Otobiyografide yazar, kendi yaşamını retrospektif bir şekilde yansıtır. Anlatıdan ayrılan yönü ise yazar ile başkışı arasında bağlantı kurmuş olmasıdır. Yazar yaşam biçimini yansıtırken kurgusal düzlemde meydana getirdiği eserin bilincindedir. Karakteri yaratan ve kişiliğine şekil veren kendisidir. Başkarakter ile arasındaki otobiyografik unsurlar eserine yansımıştır.

Gerçek bir kişinin kendi yaşamını geriye dönük olarak anlatma demek olan otobiyografi türünün en belirgin özelliği, pek çok edebî türden farklı olarak, gerçek insan olan yazarla, anlatının yazımını üstlenen anlatıcı ve başkahraman arasında özdeşlik içermesidir.” Lejeune'nun On Autobiography: Theory and History adlı eserinden yaptığı alıntıya göre “özyaşamöyküsünde yazarın kimliğini ayırtmak için ciddi bir çaba sarf eder. (...) Ona göre yazar bir kişi değildir. Yazar, yazan ve yayınlayan kişidir. Metnin ötesinde kişinin ve metnin bilincindedir ve ikisini birbirine bağlayan odur. Toplumsal sorumluluk taşıyan gerçek bir kişi ile söylemin yaratıcısı

arasındaki ayrımdır, yazar. Lejeune özyaşamöyküsünü 'imgesel kurmaca' diye adlandırmıştır. Ona göre bu oyun çift taraflıdır; aynı anda hem kurmacadır hem de özyaşamöyküseldir (Üçler , 2023, s. 9-10).

Man'a göre otobiyografi, yazarın öz benliğini biçimlendirmesi ve esere kendi yorumunu katmasıdır.

“Paul Man'a göre otobiyografi ayrı bir tür olarak değerlendirilmediği gibi her metin türünde bulunabilen yazarın kendisinden bir şeyler kattığı anlatı biçimidir” (Yücel, 2024, s. 6).

Olney ise kendi hayatına dair unsurları kayıt altına alan her insanın otobiyografi yazabileceğini ifade eder.

“Otobiyografiye tematik bir biçimde yaklaşan James Olney “Cümle yazabilen veya bir teybe konuşabilen hemen herkesin otobiyografi yazabileceğinden bahsederek otobiyografinin, edebî türler içinde yazması hem en basit hem de en ortak olan yanına işaret eder” (Yücel, 2024, s. 6).

İnsanoğlu var olduğu müddetçe bilinmek ve anlaşılma istemiştir. Anlatılarda yüzyıllarca kelimelere dökülemeyen duyguların, düşüncelerin ve hayatta atlatılan her türlü badirelerin aktarılma çabası içerisine girilmiştir.

2.1.2. Otobiyografik Roman

Otobiyografik roman, yazarın hayatında geçirdiği değişim ve dönüşümü, çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık dönemlerini, aile ve çevresindeki kişilerle arasındaki ilişkiyi, meslek hayatını flashback tekniğini kullanarak gerçek ve kurmaca dünyada okura sunmuştur.

“Otobiyografik romanda, gerçek bir kişi kendi yaşamını geriye dönük olarak anlatır. Bu türün en belirgin özelliği, pek çok edebî türden farklı olarak, gerçek insan olan yazarla, anlatının yazımını üstlenen anlatıcı ve başkahraman arasında özdeşlik içermesidir” (Özen , 2021, s. 149).

Otobiyografik roman, yazarın kendi dünyasını, tarihsel sürecini, yaşadığı çağın sorunlarını, kazandığı deneyim ve tecrübeyi eserlerine yansıtması anlamında tanımlanmaktadır.

Otobiyografik romanı kaleme almasındaki amaç ise yapmış olduğu hataları telafi etmesi ya da bu hataların yapılmaması için okuyucuya önerilerde bulunması olmuştur. Otobiyografik roman yazarın eserine yorum katarak romanını yeniden inşa etmesiyle oluşturulmuştur (Üçler , 2023, s. 21-22).

Otobiyografik roman hem tarihsel hem de kurmaca çerçevede içerisinde incelenmiştir. Otobiyografik türde yazarın, ben'i ile anlatsal bir bütünleşme içerisinde olduğu ve ben'i'ni biçimlendirecek yaşamını aktardığı anlaşılmıştır. Otobiyografik romanda yazar kendi şahsi geçmişini ve hayata bakış açısını yansıtmıştır.

Öz yaşam öyküsünü kaleme alan yazar kurgusal düzlemde bir dünya oluşturur ve bir kimlik yaratır. Yaratılan kimlik ise yaşamını biçimlendiren unsurlardan oluşur. Genellikle yarattığı başkişi yazarın ta kendisi olarak görülür.

“Gerçekte her yapıt az veya çok ölçüde, doğrudan ya da dolaylı biçimde öz yaşam öğelerine dayanır. Yazar figüratif ve tipik malzemeleri kendi yaşamından ve anılarından türetir. Çoğunlukla başkişi yazarın yansımasıdır” (Öztürk N. , 2006, s. 58).

Anlatılarda yazar, kendi yaşam öyküsünü kaleme alırken gerçek ve kurmaca dünya arasında köprü kurmuştur. Yazar, sahici hayatı ikinci plana atıp kurmaca çerçeve içerisinde bir roman oluşturmuştur. Yazar, bir ütopya yaratarak yeni bir dünya ile okuyucuyu tanıştırmıştır.

Cumhuriyet döneminde “otobiyografik roman ve otobiyografi de kendi içinde ince çizgilerle ayrılan iki tür olarak ele alınabilir. İkisini birbirinden ayıran taraf ‘kurmaca’ nın işlevselliğidir.” otobiyografik roman’ ile ‘otobiyografi’ arasındaki en belirgin fark, yazarın yaşam öyküsünü ‘roman’ olarak nitelendirmesinde yatar. Artık gerçek öğeler geri plana itilmiştir, kurmaca gerçeklik ile gerçek gerçeklik iç içedir; yazar kendi içine kapalı, yepyeni bir dünya kurar otobiyografik romanda (Türk, 2014, s. 17).

Edebiyat dünyasında tanınmış şahsiyetlerin, öz yaşam hikâyesini kaleme aldığı düşünüldüğünde yazarın romanlarında kendi iç dünyasını ne şekilde kurgulamak ve beni’ni aktarmak istediği otobiyografik türlerde büyük ehemmiyet kazanmıştır (Aksoy, 2009, s. 14).

Otobiyografik romanı kaleme alan yazar ile anlatıcı aynı kişi olarak düşünülür. Romanın içindeki anlatıcının yazar olması, kendi yaşam öyküsünü ve olay örgüsünü yeniden kurmuş olması dikkate değerdir.

Yazma sürecini, W. L. Randall, şu şekilde ifade eder. “Bir hikâyenin yazarlığıyla anlatılışı iki farklı işlemdir. Ne var ki bir hayat hikâyesi durumunda yazar ve anlatıcı- ve karakterler- tek bir kişiymiş gibi görünür. Size hayat hikâyesinin bir parçasını ya da özetini anlattığım zaman, aynı anda üçü birden olurum; hikâyenin yıldızıyım, hikâyeyi anlatırım ve süreç içinde hikâyenin içerdiği olayları inşa ederim (Türk, 2014, s. 25).

Anlatılarda yazar, kendi öz yaşam öyküsü dışında yaşamış olduğu çevre, mekân, çağa ait güncel meseleler hakkında okuyucusuna bilgi aktarımında bulunmuştur. Otobiyografik eserlerde yazar ile mekân arasında bir bağlantı olduğu görülmüştür.

Otobiyografik anlatılarda yazar bazen aktardıklarını tarihsel verilere ve belgelere dayandırmaktan kurtararak anlatıyı kurgu çerçevesi içerisinde oluşturmuştur. Okuyucuda gerçeklik duygusunun oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Yazar tarafından hatırlanmayan anılar romanda kurguya dönüştürülmüştür. Romanın içindeki bölümler gerçek hayat ile birebir örtüşse bile yazarın hafızasından çıkmış olma ihtimali düşünülmüştür. Yazar, olmasını istediği dünyayı okuyucusuna sunmuştur (Özyer, 1993, s. 74).

Yarası kapanmayan ve acısı olan her yazarın eserlerinde psikanalitik bir üslubun var olduğunu ve acısını untabilmek amacıyla otobiyografik türde anlatılar kaleme aldığını aktarmıştır.

Yazar, ruhumun özelliğini çocukluğuna bağlar; anne sevgisinden yoksun kalan küçük benliği, babasına, büyükannesine, bir öğretmene, bir köpeğe bağlanırken, aslında o sevgiyi aramıştır. Otobiyografik kurgu, psikanalitik bir örüntüye uyar: Büyüdükçe bu derin öksüzlük acısından kurtulmak için insanlarla, milletiyle ve insanlıkla özdeşleşir. Bütünleşmiş bir benlik arayışı, parçaları entelektüel olarak birleştirilmiş bir kimlik oluşturmasıyla hedefine ulaşır (Durakbaşa, 2021, s. 177).

Yazar ile karakter arasında bir anlaşma yapılmıştır ve yazar yarattığı karakter ile kendi arasında bağlantı kurmuştur. Yazar gözlemlerinden, deneyimlerinden ve tecrübelerinden yola çıkarak yakın çevresindeki kimseleri romanda aktarmıştır çünkü romanın kurgu olduğunun bilincinde olarak yapmıştır.

“Roman yazarının kısmen ya da bütünüyle gerçek olayı ve tanıdığı/bildiği insanları anlattığı zaman bile bildiklerini, hissettiklerini romanın içine yerleştirirken bilerek veya bilmeyerek bazı gerçekleri değiştirdiği, bozduğu, yumuşattığı, sakladığı veya abarttığı da bir gerçektir” (Öztürk O. , 2020, s. 19).

Öz kurmaca anlatılarda yazar, bazen kendi alanını daraltmaktadır. Kurmaca bir romanı kaleme alırken iç dünyasını bütün yönleriyle aktarmamıştır ve sınırlamalar getirmiştir. Bu yüzden de yazarların romanlarda kendi iç dünyasını aksedip aksetmediği sorgulanmıştır.

Özyaşamöyküsel romanda esere konu olan kişinin geçirdiği çok önemli olaylar ve dikkate değer özellikleri işlenir. Sıradan yaşantıların işlenmesi bir anlam ifade etmez. Özyaşamöyküsel romanların bir olumsuz yanı, yazarın manevra alanını daraltmasıdır. Malzeme belli olduğu için hayali kurgu büyük ölçüde sınırlamalara maruz kalır ve yazarın üretme hürriyetine engel teşkil eder. Ayrıca romana konu olan kişi, bütün yönleriyle değil; ancak yazarın seçimine bağlı kalarak yarım olarak anlatılır (Çetin, 2015, s. 235).

Otobiyografik romanların, yazarın yarattığı karakter ile örtüşüp örtüşmediği tartışma konusu olmuştur. Otobiyografide hakikatin sorgulanamayacak bir boyut taşıdığı kanısına varılmıştır. Yazar ile okuyucu arasında bir anlaşmaya gidilmiştir. Yazarın, bazen tarihi verilere ve belgelere

dayandırmadan kurgu çerçevesi içerisinde inandırıcılığı kuvvetlendirerek bir edebî eser meydana getirdiği görülür.

Otobiyografik metindeki herhangi bir söz, yanlış veya çarpıtılmış olsa bile, yazarını karakterize eder ve bir eserin anlatanı ile kahramanın aynı kişiler olması durumunda gerçekliğin kime ve neye göre belirlenebileceği sorusu cevap verilemeyecek bir boyuta taşınır. Öyleyse otobiyografilerin, gerçekliği sorgulanamayacak bir nitelik taşıyacağı sonucuna varmak mümkün olabilecektir. Gerçeklik noktasında Smith ve Watson doğum tarihi gibi otobiyografik iddiaların dokümantasyon kaynaklarıyla doğrulanabilir ya da yanlışlanabilir olduğunu, ancak otobiyografik gerçeğin farklı bir konuya işaret ettiğini belirtir. Onun, anlatıcı ve okuyucu arasında hayatın anlamını paylaşmayı amaçlayan bir özneler arası değişim olduğunu ve otobiyografik anlatımında tam tamına ya da basit gerçekler olarak okunamayacağını söyler. Böylece otobiyografideki gerçekliğin nesnel, belgelerle kanıtlanabilir düzeyden bir gerçeklik olmayıp okur ve yazarın karşılıklı paylaşımını içerdiği, yazarın kişisel gerçeğinin dokümantasyonunu yaptığı ve de okuyucunun inanamak istediği türden bir sunum gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılabilir (Köker, 2019, s. 107).

Anlatıda, gerçek hayat ile kurmaca dünya arasındaki ayrım vurgulanmıştır. Hakikat kurmaca dünyanın içine dahil edilerek edebî eserin esası olan kurguyla beraber yorumlanıp başka bir boyuta taşınmıştır.

Otobiyografi türünde eser meydana getiren yazarlar, eserini kaleme alırken kendi izlenimlerini yansıtmıştır. Otobiyografik bir eseri yazarken tecrübelerini okuyucuya aktarmıştır. Bazı yazarlar okuyucuya rehber olabilmek için ya da dışı vurmadığı, içinde gizlediği duyguları ortaya çıkarmak için yazmıştır.

Modern edebiyatta otobiyografik türün kullanımında birtakım değişimler ortaya çıkmıştır. Anlatılarda, yazarın kendi kendisiyle yüzleşmesi, benliğini arayış içerisine girmesi ve nesne konumunda değil, özne konumunda olması bu türün doğuşunda etken olarak görülmüştür.

Modern bir yazın türü olarak otobiyografi ise 19.yüzyılda Fransız İhtilali'nin (1789) etkisinde gelişen "romantizm" akımının ürünüdür. Mutlak monarşi döneminin edebi akımı diyebileceğimiz "klasizm"e tepki olarak doğan bu akımda "ferdiyetçilik" ve buna bağlı olarak kişinin erkek veya kadın olarak kendi ben'inin ve benliğinin peşine düşmesi ve "özne" olmak istemesi bu türün doğuşuna sebep olmuştur (Eren , 2021, s. 1).

Yazar, iç dünyası hakkında itirafta bulunmadığından ve sustuğundan ötürü kendisini cezalandırmış olduğunu aktarmıştır. Bu yüzden kendi beni ile yüzleşip kelimelere dökmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Kimse kendisini dürüstlikle yargılayamaz; kendi suçlarınızı tanımlamanız işlediğiniz tüm bu suçları affetmeniz, kendinizi bağışlamanız anlamına gelir, yaptığınız kötülükleri itiraf etmeniz kendinizi bağışlamanız demektir ve bu

durumda susmak kişinin kendisini cezalandırmasının tek biçimine dönüşür: Sonsuza dek kendi suskunluğunuzdan ördüğünüz demir bir kafeste yaşarsınız ve bu sessizliği dönem dönem tam da bu iş için seçilmiş bir çığırtkana, işlenmiş bir yığın suçu, yapılmış onca kötülüğü ama yarım ağızla ama kelimesi kelimesine tekrar tekrar sayıp dökülecek birine bozdurursunuz (Kıncaid, 2023, s. 47-48).

Yazar, ilerleyen yaşlarında edindiği tecrübe ve deneyimin yaşamına katkı sağladığını söyler. Geçirdiği değişim ve dönüşüm ile birlikte şimdiden koştüğünü fakat yaşadığı dünyanın şimdiden bağımsız olmadığını ifade eder.

“İşte böyle yaşadım; yalnız ama olduğum ve tanıdığım, dönüşeceğim ve tanışacağım her şeyle ve herkesle birlikte, içinde bulunduğum andan, şimdiden ayrı yaşadım; ama şimdiden ayrı var olmam imkânsızdı” (Kıncaid, 2023, s. 74).

Otobiyografik bir anlatıda yazar hem kendi geçmişinden hem de hayata bakış açısından dolayı karmakarışık bir yapı sergilemiştir. Karmakarışık olan bu yapının nedeni ise anlatıların kurmaca bir dünyada oluşmuş olmasından kaynaklanmıştır.

Kurmaca dünyada yaşayan, tarihsel kimliğe sahip olan yazar ile yaşadığı devir ve dünya arasında köprü kurulmuştur.

“Lucien Goldman, tarihsel bir kimlik olan yazarın yaşantısındaki önemli etkenlerin kurmaca yansımalarını “anamlı dinamik yapılar” olarak adlandırılır. Bu anlamda sanatçının tarihsel karakteri, dünyaya ile kendisi arasında bir geçişlik sağlar” (Soylu, 2019, s. 4).

Otobiyografik romanda yazar, yaşadığı çağda savaş sürecine, işkenceye, darbe dönemine, ekonomik kriz gibi sorunlara şahit olmuştur. Bu sorunları kendisi ya da yakın çevresi yaşadığından ötürü eserine yansıtmıştır

fakat bazı kısımlar yazarın insiyatifine kalmıştır. İtiraf edeceği herhangi bir durumun yakın çevresi tarafından tepki ile karşılanacağını düşünerek özyaşamöyküsünün bütününe yansıtmamıştır ya da itiraf etmekten korkmuştur. Bu yüzden de otobiyografik roman kendi yaşam biçimini ‘miş’ gibi aktarmanın bir çeşidi olarak görülmüştür.

Genel kabule göre sanatçılar sıradan olayları bile sıradan insandan daha yoğun hisseden kişilerdir. Hele bir de bu kişiler hayatlarında, devir değişimi, savaş, ekonomik çöküntü gibi, sıra dışı olaylara şahit oldularsa, bu yaşanmışlıkları eserlerinde kullanmışlardır. Yaşanan ilginç olaylar, zorluklar, iki güç arasındaki mücadele ve insanın bunlar karşısında aldığı tavır eserlere konu olmuştur.

Alpaslan özyaşamöyküsü türünü kaleme almanın başlı başına bir zorluk olduğunu ifade eder. Tam bir yüzleşmenin zorluğuna dikkat çeker. Yazarın kendine bile açıklayamadığı, korktuğu bazı yüzleşmeleri pek çok kişi ile

yazarlık paylaşmanın zorluklarından, verilmemiş hesapların ortaya dökülmesinin çetrefilinden, iç dünyadaki görüntüler arasında kaybolmaktan bahseder. Bu yüzden ‘yazmaya alışkın kalemler bile bu hesaplaşmalar karşısında durup kalır. Ondandır ki, ya çocukluk, ilk gençlik yıllarının tatlı hülyalarını anma ya da iş yaşamındaki başarılarla odaklanma gibi sınırlarla bu iç mücadeleden kaçınılır. Yalın ve temiz çocukluk hatalarının masum karşılanacağı ve okul tarafından da affedileceğinden emin bir halde sadece o dönemlerin kusurları anlatılarak yüzleşme tamamlanır. Bu haliyle özyaşamöyküsü, kendini anlatıyor-muş gibi yapmanın bir yoludur (Üçler, 2023, s. 23).

Romanlarda otobiyografik unsurlar anı türünde de kaleme alınmaktadır. İlk eserlerinde yazarlar kendi özyaşamöyküsünü kurgusal düzlemde meydana getirir. Yazarın romanlarında bu yöntemi kullanmasının nedeni kendi varoluşunun bilincinde olmasından ve okurun dikkatini çekmek istemesinden kaynaklanmıştır. Yazarın kendi özyaşamöyküsünden izler taşıyor kanısına varılmasını sağlayan ana unsurlar vardır. Genellikle bu unsurlar: olaylar zinciri ve yaşantısını etkileyen kişiler olarak kabul edilir. Özne konumunda olan yazarın sadece portresi çizilmemiştir, anlattığı her olay kişiliğinin yansıması olarak görülmüştür.

Romanlardaki otobiyografik unsurlar yazarların hatıra türündeki eserleriyle de gün yüzüne çıkmakta ve bu yöndeki tahlilleri desteklemektedir. Gerek dünya edebiyatında gerekse Türk edebiyatında yazarların özellikle ilk romanlarında kendi yaşantıları bağlamında kurgular oluşturduğu görülmektedir. ‘Bir yazarın ilk romanlarında özellikle bu yolu seçmesi, öznenin ilkin kendini önemli ve ilginç kılma, ‘ben buradayım’ deme çabasıyla ilgilidir.

Bir romanda ‘yazar kendini anlatıyor’ çıkarımının yapılmasını sağlayan belli ölçütler vardır. ‘Genel anlamda olaylar silsilesi ve isim benzerlikleri temel bir ölçüt olarak kabul edilebilir.’ Yazarın kendisini merkeze koyduğu otobiyografik romanlarda yan karakterlerin tahlilleri ve diğer bütün mekân ve zaman unsurları da yazar odaklı, Çetindaş’ın ifadesiyle ‘özne merkezli’ yapılmalıdır. Edebî açıdan yapılacak araştırmalarda otobiyografik izler taşıyan eserlerde ‘incelenmesi gereken sanatçının canlı olarak portresi değil, eserde anlattıklarına yansıyan kişiliğidir (Akdağ, 2019, s. 520-521).

Bazen yazar, anlatıda kendinin yaşam öyküsünü aktarırken düşünörlere, tarihi karakterlere, Türk edebiyatında ve Dünya edebiyatında tanınmış yazarlara atıfta bulunmuştur. Özellikle bu yazarların ve düşünörlerin yazarın iletişimde bulunduğu şahsiyetler olabileceği düşünölmüştür.

2.2. Otobiyografinin Tarihî Gelişimi

2.2.1. Türk Edebiyatında Otobiyografi ile Otobiyografik

Eserler

Türk edebiyatında otobiyografi türünün doğuşu, Batılılaşma ile birlikte bireyselleşme sürecinin yansımaları olarak görülmüştür.

Modern edebiyatta 8. yüzyılda Orhun Yazıtları adlı eserde otobiyografik öğelere rastlanmıştır. Orhun Yazıtları üç yazıttan oluşmaktadır. 725 yılında Tonyukuk, 732 yılında Kül Tigin, 734 yılında ise Bilge Kağan Yazıtları dikilmiştir. Bu yazıtlar, devlet adamları adına kaleme alınmıştır. Onların ağızından öz yaşam öyküleri aktarılmıştır (Yazıcı, 2006, s. 203-204).

1877-78 tarihinde Osmanlı-Rus Savaşı patlak vermiştir. Savaşın etkisiyle birden fazla otobiyografik türde eser meydana getirilmiştir. Savaşta yaşanan olaylar askerler tarafından kaleme alınmıştır. Osmanlı Devleti'nin yenilmesinde rol oynayan Rus askerleri kendi görüşleri doğrultusunda olayları aktarmıştır. Tarihi devirde otobiyografik türde eser kaleme alan yazarlar, kendi şahsi gelişimini yansıtmamıştır. Kaleme alınan eserlerin kurgu çerçevesi içerisinde yazılmadığının göstergesi olmuştur. Devletin içinde yaşanan olaylar tarihçi için önemli gibi görünse de yazarın şahsiyeti, gelişimi, çevresi arka planda kalmıştır. Kendi öz benliğinin aktarımı Batılılaşma ile birlikte edebî türlerin içinde yer almıştır (Siedler, 1998, s. 670).

Türk edebiyatında otobiyografik tür gelişme gösterememiştir. İslamiyet öncesi süreçte kendini ifşa etme ve günah çıkarma geleneği kabul görmüştür fakat İslamiyet'in kabulüyle birlikte İslam kültüründe böyle bir geleneğin olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu dönemde bireyselleşme süreci söz konusu olmadığından otobiyografi türü Türk edebiyatı ile geç tanışmıştır. Osmanlı Dönemi'nde otobiyografi türünde sınırlı sayıda eser kaleme alınmıştır.

Batılılaşma ile birlikte Tanzimat Devrinde yeni türler ortaya çıkmıştır fakat otobiyografik türde eser bu devirde henüz meydana getirilmemiştir. Bu devirde *Felâh-ı Bey ile Rakım Efendi* adlı eser, Ahmet Mithat Efendi'nin kaleme alacağı diğer eserlere zemin hazırlamıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin kaleme aldığı eserlerin gerçek hayattan izler taşıdığı ileri sürülmüştür (Üçler , 2023, s. 33).

Servet-i Fünun döneminde Halit Ziya *Kırk Yıl* adlı eserinde kırk yıllık yaşam serüvenini anlatmıştır. Meşrutiyetin ilanına kadar geçen sürece, çocukluk yıllarına, aile içindeki dinamiklere, edebiyat çevresine ve iş hayatında geçirdiği maceralara dikkat çekmiştir. İstanbul şehrinin Halit Ziya'nın kişiliğinin oluşmasında büyük etkisi olmuştur. Onun zihninde canlandırdığı iki İstanbul vardır. Birinci İstanbul'da 93 Harbi sürecinde yoksulluğu yaşayan

Habeşli dadıların öldüğü devri yansıtmıştır. İkinci İstanbul'da ise otoriter, despot olan ve sansür uygulayan II. Abdülhamit devrini romanda aktarmıştır (Uşaklıgil, 2017, s. 33-37).

“Servet-i Fünun döneminde de otobiyografik eserler meydana gelmiştir. Bunların başında Halit Ziya Uşaklıgil, *Kırk Yıl* (1936), *Saray ve Ötesi* (1940), *Bir Acı Hikâye* (1942); Ahmet İhsan Tokgöz'ün *Matbuat Hatıralarım* (1993); Mehmet Rauf'un *Edebi Hatıralarım* (1977); Hüseyin Cahit Yalçın'ın *Siyasal Anılar* (1976) ve *Edebiyat Anıları* adlı eserler bu dönemde hatıra olarak kaleme alınmıştır. Bu eserler genel olarak yaşadıkları döneme ayna tutmuş dönemin sosyal ve siyasal olaylarına da değinmişlerdir” (Yücel, 2024, s. 20).

Millî edebiyat döneminde otobiyografik türde yazılan eser Halide Edib'in *Handan* eseri olarak görülmüştür. *Handan* romanını Halide Edib eşinden boşanması sebebiyle kaleme almıştır. Bu yüzden kendi şahsiyeti ile karakter arasında benzerlikler eserlerine yansımıştır. Bu eserin otobiyografik türde kaleme alındığını Yakup Kadri beyan etmiştir.

Yakup Kadri, Halide Edib'i şahsen tanımadan önce onun yazılarını hevesle beklediğini, okuduğunu ifade eder ve Handan romanını okuduktan sonra, 22 yaşında yazdığı eleştirisinde “Bu bir romandan ziyade bir otobiyografyaya benziyor.” ifadesini kullanır. Ancak bu söz ile bir pot kırdığını sonradan fark eder. “Halide Hanım ilk evlilik hayatında Handan gibi bedbaht olmuş, aynı ruh krizlerini geçirmiş ve çok bağlı olduğu kocasından ayrılmak zorunda kalmış ve hâlâ da bu durumu acılıkları içindeymiş. Oysa, benim, bunlardan hiç haberim yoktu. Handan romanını otobiyografyaya benzetişimin sebebi, sadece romancının, hikâye ettiği macerayı bizzat yaşamış ve yarattığı kişileri kendi mizacının, kendi karakterinin, daha doğrusu kendi benliğinin mayasından alıp çıkarmışçasına bir gerçeklik ve canlılıkla müşahhaslandırmış olduğunu belirtmekten ibaretti.” Yakup Kadri bu eleştirisindeki “otobiyografya” sözcüğünden rücu etse de daha sonra Halide Edib'le tanışınca onun yüz çizgilerinde Handan'ı gördüğünü itiraf eder (Üçler , 2023, s. 80-81).

Cumhuriyet Döneminde yazarın kaleme aldığı eserlerde bireysel varoluşunu, öz benliğini, şahsiyetini, yaşam biçimini aktardığı görülmüştür. Kaleme alınan edebî eserlerin otobiyografik nitelik taşıdığı da gözler önüne serilmiştir. Bu dönemde yaşayan yazar, savaşın etkisiyle yaşanan yoksulluğa, işkenceye, darbe dönemine, yabancılaşmaya, yozlaşmış karaktere eserlerin içinde yer vermiştir. Yakup Kadri'nin *Hüküm Gecesi* adlı eseri otobiyografik nitelik taşımaktadır (Üçler , 2023, s. 95-96).

19. ve 20. yüzyılda otobiyografi ve romantizmin arasındaki bağların birbirine yakın ve karmaşık olduğu görülmüştür. Bu dönemde otobiyografik türlerin sayısının fazla olduğu bilinmektedir. Otobiyografi türünün, aslında insanın kendi beninin farkına vardığı, kendini sorguladığı, kendisi ve hayat hakkında yeni şeyler öğrendiği, kendini yeniden keşfederek bir yolculuğa

çıkıldığı görülmüştür. Bu anlatılar kişinin varoluşunu aktardığı otobiyografik tür olarak adlandırılmıştır (İneç, 2021, s. 13).

20. yüzyılın başlarında 1950 yılında Sabiha Sertel *Hatıralarım* adlı eserinde “hikâye etmek hevesi” ifadesini kullanmıştır. Muallim Naci'nin 1889 tarihinde öz yaşam öyküsünü kaleme alması ile birlikte ilk defa otobiyografik bir tür ortaya çıkmıştır. Batılılaşma ile beraber yazarın kendi şahsiyetinin gelişimi, değişimi ve dönüşümü hakkında birtakım bilgiler edinilmektedir. Otobiyografi türü işlevi bakımından zengin malzemeler sunmuştur. Özellikle çocukluk, gençlik yılları toplumsal ve tarihi açıdan önem arz etmektedir. Yazarın yaşam tarzı, gelenek, görenek, yemek, içmek, dini ritüeller, aile fertleri ile arasındaki ilişki nesilden nesle aktarılmıştır. Otobiyografik türde yazılan eserler gelecek neslin öğrenmesine katkıda bulunmuştur (Siedler, 1998, s. 671).

Türk edebiyatında erkeğin egemen olduğu bir toplumda yaşayan kadın yazarlar kendi varoluşunun hikâyesini anlatmak istemiştir. Modernleşme ile birlikte kadın, toplumsal hayatta aktif bir rol oynamıştır. Halide Edib, Sabiha Sertel, Samiha Ayverdi, Halide Nusret ve Cahit Uçuk otobiyografik türde eser veren yazarlar arasında yer almıştır. Bu yazarlar yaşam biçimini ve ideolojik eğilimini yaşadığı çağa göre değerlendirmiştir.

Halide Edib Adıvar, Türk edebiyatında otobiyografik türde eser kaleme almıştır. Otobiyografik türde eser meydana getiren yazar, kadının toplumda yer edinmesine katkıda bulunmuştur. Halide Edib, otobiyografik türde fiziksel portresini de *Handan* eserine yansıtmıştır. Otobiyografik türde eser meydana getiren yazarın bazen birinci kişi anlatımından üçüncü kişi anlatımına geçtiği görülmüştür (Aksoy, 2009, s. 82-95).

Sabiha Sertel'in *Roman Gibi* adlı eseri otobiyografik türde kaleme alınmıştır. Sabiha Sertel, kadın-erkek ilişkisi hakkında kalıplaşmış düşünceleri değiştirmek amacıyla bu türde eser meydana getirmiştir. Bıraktığı mirasın unutulup gitmemesini ve gelecek nesle aktarılmasını amaç edinmiştir. Halide Edib ve Sabiha Sertel kendi öz yaşam öyküsünün bazı bölümlerini paylaşmak istememiştir (Aksoy, 2009, s. 97-104).

Samiha Ayverdi, *Bir Dünyadan Başka Bir Dünyaya Geçiş* adlı eseri otobiyografik türde kaleme almıştır. Yazar, on iki yaşına kadar yaşadığı deneyim ve tecrübeyi eserine yansıtmıştır. Bu süreç içerisinde siyasi, sosyal görüşü ve ideolojik eğilimleri kazanmıştır. Bu dönemde yazar, tasavvuf ile nasıl tanıştığını ve tasavvufa yönelik sürecini aktarmıştır. İkinci planda yer alan kadın yazarlar, erkeğin dilini kullanarak otobiyografik türde eser meydana getirmiştir. Kadın yazarlar yaşadığı çağı ve çevreyi eserlerine yansıtmak yerine olmasını istedikleri erkek arkadaşlarının yakın çevresine eserinde yer vermiştir (Aksoy, 2009, s. 105-112).

Halide Nusret Zorlutuna, *Bir Devrin Romanı* adlı eseri otobiyografik türde kaleme almıştır. Yazar eserde çocukluğunu, gençliğini, ailesini ve

edebiyat çevresini anlatmıştır. Kadınlar toplumun dayatmasından ve topluma ayak uyduramamasından dolayı kendi öz yaşam öyküsünü yazarken baskı altına alınmıştır (Aksoy, 2009, s. 114-124).

Cahit Uçuk, *Bir İmparatorluk Çökerken* adlı eserinde işgal yıllarındaki İstanbul'un panoramasını, imparatorluğun çöküş sürecini ve aile çevresinin yaşadığı zorlukları eserine aktarmıştır. Eserinde Mustafa Kemal ile tanışmasına da yer vermiştir. Yazar, ekonomik özgürlüğünü kazanmak ve ekonomik durumunu düzeltmek amacıyla otobiyografik türde eser meydana getirmiştir (Aksoy, 2009, s. 126-135).

Türk edebiyatında, otobiyografik öğeleri kullanan yazarlarımız ise; Hasan Öztoprak: *İmkânsız Aşk* (2003), Orhan Kemal: *Baba Evi* (1949), Peyami Safa: *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* (1930), Rıfat Ilgaz: *Sarı Yazma* (1976), Necip Fazıl: *Kafa Kâğıdı* (1984), Adalet Ağaoğlu: *Göç Temizliği* (1985) Tarık Dursun K: *Gönderdiğin Mektubu Aldım* (1999) gibi eserler kaleme alınmıştır (Çetin, 2015, s. 236).

Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* otobiyografik nitelik taşıyan eserler arasında yer almıştır. Peyami Safa, Mustafa Baydar ile yapmış olduğu röportajda sekiz yaşından beri sağ kolunda bir rahatsızlığının olduğunu dile getirmiştir ve bu travmayı karakter üzerinden eserine yansıtmıştır.

“Peyami Safa: Her romanımda kendi hayatımdan parçalar vardır. Bazıları “Dokuzuncu Hariciye Koşuşu gibi” otobiyografik, yalnız kendi hayatımdır.” “Safa bu ifadesinden sonra ise, otobiyografik romanın yazarın yaratma hürriyetini kısıtladığını üzerinde durmuştur” (Üçler , 2023, s. 104).

Yazarın kendi yaşam biçimini, iç dünyasını, psikolojik buhranını, acılarını edebî esere aktarması kolay olmamıştır. Yazar, yaşadığı sürecin romana yansıtılmasının zor olduğunu dile getirmiştir. Yazar, anımsamış olduğu bazı olayların doğruluğundan şüphe etmiştir ve yakın çevresinden edindiği bilgileri sorgulamıştır. Gerçek ve kurmaca içi içe geçmiş olduğundan otobiyografinin karmaşık bir yapıya sahip olduğu anlaşılmıştır. 1980 yılından sonra otobiyografik türde artış görülmüştür. Bireysel varoluşu, toplumsal sorunları, psikolojik buhranı romanına aktaracak bir yazara ihtiyaç olduğu gözler önüne serilmiştir (Su, 2021, s. 345-346).

Otobiyografik türü meydana getirirken yazarın birtakım meseleleri ele aldığı görülmüştür. İlk olarak yazar, kendisi ile yaşadığı çatışmayı ve kimlik karmaşasını aktarma amacı gütmüştür. Bir diğeri ise siyasi, sosyal, kültürel açıdan değişimini, dönüşümünü yansıtmıştır. Yazar yakın çevresini gözlemleyebilme, okuyucuya deneyimlerini, tecrübelerini aktarabilme becerisine sahip olmuştur. Türk toplumunun yaşadığı sorunlara çözüm getirmek amacıyla otobiyografik türde eser meydana getirmiştir.

2.2.2. Dünya Edebiyatında Otobiyografi ile Otobiyografik

Eserler

Otobiyografi türünün tarihi gelişimi Eski Mısır'da M.Ö. 3000 yılına kadar uzandığı görülmüştür. Mısır mezarlarında bulunan yazıların, geçmiş zamandan günümüze kadar gelen ve geleceğe bir şeyler aktarmaya çalışan bir dil olduğu anlaşılmıştır.

Eski Mısır'da olduğu gibi günümüzde de insanlar öldükten sonra bedenleri yok olmuştur fakat bıraktığı miras, kültür ve fikirleri ebediyen yaşamıştır.

Yunan Medeniyetinde otobiyografik anlatılarda kendisi hakkında birtakım durumlar ile ilgili itirafta bulunma amacı güdülmüştür. Bu devirde günah çıkarmak, Tanrı ile iletişime geçmek amacı ile otobiyografik türler kaleme alınmıştır. Otobiyografinin yazılma amacı yüz yıllara göre değişiklik göstermiştir.

Antik ve Yunan Medeniyetinde de otobiyografik türde eser ve kitap yer almaktadır. "Özellikle Batı edebiyatı otobiyografinin kaynak noktasını 4. yüzyılda yazılan St. Augustine'nin "İtiraf"ı oluşturmaktadır. Eserde günah çıkarma ve dönüşüme dair bilgiler ve ayrıca onun çocukluğunun, gençliğinin, bir günahkâr olmasının ve vahiyden önce bir bahçede günah çıkarmasının hikâyesi anlatılır. Bunlar Augustine'ye ait otobiyografik bilgileri içeren bölümlerdir. Augustine'in asıl amacı şüphesiz Tanrı'ya tanıklık etmeyi ve kitabı da bir bağlılık kılavuzu olarak kaldı (İneç, 2021, s. 9).

Orta Çağda 11. ve 12. yüzyıllarda din adamlarının öz yaşam öyküsü kaleme alınmıştır. Bu yüzyıllarda otobiyografilerin din adamlarına ait olduğu görülmüştür. Heinrich Seuse "*Briefbuch*" adlı Alman dilinde yazılmış ilk otobiyografi örneğidir ve dini yorumları içermektedir. Şair ve düşünür Dante'nin 13. yüzyılın sonlarında kaleme almış olduğu "*Vita nouva*" adlı eserinde otobiyografik izlere rastlanmıştır.

1430 yılında otobiyografik türde kaleme alınan *Margery Kempe Kitabı'nın* ilk İngilizce çeviri olduğu görüşü ileri sürülmüştür. Bu eserin içeriğinde ise dini konulara yer verilmiştir (İneç, 2021, s. 10-11).

14.-15. yüzyıllarda otobiyografik türler hakkında çalışma yapan araştırmacılar, bu devirde ilk kadın otobiyografilerine rastlamıştır. Bu otobiyografik anlatılarda kadın hem toplumun sezgisel düşüncesine hem de öze dönük sezgisel düşünceye önem vermiştir.

"Batı'da kadın otobiyografi tarihini araştıranlar 14.-15. yüzyıllarda yaşamış mistik inançlı kadınların bıraktıkları dinî içerikli hikâyeleri ilk kadın otobiyografileri olarak ele alıyorlar. Bu otobiyografilerin ilki olarak 1343-1416

yılları arasında yaşadığı sanılan Norwich'li Julian'ın Revelations of Divine Love (İlahi Aşkın Vahyettikleri) adlı kitabı gösterilmiştir” (Aksoy, 2009, s. 69-70).

Avrupa’da 15. yüzyıldan itibaren meslek otobiyografileri ortaya çıkmıştır. Daha çok kendi ailesinin kökenini kaleme alma amacı gütmüştür. Yazar çocukluk yıllarını, doğduğu şehri, evde ya da okulda gördüğü eğitimi ve iş hayatını kaleme almıştır. Eğitim hayatını yansıtan yazar, meslek hayatı boyunca yaşadığı maceraları aktarmıştır. Kendini tanımaya ve keşfetmeye başlamıştır ve böylelikle hangi mesleği seçeceğine karar vermiştir (Aksoy, 2009, s. 15).

16. yüzyılda Fransız yazarı Montaigne'nin “Denemeler” adlı eserinin, yazarın hayatından izler taşıdığı bilinmektedir. Otobiyografi üzerine yapılan çalışmalarda insanoğlunu tüm yönleriyle ele almıştır.

18. yüzyılda Jean Jacques Rousseau ‘nun “İtirafklar” adlı romanı otobiyografik tür olarak görülmüştür. Rousseau anılarını hatırlayabilmek, kendi yaşamına ayna tutmak amacıyla otobiyografik türde eser meydana getirmiştir. Rousseau yaşamının kırılma noktalarını, acılarını, ızdıraplarını otobiyografik türün yardımıyla eserine yansıtmıştır. Başından geçen kötü olayları unuttuğunu fakat yaptığı hataları ve güzel anları unutmadığını ifade etmiştir. Rousseau ne hissediyorsa onu kaleme almıştır. Eserde Rousseau, sevdiği kıza kurdele vermek için kurdeleyi hanımından çalmıştır fakat suçu sevdiği kıza atmıştır ve bundan utanmıştır. Vicdan azabından kurtulmak amacıyla bu eseri kaleme aldığını itiraf etmiştir. Rousseau, ilk Avrupai insan ve kendine has özelliğe sahip bir fert olarak sunulmuştur. Bu eserinde diğer insanlardan ne kadar farklı olduğunu ve kendi varoluşunu gözler önüne sermek istemiştir (Aksoy, 2009, s. 17-18-19).

18. ve 19. yüzyıllarda otobiyografik romanların farklı özelliklere sahip olduğu görülmüştür. Bu dönemle birlikte Dünya edebiyatında bireyin oluşumu, geçirdiği değişim, dönüşüm ve sonunda ulaşmak istediği ideal konum ele alınmıştır (İneç, 2021, s. 11-12).

Yazarın öz yaşam öyküsünün anlatı olarak ortaya çıkması bireyselleşme hareketinin gecikmesine neden olmuştur. Yazarın iç dünyasını ve beninin edebî tür olarak aktarılması 19.yüzyılda romantizm akımı ile birlikte başlamıştır.

Gerçekte sanatçının iç dünyası ne eski çağlarda ne de orta çağlarda ilgi çekmiştir. Rönesans'ta bireycilik hareketinin gerekli ortamı hazırlaması ile ancak 19.yüzyılda romantizmin akımında başlar bu ilgi. Artık işin merkezindedir sanatçı, zira romantiklere göre eserin en önemli özelliği duyguları anlatmasıdır. [...] Bunu ister neo-klasizmin katı kuralcılığına, sınırlamalarına ve akılcılığın doğurduğu kuruluğa karşı bir tepki olarak alalım, ister burjuva kapitalist dünyasının tutumuna bir isyan sayalım,

estetik bakımdan önemli olan sanatın açıklanması çabasında sanatçının yaşantısına yöneliştir (Soylu , 2019, s. 2).

19. ve 20. yüzyılda otobiyografi türündeki eserlerin sayısının fazla olduğu görülmektedir. Goethe'nin ‘‘Dichtung und Wahrheit’’i, Wordsworth'un *The Prelude* adlı şiiri otobiyografik türde kaleme alınmış bir eserdir. Yazar yaşam biçimini, şahsi gelişimini, çocukluk ve olgunluk dönemini ele almıştır.

Goethe kendi şahsiyetinden izler taşıdığı *Hayatımda Şiir ve Hakikat* adlı eserini otobiyografik türde kaleme almıştır. Goethe'nin *Genç Werther'in Acıları* adlı eserin otobiyografik unsurlar taşıdığı görülür. Otobiyografik eserde nişanlı bir kıza âşık olması konusu işlenmiştir. Goethe, yakın arkadaşının ise evli bir kadına âşık olması nedeniyle yaşadığı acı sonu eserine yansıtmıştır. Yazarı mutlu eden, üzüntüsünü gideren her olay kelimelere dökülür ve yazar acılarından kurtulur (İneç, 2021, s. 13-14).

20. yüzyılın başında James Joyce, Virginia Woolf, Katherina Mansfield, W.B. Yeats, T.S. Eliot ve Samuel Beckett vb. yazarların otobiyografik türe katkısı olmuştur. 20. yüzyılın başında otobiyografik türde kurgusal düzlemde eser meydana getirilmiştir (İneç, 2021, s. 16).

Philippe Gasparini, öz kurmacanın tasvir etmek ya da yaratmak olmadığını, yeniden keşfetme anlamına geldiğini ifade etmiştir. İnsanın kendine has yaşamını, tecrübelerini şekillendirme ve geçmişe yolculuk yapmak olarak tarif etmiştir.

‘‘Philippe Gasparini’’ye göre ise özkurmaca ‘‘bir metinde, bir yazıda asla yeniden betimleme ya da bir üretim değil, ancak bir yeniden bulma anlamına gelen kişinin kendine özgü yaşamı ve deneyimlerini yeniden biçimlendirme, yeniden yaratma ve geçmişini yeniden yakalamayı deneme aracıdır’’ (İneç, 2021, s. 17).

Dostoyevski, *Karamazov Kardeşler* adlı eserinde otobiyografik öğelere yer verir. Yazar çocukluğunu, babası ile arasındaki çatışmayı eserine yansıtmıştır. Babasının otoriter, despot olmasından ve eve sarhoş gelmesinden dolayı babasının ölmesini ister. Dostoyevski, babasının ölüm haberini aldığı anda ise kendisini suçlar ve vicdan azabı çeker. Bu yüzden Karamazov Kardeşler adlı eserine bu vicdan azabını yansıtır.

‘‘Babamın ölümünde benim hiçbir suçum yok, ama bu öldürmenin kefaretinin ödemeye hazırım, çünkü içimden onu öldürmek geçiyordu’’ (İneç, 2021, s. 17-18).

Kafka'nın *Dönüşüm* adlı eseri otobiyografik unsurlar taşımaktadır. Kafka'nın içe kapanık bir çocukluk dönemi geçirmesinin ve onu otobiyografik

türde eser yazmaya yönelten sebebin babasının otoriter olmasından kaynaklanır.

“Gençlik çağına geldiğinde ise babasının baskıcı tavrından kurtulmanın tek yolunun evlenmek olduğunu düşünmüş ve babasına ancak bu şekilde başkaldırabileceği fikriyle üç kere nişanlanmış ama evliliğinin yazarlık hayatına engel olacağını düşünerek bu nişanların hepsini sonlandırmıştır” (İneç, 2021, s. 18-19).

Stefan Zweig *Kendi Hayatının Şiirini Yazanlar* adlı eserinde otobiyografik unsurlara yer vermiştir. İnsanın kendi varoluşunun bir soru olduğunu, kendisi hakkında bir cevap aradığını ve bununla birlikte merak duygusunu artırdığını ifade etmiştir. Otobiyografik türde eseri başkalarına değil, kendisini ifade etmek, anlatmak için yazdığını ve kendi yaşamı hakkında itirafta bulunduğunu söylemiştir (İneç, 2021, s. 20).

Yazar, otobiyografi türünde öz yaşam öyküsünü aktarırken geçmiş olduğu gibi yansıtmamıştır çünkü yaşadığı anı yani şimdiki zamanı kaleme aldığı eserde okuyucuya sunmuştur. Bunun nedeni ise şimdiki zamanın etkisi altında olduğunun göstergesidir.

Deborah Levy *Yaşamının Bedeli (Yaşayan Otobiyografi 2)* adlı eserinde eşinden ayrılmış ve çocuklarına bakmak için yazma ihtiyacı duyan, hayat ile mücadele içerisinde olan bir kadının öyküsünü aktarmıştır.

Levy, kendi ile yaşadığı çatışmayı, kimlik karmaşasını, yaşadığı huzursuzluğu romanına aktarır. Kendini ifade etmek amacıyla otobiyografik türde eser kaleme alır.

“Diyelim yatağımın üzerindeki yastık güney tarafındaydı; bazen orada yatıyordum, sonra yastığı kuzey tarafına alıp orada yatıyordum. Sonunda yatağın iki ucuna da birer yastık yerleştirdim. Belki bu bölünmüş bir kendiliğin, doğru düzgün düşünememenin, bir şeyle ilgili iki fikre sahip olmanın bir tezahürüydü” (Levy, 2023, s. 16).

Jamaica Kıncaid *Annemin Otobiyografisi* adlı eseri kendi şahsiyetinden izler taşımıştır. Yazar, ailesinin ekonomik durumu iyi olmadığından dolayı okulu bırakmak durumunda kalmıştır. Bu yüzden annesi ve babası ile arasında çatışma yaşamıştır.

Kıncaid yaşadığı kimlik bunalımını, psikolojik buhranı romanında yansıtır. Anne figürünün yok olması ile yazar kimlik karmaşası yaşar. Yaşadığı kayıplar ona hem kazandırmıştır hem de kaybettirmiştir. Yazarın başkası tarafından değer görmemesi, kendine verdiği değeri sorgulamasına neden olmuştur. Yazar, annesinin kaybı ile birlikte gençlik yıllarının yok olduğunu ve bu yılları hatırlamadığını söylemiştir. Yazar, yaşadığı kayıpları giderebilmenin tek yolunun yazmaktan geçtiğinin bilincine varır.

Annem ben doğduğum an öldü, bu yüzden hayatım boyunca sonsuzlukla aramda tek şey olmadı; sırtımda daima kasvetli, siyah bir rüzgâr esti. Hayatımın başında bunun böyle olacağını bilemezdim, bunu ancak hayatımın ortalarında, artık genç olmadığım ve eskiden çokça sahip olduğum kimi şeylerin daha azına, hiç sahip olmadığım kimi şeylereyse fazla fazla sahip olduğumu fark ettiğim bir dönemde anlamaya başladım. Ve kayıplarımın kazanımlarıma ilişkin bu farkındalığın beni hem geriye hem de ileri bakmaya itti (Kıncaid, 2023, s. 7).

Gandi'nin otobiyografik türde eser verme amacı sadece hakikati yansıtmak değil, yaşadığı birçok deneyimi okura sunmak olmuştur.

“Gandi bu durumu kendi otobiyografi kitabının başında şu şekilde tanımlamıştır. Benim amacım gerçek bir otobiyografi yazmak değil, ben yalnızca gerçeği, benim sayısız deneyimlerimin hikâyesini anlatmak istiyorum” (İneç, 2021, s. 8).

Harriet Martineau otobiyografik türde eser meydana getirmenin kendisi için bir vazife olduğunu ve bu türü yazmasındaki etkenin doğuştan geldiğini ifade etmiştir.

“Yazar Harriet Martineau ise otobiyografisini yazmaya karar vermiş ve otobiyografi yazmakla ilgili “Otobiyografimi yazmanın hayatımın en güçlü görevlerinden biri olduğunu hissettim.” derken, kendi açısından içgüdüsel olarak bunu yapmanın bir gereklilik olduğunu dile getirmiştir” (İneç, 2021, s. 8).

Charles Darwin ise kendisinden sonraki nesle miras bırakmak amacı ile otobiyografik türde eseri kaleme almıştır.

“Charles Darwin tarafından 1876 yılında yazılan ancak ölümünden sonra 1892’de yayımlanan otobiyografisinde, Darwin otobiyografisi için

“Zihnimin ve karakterimin hesabı” şeklinde bir yorum yapmıştır ve ayrıca “Çocuklarımın ve onların çocuklarının ilgisini çekebilir” ifadesiyle yarınlara bir iz taşıyor olduğunu düşüncesine açıkça yansıtmıştır” (İneç, 2021, s. 8).

Otobiyografik tür ile felsefe arasında bir bağlantı olduğu anlaşılmıştır. Filozoflar kendi izlenimlerini, duygu ve düşünce dünyasını, hayat felsefesini aktarırken deneyimlerinden yararlanmışlardır. Yazarın yaşadığı çağı biçimlendirmesinde sosyal olayların etkisi olduğu görülmüştür.

Otobiyografik türde yazar, gördüğü rüyaların bilinçdışında bastırıldığı birtakım duygular ile bağlantısı olduğunu ve otobiyografik türe yansıdığını aktarmıştır. Yazar, gerçek hayat ile kurgusal dünyayı birleştirmiştir.

“W. Jensen’in özgün bir değeri olmayan “Gradiva” isimli kısa bir hikâyesinden yola çıkarak, yazarın uydurduğu rüyaların gerçek olanlarla benzer

şekilde yorumlanabilir olduğunu ve “rüya-çalışması”nda bize tanıdık gelen bilinçdışı mekanizmaların aynı zamanda kurgusal yazarlık süreçlerinde de etkili olduğunu gösterebildim” (Freud, 2020, s. 77).

Freud, iş hayatı ile duygu ve düşünce dünyasındaki değişimini ve gelişimini *Otobiyografi* adlı eserine yansıtmıştır. Freud hastalarının geçirdiği psikolojik buhranı anlayabilmek için onların geçmişine yolculuk yapmak gerektiğine dikkat çekmiştir (Aksoy, 2009, s. 21-22).

Freud’a göre, yazar hayatı hakkında izlenimlerini, edindiği deneyimleri, dışı vuramadığı duyguları psikanalitik açıdan otobiyografik türde esere yansıtmıştır. Freud, *Espriler ve Bilinçdışı ile İlişkileri* adlı eserinde arkadaşının yapılan rüya yorumlarını mizah olarak adlandırdığını ifade etmiştir. Arkadaşının izlenimlerini dikkate alarak mizah kavramı hakkında araştırma yapmıştır. Mizahta kullanılan yöntemlerde kendi beni ile gördüğü rüyalar arasında benzerlik olduğunu tespit etmiştir. Yazar, bu vesile ile bilinçdışına attığı her şeyi dışı vurabileceğinin bilincine varmıştır. Otobiyografik türde eser meydana getirilirken yazarın kurgusal düzlemde eseri kaleme almasına katkıda bulunduğunu ifade etmektedir.

Derrida, “*Nietzscherin Şöleni*” adlı kitabında Nietzsche’nin ismi ile karakteri arasındaki uyumu tespit etmek ister. Kitapta otobiyografik türe farklı perspektiften yaklaşmıştır ve farklı bir yöntem kullanır. Derrida, Nietzsche’nin kendi ismi ile yaşamını, hayat felsefesini, geçmişini ve fikir dünyasını ele almıştır. İsmi kendi benliğini, kimliğini ve karakterini belirlediğini söylemiştir. Nietzsche’nin yaşamış ve yaşamakta olduğu ya da ideal olanı yansıttığı kısmın aslında otobiyografik unsurların göstergesi olduğunu ifade etmektedir. Yazar, tamamlanmamış yaşamın ancak öldükten sonra otobiyografik açıdan bir değeri olacağını söyler. Derrida, yaşamakta olan yazarın gelecek öngörülerini ve geçmiş yaşamını eserine yansıttığını dile getirir. Eserine yansıttığı geçmiş yaşamı gömdüğünü aktarır. Bu durumu iyi anlamda olumlama olarak tabir eder. “*Neden Böyle Bilgeyim*” adlı eserinde Nietzsche, bir kimsenin nasıl kendisi olabileceği hakkında birtakım bilgiler sunmuştur. Kendi kökenini tanıtır. Yaşam-ölüm arasındaki ilişkiyi anne- babası ile arasındaki tutarsızlığa bağlar. Babasını model alan Nietzsche, kendisini ölü olarak tanımlar. Annesini model aldığı anda ise yaşamın sürekliliğinin devam ettiğini ifade eder. Bu durumun kimliğini belirlediğini aktarmıştır. Kimliği belirlenirken tehlike çanlarının çaldığını da altını çizmiştir. Çünkü itaat etme durumu devreye girmiştir. Bu yüzden Nietzsche ölü olan jenerasyonu gömme eğiliminde bulunmuştur. Derrida, soyun ve kalıtsal özelliklerin kaybına neden olduğunu söylemektedir.

“Muhtemelen Nietzsche ismi, bugün Batı’da bizim için (Freud ve farklı bir tarzda Kierkegaard olası istisnalarıyla) kendi ismiyle ve kendi ismi içinde hem felsefeyi hem yaşamı hem yaşam bilimini hem yaşam felsefesini tek başına ele alan kişinin ismidir. Muhtemelen ismini -isimlerini- ve biyografilerini

tehlikeye atarken tek başınaydı ve bu yüzden, bunun yol açtığı risklerin çoğunu göze alıyordu: “Kendisi” için, “onlar” için, kendi yaşamları, kendi isimleri ve onların geleceği için özellikle imzalamak üzere bıraktığı şeyin politik geleceği için” (Derrida, 2008, s. 80).

Otobiyografi türünün en önemli öğelerinden birisi yazarın kendi şahsiyetidir. İnsanlar var olduğu müddetçe her şeyin değiştiğini fakat insanların yaşadığı güzel anların, karakter yapılarının ve öz benliğinin değişmediği görülmüştür. Bu yüzden yazar otobiyografik türde eser yazma ihtiyacı duymuştur. Otobiyografik unsurların esere yansıtılması için çevresel faktörlere, yaşanan çağda değişen şartlara ihtiyaç duyulmuştur.

3. ALEV ALATLI'NIN ROMANLARINDA OTOBİYOGRAFİK UNSURLAR

Tarih boyunca edebiyat ile otobiyografi arasındaki bağlantı tartışılmıştır. Duygu ve düşünceleri yansıtan, estetik zevk uyandıran edebiyat ile belgelere dayandırılan otobiyografi arasındaki bağlantı gerçek ve kurmaca dünyadaki ilişkiye dayanmaktadır. Yazarın dünya görüşünü, öz yaşam öyküsünü kurmacaya yansıtıp yansıtmadığı farklı perspektiften bakıldığında anlaşılmaktadır. Yazarın yaşantısının eserlerinden izler taşıdığı ya da anlatıdaki kurmaca dünyada kendi yaşamındaki gerçeklerden ayrı tutulduğu görülür.

Yazar, kendi beni ile yüzleşmek için ya da bastırıldığı duyguları ve varoluşsal sancıyı kaleme almak için otobiyografik türde eser meydana getirir. Bu yüzden de yazar yarattığı karakter ile arasında bir bağlantı kurmuştur. Yazar ile karakter arasında bir anlaşma yapıldığı düşünülmüştür. İnsanoğlu yaşadığı müddetçe hayatında iz bırakmak istemiştir. Bilhassa ölümünden sonra bu daha da önem arz etmiştir. Otobiyografik öğeleri içeren her türlü anlatı geleceğe bırakılan bir miras, bir kültür aktarımı olarak görülmüştür.

Yazarın çocukluk döneminde yaşadığı birtakım olayları, aradan uzun zaman geçtiğinden dolayı eksik hatırlayabileceği düşünülmüştür. Ya da yaşananları yakın çevresinden öğrenerek olduğu gibi aktarıp aktarmayacağı sorgulanmıştır. Yaşanılan olaylar tarihi belgelere dayandırılarak kurgu haline getirilip yeniden kaleme alınmıştır. Otobiyografik nitelik taşıyan dört serisi de Alev ALATLI'nın duygu, düşünce ve iç dünyasını aktarması bakımından önemli rol oynamıştır.

Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var Mı?* serisinin birincisi *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı eseridir fakat çocukluk, aile ilişkileri, eğitim ve iş hayatına ait izler dördüncü romanı *O.K. Musti Türkiye Tamamdır* adlı eserinde başlar. Ebeveynlerinin İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan açlığa, susuzluğa, yoksulluğa, katliama, işkencelere maruz kalması ve şahit olması gibi unsurlar tespit edilmiştir. Bektaşî soyundan gelmesi, Rumeli kökenli ve

göçmen olması, Amerika'da okuması ve İstanbul Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmasına dair unsurlara rastlanmıştır. *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı eserde yazarlık kariyerine dair izler görülmüştür. İkinci romanı *'Nuke' Türkiye!* adlı eserde psikoloji alanı ile ilgilenmesine ve senaristliğine dair unsurlara rastlanmıştır. Üçüncü romanı *Valla Kurda Yedirdin Beni* adlı eserde arkadaşlık ilişkisi, eğitim ve iş hayatında yaşadığı fikir uyuşmazlığı, İngilizce dersi vermesi, şiir türünde eser kaleme almasına dair unsurlara romanda rastlanmıştır. Alev ALATLI'nın düşünce dünyasının kahramanlara yansımaları otobiyografik unsur olarak ele alınmamıştır. Buradaki benzerlikler ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

Yazar Alev ALATLI'nın ismi ile karakteristik özellikleri arasında uyum olduğu gözlemlenmiştir. Alev ismi yanıcı madde olarak tanımlanmaktadır. Başkişi Günay Rodoplunun ismi ise ışığı, güneşi ve aydınlığı temsil etmektedir. İsimleri ile fikir dünyasının ve fiziksel portresinin özdeşleştiği düşünülmektedir. Alev ALATLI'nın babasından ve annesinden birtakım özellikler aldığı görülmüştür. Babası gibi vatanını seven bir karaktere sahip olduğu, annesi gibi her zorluğa rağmen ayakta kalabildiği ortaya çıkmıştır. Alev ALATLI dejenere olmamıştır. Annesini ve babasını model almıştır fakat kendine özgü özelliklerini, benliğini kaybetmemiştir.

3.1. Or'da Kimse Var mı? Serisi: Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!) (2020) Adlı Romanında Otobiyografik Unsurlar

3.1.1. İş İlişkisi

3.1.1.1. Başkişi Günay-Şafak İş İlişkisi

Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var mı?* serisinin birincisi *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı eseridir. Alev ALATLI, postmodern edebiyatın öncü isimlerinden birisidir. Romanlarında tarih, fizik, coğrafya, kimya, psikoloji, sosyoloji, ekonomi alanlarını teferruatlı bir şekilde işlemiştir.

Alev ALATLI Çelik'e verdiği röportajda eserlerini gündüz yazdığını fakat gece yazmayı sevmediğini dile getirmiştir. Özellikle güneşin doğuşu ile yaz mevsiminde eserlerini kaleme almıştır. Alev ALATLI, okumanın saati olmadığını ve okumayı çok sevdiğini ifade etmiştir. Yemek yapmayı sevdiğini, Türk kültürüne özgü yemeklerin öğrenilmesi ve öğretilmesi gerektiğini söylemiştir. Zaman onun için her zaman değerli olmuştur. Alev ALATLI, zamanın nasıl kullanması gerektiğini bilen bir kişiliğe sahiptir. Denize gitmeyi hiçbir zaman sevmemiştir. Denizi uzaktan seyretmek ona daha çok zevk vermiştir (Çakmak Çelik, 2022).

ALATLI, bir romanı meydana getirirken duygu durumunu göz önünde bulundurarak yazar. O an hissettiği duyguları sisteme bağlı olarak değil, insanın

içsel dünyasına nüfuz ederek yazdığını ifade eder. Böylelikle yazar okuru romana dahil ederek farkındalık yaratır.

Alev ALATLI, Türk toplumunun sorunlarını ve Türkiye için ön gördüğü hedefleri aktararak roman türünü neden kaleme aldığını sözleriyle ifade etmektedir. Bir yazarın hissederek eserlerini meydana getirmesi gerektiğini ve görünenden çok görünmeyen kısmıyla ilgilendiğini dile getirmiştir. Romancılığının temelinde sosyal bilimler vardır. Amacının estetik zevk uyandırmak olmadığını söylemiştir. Osmanlı Döneminde roman türüne rastlanmadığını ve bunun talihsizlik olduğunu aktarmıştır. Yazarların empati kurarak, hissederek, gözlemleyerek, duyarak yazması ve roman türünün bizde olması gerektiğini ifade etmiştir. Roman yazılırken şu soruları yazarın sorgulaması gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu insan ne hissetti? Ne yaşadı? Ne yediler ne içtiler? Acı çektiler mi? İlk arabayı gördüklerinde ne yaptılar? Gibi sorulara cevap aramıştır. Bu sorulara cevap verilmemesi insanların yabancılaştığının göstergesi olmuştur. Alev ALATLI, atalarının ne tür badirelerden geçtiğine ne kadar çok şiddet ve işkencelere maruz kaldığına dikkat çekmiştir. ALATLI geçmişte yaşanmış talihsiz olayları gelecek neslin görmesini, anlamasını istediğini ve bu yüzden de roman türünde eserler verdiğini dile getirmiştir.

“Ben bir şey yazarken bir hadiseyi anlatırken bu hadisede olduğu anın kokusunu, müziğini, duygusunu, aciliyetini, aklına gelebilecek bütün sıfatları yakalar ve kullanırım. Bir romancı da olduğum için fizik kullanabilirim, kimya kullanabilirim, tarih kullanabilirim, coğrafya kullanabilirim. Hiçbir başka yazın biçimi buna izin vermez. Böylelikle de okuru işin içine çekebilirsin. Biz romancılar için sistem diye bir şey yoktur, sistemi işleten insanlar vardır” (Özden, 2023, s. 67).

Alev ALATLI “Samsun E-Dergi”ye verdiği röportajında bir yazarın her zaman anlatacak ve aktaracak bir hikâyesi olması gerektiğini söylemiştir. Alev ALATLI bu dünyada yaşamak ve öğrendiklerini paylaşmak için yazmak zorunda olduğunu ifade etmiştir. Yazar olmak için önce savunacak bir davamızın olması gerektiğine dikkat çekmiştir. Bir dava kadını olarak edebiyatımızda gür sesiyle yer almıştır. Yazar olmak isteyen genç nesillere, nerede olursanız olun ister okulda, edebiyatta, sanatta savunacağınız bir davanız varsa hiçbir zaman susmayın ve görüşlerinizi özgürce dile getirin diyerek tavsiyede bulunmuştur (DHA., 2023).

Alev ALATLI, kaleme aldığı eserlerin gerçek hayattan bağımsız olmadığını ve heyecan verici olduğunu ifade etmiştir. Eserlerin sahici hayat ile örtüşmemesi, kurmaca çerçevesi içerisinde yazılması gerektiğini aktarmıştır. Yazılan romanların gerçek hayat ile örtüşürse okurlar tarafından okunmayacağını dile getirmiştir. Romanların okunabilmesi için aşk, entrika gibi ana temaların ele alınmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır (TRT2, 2020b).

Alev ALATLI, eserlerinde sadece aşk temasına yer vermemiştir. Toplumsal sorunların da sosyal eleştirisini yapmıştır. Romanlarının içinde aşk teması az da olsa görülmüştür ve arka plana atılmıştır.

Alev ALATLI, Türk toplumuna karşı sorumluluğunun bilincinde olan yazar olarak görülür. Türkiye’de yerliliğin, kültürün, geleneğin ve değer yargıların yitirilmemesi için çaba göstermiştir. Topluma kendi düşüncelerini dayatmak yerine tam tersine öneride bulunmuştur. Eleştirilmekten korkmayan, hümanist bir bakış açısıyla insana yaklaşan bir yazardır.

Alev ALATLI, romanlarında, topluma karşı sorumluluğunu bilen bir aydının kaçınılmaz yaklaşımlarının izini sürer. Bilinmeyenin, üstünden özensizce geçilenin, göz ardı edilenin ve kaybedilmemesi gerekenlerin peşinden koşar. Bütün romanlarında “ben” bilinci, topluma karşı bencilce bir tehdit olarak değil, tersine toplumu iyileştirici yönde destek veren “ben” niteliğindedir. Modern çağın sanatçıların pek çoğunun düştüğü içe kapanma ve toplumdaki uzaklaşma ya da kayıtsızca geçmişe yani tarihe sığınma hatasında değildir. Yaşamı seven, insanını seven ama eleştiriden kaçmayan tavırla Alev ALATLI 1990’lı yılların ve yeniçağımızın Türk romancıları arasında çok farklı bir yere sahiptir (Çelik, 2002, s. 18).

Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!) adlı romanda başkişi Günay Rodoplunun yazarlık kariyeri olmuştur. Postmodern edebiyat türünün örneği olan bu romanda başkişi Günay Rodoplu yaşadığı ilişkilerden yola çıkarak ‘*Kadıncık*’ adlı bir roman kaleme almıştır.

Başkişi Günay Rodoplu adlı karakter yazarın eserini nasıl meydana getirmesi ve hangi konulara romanda yer vermesi gerektiği hakkında fikir beyan etmiştir. Bir yazarın eserlerinde her zaman toplumsal meselelere yer vermesi gerektiğine de romanda dikkat çekmiştir.

“Bir yazar,” diye sürdürdü, “düzene ister sizin yaptığınız gibi boyun eğsin, ister baş kaldırsın, bir tanıktan başka bir şey değildir.”

“Yazınsal bir yapıt uygarlığa ilişkin bir belgedir. İşçi sınıfının mücadelesini, iktisadi gelişmeyi belgeler. Aristokratik hiyerarşiyi, burjuvazinin kapkaççılığını, ezilen işçi sınıfının acılarını anlatır. En suya sabuna dokunmayan, bağımlılıktan en çok kaçan yapıtlar bile toplum bozukluklarına tanıklık ederler” (Alatlı , 2020, s. 421).

Başkişi Günay Rodopluyu yazar kimliği ile tanıyanların yarısı otuz yaşını geçen insanlardan oluşur. İmza gününe gelen kişiler kitap almak amacıyla gelmiş fakat kitapsever olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Dükân, doldu taşı o gün. Ancak, diğer imza günlerinden farklı olarak, sıraya girenlerin yaş ortalaması otuzun üstündeydi. “Hoş geldiniz,” deyişlerinde, kendisini sahiptenen, köylerine gelmiş yabancıyı rahatlatmak istemini andıran dokunaklı halleri vardı. Kitabı tutuşlarından, evirip çevirmelerinden, okuyucu olmadıkları belliydi. Günay, bazılarının kitabın

adını içlerinden hecelediklerini fark etti, yaşlı yazara eğildi, onaylattı (Alatlı , 2020, s. 141).

Başkişi Günay Rodoplu adlı karakterin kurgusal düzlemde kaleme aldığı ‘*Kadıncık*’ adlı eserin yazılma süreci romanda aktarılır. ‘*Kadıncık*’ adlı karakter başkişi Günay Rodoplunun hayatından izler taşımaktadır.

“Olur değil mi?” diye soruyordu Şafak Özden.

Olurdu, olur! Öyle keyifliydi ki, bugün her şey olur, koca bir dünya küçücük bir odaya sığar, hicranlı bir aşk hikâyesi bile yazardı! Notlarını çıkardı” (Alatlı , 2020, s. 120).

‘*Kadıncık Portre*’ye’: “Acıdan usanmak mı? Kaburgalarında ateşten bir yürek yerine idare lambası yanan ben değilim! Kendileri! Söyle canım, usanmaya hazır birinden ne beklenir? Kararsız sevdalara güvenilir mi? Ödünç verilmiş gibi geri istenen sevdalara ne denir?” (Alatlı , 2020, s. 133).

Başkişi Günay Rodoplunun, Türkiye’nin en başarılı yazarlarından biri olduğu Şafak adlı karakter üzerinden romanda ifade edilmiştir.

“Türkiye’nin en iyi yazarı burada, tabii ki gelecekler”

Günay’ın alaylı bakışını yakaladı, uzandı, bir gül aldı, eğildi, kulağına fısıldadı,

“Türkiye’nin en güzel, dikkat et, bu defa en iyi demiyorum, en güzel yazarına!” (Alatlı , 2020, s. 141).

Başkişi Günay Rodoplu da ‘*Kadıncık*’ adlı eserinde kadına ve kadının toplumdaki yerine önem vermiştir. İki de kendi ayakları üstünde durabilen, entelektüel birikime sahiptir. Bazen Türk toplumu için düş kırıklığına uğrayan ama mücadeleden vazgeçmeyen kadın karakterlere romanlarında yer verir. Kadın karakterler, erkeklerin egemen olduğu bir dünyada yaşadıklarını kabul etmeyerek direnç göstermiştir ve öz benliklerini oluşturmuştur. Özgürlük ve çalışma hakkı erkeklerle tanınırken bu hak kadınların elinden alınmaya çalışılmıştır. Baskınlık kurma, şiddete meyilli olma, sertlik, empati yoksunluğu gibi kavramlar bazı erkeklerin dünyasına bırakılırken yumuşaklık, sakinlik, vicdanlı ve merhametli olma, empati kurma, yardımlaşma, güç gibi kavramlar kadınların dünyasında yer alır. Alev ALATLI *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı eseri ile başkişi Günay Rodoplu ise ‘*Kadıncık*’ adlı eseriyle değersizleştirilen, hor görülen kadınların toplumda yaşadığı sorunlara değinmesi bakımından otobiyografik izler taşımaktadır.

Alev ALATLI, yazarlık dışında farklı mesleklerde uzmanlaşmış olan kimselerin aydın ve entelektüel bir kişiliğe sahip olacağını ifade etmiştir. Başkişi Günay Rodoplu, birçok alanda bilgi edinmiş, sadece yazar kimliği ile değil, toplum mühendisi olarak romanda tanınmıştır. Alev ALATLI ve başkişi

Günay Rodoplunun ilgilendikleri alanlar göz önünde bulundurulduğundan ve çok yönlü kişiliğe sahip olduğundan dolayı otobiyografik izler taşımaktadır.

Aydın olmayan yoktur ki! Her insan eninde sonunda mesleği dışında bir entelektüel etkinlikte bulunur. Aydınlar Dilekçesini hatırlasana! Her insan bir düzeyde bir filozof, bir sanatçı, bir beğeni adamdır. Aydınsallığı meslek edinmişlerin görevi, herkeste belli bir gelişme düzeyinde var olan entelektüel faaliyetin, 'Batıcı' dünya görüşü doğrultusunda şekillenmesine öncülük etmektir (Alatlı , 2020, s. 82).

Alev ALATLI'nın sadece *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* (2020) adlı eserinde değil, *'Nuke' Türkiye!* (2016), *Valla Kurda Yedirdin Beni* (2018) ve *O.K. Musti Türkiye Tamamdır* (2019) adlı eserlerinde de başkışı Günay Rodoplu ile özdeşleştiği görülmektedir.

“Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var Mı?* seri romanlarının ilkini (*Yaşasın Ölüm!*) yayımladıktan sonra yaptığı konuşmalar, ileri sürdüğü tezler, okura, “Günay Rodoplu da beni izliyorsunuz” iletisini gönderir. Daha da ötesi birçok yazar romanlarından sonra hatıralarını yayınlarak, okurun romanlarındaki yazarı bulmalarına kolaylık sağlarlar” (Narlı, 2009, s. 904-905).

Alev ALATLI aydın ve yazar kimliği ile öne çıkan bir şahsiyettir. ALATLI'nın, kaleme aldığı eserlerde yarattığı karakterler hep bir mücadele içerisine girmiştir fakat bu mücadelede yenik düşmüştür. ALATLI'nın kaleme aldığı bütün romanlar bir amaç için yola çıkan, davasının peşinde koşan, mücadele eden ve sonunda hayal kırıklığına uğrayan karakterlerden oluşmuştur.

“Kitabın sonunda, İstanbul'u diriltmek için gösterdikleri gayretlerin tümü sonuçsuz kaldıktan sonra, Boğaz Köprüsü'nden Kafdağı'nın ardına (zaten bir anlamda hep orada yaşamışlardı) yürüyen kabile, yerlilerin (bir ulusun!) hazin sonunu sergileyecekti. Okumaya geldiğim bölüm bu son bölümdü, ama anlaşılana yazmamıştı Günay” (Alatlı , 2020, s. 63).

Alev ALATLI, romanlarını kurgusal düzlemde kaleme aldığı gibi başkışı Günay Rodoplu da *'Kadıncık'* adlı romanını edindiği tecrübelerden, yaşadığı ilişkilerden yola çıkarak ve belgelere dayandırarak kendi hayat öyküsünü kurgu haline getirir. Başkışı Günay Rodoplunun *'Kadıncık'* adlı romanının sonu da bir sonuca bağlanamamıştır. *Viva La Muerte!* adlı eseri ALATLI'nın yazarlık hayatından izler taşımaktadır. Alev ALATLI'nın romanında başkışı Günay Rodoplu ve Mehmet Sedes adlı karakterler verdiği mücadelede yenik düşer. Başkışı Günay Rodoplunun *'Kadıncık'* adlı eserini tamamlayamaması ve mücadeleyi bırakmak zorunda kalması, yazarlık kariyerine dair unsurlar yazar ile benzerlik göstermektedir.

3.1.2. Alev ALATLI'nın Viva La Muerte! Adlı Romanında Düşünce Dünyasının Kahramanlara Yansıması

Alev ALATLI hayata, topluma ve Türkiye'ye olan bakış açısını ve yaşadığı hayal kırıklıklarını ele almıştır. Türk toplumunu kurtaracağına olan inancını asla yitirmemiştir. Bir roman yazarı olarak romanın içinde yer almıştır.

Alev ALATLI araştıran, sorgulayan aydın tipine ihtiyaç olduğunu söylemiştir. Göz ardı edilmiş her olayı merak eden, ayrıntısına inen insanın aydın olabileceğini ifade etmiştir. Gerçek aydının dünyaya farklı perspektiften yaklaştığına dikkat çekmiştir. Bu gibi özelliklere sahip aydınlar bütünü görebilen, eğitilmiş, entelektüel, kültürler arası iletişimi sağlam karakterler olarak görülür. Alev ALATLI'nın romanlarındaki aydınların hepsi milli ve yerli olması bakımından dikkate değer görülmüştür. Alev ALATLI, romanlarında ideal aydın tiplerine yer verdiği gibi kendi ülkesini tanımayan, yabancılaşmış ve ahlâkî erozyona uğramış, yozlaşmış aydın tipine de yer vermektedir.

“Alev ALATLI, aydın için farklı bir noktaya değinerek, aydının muhalif olması gerektiği konusuna karşı çıkmaktadır. Aydın için gerektiği yerde muhalif olması gerekmektedir; muhalif oluyor, eleştiriyorsa eleştirdiğinin yerine yenisini koymak zorundadır, demektir. Eksik, yanlış gördüğü yerde müdahale etmeli ki taşın altına elini koymuş olsun demektir” (Özden, 2023, s. 27-28).

Alev ALATLI, sanatın işlevsel olması, toplum ve bireyin sorunlarına eğilmesi gerektiğini söylemiştir. Şairlerin, yazarların günlük hayattan ve güncel konudan kopmaması gerektiğine Başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda dikkat çekmiştir.

“Değilse, sanat lükstür. Neden? Çünkü moda, çünkü işlevsel olsun olmasın ün kazandırır. Sanat gibi. Başlarını sokacak dam bulamayanlara, yoksullara, ne yararı var benim sanatımın?” (Alatlı , 2020, s. 17).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden yaşadığı ilişkilerden edindiği tecrübeler sonucunda bir insanı tanımanın ve ona koşulsuz güvenmenin kolay olmadığına romanda vurgu yapmıştır. İnsanın iyi ya da kötü olup olmadığının hiçbir zaman bilinmeyeceğini, üst üste yaşadığı hayal kırıklıkları yüzünden başkişi Günay Rodoplu adlı karaktere hayat kafasına vura vura öğretmiştir. Başkişi Günay Rodoplu, iletişim kurabilmenin en önemli yolunun birbirini anlamaktan geçtiğini fakat anlaşılmanın o kadar da önemli olmadığını dile getirmiştir. Romanda başkişi Günay Rodoplu ümitsizliğe kapılsa bile asla Türkiye'ye ve Türk toplumuna olan güvenini yitirmemiştir.

“Nazlı nazenin, çok titiz birisi değildi Günay. Hatta tam tersi olduğunu söyleyebilirim. Ancak, yaşamının son iki yılında uğradığı acımasız ihanet ona

insanlara ilişkin her türlü bilgisini yeniden gözden geçirmesi gerekliliğini dayatıyordu. O kadar ki, bir gün, bana, “nereden buldun?” yasası gibi, bir de “nereden biliyorsun?” yasası çıkarılması gerektiğini söyledi” (Alatlı , 2020, s. 7).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplunun önceki yıllarda yaşam biçimini, ilişkilerini sorgulamadığını ve sevildiğini romanda ifade etmiştir. Sonraki yıllarda kendisine, yaşadığı ilişkilere, diline, kültürüne, değerlerine yabancılaştığını, dışlanmışlığın acısıyla artık hayatı sorgulamaya başladığına romanda vurgu yapmıştır.

“Ne hale geldiğimi görüyorsun değil mi?! dedi.

Oysa, daha şundan birkaç yıl öncesine kadar, yüreğinin sözlü ya da yazılı yayınlarının insanlarını bulduğundan, kafalarına ve gönüllerine gömüldüğünden, “bir parça herkes, herkes de bir parça olduğundan” asla kuşku duymamıştı. Ama özellikle, Şiran olayından sonra gözle görünür bir biçimde kapandı, “roman notlarında” göreceğiniz gibi, aylarca sorguladı.

İletişim kurabilmek, çevresiyle yeniden sevgiyle bütünleşebilmek için her yolu-sormayı, konuşmayı, yazmayı-denediğini ama başaramadığını iddia ediyordu, ama yine de inandıramıyordu beni. İnsanlara duyduğu ilgiyi yitirmiş olduğuna her şeye karşı inanmıyordum!” (Alatlı , 2020, s. 8).

Alev ALATLI, Türkiye’de eğitim seviyesinin giderek düştüğünü ifade etmiştir. En iyi üniversiteden mezun olan öğrencinin kendi alanında uzmanlaşamadığını ve kendini geliştiremediğini bu yüzden de mesleğinde başarısız olduğunu söylemiştir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden üniversitedeki eğitimin yeterli seviyeye ulaşamadığına romanda dikkat çekmiştir.

“Türkiye’nin en iddialı üniversitesinin mezunu, Amerikalı akranından otuz yıl gerideyse, buna eğitim denmez! Bırak bilgisayar, Osmanlıca bile öğretemeyip Başbakanlık arşivlerini yabancılara teslim ediyorsan, buna eğitim denmez” (Alatlı , 2020, s. 242).

Alev ALATLI, ezberci eğitim sistemi ile bir yerlere gelmiş fakat iki kelimeyi bir araya getiremeyen kimselerin politikaya atılmasını eleştirmiştir. Türk toplumunun refahını düşünmeyen, topluma yarar sağlamayan politikacıların olduğunu ve bu gibi kimselerin eğitimden geçmesi gerektiğini Başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

Alev ALATLI, eğitim için Amerika’ya gittiğinde Amerika’nın dilini, kültürünü öğrenir. Kendi medeniyeti ile birleştirerek kendini geliştirir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden Amerikalı hanımefendi Dr. Sernea’ya Türkiye’nin medeniyetini, dilini, kültürünü öğrenmesi için çaba sarfetmesi gerektiğini romanda ifade etmiştir.

“Ben, sizin dilinizi, sizi öğreneyim, bizimkilere anlatıyım diye öğrendim ve çok da emek verdim. Size, bizi anlamakta yardımcı olmak için değil. Bunu gerçekten istiyorsanız, yani bizi, bizim medeniyetimizi, ayrıca parantez içinde söyleyeyim, epeyi iyi bir medeniyettir, hakçası, bize asırlarca çok iyi hizmet verdi, öğrenmeyi gerçekten istiyorsanız, siz zahmet edeceksiniz, tıpkı bizim ettiğimiz gibi” (Alatlı , 2020, s. 89).

ALATLI, dil konusunda tartışmaların devam ettiğini, TDK’de bir tane bile filologun olmadığını, dilbilimcinin çalışmadığını bu yüzden de Etimoloji sözlüğü ve ansiklopedinin Türkiye’de bulunmadığını ifade etmiştir. Dil karmaşasının yaşandığını söylemiştir. (Yivli, 2009, s. 24-25). Alev ALATLI başkışı Günay Rodoplu üzerinden Türkiye’nin kültürel ve ahlâkî erozyona uğradığına romanda dikkat çekmiştir. Batılılaşma ile birlikte dilin değişime, dönüşüme uğradığını ve daha da karmaşıklaştığını söylemiştir. Yabancı terimlerin alınması ve kullanılması nedeniyle asimile olunmuştur. Batı’nın hâkimiyeti altına girilmiştir. Fransızcadan, İngilizceden alınan bazı terimlerin kullanılması yerel dilden koptuğunun göstergesi olmuştur.

Bir kere, Türkçeye girmiş dini terimler, Arapça değil, Farsçadır. Çünkü, biz İslamiyet’i Araplardan değil, İranlılardan öğrendik. Örnek: peygamber, örnek: namaz. Farsçadır, Arapça değil. İkincisi, ‘öz’ denilen Türkçe’de kelimeler türetilmiş değil, üretilmiştir. Daha da kötüsü, Batı dillerinden alınmadır, yani bağımsızlık söz konusu değildir. Bir boyunduruk başkası ile değiştirilmiştir. Mesele ondan ibarettir. Örnek: Arapça kökenli ‘usul’ kelimesinin yerine geçen ‘yöntem’ kelimesinin ‘yön’ hecesi, Türkçe; ‘tem’ hecesi, Fransızca ‘systeme’ kelimesinin ‘tem’ idir. Türkçede böyle bir sonek yoktur. Aynı şey, ‘kıyası mukassem’ ya da ‘dilemma’ nın karşılığı olarak sunulan ‘ikilem’ kelimesi için de geçerlidir: İlk hece Türkçe, ikincisi Fransızca. ‘Mektep’ kelimesinin yerini alan ‘okul’ kelimesi, Fransızca ‘ecole’ün bozulmuşudur. ‘Üstivane’ yerine kullandığımız ‘silindir’ Batı dillerinin ‘cylinder’idir. ‘Umumi’ kelimesinin yerini alan ‘genel’, İngilizcedir. ‘Sekizgen’in ‘gen’ i ‘octagon’ un ‘gon’ udur (Alatlı , 2020, s. 151).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı romanını kaleme alırken romanın içinde argo kelimelere yer vermiştir.

“Bizim başımıza en büyük belalar düşünmemekten, bir adım ötesini görmemekten, Batı çöplüğüne düşkünlüğümüzden gelir! Çok affedersin, Avrupalı bok yese, biz de yeriz!” (Alatlı , 2020, s. 233).

Alev ALATLI, zekânın doğuştan geldiğini, zekâsı ile övünenleri sevmediğini, zekânın işlevsel olarak iyi bir alet olduğunu ifade etmiştir. Herkesin kişilik yapısı ve anlama kapasitesi farklılık gösterdiğinden dolayı insanın ne kadar bilgi sahibi olduğu ve zekâsını nasıl kullandığı bilinmemektedir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden akıl ile zekânın

birbirinden ayrı kavramlar olduğunu, zekâ kavramını tanımlarken insanları işlevsel kılma becerisine sahip olduğuna romanda dikkat çekmiştir.

Hayır,’’ dedi Günay, yine, ‘‘hayır!’’ fısıldar gibi konuşuyordu, ‘‘Akılla zekâ aynı şey değildir. Zekâ, ‘şeyler’ i, insanları işlevsel kılma becerisidir. İki sopayı birbirine bağlayıp ağaçtan muz düşüren maymun, zekâsını kullanır, aklını değil. Zekâ, elde olanı olduğu gibi kabul edip kendi amacın doğrultusunda yeni kombinasyonlara sokarak işlerlik kazandırmak demektir. Biyolojik anlamda hayatta kalmak sürecinde kullanılan bir düşünce şeklidir. Oysa, akıl anlamaya yönelir. Yüzeyin altında kalanı anlamaya; çekirdeği, gerçekliğin özünü bulmaya yönelir. Aklın kısa vadeli, elle tutulur bir amacı yoktur. Yani, insan aklını kullanıp köşeyi dönemez! (Alatlı, 2020, s. 411).

Alev ALATLI 1985 yılında *Yaseminler Tüter mi Hala?* adlı romanında kadın sorunlarına değinmiştir. Kıbrıs Türkü olan ve dini anlamda ikilem yaşayan Eleni Naciye'nin ikinci eşi tarafından vahşice katledilmesi ele alınmıştır. Kadınların kendisine tanınan hakların bilincinde olması, doğru bildiği yoldan gitmesi, değerlerini, inancını, özgürlüğünü erkeğin vicdanına bırakmaması ve kendi kaderini tayin etmesi gerektiğini savunmuştur. Alev ALATLI, ‘‘kadınların kendi kaderlerini, yani kendi inançlarını, yani kendi değer yargılarını, yani kendi dünya görüşlerini, yani kendi fiziklerini, kendi estetiklerini, yani kendilerini kendileri yapan her şeyi ki, buna erkekleri ile olan ilişkileri de dahildir, kendilerinin tayin etme hakları olduğunu savunuyorum’’ diye ifade etmiştir (Alev Alatlı, 2024b).

Alev ALATLI romanda başkişi Günay Rodoplu üzerinden kadın haklarını savunur. Toplum tarafından kadınların giydikleri kıyafetler eleştirilir ve çoğu kadın bu yüzden öldürülür. Kadın toplumda cinsel obje olarak görülmektedir. Türk toplumunda kadına karşı bakış açısının değiştirilmesi gerekmektedir. Kim olursa olsun kişilerin giyim ve yaşam tarzına karışılmamalı ve özgürlüğü kısıtlanmamalıdır. Başkişi Günay Rodoplu, kadınların Yunan tarihinde 1944 yılında oy kullanma hakkına sahip olduğunu ifade etmiştir. Yunan tarihinde kadına haklar verilmeden önce kadınların harem bölümünde yaşadığını, eşlerinin arkadaşları eve geldiğinde peçesiz dolaşmadığını, sokağa çıkamadığını ve eve hapis edildiğini aktarmıştır. Kadının koca evinde köleden farkı olmadığına, erkeğin egemen olduğu bir devirde yaşandığına dikkat çekmiştir. Oy kullanma hakkına sahip olan kadınlar daha sonra Demokratik Ordu'da rütbe almıştır.

Sen düşünmez misin? Seni temin ederim, bu ülkede hiçbir Kürt ya da Alevi erkeği, medeni haklarından örtülü bir Müslüman kadın kadar mahrum bırakılmamıştır! Kadın haklarını hep Batılılaşma yolundaki engellere karşı kullanamazsınız. İnsanlara Müslümanlaşmak hakkı da tanımak zorundadır.

Dünya, Batı dünyasından ibaretse ve hiç değişmeyecekse, öyle. Ama, bu temelsiz varsayım,’’ dedi Günay, ‘‘şundan yüzyıl önce dini bütün

Hristiyanlar olarak, Afrikalı kadınların göğüslerini döve döve örttüreyordunuz. Bugün, Bodrum'da poponuzu rahatça teşhir edemiyorsunuz diye bizi suçluyorsunuz. Rahibelerinize gösterdiğiniz kabulü Müslümanlara neden göstermediğinizi hiç düşündün mü? (Alatlı , 2020, s. 503).

Alev ALATLI, türbanlı kadınların ötekileştirilmesine romanda dikkat çekmiştir. Eğitim alan, araba kullanan Müslüman kadınlardan korkmadığını, evde oturup çocuklarına baksalar daha iyi olurdu düşüncesine sahip olan kimseleri eleştirmiştir. Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden kadın haklarını savunmuştur. Başkişi Günay Rodoplu, türbanlı olduğu için hor görülen, eğitim hakkı gasp edilen ve iş verilmeyen kadınların sesi olmuştur.

“Örtülülerin sayısının artması,” diye açıkladı, “korkutmuyor mu?”

“Hayır. Daha çok Müslüman adayı okula gidiyor, otomobil kullanıyor diye neden korkayım? Kadınlar dindar oldukları için evlerinde oturup üniversiteye gitmeseler daha mı iyiydi? Sömürgeci mantığı bu” (Alatlı , 2020, s. 502).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda kadınların yalnız yaşlanmayacağını, erkeklerden bağımsız bir yaşamın olmayacağını ifade etmiştir. Sığınacak bir dal arayan kadının soluğu erkeğin yanında aldığını ve bu yüzden çabuk aldandığını aktarmıştır.

“Erkeksiz kadının efendice yaşlanması gittikçe zorlaşıyor,” diye düşündü Günay. “Ne garip, sokağın, erkeğin iktidar sahasının demek istiyorum, bilincine varan kadın, küçücük yaşında yetim kalmış çocuğun paniğini yaşıyor adeta! Çocukların yetimhaneye uğrayan her çocuk esirgemeciye, ‘anne!’ diye sarılmaları gibi, biz de erkeklere sarılıyoruz!” (Alatlı , 2020, s. 43-44).

Alev ALATLI paraya değer veren insanların, ahlâkî anlamda yozlaştığını ifade etmiştir. Yazar, başkişi Günay Rodoplu üzerinden parayı tercih eden insanların mutsuz bir yaşam süreceğini, insana para için değil, insan olduğu için değer verilmesi gerektiğini söylemiştir. İnsana sevgi verilirse karşılığında sevgi alınacağına ve sanattan, edebiyattan keyif almak isteniyorsa eğitimin şart olduğuna romanda dikkat çekmiştir.

Para, sadakati ayıba, ayıbı erdeme, köleyi efendiye, efendiyi köleye, ahmaklığı akıla, bilgeyi cahile dönüştürür. ‘Yiğitlik’ satın alan korkak, yiğit olur. Oysa, insana insan olarak bakıp, dünya ile ilişkisinin insani olduğunu varsaydığınızda göreceksiniz ki, mesela, sevgiyi ancak sevgiyle, inancı ancak inançla takas edebilirsiniz. Sanattan keyif almak istiyorsanız, o alanda eğitilmiş olmanız gerekir. İnsanları etkilemek istiyorsanız, onları gerçekten canlandırarak, ilerlemelerine yardımcı olacak etkileyciliğiniz olması lazım. Doğa ve insanlarla ilişkileriniz, sizin sahici, kendinize ait olan

hayatınızın arzuladığınız nesneyle çakıştığının kesin bir ifadesi olması (Alatlı , 2020, s. 455-456).

Alev ALATLI başkışı Günay Rodoplunun kişilik yapısının prototipini romanda çizmiştir. Yaptığı her eylemin ve kurduğu cümlelerin tutarlı olması gerektiğini söylemiştir. Kendini geliştiren, bilgi sahibi bir akademisyen olmak istediğini ifade etmiştir. Gereksiz yere konuşmaktansa az ve öz cümlelerle konuşmanın şart olduğuna dikkat çekmiştir. Karşısındaki kişide kusur aramaktansa önce kusuru kendinde bulması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ünlü olmak için değil, uzman olduğu alanda yeteneği ile bir yerlere gelmek istediğini ifade etmiştir. Her zaman alçakgönüllü olduğunu söylemiştir. Eylemlerinin Türk toplumuna örnek olduğunu ve toplumun fikir dünyasını etkileyecek cümleler kurmak istediğini aktarmıştır. Kötülük yapıldığında iyilik yaparak karşılık vermek istediğini ve adalete inandığını söylemiştir. Çevreden duyduğu her konuyu sorgulamadan insanları yargılamadığını ve iftiradan uzak durduğunu dile getirmiştir (Alatlı , 2020, s. 192-193).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden Mehmet adlı karakterin, kalıplaşmış doğruların dışına çıkıp bakış açısını değiştirmesi gerektiğini romanda ifade etmiştir. Kendi dini dışında diğer dinler hakkında da bilgi sahibi olunması ve önyargıyla yaklaşılmaması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bütün dinleri içeren bir kavramlar sözlüğü yapılırsa insanların bakış açısının değişebileceğine dikkat çekmiştir.

Kimbilir, belki de sadece dalgalanma,” dedi Günay, sükûnetle, “yeryüzünün özgün kitaplarının sayısı üç yüzü geçmez, gerisi, zarfın yeni bir mazrufundan ibarettir. Lao Tze, Konfüçyüs’e neyse, Rousseau Voltaire’e, Hazreti İsa, Hazreti Muhammed’e o’dur.

Bu iddiasını biliyordum, “Dünya barışı için ne lazım biliyor musun?” demişti bir gün bana, “tüm dilleri kapsayan bir kavramlar sözlüğü lazım. İnsanlar Messiah, Mesih ve Onikinci İmam’ı aynı başlık altında görseler, birbirlerine bakışları değiştirdi. Teng, Teng-ri ve Tanrı’yu aynı başlık altında görselerdi, dünyaya bakışları değiştirdi. Birleşmiş Milletler havanda su dövmeyi bırakıp bir kavramlar sözlüğü yapmalı. Artık bilgisayarlar da var.

Buna cevap vermedi Günay, “Paketlenmiş doğruların ötesini görmeye çalışıyorum! (Alatlı , 2020, s. 503-504).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden Amerikalı Hanımefendinin tavrına ve duruşuna yabancılaşmıştır fakat yine de farklı perspektiften yaklaşmaya çabalamıştır. Alev ALATLI Amerika’ya gittiğinde altın tabak içinde yemeğin servis edilmesini yadırgamıştır hatta bezelyenin tabaktan fırlaması onu güldürmüştür (BCA Times, 2017). Alev ALATLI’nın gösteriş ve şaşaa önem vermeyen bir kişiliğe sahip olduğu düşünülmektedir. Gösteriş ve şaşaa onu her zaman kaygılandırmıştır.

Bir Amerikalı ile birlikte sokağa, insanların arasına çıkmanın rahatsız edici bir tarafı vardı. Günay'ı birkaç yönden mahcup ettiğini seziniyordum. Bunlardan birisi kullanılmak durumunda olan dildi ki, bu çok gıpta edilen nesneye sahip olmanın, yoksul bir ülkede çok pahalı bir otomobil kullanmaya benzeyen, çevreyi ve çevreye yabancılaştıran bir tarafı olduğunu söylerdi. Bir diğeri, bir yabancı ile kurulan iletişimin, kişinin karşısındakinden görünüşte farklı ama yapılanmada eşit olduğu izlenimi yaratıyor olmasıydı. Günay'a, turist kızlara yaranma gayreti içinde saçmalayan gençlerin zavallı çalılarını anımsatırdı. O giysileri içinde rüküşten öteye davetkâr görünen Diana'ya haksızlık ettiğini bile bile yabancılaştığını hissediyordum (Alatlı , 2020, s. 514-515).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden yabancılaşma kavramını, kişinin eylemlerinin başkası tarafından yönetilmesi ve kişiye kuralların dikte ettirilmesi olarak romanda tanımlamıştır.

Yabancılaşma, bilinen en eski patolojidir, canım,’’ dedi, ‘‘Marx, ‘kişinin kendi eyleminin kendisine el olan, kendisinden ‘gayri’ olan bir güç, kendisi tarafından yönlendirileceği yer de ona tepeden bakan ve karşı olan bir güç haline geldiği durum’ diye tanımlar. Tevrat-İncil-Kuran üçlüsündeki karşılığı ‘putperestlik’ tir. Kuran yabancılaşmayı ‘kendi istek ve tutkularını ilah edinmek’ şeklinde tanımlar, efendim, bakınız, Furkan: 43, Casiye 23 (Alatlı , 2020, s. 436).

Alev ALATLI, Büyük Makinenin şahsi çıkarları doğrultusunda toplumu yönetebileceğini düşündüğünü başkışı Günay Rodoplu üzerinden ifade etmiştir. Toplumun dayatılan doğruları kabul ettiğini ve değişime ayak uydurmaya çabaladığını aktarmıştır. Bu sisteme aykırı hareket eden ve kendi bildiği yoldan yürüyen toplumun ise yok olmaya mahkûm edildiğine dikkat çekmiştir.

Yabancılaşma, pazar ahlâkını; pazar ahlâkı, yabancılaşmayı körükler! Sonuçta, Büyük Makine, kendisine en iyi hizmet edecek toplumsal karakteri yaratır ve besler. Toplumsal karakter diye, belirli bir kültüre mensup insanların çoğunun paylaştıkları kişilik yapısının çekirdeğine diyorlar demiştim. Şöyle söyleyeyim, Bir toplumun ya da o toplumdaki çeşitli sınıfların, statü gruplarının üyeleri, o toplumun düzeninin talep ettiği şekilde davranırlarsa işlev görebiliyorlar. Ancak bu, bilinçli bir karar sonucu da olmuyor, gelişme kendiliğinden o yönde. Zaman içinde insanlara dayatılan davranış biçimi onların davranmak istedikleri biçimle çakışır oluyor. Dayatıldıkları şekilde davranmak insanların kolayına gidiyor, onları mutlu ediyor (Alatlı , 2020, s. 474).

Alev ALATLI, yerlilikten kopmuş olan Şafak Özden'in romanda prototipini çizer. Başkışı Günay Rodoplu, Şafak'ı milli değerlerimizden biri olan türküler ile özdeşleştirir ve yerliliği temsil eden yeşil elma, kekik, tarçın kokusuna benzettir. Başkışı Günay Rodoplu sıcak, samimi ilişkilerin yaşandığı Türkiye'nin ve Türk toplumunun özlemine çeker. Şafak, başkışı Günay

Rodoplu ameliyat olduktan sonra onu arayıp sormaz ve işi bittiğinde terk eder. Başkişi Günay Rodoplu, kendini okunmamış öylece rafa kaldırılmış bir kitap gibi kimsesiz hissetmektedir. Şafak'ın, çocuğu kabul etmeyeceğini bildiği için doğurmaktan vazgeçer. Yani yerliliği temsil eden, ona umut veren bir parçası alınır. O parça kurduğu hayallerle birlikte yok olup gider. Başkişi Günay Rodoplu, başkalarına kendisini olduğu gibi gösterir fakat ilişkilerinden edindiği tecrübeler sonucunda olması gerektiği gibi görünmek durumunda kalır. Artık erkekler ile onların dilinden konuşmaya ve içindeki dişiyi ortaya çıkarmaya karar verir. Başkişi Günay Rodoplunun verdiği mücadelenin sonu romanda ölümle biter.

Çünkü, Anadolu yeşil elma, kekik ve tarçın kokuyordu. Sonraları bunlara başkaları da eklendi: Taze çimen, çıra, çakıl, akarsu. Sıfatların sonu gelmez gibiydi.

Bir düş, bir özlemde Şafak Özden.

Bir toprak parçasının nasıl cismanileştiğini, Özden'in kişiliği ile birebir örtüştürüldüğünü gördüm! Başı pare pare dumanlı dağlara yakıştırdı Günay onu. Memleketinin Ziganaları gibi yüce, sarp, zor geçit verir; çamları, yalçın kayalarından fıskıran buz gibi suları ile nefes kesecek kadar güzel, bir o kadar da "temiz, hayırhah ve asude" gördü. Ziganalar gibi "heybetli ve ketum ve dimdik"ti. Bir basit türkü, "almalar olanda gel, aney..." adamın saygılı alçak gönüllüğünün, insancıl hüznünün, erkekliğinin simgesi oldu" (Alatlı, 2020, s. 210-211).

Şafak, Günay'ı, üç dört hafta sonra aradı. Bu süre içinde, Günay hastaneden çıkmış, evde dinleniyordu. Söze, bir gün önce görüşmüşler gibi girdi, ancak ameliyat olduğunu öğrendiği zaman, onu defalarca aramış, bulamamış olduğunu söyledi. Yarım saat içinde, demet demet gülleriyle oradaydı. Parti çalışmalarından, örgütteki aksaklıklardan yakınıyordu. Günay, ortak bir konu bulma çabasına verdi. Yine de SHP'ye ilişkin heyecanını paylaşmadığını belirtti (Alatlı, 2020, s. 216).

"Şafak Özden, ne yapacağım ben seninle?"

"Kadımın ol!" dedi Şafak, sakın sakın.

"Şafak Özden! Sen ne dediğinin farkında mısın?!"

"Ne var, bunda? Sen bana erkeğim dersen ben senin malın mı oluyorum? Üstelik ne kadar sevinirim!" (Alatlı, 2020, s. 220).

"Don, gömlek, çamaşır ve yemek üzerine kurulu bir 'sahiplenmek' ve 'sahiplenilmemek' muhabbetinin zavallılığını düşündü Günay.

"Ben bu çocuğu ikimizin ortak ürünü olsun diye değil, kendim için, yalnızca kendim için istiyorum... Bir erkek aslında hiçbir şey demek. Bir an,

bir zaman dilimi...” dedirten eşyalaştırmanın acısını yüreğinde hissetti” (Alatlı , 2020, s. 221).

“Hissettiği “sahiplenmezlik”e, tahta olmadan parlamak isteyen ateşe, öfkelenildiğini bilemez, “Sen hem bana kadını ol diyorsun hem de ameliyatımla ilgilenmiyorsun!” türünden bir telmihi, yavşak, kadınsı bir serzeniş olmaktan öte değerlendiremezdi” (Alatlı , 2020, s. 223).

“Koca bedeninin sığacağına sar beni, Şafak’ım,” diye fısıldadı, “sar beni, korkularımın gecesini dağıtsın, gözlerinin ışıkları. Yarı uykudaydım, yarı uyanık. Sen getirdin ülkemin rüzgârını. Bozkırdan ezan sesleri erdi kulaklarıma” (Alatlı , 2020, s. 277).

Alt tarafı bir ömürdür, sevgilim,” dedi. “titrek bir ömür! Geri kalanını Şafak’la paylaşacağım. Masonların çakıl taşları gibi, birbirimize sürtüne sürtüne sıvriliklerimizi törpüleyeceğiz. Benim bilmediklerimi o biliyor, onun bilmediklerini, ben. O bana halkımın dilini öğretecek, ben ona sömürgecilerin. O Türklere ne söyleyeceğini biliyor, ben Batılılara. Şakak şakağa verdik, bir elimizde Gümüşhane’yi tutuyoruz, öteki elimizle New York’u. Senin anlayacağını, ben susacağım, türküyü o söyleyecek. O söylerken, ben mikrofonu ayarlayacağım! Sana yemin ederim, dünyanın en kaliteli mikrofonunu ayarlayacağım onun için! Orada atlamayacağım, işte! (Alatlı , 2020, s. 337).

Günay Rodoplu, Şafak Özden’in, “evli” olduğu olgusu ile ilk kez “sıcak” temas kurduğunu şaşırarak fark etti! Şafak Özden’in doğum yeri, doğum yılı, ana-baba adı gibi, özgeçmişine ilişkin kalemlerden sadece bir tanesiydi medeni durumu. Ve o, onu öyle kabullenmişti! (Alatlı , 2020, s. 371).

Şafak’ın kendi gereksinimlerinin hedefi olan, kendisine yarayacak parçalarımla ilgili olduğunu görmeye başladım. Bu parçaların benim bütünlüğüm içinde marjinal parçalar olması, birlikte geçirdiğimiz ilk gece gibi, neredeyse zoraki sunuluyor olmasını da önemsemiyordum. Çünkü, önemli olan Şafak’ın ‘aldığı’ ydı. Benim dünyam, yani kendisinininkinin dışında kalan dünyam, renksiz ve ağırlıksız bir dünyaydı. Ne düşüncelerim ne kıyıcı huzursuzluğum ne ilişkilerim, hatta ne de hayatımdaki erkeklere ilişkin tek bir soru sormadı Şafak (Alatlı , 2020, s. 384).

Sevgiyi, kişinin kendi dışında birisi ya da bir şeyle kendi bütünlüğünü ve farklılığını bozmadan bütünleşmesi olarak tamamliyordu. Kişinin iç dünyasını ortaya dökmesine izin veren iletişimdi, paylaşmaydı sevgi. Kişisel düzlemde, örneğin, Rodoplunun Rodoplu, Özden’in Özden olmasına izin veren ilişkiydi. “İlüzyonsuz, tarafların kendilerini ve başkalarını olduklarından farklı görmeye ya da göstermeye gerek duymadıkları ilişki türü” diyordu. Toplumsal düzlemde, bireyin çevreden farklılaşmasına izin veriyor, toplumunu olduğu gibi görmesini mümkün kılıyor, hatta teşvik ediyordu (Alatlı , 2020, s. 441).

Aptalca bir soru!’ dedim... Aptalca bir soruydu! Ve tabii, hiç de aptalca değildi! Şafak’ın beni soyutladığını hissediyordum, anlıyor musun? Beni ‘Günay Rodoplu’ olmaktan çıkarıp ‘bir dişi’ olmaya indirdiğini hissediyordum! O noktada sorunun adını henüz koymamıştım ama tepki gösteriyordum. ‘Bir dişi’ olmaya tepki gösteriyordum, çünkü, bütünlüğüm ihlal ediliyordu. Neydi, biliyor musun? ‘Ben bir bütünümlü’ kavgasıydı. ‘Beni seviyorsan, bütünümlü seviyorsun. Sadece, cinsel organını alıp gittiğin şey, ‘insan’ olmaya devam edebilir mi? Şafak Özden, Asena’nın erkeği gibi, ‘...hiçbir şey demek’ olmaya dayanabilir miydi? ‘Bir an, bir zaman dilimi...’ olmaya dayanabilir miydi? Hangi insan dayanır? (Alatlı , 2020, s. 484).

Beni güncele zorlayan usta bir manevraydı. ‘Sen,’ derkenki tonlamasında, ‘heyheyleyin geçti mi, düzeldin mi?’ iması açık seçikti. Önceki günün ‘Seni istemiyorum Şafak Özden!’ deklarasyonunu ciddiye almayacağını belirtiyordu. Olumsuzu deşmeyecek, üstünü örtmeye, yok saymaya çalışacak, yaşamı hiçbir şey olmamış gibi kendi istediği yerden ve zamandan tekrar sürdürecekti. İç dünyamı ortaya dökmeme asla izin vermeyecekti. Kendimle ne yaptığımı onu zoraki bir seyirci olmasının dışında ilgilendirmiyordu. Tepkilerimi anlamaya, yüzeyin altında kalanı anlamaya, çekirdeği, gerçekliğin özünü bulmaya yönelmeyi amaçlamıyordu bile! Tabii, bu da beni hazzetmediğim bir santranca sürüklüyordu. İnsanı karşısındakinin bir sonraki hareketini önceden kestirmeye zorlayan bir oyundu bu; hayatın kendi kendisine gelişen tepkilerini yok ediyor, hesaplı olmayı dayatıyordu. ‘Seni istemiyorum’ diyen bir kadına üç milyon ödemededen söz etmek, vurdumduymazlık değilse, karşısındakinin aptal olduğunu varsayan kurnazlıktı (Alatlı , 2020, s. 485-486).

Ruh halimi ne biri ne de öteki tam yansıtıyordu ne dalga geçecek ne de rest çekecek halim vardı. Korkunç bir nafililik, bir yalnızlık, bir sufilik, bir fazlalıktı hissettiğim. Alkolün duygularımı abarttığını biliyor, geri dönülmez bir noktaya getirmesini, düşüncelerimi dizginlerimden kopartıp salmasını diliyordum. İçimdeki öfke daha da kabarsın, yaksın yıksın istiyordum. İnanabiliyor musun?!

Beynimde, bu adama, bu adamlara, ulaşmanın tek yolunun şiddet olduğunu telkin eden, özünde hak verdiği bir ses vardı! Ancak, çok yalın bir öfkeden anlayacaklardı, çünkü o andaki gereksinimlerinin dışındaki her şeye kapanmak gibi beni dehşete düşüren bir yetenekleri vardı (Alatlı , 2020, s. 490-491).

Mesele, gerçeği görmemezlikten gelmek değil. Mesele, vefa. Kadını inandığı, erkeği bellediği birine duyduğu vefa, hepsi bu.

‘‘Burak. Allah aşkına, ne kadını!’’ Sesim tıslar gibi çıkıyordu. ’’

Çocuğuna hamileyim,’’ diye fısıldadı Rodoplu,’’ kadını değilsem, nesiyim?’’

Rahmime düşen bir damla Şafak'tı, Şafak! Işıktan bir damla. Pırıl pırıl bir damla. Yeşil elma, kekik, tarçın usaresi. Kendisini yeniden doğuran özsuyu. Ziganalar'ın nefesi. Koklamaya kıyamadığım yiğidimin içimde yeşermesi. Rahim rahminde yeniden başveren sevdiğim. Çiçeğe duran sevdiğim. Ebedi mucize. Tanrı'nın bedenimi kutsaması. Seçilmiş kulluk berati. Somutun, gerçeğin, kozmik ahengin kanıtı. Yabancılaşmanın sonu. Aşkla bütünleşmek. Tevhid (Alatlı , 2020, s. 570).

“Gittim, pentatole yumuldum işte. Uyandıgımda, içimdeki Şafak ölmüş, hastabakıcı kovayı dökmüşü bile:

“Niye? Ne acısını ne de sonuçlarını paylaştığımız bir ölüm değildi ki!” (Alatlı , 2020, s. 573).

Bugün artık, Özden'in davranışındaki ‘gizem’ i yok etmek, ‘pespaye’ hikâyesinin ne denli pespayeleşebileceğini görmek istediği için aradığını anlıyorum. Yaşamının en öğretici deneyimi olacağını sezindiği öykünün sonunu görmek istemiş olmalı. ‘Hiçbir seyirci sinema salonunu timsahın kızı kaptığı sahnede terk etmez’ derdi. İsteddiği oldu. Bu notları altı ay kadar sonra, Günay'ın evini toplarken evraklarının arasında bulduk: 2 Mayıs 1989 (Alatlı , 2020, s. 602).

İpıl'a göre Alev ALATLI, Türkiye'nin stratejik ve jeopolitik konumdan zengin bir ülke olduğuna dikkat çekmiştir. Din, dil ve ırk ayrımı yapmadan barış içinde yaşayan Türk toplumunun asla kaybetmeyeceğine başkışı Günay Rodoplu üzerinden vurgu yapmıştır (İpıl, 2019, s. 35).

İpıl'a göre, Alev ALATLI Türk toplumunun içinde bulunduğu duruma dair başkışı Günay Rodoplunun yazdığı mektup üzerinden öngörülerde bulunmuştur. ALATLI, başkışı Günay Rodoplu aracılığıyla Türk toplumunun umudunu yitirmediği sürece yerlilikten kopmayacağını ve yabancılaşmanın tuzacağına düşmeyeceğini romanda ifade etmiştir (İpıl, 2019, s. 35).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden Şamanizm ve Akdeniz havzası putperestliğinin birbirinden ayrılan noktaları olduğunu söylemiştir. Şamanizm'de ayda ve güneşte uyuyan ruhların varlığına inanıldığını, insan kavramının var olduğunu romanda aktarmıştır. Türk toplumunun inancında kardeşi kardeşe kırdırma olmadığını ifade etmiştir. Türklerin esir düşmekten korkmasının nedenini, kötülük yapan ve yeryüzündeki insanları kandıran Erlik'in Ülgen tarafından cezalandırılmasına bağlamıştır.

Şamanizm'in, Yakın Doğu ya da Akdeniz havzası putperestliğinden farkını anlatıyordum,” dedi Günay, “ en önemli farkları sıralıyordum. İlki tanrıların yoktan var etme güçlerinin olmaması, ezeli madde fikri; ikincisi, tanrıların insanlarla kardeş olmalarıdır. Türk tanrıları kâinatı şekillendirirlerken yanlarında hep bir ‘insan’ vardır. Kişi'yi topraktan şekillendirirler ama bu ‘kişi’ onlarla kardeş olur! Onlar, ağabeydirler. Kendilerini çocuk değil, ‘kardeş’ olarak şekillendirmeleri ilginçtir. Örneğin,

İsa'nın 'çocukları' vardır. Bunların yoktur, çünkü insanlarla ilişkileri, otoriter değil, kardeşçe bir ilişkidir. Rab Yahova ile Yahudiler arasında olduğu gibi, hırçın bir aşk-nefret ilişkisi yoktur. Bu 'ağabey' insanlar kendisine tapınsınlar diye, kullarına -zaten, kul' yoktur- 'Kendilerinin ekmedikleri bağların ürünü,' Eski Ahit'i hatırlar gibi, ancak bir sömürge imparatorunun vaat edebileceği rüşveti vaat etmez. 'Kul' kavramı, bu dünya görüşüne tümüyle yabancıdır (Alatlı , 2020, s. 521).

Alev ALATLI, günümüzde insanların kendilerini karşısındakinden farklı ve üstün görmemesi gerektiğini söylemiştir. Farklı görüşlere sahip insanların kendisinden bilgili ve üstün olduğunu kabullenmesi gerektiğine başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda dikkat çekmiştir.

“On dokuzuncu yüzyıl Avrupa’sında kâr haddi gibi ahlâkî ölçüler köhnemiştir, günümüz Türkiye’sindeki gibi! Komşuları ‘geçmek,’ onlardan ‘farklı’ ve ‘üstün’ olmak, insanlara bir içgüdü gibi yerleşmişti, günümüz Türkiye’si gibi! Kişinin toplumdaki yerini ve haddini bilmesi gerektiği inancı kaybolmuştu, günümüz Türkiye’si gibi!” (Alatlı , 2020, s. 469).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden pazar ekonomisi ile birlikte üretimin artmış olduğuna, sermaye piyasasının büyüme yoluna gittiğine ve bu esnada sermaye sahiplerini etkilediğine romanda dikkat çekmiştir. Yirminci yüzyılda nüfusun artmasıyla birlikte tüketim artacağından ötürü üretimde azalma başlamıştır. Dünyada ve Türkiye’de enflasyonun artmasına neden olmuştur. Enflasyonun artmaması için üretim yapan insanların desteklenmesi gerektiği düşünülmür.

“Yirminci yüzyılda, üretim ‘elden çıktı,’ üretene yönetmeye başladı,” dedi Günay. “Pazar ekonomisinin kendisine özgü kuralları sermaye sahiplerini işlerini istemeseler de büyütme zorladı. Her şeyin devleştiği bir dünyada durmak, düşmek demek olduğundan, temettüleri ertelenir, artı değer tüketilecek yerde yeniden sisteme gömülür oldu” (Alatlı , 2020, s. 449-450).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden yirminci yüzyılda Batılılaşmayla birlikte tüketmeyi seven bir nesil yetiştiğini ifade etmiştir. Yirminci yüzyıldaki kuşağın zevkleri, iş, arkadaşlık ve aşk ilişkileri gibi birçok kavram tüketime açık hale getirilmiştir. Yetişen neslin hamburger, pizza, fastfood gibi yiyeceklere özendirildiğine romanda dikkat çekmiştir. Seyircilerin, televizyonda hangi sahneye gülmesi gerektiğine dahi karar verilmiştir ve böylelikle insanların duyguları robotlaştırılmıştır.

Yirminci yüzyıl Batılısının toplumsal karakteri, kalabalıklara rahatça uyum sağlayan, daha çok tüketmek isteyen, zevkleri standardize edilmiş, (“Televizyon dizilerinde seyircilerin gülmeleri gereken yerler bile dikte edilir. Seslendirmede araya sokulan kahkahaları hatırla.”) Kolayca etkilenen ve öngörülebilene biridir, bir ‘robot’ tur. Mısır uygarlığı ile başlayan sistematikleştirme, bu yüzyılımızda son şeklini alır. Haklısın, tabii,

Stevenson'un dile getirdiği patoloji, Peer Gynt patolojisidir (Alatlı , 2020, s. 452).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden yirmi birinci yüzyılın diğer yüzyıllara göre farklılık gösterdiğine ve değişime uğradığına dikkat çekmiştir. Ekonomide ve politikada özgürlük kısıtlanmıştır. Kamuda harcamaların azaltılması ve özelleştirilmesi amacı güdülmüştür. Böylelikle enflasyon canavarını ortadan kaldırmak için mücadele edildiğini romanda aktarmıştır.

“Artık yirmi birinci yüzyıldayız,” dedi, “bu yüzyılın patolojisi de farklı olacak. Neoliberalizm geliyor ya!”

Üretim derken, imalattan, hizmet üretimine, müzik üretimine, yasa üretimine, politika üretimine kadar her türlü faaliyeti kastettiğimi anlıyorsun, değil mi?” (Alatlı , 2020, s. 449).

Alev ALATLI, Türk toplumunun Batı'dan maddî ve manevî anlamda yeni ürünleri yenileşme kisvesi altında almak istediğine dikkat çekmiştir. Türk aydını, Batı'nın çöplerini karıştırmaktan mutluluk duymuştur. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden Türk toplumunun Batı'nın düşüncelerini, zihniyetini taklit etmekten kurtulamadığını romanda aktarmıştır.

“Günay, köy enstitüleri felsefesinin “bütün vahşetiyle” yaşadığını söylüyordu, “Memleketi gerzekler gettosuna döndürdüler!”

“Söyleme böyle! Türkiye’de hiç mi adam kalmadı!?”

Maydanoz bahçesine döndü, elini ağzına götürdü, İstanbul’a seslendi,

“Or’da kimse var mı? Heey!”

Başını üzgün üzgün salladı,

“Varsa bile ‘bir adam’ın hiçbir işe yaramadığını hâlâ öğrenemedin mi? bu sisi yarıp kim çıkacak? 2000’e çeyrek var ve hâlâ dalga geçiyoruz!”

Derin bir umutsuzluk içinde gibiydi, ama dediğim gibi, tevekkül içermeyen bir umutsuzluktu bu.

Hep yutturdular, hep yutturdular!” diye söylendi, “En az iki asırdır, işe yarar bir şeyler bulmak umuduyla Batı'nın çöplüğünü karıştırıp duruyoruz! Gün geçmiyor ki, damperli kamyonlar yaklaşıp tepemizden taze çöpler boşaltmasın! O zaman bir telaş yeni dökülenlere koşuyor, onları eşeliyoruz. Ertesi gün olup başka kamyonlar gelinceye kadar! Öyle de güzel çöpler ki! Neler neler yok içlerinde! Bilgisayarlardan elektrikli tirbuşonlara felsefe karıntılarından ulvi çevreciliğe, feminizmden Madonna yamalarına kadar! Öyle gücüne gidiyor ki! (Alatlı , 2020, s. 243-244).

Rodoplu, “Faşizm, bir düşünce biçimidir, hayatı algılama biçimidir,” diyordu, “apoletili generallerle de gelir, blucunli ressamlarla da gümüş

takılı kolej mezunu kızlarla da!” En az 150 yıldır, hariciyeyi, üniversiteyi, edebiyatı, sanatı, basını, dolayısıyla siyaseti dolayısıyla Türkiye'nin gündemini yönlendiren, ordu destekli bir “Batılı” aristokrasinin varlığından söz ediyordu. Bu aristokrasiyi oluşturan egemen sınıflar, Türkiye’de, kanunlarda vazedilmeyen bir “hükümet“, üyeleri ve yöntemleri kimse tarafından bilmeyen bir “hükümet” oluşturmuşlardı.

Başta hangi siyasi parti gelirse gelsin, kuracağı hükümet mutlaka ve mutlaka egemen sınıfların ‘asli hükümet’ inin emrinde olacaktır.”

Gizli hükümetin ajanları düzenin öz uzman aydınları, üniversitelerden basına, sanat çevrelerinden dışişlerine, ilahiyat fakültelerinden Yeşilçam’a, siyasi partilere kadar, ‘yerlilerin’ kaderlerini etkileyebilecek her kuruluşu yayılmışlardı. Kararlarını hiçbir belge olmaksızın verir, ‘gizli’ konuşmalarla, örneğin, uluslararası bir sergiye kim gidecek, kime ödül verilecek, kim alkışlanacak, kim konuşuracak, kim yokmuş gibi davranılacak türünden binlerce işe ilişkin düzenlemeler yaparlardı (Alatlı, 2020, s. 240).

Alev ALATLI, Batılı Devletlerin yabancılaşmış, değerlerinden kopmuş bir Türk toplumu yaratmak istediğine dikkat çekmiştir. Türk toplumu dayatılan her olguyu ve eylemi, kültürü kabul etmek durumunda bırakılmıştır. Model alınan devletin ahlâkî yapısının, değer yargısının, düşünce yapısının uygun olup olmadığına bakılması gerektiğini ifade etmiştir. Nekrofiloya ve tüketime neden olan her eylemin para olduğunu söylemiştir ve başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

Kapitalist dünya düzeni her topluma bulaşmıştır. Batı diğer toplumlara kendilerine dönüştürmek istedikleri için bunu her şeye uygulamaya çalışmaktadır. Toplumlar da dayatılan şeyleri kabul etmek durumunda bırakılıyorlar. Fakat özellikle toplumu dönüştürme misyonunu üstlenen aydınların durup düşünmesi gerekiyor. Belli şeyleri yapılmadan önce kendi toplumsal yapımız göz önüne alınmalıdır. Uygulanacak model toplumsal yapımıza, kültürel kodlarımıza uygun düşüyor mu diye bakılmalıdır. Batı'nın toplumsal karakteri daha çok tüketmek isteyen, tüketime önem veren bireylerden oluşur. Yani bir nevi robotlaşmış bireylerdir. Tüketimde yabancılaşmaya neden olan güç paradır (Özdem, 2015, s. 101).

Özden’e göre Batı medeniyeti Doğu toplumlarına kendi zihniyetini kabul ettirmek istemiştir ve Doğu toplumunu değiştirmiştir. Aristoteles gibi bilim adamlarının görüşlerinden sadece Batı medeniyeti değil, Doğu medeniyeti de etkilenmiştir. İslam medeniyetinin Antik Yunandan izler taşıdığına dikkat çekmiştir. Bağdat’ta *Beytü'l Hikme* adlı eserin İslâm âlimleri tarafından tercüme edildiğini dile getirmiştir. ALATLI, Batı medeniyetini yorumlarken beden-ruh düalizminde bedenin kötü, ruhun ise iyi olduğunu ileri sürmüştür. Bu düalitenin Doğu kültüründe görülmediğini ifade etmiştir. Doğu toplumlarının kendisi ile barışık olduğunu söylemiştir. Batı medeniyetinin ölü-

seviciliğin tuzağına düştüğünü fakat Doğu kültürü ile yetişen toplumun biyofilik kişiliğe sahip olduğuna dikkat çekmiştir. Batı ile Doğu medeniyeti karşılaştırıldığında Batı kültürü ile yetişen insanların sadece şahsi çıkarlarına önem verdiğini aktarmıştır (Özden, 2023, s. 80-82).

Alev ALATLI'nın Konfüçyüs, Cemil Meriç, Eric Fromm, Kazancakis, Gogol, Çehov, Dostoyevski gibi etkilendiği birçok düşünür bulunmaktadır. Alev ALATLI romanda bu kişilerin görüşlerine yer vermiştir ve atıfta bulunmuştur. Başkişi Günay Rodopluda Cemil Meriç'in izinden gitmiştir.

Alev ALATLI, Cemil Meriç'in görüşlerine değer veren bir yazardır. Konuk olduğu programda Cemil Meriç'le tanışıklığının daha öncelere dayandığını söylemiştir. Cemil Meriç, okunmayan kitaplar için tuğla benzetmesi yapmıştır. Kütüphanede bulunan kitapların okunmadığı zaman tuğlaya dönüştüğünü ifade etmiştir. Alev ALATLI'da canı sıkılan her insanın vaktinin değerli olduğunu, boşa geçirmemeleri gerektiğini, bu durumu kitap okuyarak değerlendirmelerini söylemiştir. Alev ALATLI, pandemi döneminin evlere kapanan insanlara verilmiş bir fırsat olduğunu ve bu fırsatı evde kaldıkları süre içerisinde iyi değerlendirmeleri gerektiğine dikkat çekmiştir (Türkyılmaz, 2020).

Alev ALATLI, insanların görüşlerini ifade etmekten çekinmemesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Eğer söyleyeceği sözler, Türkiye'yi ve Türk toplumunu kurtaracaksa doğru bildiği yoldan gitmesi ve karşısındaki kişiye düşüncelerini haykırması gerektiğini başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

Günay Rodoplunun iki çıkış noktası vardı. İlki, Daniel Defoe'dan, Meriç'in aktardığı, "Hakikati bulan, başkaları farklı düşünüyorlar diye, onu haykırmaktan çekiniyorsa hem budala hem de alçaktır. Bir adamın, 'benden başka herkes aldanyor' demesi güç şüphesiz; ama sahiden herkes aldanyorsa, o ne yapsın?" sözleriydi. Tahmin edeceğimiz gibi yazarın buna cevabı, sonuçları ne olursa olsun, insanın doğru bildiğini söylemek ve yapmakla yükümlü olduğu şekildeydi. Türkiye'yi egemenliği altına alan kalpazanlar mafyasından, 'yabancı işgalcilerden' kurtulabilmenin tek yolunun, insanların kendi gerçeklerini haykırmaları olduğunu düşündüğü anlaşılıyordu (Alatlı, 2020, s. 62).

Alev ALATLI, Cemil Meriç'ten yaptığı alıntıda kendi bakış açısını ne kadar genişletirse kişiliğinin değişebileceğine ve dönüşebileceğine dikkat çekmiştir. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden insanların ütopya yaratarak hayal ettiği kişi olma fırsatına erişebileceğini romanda aktarmıştır.

"Bana hakikati değil, kendini ver," dedi, Cemil Meriç'ten alıntı yapıyordu, "Kendini, yani rüyanı! Olmak istediğin gibi görün, olduğun gibi değil! Zaten nasıl olduğunu, ne olduğunu biliyor musun? Her yalan bir yaratış," Biraz durdu, ekledi, "Deliye kırk gün deli dersin, deli olurmuş.

İnsanoğluna kırk gün akıllı dersem akıllı olmaz mı? Ne dersin?” (Alatlı , 2020, s. 180).

Alev ALATLI, bazen duyguları dile getirirken kelimelerle konuşmaya başladığını ifade etmiştir. Ağzımızdan çıkan kelimelerin psikolojik boyutunun olduğunu, ne hissediyorsak bunu kelimelerle ifade edebileceğimizi başkişi Günay Rodoplunun ruh halinden yola çıkarak romanda aktarmıştır.

“Kelimelerin psikolojik boyutlarını düşündüm ben de. En masum sözcüklerin bile ne denli ürkütücü olabildiklerini düşündüm. “Kavga, insanla kader arasında değil artık, insanla kelime arasında. Yığınlar onun için yaşıyor, onun için dövüşüyor, onun için ölüyorlar,” diyen Cemil Meriç’i ilk kez anladığımı hissettim” (Alatlı , 2020, s. 182).

Alev ALATLI egemen güçler tarafından toplumsal olayların bilinmesini istemediğini, bu yüzden de insanların birbirleriyle iletişimi kestiğini ve birbirlerini geçiştirdiğini başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

“Rahmetli Cemil Bey, ‘Bu yedi cedit yabancı alüftenin dilimizde adı yok’ derdi. ‘Obskürantizm heyulası yok edilmedikçe, herhangi bir diriliş hayaline kapılmak çılgınlık.’ Çok doğru. Biz birbirimizle konuşmuyoruz. Birbirimizi geçiştiriyoruz” (Alatlı , 2020, s. 284).

Alev ALATLI’nın romanları sosyopolitik, sosyokültürel, psikolojik anlamda bütüncül düşünme biçiminin bir ürünüdür. Ata ruhum olarak adlandırılan Cemil Meriç’in, Alev ALATLI’nın düşünce dünyasına etkisi olduğunu Ayyıldız ifade etmiştir.

“A. ALATLI’nın temellendirilmiş bir dünya görüşü, zengin kültür birikimi romanlarını yalnız bir edebî tür olarak ele almakla sınırlı bırakmıyor. İster istemez o romanlardan başka çıkarımlar yapmayı, ayrı mecralara sürüklemeyi gerektiriyor. Böyle olunca özellikle sosyal bünyeye işaret eden çıkarımlar, sosyolojik yapı öne çıkmış oluyor. Bu tutumuna ata ruhum dediği Cemil Meriç’in mutlak tesiri vardır” (Ayyıldız, 1996, s. 211-212).

Alev ALATLI, sosyalist görüşe sahip olan Marx’ın savaştan ve baskıdan kurtulmakla birlikte nekrofiliyadan da kurtulması gerektiğini, özgürlüğün ancak bu şekilde gerçekleşebileceğini ifade etmiştir. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda dikkat çekmiştir.

“Öyle,” dedi Günay, “Ölümsüzleşmek milyonlarca budalanın dudağında tebessümleşmek ve binlerce yıl anlaşılmadan tekrarlanmak, kirlenmek, genelleşmek. Ebediyet, cehennemin ta kendisi.” Cemil Meriç’i hatırlıyordu,

“Talihsiz Marks! Gerçekten de milyonlarca budalanın dilinde, kirlendi! Savaş’ın o akşam diline pelesenk ettiği özgürlük, ‘insanca yaşam,’ Marks için,

sadece sosyoekonomik baskıdan kurtulmak değil, insanın eşyaların ve olayların baskısından kurtulmasıdır. Marks'ın 'özgür insanı' gönlü zengin olanıdır'' (Alatlı , 2020, s. 448).

Alev ALATLI, Erich Fromm'un görüşlerinden etkilenmiştir ve atıfta bulunmuştur. Nekrofiliyaya düşkün olan insanları, Erich Fromm'un görüşlerinden yola çıkarak aktarmıştır. İnsanı ve insan manzarasını seven ALATLI, doğuştan insan yapısının yaşamı sevmeye müsait olduğunu fakat şartlar değiştiğinde nekrofiliyaya doğru evrilebileceğini romanda aktarmıştır.

Erich Fromm, 'Yaşayanı sevmek ya da ölüyü sevmek! Her insanın karşı karşıya geldiği temel bir seçenektir. İnsanoğlunun yaratılışı biyofilyaya müsaittir; ancak, psikolojisi nekrofiliyaya yönelebilir,' derken, Müslümanların 1400 yıldır söyledikleri bir şeyi tekrar ediyor: İnsanoğlunun çamur ve Allah'ın nefesi gibi birbirine zıt iki unsurdan oluşmuş olması. Yaratılıştaki çamura, yani, kıyıcı nekrofiliyaya, doğru alçalmak da Allah'a, rahman, rahim ve gaffar olan Allah'a, yani biyofilyaya doğru yükselmek de onun bileceği iştir, çünkü özgür iradesi vardır (Alatlı , 2020, s. 181).

Alev ALATLI, eşyayı önemsemeyen bir kişilik yapısına sahiptir (BCA Times, 2017). Başkişi Günay Rodoplu evine, eşyalarına yabancılaşmıştır çünkü nekrofiliyaya yakalanmaktan korkmuştur. Eşyalarını sevdiğini inkâr edememiştir. Hem sevip hem de nefret etmiştir. Psikolojik anlamda başkişi Günay Rodoplu adlı karakter romanda kendisiyle çatışma içerisine girmiştir.

Odasına, kitaplarını, dantel örtülerine ölü evini toplamaya gelen bir yabancıymışçasına, kendisinin olmayan gözlerle bakındı. Egemenlikleri altına girerim korkusuyla benimsemekten korktuğu yıllar yılı horladığı eşyalarını, deseninin keyfini çıkarmaktan haniyse suçluluk duyduğu küçük el halısını, her daim ağzına kadar dolu mavi sigara tablasıyla yaşadığı aşk-nefret ilişkisini çok sevdiğini, onları başkalarının tasarrufuna terk etme düşüncesinin canını acıttığını, hayretler içinde fark etti (Alatlı , 2020, s. 185).

Alev ALATLI cansız varlıklara verilen değer, bireyin kendisini ve ötekini soyutlamasına sebep olduğunu ifade etmiştir. Bireyin nesne haline dönüşmesine engel olunamadığını başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

“Teknolojiye tapınma meselesini sadece silahlara tapınma diye alma. Ürünlere tapınma diye, işleyen bir düzenlemeye-işlevi ne olursa olsun-hayranlık diye bak. Mesele şu, artık iş o hale geldi ki, günümüz insanının, Türk'ün ilgisi artık doğanın ve yaşayanların üstünde değil, mekanik olan, yaşamayan, insan yapısı nesnelere üzerinde yoğunlaştı. İnsanımız, otomobiline kadınına gösterdiğinden daha fazla ilgi gösterir, daha şefkatli davranır oldu” (Alatlı , 2020, s. 157).

Alev ALATLI, makinelerin insanları tahakküm altına aldığını ifade etmiştir. İnsanların makineye hükmetmesi gerektiği görüşünü savunmuştur. Türkiye’de ve toplumda insanlara verilen değer yavaş yavaş azaldığını söylemiştir. Alınan ev aletlerine ya da otomobile insandan daha fazla değer biçildiğini ve eşyalara isim verildiğini başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

“Nekrofilya, us’un yücelmesi, yapayın, soyutun, mekanik olanın çekiciliği, yaşama, insana duyulan ilginin ‘şey’lerle ikame edilir olması, insanın eşyalaştırılması... Ölü-sevici dikkatini, canlıdan cansıza, giderek eşyalara, dogmalara kaydırır. Ritüellerde ve ‘mutlak doğru’larda yoğunlaştıran... Şimdinin ya da olacağın değil, olmuş’un gerçekliğinde yaşayan...Hayatına hükmeden kurumlar, yasalar, gelenekler, sahip oldukları, ‘bir zaman varolmuş’ artık olmayan şeylerden oluşan” (Alatlı, 2020, s. 102).

Alev ALATLI başkışı Günay Rodoplunun, Belediye Başkanlığına aday olan Şafak Özden’in danışmanlığını yaptığını ifade etmiştir. Başkışı Günay Rodoplunun diğer ilişkilerinde olduğu gibi bu ilişkisinde de şahsi çıkarlar devreye girmiştir. Şafak’ın Belediye Başkanlığına aday olmasına başkışı Günay Rodoplu vesile olmuştur. Alev ALATLI, Şafak Özden üzerinden ezberci eğitim sistemi ile bir yerlere gelmiş fakat iki kelimeyi bir araya getiremeyen kimselerin politikaya atılmasını romanda eleştirmiştir.

“Senin yerin yanlış,” diye fısıldadı Günay, Şafak’a. Bülbülcü Lisesi diploması, İktisadi Ticari İlimler Akademisi mezuniyetiyle, Sinema Günleri’nin incelikli müdavimleri, birkaç dilde dilbaz, üçüncü kuşak jön Türkler, Cemler, Kavalalar, Pamuklarla başedemeyeceğini düşünüyordu.

“Olur mu, canım!” dedi Şafak.

Ne demek istediğini söylemeden anlamış olması mutlu etti Günay’ı. Ama haklıydı, SHP’den başka gidecek yeri yoktu Şafak Özden’in.

“O da benim gibi, hiç temsil edilmedi ki! Kendi diliyle konuşmadı ki!” (Alatlı, 2020, s. 251).

“Ben de sana söz veriyorum, senin bakan olduğunu göreceğim bu ülkede!”

“Önce ilçe başkanı,” dedi Şafak, ciğeri yanıyormuş gibi, “o Çayırtepe’ye bir gün ilçe başkanı olayım, sonra da öleyim!”

“Tamam,” dedi Günay, “önce ilçe başkanı, sonra da milletvekili.”

“Belediye Başkanı,” gülüm,” dedi Şafak.

“Niye Belediye Başkanı?”

“O beni tuttukları karakolun komiserini ayağıma çağıracağım da!” Neşelendi birden, “Hadi, dans edelim! Ben diskoya ilk defa geliyorum, bunu biliyor musun, kız?” (Alatlı , 2020, s. 368).

“İki mi üç mü ne, kooperatif kurmuşlar. Birinin inşaatı bitmiş, teslim etmişler. Diğer ikisi de bitiyormuş. Şimdi de diyorlar ki, bu tahsis olayından yararlanalım, bir kooperatif daha kuralım.”

“Eh, kursunlar,” dedim, “sana ne bundan?”

“Ona ne olur mu?” dedi Tülin, “Arsayı Günay alacak.”

“Öyle mi?”

“Yani,” dedi Günay, “SHP’li oldukları için, Dalan’ın onlara güçlük çıkaracağını düşünüyorlar.”

“Olumlu bakıyorsun, öyle mi?”

“Yani,” dedi yine, “anladığım kadarıyla yasal olmayan bir tarafı yok. Eh, etrafıma şöyle bir baktığımda hemen hiçbirimizin evi yok. Kaldı ki, Şafak’a yardım etmek istiyorum” (Alatlı , 2020, s. 374).

Dördü onlardan, beşi bizden- Günay, malum, ben de dahil olmak üzere erişebildiği ‘evsizler’i bir araya topladı- dokuz kurucu Sanayi Ticaret’e müracaat ettik. Ettik, diyorsan ben ettim. Açıkçası, Şafak’ın ekibinin ‘en bilen’i Onur Oflu efendinin elime tutuşturduğu ‘dosya’ tam bir kepezelikti. Her şey yanlıştı, ama her şey. Efendim, adam, kurucu üye başına, örneğin, on bin lira sermaye bedeli yatırılacak mı diyor, hayır öyle değil, yirmi bin. İki tane nüfus sureti yeter mi diyor, hayır yetmiyor, üç tane lazım. Fotoğraf gerekmiyor mu diyor, bil ki gerekiyor. Neticeten, ne diyorsa yanlış diyor. Bütün bu arada, bir başka kooperatifin başkan yardımcısı olduğu içinde dinlemek durumundayız. Ama dediğim gibi, daha ilk günden belli oldu ki, ortada ciddi bir palavra var. ‘Biz bu işi biliriz!’ palavrası. Hal böyle olunca, ben daha Ankara’dayken, kooperatifler birliği başkanlığı yapmış bir ahbabıma gittim. Uzun uzun konuştuk, sağ olsun, adamcağız beni bir güzel uyardı. Ortaya çıktı ki, işin sonunda rezil olmak istemiyorsak, bize sağlam bir kooperatif muhasebecisi, bir de hukuk danışmanı lazımdı. Metin’le tartıştık, O da ben de benim bu kooperatifin başkanlığını üstlenmem için bu meselenin halledilmesinin şart olduğuna karar verdik. Konuyu, Günay’a açtığımda,

‘E, tabii!’ dedi şaşkın şaşkın, ‘Başka türlü olmaz ki!’ (Alatlı , 2020, s. 399).

“Şafak Özden’in, parti ‘kravatluları’ nezdinde konumlanması, ‘kravatsızlar’ nezdinde de ‘köşedeki dükkânın sahibi’ kisvesini soyunup yeni bir saygınlık kazanması için gerekli düzenlemeler uyarınca sefirle tanıştırdı, intifada anma törenlerine katılmak üzere Ankara’ya davet edilmesini sağladı. Bu, hiç beklenmedik bir davette Deniz Bey’in karşısında belirivermek olduğu kadar, yanına katılan özellikle boşboğaz bir Çayırtepe’li’nin, İstanbul dönüşü, Şafak

Özden'in bilinmeyen erdemlerini bire bin katarak anlatması faydasını da sağlıyordu (Alatlı , 2020, s. 402).

“Son genel kurul, seçimlerden birkaç gün önceydi. Şafak’ın o gün Çayırtepe’de, sonu “paşa” ile biten mahallelerden birinde kahve toplantısı vardı. Gelemediği için yerine Günay’ı gönderdi” (Alatlı , 2020, s. 415).

“Bunları konuştuğumuz zaman, 26 Mart seçimleri geçmiş, Şafak Özden belediye başkanı olmuştu. Onur Oflu, il meclisi üyesiydi. Erol Çiçek, teknik daire başkanlıklarından birisine geçirilmişti. ‘Açıkta kalan’ tek ortak, Duran Kuran’dı” (Alatlı , 2020, s. 417).

Raporu, Genel Merkez’e Günay götürdü. “Bizim” adayımızın Şafak Özden olduğunu ilan etti. Çayırtepe’yi, onu atamaları halinde “garantilerdik.” Rodoplu, Erol Çiçek’in aday olması halinde parmağımızı kıpırdatmayacağımızı beyan etti. “Bu söylediklerini aynen böyle yazar, imzalar mısın?” dedi, o zaman MYK üyesi olan kadim arkadaşı. “Elbette imzalarım!” Rodoplu, Şafak Özden için yazılı kefalet vermiş oldu (Alatlı , 2020, s. 556).

“Şöyle: ‘Çayırtepe’nin Sesi’ türünden, özellikle sol kesime hitap eden bir yerel gazetede Şafak için söyleşi ayarlanmıştı. Röportajı, iki kelimeyi bir araya getiremeyen, Karşılı ‘muhabir’ adına Rodoplu yaptı” (Alatlı , 2020, s. 561).

“Rodopluyu Çayırtepe’de mahalle mahalle, sokak sokak gezdiriyor, sorunlarını sıralıyor, imar izni verilmesi gerekli mahalleleri ve nedenlerini öylesine bir ısrarla dayatıyordu ki, Günay, adamın Şafak adına birtakım angajmanlara giriyor olmasından ürkmeye başladı” (Alatlı , 2020, s. 590).

Alev ALATLI, Şafak gibi karakterlerin dünya hayatına odaklanmasını ve önem vermesini romanda eleştirmiştir. Şahsi çıkarını düşünen insanlar için en önemlisi halkın saygınlığını kazanmak olmuştur. Bu karakterdeki insanlar halkın refahını asla düşünmemiştir. Seçim esnasında verilen sözlerin tutulmadığı, sadece sözde kaldığı anlaşılmıştır. İnsanların başına gelen kötü felaketler sonucunda öbür dünya akla sonradan gelmiştir.

“Şu üç günlük dünyada uğraşamam!” dedi Şafak, “Aman, gülüm, bu dünyanın içinden çıkayım da ahiret kalsın!” (Alatlı , 2020, s. 265).

Alev ALATLI, Türkiye ve Türk toplumunu ilgilendiren meselelere duyarsız kalan, kendi çıkarına göre davranan insanların bu ülkede yerinin olmadığını romanda ifade etmiştir. Başkişi Günay Rodoplu, işine geldiği gibi davranan ve değer yargıları ortadan kaldırmaya çalışan insanlardan haz etmediğini dile getirmiştir.

O senin sorunun’ diye başladığın zaman, faşizmin önlenemez yükselişini de oynamaya başlarsın. Kimsenin kimse için parmak kıpırdatmadığı, her kaptanın kendi gemisini kurtarmaya çalıştığı, sonu kaçınılmaz bir felâkete

doğru gidiş başlar! Bir ülkenin kendine özgü değerler sistemini ortadan kaldırdınız mı, izleyen kaosta egemen ulusun değerlerini dayatabiliyorsunuz. Dayatmak ne kelime, millet can simidi gibi sarılıyor (Alatlı , 2020, s. 272).

Alev ALATLI, kadın ve erkek birbirlerinden ayrı karakterler olarak görülse bile birbirlerini tamamlayabildiklerine romanda dikkat çekmiştir. Başkişi Günay Rodoplu ilişkilerinde fikir uyuşmazlığı yaşamış olsa da Şafak adlı karakteri diğer yarısı olarak görmüştür.

Kadın ve erkeği, yeryüzünü yeryüzü yapan doğa kurallarından bağımsız oluşumlar olarak düşünmediğimi nasıl anlataydım? Kadına ‘Yin’, erkeğe ‘Yang’ diyen; kadını toprak, su, ay; erkeği güneş, ateş, gökyüzü belleyen, suyun ateşi, güneşin toprağa düşmanlığını kıyımdan başka sonuç getirmeyeceğini bilen, Yin ve Yang’ın kozmik ahengi sürdürmek üzere birbirlerini tamamladıklarını, Yin olan kışın, Yang olan yaza dönüşmesi gibi birbirlerine tamamladıklarını, Yin olan kışın, Yang olan yaza dönüşmesi gibi birbirlerine aktarıldıklarını unutmamış Asyalılardan olduğumu nasıl, hangi zamanlarda anlataydım? (Alatlı , 2020, s. 222).

Alev ALATLI, 12 Eylül darbe döneminin sona ermesiyle partilerin farklı bir yöne kaydığını ve değiştiğini söylemiştir. Kapatılan siyasi partilerin yerine ANAP adı altında yeni siyasi parti kurulmuştur ve partinin başına ekonomiden sorumlu başbakan yardımcısı Turgut Özal getirilmiştir. Serbest Sermaye Piyasasının ortaya çıkışıyla da işçiden iş adamına ve siyasetçiye doğru kayma görülmüştür. Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden 12 Eylül darbesi sonrası yaşanan gelişmeleri ve partilerin değişim sürecini romanda aktarmıştır.

“Bir Vehbi Koç yupisi ya da Amerikan eğitilmiş, deodoranlı genç işletmeci ‘yiğidim aslanım’ olur mu? ‘Koçum benim’ bir Cem Boyner ya da Cefi Kamhi düşünabiliyor musun?”

“Siyasette de olmaz ki!”

“Hayır, olmaz. Yiğit ancak militan olur, siyasi olmaz...” (Alatlı , 2020, s. 214-215).

Alev ALATLI, Müslümanlara karşı katı bir tutum sergileyen, gaddar olan, bireyi nesneleştiren ve toplumu ikinci plana atan Batılı devletleri sert bir dille eleştirmiştir. İrkçılıktan, faşistlikten ve nükleer silahlardan sorumlu olan Batı medeniyetine karşı tutumunu başkişi Günay Rodoplu üzerinden aktarmıştır. Müslüman Filistinliler, İsrail Devleti tarafından çocuk, genç ve ihtiyar demeden katledilmiştir. Okul, hastane kutsal yerler bombalanmıştır ve toprakları işgal edilmiştir. Batılı devletler de bu duruma duyarsız kalmaya devam etmektedir.

“Dünyanın en kanlı katliamlarını yaratmış, ırkçılıktan, faşizmden, nükleer silahlardan sorumlu bir medeniyetin şakşakçılarının Müslümanlara söyleyeceği bir tek sözleri olamaz!” (Alatlı , 2020, s. 183).

Alev ALATLI, Batının kendi bildiği doğruları ve kuralları dayatmak istediğini ve Türk toplumuna da kabul ettirmeye çalıştığını söylemiştir. Batılı devletlerin Doğu toplumunu değiştirmek istediğini ve hayal ettiği Türk toplumunu yaratma amacı güttüğüne romanda dikkat çekmiştir. Romanda başkişi Günay Rodoplu Türk toplumunu Batılı devletler tarafından tuzağa düşmeden kurtarmak amacı gütmüştür.

“Batı ancak görmek istediği Doğu’yu anlatana sıcak bakar” (Alatlı , 2020, s. 81).

Alev ALATLI, Batı medeniyetinin kendi şahsi çıkarlarını gözettiği için insanlığın başına gelebilecek felaketleri düşünmediğini, ekonomiye fayda sağlayacak ve bu alanda çığır açacak her türlü çalışmanın caiz olduğunu romanda aktarmıştır.

“Sizin dünyanın öğrenme azmini kamçılayan tek bir şey vardır, o da bir şeyi biliyor olmanızın size sağlayacağı ekonomik fayda! Bu Avrupa’nın Asya’yı sömürgeleştirmeye kalktığı günden beri böyle olmuştur” (Alatlı , 2020, s. 90).

Alev ALATLI, Müslümanlığa verdiği önemi dile getirmiştir. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden Müslümanlığın halka dayatıldığına ve bu yüzden de halkın kendi dinine uygun hareket etmediğine romanda dikkat çekmiştir.

“Müslümanlığı bir devlet dini olarak kabul ettik biz. Devletten dayatılan başka şeyler gibi, onu da kabul ettik. Ama, gerçekte, Araplar gibi Müslüman olmadık, Müslümanımsı olduk. Yeni dinimize, özgün dinimizden âdetler kattık, gerektiği gibi örtünmedik, başka başka yorumlar getirdik, filan” (Alatlı , 2020, s. 510).

Alev ALATLI, Müslümanların İslam dinini kabul etmesinden bu yana İslamiyet üzerine birtakım tartışmalar yapıldığını ve İslamiyet’in geri kalmışlık olarak addedildiğini ifade etmiştir. Bu nedenle toplum olarak dinin getirdiği ahlâk anlayışını reddeden karşıt görüşlerin olduğunu romanda aktarmıştır.

“Her türlü geri kalmışlığımızın nedeni olarak görmeye şartlandığımız İslamiyet’in vahiye dayalı ahlâk sistemini reddedeceğiz diye, özgürlük-kölelik, doğru-yalan, haysiyet-çıkarcılık, sadakat-ihanet gibi, insanoğlunu mağaradan çıkaran binlerce kavram arasındaki seçimi bireylerin keyfine, demokratik oylamaya bırakamayız” (Alatlı , 2020, s. 625).

Alev ALATLI, Şafak gibi bazı sol görüşlü karakterlerin İslami kesime karşı olumsuz tutum sergilediğini söylemiştir. Sol kesimin mevcut olan İslam

fobisinin solcu kesimden biri vefat ettiğinde kılınan namazda ortaya çıktığını başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

“Bizim takımın, sonuçta ‘bizim’ cenazemizi kaldıracak takkeliler kendilerine sürünmesinler diye geri geri kaçtıklarını gördükçe, Müslümanların greve gitmelerini diledim!” Derin bir nefes aldı,

“Utanç verici bir işti!” diye fısıldadı, “inan olsun, biz orada işgal kuvvetleri gibiydik! Hem adamların, tanım yerindeyse, ‘mülk’ lerini işgal etmiştik, hem bize hizmet etmelerini, cenazemizi kaldırmalarını talep ediyorduk, hem de aşağılıyorduk!” (Alatlı , 2020, s. 3).

Alev ALATLI, İslamiyet ile sosyalizmin örtüştüğünü ifade etmiştir. Kavramların bağlantısı olmadığı düşünülse de birbirleriyle ilişkilendirilebileceğine başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda vurgu yapmıştır.

“Sosyalizmin, ölü-sevici kapitalizme karşı yenilmiş gibi durduğu günümüzde, İslamiyet, sosyalizme atılmış bir can simidi olabilirdi. Doğu’da parlayan hilal, özünü arayan sosyalizme, gerekçelerini her iki öğretinin temelinde bulan yeni bir sentezin yolunu gösterebilir” (Alatlı , 2020, s. 623).

Alev ALATLI, Türk Milliyetçiliğinin aynı zamanda Türkiye’ye ve tüm insanlığa yarar sağlayabileceğini romanda aktarmıştır. Türk toplumunun, başına gelen her durumun nedenini anlamaya çalışıp kendi ülkesinde doğrunun yanında olması gerektiğini ifade etmiştir.

“Haddini bilen bir Türk milliyetçiliğinin -çünkü milletler de mazoşistleşip kendilerini sevmeyi unutabilirler- hazinelerini insanlığın yararlanması için sunan bir milliyetçilik olduğunu öğrenebiliriz” (Alatlı , 2020, s. 620).

Alev ALATLI 1961 Anayasasını hazırlayan, komisyon üyesi ve kâtipliğini yapan, hem de yazar olan Hıfzı Veldet Velidedeoğlu’nun iktidara göre hareket ettiği için her türlü eleştiriye maruz kaldığına romanda dikkat çekmiştir.

Bir Velidedeoğlu, son tahlilde bütünüyle anti-demokratik bir darbe olan 27 Mayıs’ı ‘aydın kategorisine dahil olduğu egemen toplumsal grubun çıkarı için aklamaktan, yasal olmayan bir hareketi kılıfına uydurmaktan kaçınmamış, idamlarla sonuçlanan bir oluşumdaki rolünü sahiplenmemiş, gencecik bir DDKD lideri kadar olsun özeleştiriyi yapma gereği duymamıştı (Alatlı , 2020, s. 12).

Başkışı Günay Rodoplu adlı karakterin milliyetçiliğini sorgulayan Amerikalı hanımefendiye milliyetçiliğin asıl kendi kültürüne, diline, değer yargılarına sahip çıkmak ile mümkün olacağını romanda dile getirmiştir. Batılılaşabiliriz buna mecburuz fakat kendi benliğimizden taviz vermememiz

gerektiğine dikkat çekmiştir. Bir seçim yapması gerektiğinde Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu aracılığıyla öncelikle Türk toplumundan yana tavır alacağına romanda vurgu yapmıştır.

“Ha, eğer, milliyetçilikten, Batılılaşmakta yaya kalma pahasına, kendi kültürüne sahip çıkmayı anlıyorsanız, bakın o doğru. Evet, milliyetçiyim. Ve Hilal’le Haç arasında bir seçim yapmak söz konusuysa, hiç kuşkunuz olmasın, Hilal’i seçerim” (Alatlı , 2020, s. 86).

Alev ALATLI, Türk toplumunun pasif bir konuma düştüğünü, gelecek kaygısı yaşadığını ve korktuğunu, hiçbir işte başarılı olamayacağı düşüncesinde olduğunu ifade etmiştir. Her zaman Türk toplumunu kurtarmanın yollarını aramıştır ve başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

“Türk’ün içi boşaldı! Kendimizi gerçekten de iktidarsız hissediyoruz. Sindik. Korku içindeyiz; yarın ne olacak korkusu, gelecek korkusu, hiçbir şeyi doğru yapamayacağımız korkusu, asla adam olamayacağımız korkusu. Çocukluğu sürgit aşağılanmakla, dayakla geçmiş yetişkinlerin ruh hali bizimkisi” (Alatlı , 2020, s. 177).

Alev ALATLI, Türk toplumunun başına gelen her türlü felaketlerin altında yatan nedenin Avrupa düşkünlüğünden kaynaklandığını söylemiştir. Türk toplumunun, Batıların kötü alışkanlıklarını benimseyip taklit ettiğine, başlarına gelecek felaketlerin bilincine varamadığına başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda vurgu yapmıştır.

“Bizim başımıza en büyük belalar düşünmemekten, bir adım ötesini görmemekten, Batı çöplüğüne düşkünlüğümüzden gelir! Çok affedersin, Avrupalı bok yese, biz de yeriz!” (Alatlı , 2020, s. 233).

Alev ALATLI, siyasetin içine girmemiştir fakat eşinin siyaset ile alakadar olmasından ötürü bir izleyici olarak siyasi olayları gözlemlediği düşünülmüştür.

Alev ALATLI'nın, hangi siyasi ideolojiye bağlı olduğu bilinmemektedir. Alev ALATLI'nın sol kesime girdiği düşünülse bile hiçbir zaman solu savunmadığı görülmüştür. Kendisini Ülkücü olarak addettiğini dile getirse de Müslüman olabileceğini ifade etmiştir. Kafa karışıklığının sebebi bulunduğu ortamdan, yakın çevresi ile olan etkileşiminden, farklı kültürlerle olan ilgisinden, Türk, Amerikan ve Rus kültürünü iyi tanimasından kaynaklanmıştır. Alev ALATLI vatanını, milletini ve devletini seven geleneklerine bağlı, milli değerlere sahip çıkan bir yazardır (TRT2, 2020a).

Al'a göre, Alev ALATLI'nın ulusal sol kesime girdiği ileri sürülmüştür. Hangi siyasi ideolojiden olduğunun bilinmemesinin nedeni ise bütünü gören, insan manzaralarını seven ve ırkçılık, ayrımcılık yapmayan bir kişiliğe sahip şahsiyettir.

“Her roman kahramanı, yazarın bir parçasıdır; her yazar da roman kahramanının.” Diyen yazarın, Günay Rodoplunun ağzından söylediği şu ifadeler, onun siyasi çizgisi hakkında bize fikir verebilecek durumdadır: “Ben, ilkel komünizmin üstünde parlayan Hilal’den yanayım” Yazarın bu ifadeleri bizi yazarla ilgili olarak şu tespite yönlendirmiştir. Alev ALATLI; ulusal sol diye bileceğimiz kesime girmektedir. Prof. Dr. Anıl Çeçen bu akımın işlevi hususunda şöyle demektedir:”

“Ulusal sol, günümüz gerçeklerinde ortaya çıkan bir akım olarak dünyadaki gelişmeleri dikkatle izleyecek, sol politikalarla emperyalist kapitalizmin yeni girişimlerine karşı denge sağlayacak, ulusal tutum ile de ulusal toplumun ve ulus devletin çıkarlarını dışa karşı savunacaktır” (Al, 2010, s. 3).

Alev ALATLI, Şafak adlı karakterin sınıf atlamak, siyasi ve ticari tabakalara hızla yükselmek için yanındakilerin üstünden geçinen bir karakter olduğuna romanda dikkat çekmiştir. Sadece iş ve çıkar ilişkisi söz konusu olduğu zaman dostlarının yanında bulunan bir kişiliğe sahip olduğunu söylemiştir. Şafak’ın para için her şey mübahdır düşüncesiyle makam ve mevki sahibi olduğunu aktarmıştır. Toplum adına yararlı işler yapmak yerine kâr sağlamak amacıyla siyasete giren bazı politikacıların var olduğunu söylemiştir.

“Gerek yok. Yani, ben kendimi kanıtlamak için politika yapıyorum. İşte, ben bu işi yapıyorum. Yaparım. Toplumda kendime saygın bir yer yapmak için yapıyorum” (Alatlı , 2020, s. 608).

“Ben ayrı bir belediyeyim. Beni, genel merkezi, bilmem nesi, diğer örgütlenmeler filan bağlamıyor. Mesela, Mersin Belediye Başkanı’nın olduğu yere ben gelmem. Mesela, falan vali yardımcısının olduğu yere ben gelmem. Hiçbirisi ile ortak bir işe girmem. Ben, ne yaparsam özel yapmalıyım” (Alatlı , 2020, s. 606).

“İnsanlarla ilişkim, insanına göre,” diyordu Şafak Özden, “insan, insandan yanaysa yumuşak; insan unsurunu ön plâna çıkaran insana yumuşak; haklı bir şeyler varsa yumuşak. Haksızlıklar karşısında hiç de öyle görüldüğü gibi yumuşak değil!” (Alatlı , 2020, s. 555).

Alev ALATLI, siyasette dahi eğitimin şart olduğunu ifade etmiştir. Halk tarafından seçilen milletvekillerinin verdiği kararların bilinçli olarak verilmesi gerektiğini söylemiştir. Böylelikle verilen kararlar Türkiye ve Türk toplumunun geleceğini inşa etmektedir. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden politikaya giren, ülkeyi yönetecek olan kişinin cahil kesimden olmaması ve politikacının kendini geliştirmesi gerektiğine romanda dikkat çekmiştir.

Onu demiyorum ki, canım!” dedi, “Ben, gerçeklere sahip çıkmaktan bahsediyorum. Din bu gerçeklerden birisi ise, ki öyle, ona da sahip çıkmaktan bahsediyorum. Sonra, başkası kim? Niye, sen değil de ‘o’ sahip

çıkınsın? Bak, arkadaş! Yarın milletvekili olacak! Türkiye'nin siyasi kaderini biçimlendirmeye talip. Cahil bir Osmanlı veziri gibi, gidip olmadık bir anlaşmaya imza mı atsın? Dünyaya hükümdar olamayacak bir şey varsa, o da cehalettir, inan bana! Eşkıya hükümdar olur da cehalet olmaz! Hükümdar, tabii, iktidar anlamında kullanıyorum. Buna, muhalefete iktidar olmak, muhalefete muktedir olmak da dahildir. Yoksa, Erol Bey de gelir, binlerce milletvekili örneği, koltuğunda misafir gibi oturur, dönemi bitince de kaybolur, gider (Alatlı , 2020, s. 268).

Aslan'a göre, ALATLI Batının ahlâk kavramı hakkındaki görüşlerini eleştirmiştir. İnsan yaptığı eylemlerden sorumludur ve cezasını çekmelidir gibi düşünceleri benimsetmeye çalıştığını ifade etmiştir. Ahlâk kavramının rasyonaliteye dayalı olduğunu dile getirmiştir. Müslüman olan kesimin de bu düşünceyi kabul ettiğini söylemiştir. Aklın insana verilmiş bir armağan olduğunu aktarmıştır. Bu dünyada insandan daha değerli bir varlık olmadığı görüşünü savunmuştur (Aslan, 2013, s. 10-11).

Alev ALATLI, Batılılaşma çabası yüzünden Türk toplumunun ahlâkî yapısının bozulduğunu ve erozyona uğradığını romanda aktarmıştır. Ahlâkî yapının içi boşaltılmıştır. İslami görüşe göre bu durum Tanrı'nın unutulması olarak yorumlanmıştır. Günümüzde ise öz benliğine yabancılaşma olarak görülmüştür. Alev ALATLI, kadim değerlerinden 5A'nın içerisinde ahlâk kavramına yer vermiştir.

“Ahlâk ilkelerinin ihlal edildiklerinde, insanoğlu ussal ve duygusal çözülmeye uğrar. İslamiyet bu durumu, ‘kişinin yaratıcısını unuttuğu için, kendisini de unuttuğu, kim olduğunu bilmediği, ne yapacağını, nereye gideceğini şaşırıldığı durumdur’ diye tanımlar. ‘Laik’ terminolojideki karşılığı ‘yabancılaşma’dır” (Alatlı , 2020, s. 626).

Alev ALATLI, ahlâk kavramının yanlış algılandığını ve tanımlandığını ifade etmiştir. Ahlâksızlığın sadece eşini aldatmak olarak görülmemesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Meslek etiğine aykırı davranan ve ‘miş’ gibi yapan kimselerin de ahlâksız addedebileceğini söylemiştir. Alev ALATLI, bazı profesörler için kendi alanına hâkim olmadığını, okuduğu kitap sayısının az olduğunu ve ameliyat sırasında hastalarının canını tehlikeye attığını aktarmıştır. Yazar, Türkiye’de birden fazla dil bilen profesörlerin sayısının az olduğuna dikkat çekmiştir. Doktora yapacak olan kişinin bir hastayı tedavi edebilecek ve iyileştirebilecek kapasiteye sahip olması gerektiğini söylemiştir.

Bu tür insanlar, başarılı olan kimselerin ikinci plana atılmasına neden olmuştur. Bu durum büyük faciaya yol açmıştır. Yazar, karakter üzerinden romanda aktarmıştır (Alatlı , 2020, s. 54-55).

Alev ALATLI, yabancılaşma ile birtakım felaketlerin görüldüğü gibi aktarılması, saptırılması, çarpıtılması hatta ve hatta felaketlerin hiç olmamış

gibi basite indirgenmesine başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda dikkat çekmiştir.

“Daha da korkuncu bu ülkede her anlatımın yaşanılanın niteliğini değiştiriyor olması,” dedi, “kötülükler saptırılıyor, sıradan vakalara indirgeniyor. Yokmuş gibi, hiç olmamış gibi oluyor. Nereye dönsen aynı şey!” (Alatlı , 2020, s. 14).

Alev ALATLI, yabancılaşmanın, Türk toplumuna bulaştığını ifade etmiştir. Bu salgından kurtulmanın yolu ise toplumun kendi öz benliğinin bilincine varmasıyla ve kendi doğrularını haykırmasıyla mümkün olacağını romanda aktarmıştır.

“Eğer, Türkiye insanı kendi varlığına kayıtsız kaldığı içtense, kendisine duyduğu muhabbet soğumuşsa, kendisine karşı dostluk hissetmiyorsa, ‘var’ olduğunu, bir ‘değer’ olduğunu her an yadsıyacak bir ruh halindeyse, kendisini her an bir şey için feda etmeye hazırsa, o zaman, o zaman durum en kötü korkularımın ötesinde kötü arkadaşım!” (Alatlı , 2020, s. 21).

Alev ALATLI psikoloji, sosyoloji, felsefe, politika, ekonomi, ilahiyat, fizik, matematik, tarih gibi bilimleri edebiyat alanında birleştirmiştir. Yazarın bu alanlara ilgi duyması hayatı sorgulamasına katkı sağlamıştır. Alev ALATLI, yazdığı romanlarda çağın sorunlarını evrensel bakış açısıyla karakterler üzerinden okurlara göndermeler yaparak irdelemeye çalışan bir yazardır. *Or'da Kimse Var mı? serisinde Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* (2020) adlı eserde siyaset hakkında hiçbir bilgisi olmayan politikacıların, Şafak gibi karakterler üzerinden romanda eleştirisini yapmaktadır. Şafak gibi karakterlerin belli mevkiye ulaştığında seçim aşamasında verdiği hiçbir sözü tutmadığını ifade eder. Kendi halkına özellikle Türk toplumuna yabancılaştığına vurgu yapar. Türk toplumunun, yaşadığı sorunların göz ardı edildiği bir ülkede yaşadığını dile getirir. Günümüz dünyasında ahlâk kavramına önem verilmediğine, içinin boşaltıldığına ve yok edildiğine dikkat çeker. Alev ALATLI, ahlâk kavramının ortadan kaldırılmasıyla birlikte yabancılaşmanın ortaya çıktığını aktarır ve kurtulmanın yollarını arar. *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı romanında Alev ALATLI'nın düşünce dünyası kahramanlara yansımıştır.

3.2. Or'da Kimse Var mı? Serisi: ‘Nuke’ Türkiye! (2016) Adlı Romanında Otobiyografik Unsurlar

3.2.1. İş İlişkisi

3.2.1.1. Başkışı Günay-Diana İş İlişkisi

Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var mı?* ikinci serisi *‘Nuke’ Türkiye!* adlı eseridir. Alev ALATLI'yı kaygılandırır meselelerden biri Türk

toplumunun kendi kültürüne, değerlerine ve en önemlisi de kendisine yabancılaşması olmuştur.

Alev ALATLI, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. California Üniversitesi'nin Türkiye'de yürüttüğü bir psikodilbilim projesinin İstanbul ayağını üstlenmiştir. Ruhsal dilbilim alanında araştırma görevlisi olarak çalışmıştır (Ünsal, 2008, s. 12). Psikoloji alanı ile ilgilenmesi, insanları anlamasını ve anlatmasını kolaylaştırmıştır.

Başkişi Günay Rodoplu İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Üniversitede yaşanan sorunlara David adlı karakter üzerinden dikkat çekmiştir. Romanda Diana adlı karakterin psikoloji alanına karşı ilgisi olmuştur. Psikoloji kitapları okuyarak kendini geliştirmiştir. 1980 döneminde psikoloji alanında birçok kitap çevirileri yapılmıştır.

Psikolojiye merak sardığım dönemler olduğumu söylemişim ve açıkçası, bu bana özgü bir merak da değildi. 1980'lerde, 1960'lı yılların 'varoluşçuluk' modası gibi bir modaydı 'psikoloji'. Çok sayıda kitap çevriliyordu, herkes gibi ben de Türk Kadir Özden'den, Sudanlı Malik Babikir Bedri'ye Amerikalı Ornstein'e, Adam Smith'e (Adam Smith değil, Powers of the Mind'ı yazan Adam Smith) kadar yetişmeye çalışıyordum. Bu bakımdan, Günay'ın neden bahsettiğini anlar gibi oldum (Alatlı, 2016, s. 279).

Alev ALATLI, psikoloji alanına ilgi duymuştur. Ruhsal dilbilim alanında çalışmalar yapmıştır. *Schrödinger'in Kedisi* adlı seride beyin, algılama, nörofizyoloji, uyarıcılar ve uyuşturucu gibi kavramlara yer vermiştir. Başkişi Günay Rodoplunun Amerikalı arkadaşı Diana adlı karakterin de psikoloji alanına ilgi duyması ve bu alan üzerine akademik anlamda okumalar yapmış olması gibi otobiyografik unsurlar romanda tespit edilmiştir.

Alev ALATLI, 1990 yılında "Sayın Başkan" adlı filmin senaristliğini yapmıştır. Alev ALATLI'nın "*Bana Bir Türkü Söyle*" romanından uyarlanmıştır ve yönetmenliğini Ünal Küpeli üstlenmiştir. Başrol oyuncularını ise Kadir İnanır ve Alev Baymur'dur. Kadir İnanır Şafak adlı karakteri, Alev Baymur ise Günay Rodoplu adlı karakteri canlandırmıştır (Alpiko, 2022).

Romanda başkişi Günay Rodoplu, Diana adlı karakterin teşviki ile Filistin hakkında film çekmek istemiştir. Başkişi Günay Rodoplu İran'ı afişe eden senaryo yazmayacağını ifade etmiştir. Çünkü bugüne kadar Hollywood yönetmenleri tarafından Filistinlilerin çektiği eziyeti anlatan senaryo yazılmadığını ve Filistinlileri savunan insanların linç edildiğini dile getirmiştir.

(Bu arada, size film meselesini hatırlatmalıyım. Diana Pavloviç'in Rodopluya ilk gelişi, Türkiye'de geçecek bir filmin senaryosunu sipariş etmek içindi. Bize, bir Hollywood prodüktörü olduğunu söylemişti, bıraktığı kartvizitte de öyle yazıyordu. Yalan değildi, ama zaman içinde, Hollywood'da insanların tek bir film çekmek için çok ortaklı şirketler

kurduklarını, filmin bitimiyle birlikte bu şirketlerin de lavedildiklerini öğrendik. Diana'nın ki gibi yüzlerce şirket vardı. İş yapacağını düşündüğü projesi olan birkaç kişi bir araya geliyor, hemen bir ortaklık kuruyor ve finansman aramaya başlıyorlardı. Rodopluya göre önerdiği proje, Bayan Pavloviç'in ilk projesi değildi, hayır. Ama, ilk uzun metraj projesiydi. Bundan önceki işlerinin daha çok dokü-drama dedikleri, yarı dramatik belgeseller olduğunu öğrenmiştik. Şöyle ki, projesi Türkiye'nin güzelliklerini sergilemeyi hedefliyordu ki, buraya kadar Rodoplunun bir itirazı yoktu ancak filmin pazarlanabilir olması için Humeyni rejiminden kaçan İranlılar konu edilecekti ve Rodoplunun burada itirazı bile değil, düpedüz reddi ile karşılaştı.

Günay, "Bak, Diana, sana İran senaryosu yazmam," diye kesip atmıştı, "Önyarguları perçinleyecek film yapmam. Hele de Hollywood bugüne kadar tek bir Filistin filmi yapmazken, Venessa Regrave'i Filistinlilere arka çıktı diye aforoz ederken. Yapmam, çünkü senin ülkende, 'basü badel mevt' çadırlarında Babtistlerin İsa'nın çilesini anımsatsın diye koyunları çarınha gerenleri, değme cerrahiye taş çıkaracak zikir seanslarında 'Biz evliya olduk,' diye haykırarak, kendilerini yerden yere atanları gördüm ben. Hal buyken, sırtını zincirle döven İranlıyı afişe etmem (Alatlı, 2016, s. 335-336).

Alev ALATLI, kendi şahsiyetini anlattığı "Sayın Başkan" adlı filmin senaristliğini yapmıştır. *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı eserden uyarlanan filmde siyasete atılan Şafak adlı karakterin Çayırtepe halkına verdiği sözleri tutmayıp halkı felakete sürüklemesi filmde işlenir. Romanda anti Türk olan Diana adlı karakter başkişi Günay Rodoplu ile film çekmek ister. Filmin senaristliğini de başkişi Günay Rodoplunun üstlenmesini söyler. Filistin'e yapılan katliama ses çıkartmayan Hollywood yönetmenlerini eleştirir ve film çekmeyi reddeder. Başkişi Günay Rodoplu ve Alev ALATLI'nın senaristlik yapmış olması otobiyografik unsur olarak romanda görülmektedir.

3.2.2. Alev ALATLI'nın 'Nuke' Türkiye! Adlı Romanında Düşünce Dünyasının Kahramanlara Yansıması

Alev ALATLI, eğitim için Amerika'ya gittiği zaman zengin bir Amerikalı hanımefendi ile tanışmıştır. Amerikalı hanımefendi Alev ALATLI'yı yemeğe davet etmiştir. Yemekte altın kaplamalı tabak içerisindeki bezelyeyi kadının çatala batıramaması ve bezelyenin dışarıya fırlaması onu güldürmüştür. Bezelyenin altın kaplamalı bir tabakta sunulmasını yadırgamıştır. Tabağın altından olması birçok insanın hakkının gasp edilmesine neden olmuştur. Bu yüzden de gösteriş ve şaşaadan uzak durduğunu söylemiştir (BCA Times, 2017). Alev ALATLI, Amerika'ya gittiği zaman yakın çevresinde bulunan kimseleri gözlemlemiştir ve deneyim kazanmıştır. Batılı devletleri tanıma fırsatı olmuştur. Diana gibi anti Türk karakterler ile karşılaşmış olabileceği düşünülmüştür çünkü her insan farklı kişiliğe ve düşünce yapısına sahiptir. Millet olarak bu gibi kimselerin toplumdan

dışlanmaması ve ortak bir paydada buluşması gerekmektedir. Alev ALATLI, Amerika'da yaşayan insanların geleneğine ve kültürüne yabancılaşmıştır.

Alev ALATLI Türk toplumunun kültürüne, gelenek ve göreneklerine yabancı olan Diana adlı karakterin, Nesibe adlı karakteri küçümsemesini romanda eleştirmiştir. Nesibe adlı karakter daha önce çalıştığı yerde mutfakta yeme alışkanlığını Diana adlı karakterin evinde de devam ettirmiştir. Diana, Nesibe'den mutfakta yeme alışkanlığını bırakmasını ve aynı sofrada yemek yemesini söylemiştir. Onu olduğu gibi kabullenmek yerine hayalindeki gibi birini yaratmak ve onun yaşam biçimini, hayata bakışını, duruşunu değiştirmek istemiştir.

Nesibe adlı karakterin yerlilikten kopması, kendi kültürüne yabancılaşacak olması ve Diana adlı karakterin bunu fırsata çevirmesi başkışı Günay Rodopluyu kaygılandırmıştır. Alev ALATLI, Nesibe üzerinden romanda aktarmıştır.

“Çok hoş bir insan!” diye anlattı Diana, “Biliyor musunuz, bizimle aynı sofraya oturmuyordu. O kadar ezik ki! Belki, Türkler yeterince demokratik olmadığı için. Biliyor musun, Nevra'da çalışırken onların sofrasına da hiç oturmamış. Hep mutfakta yermiş!” (Alatlı, 2016, s. 98).

“Keep out, Diana!” dedi birden, “Nesibe'den uzak dur! Değiştirmeye kalkışma!” (Alatlı, 2016, s. 98).

“Bak, Diana, kendine bir iyilik et! Nesibe'den öğrenmeye çalış, öğretmeye kalkışma!” (Alatlı, 2016, s. 99).

“Aptallaşma! Sana, kadının bastığı yeri sarsacak bir şey yapma, diyorum, hepsi bu! Sizde çalışıyor olması yeterince sarsıcı olmuştur, zaten!” (Alatlı, 2016, s. 100).

Aslan'a göre, Alev ALATLI Amerika'nın kalıplaşmış doğrularıyla Türkiye'nin keşfedilemeyeceğini ifade etmiştir. Türkiye'yi keşfetmenin yolunun İslami kültürü öğrenmekten geçtiğini dile getirmiştir. ALATLI din eğitimi konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmadığını söylemiştir. Daha sonra ilahiyat dersi hakkında eğitim olarak kendini geliştirmiştir.

ABD'deki macerası süresince tam bir kültür şoku yaşayan ALATLI, bu durumu ise şu şekilde dile getirmiştir: ‘Netice itibarıyla ben Batılı yetiştim; bütün değerlerim oradan geldi. Ancak bütün bunların içerisinde bir nokta var. O önemli noktada Türkiye'yi keşfetmek zorundasınız. Türkiye'yi keşfetmek, başkalarının kalıplarıyla mümkün değil. Peki, döndüğünüz zaman ne yapacaksınız? Ülkeyi anlamanın en önemli unsuru, tabii ki dini unsur...Din eğitimi görmedim, ailemde yoktu...Okulda da hiç görmedim ve ondan sonraki hayatımda ise toptan koptum, Türkiye'ye geri döndüğüm zaman ‘nedir?’ diye bakmak ihtiyacı var...Açıkçası, beni hiç tatmin etmeyen bilgi kırıntıları ortaya çıktı (Aslan, 2013, s. 3).

Alev ALATLI, İsrail-Filistin arasındaki savaş hakkında verdiği röportajda, İsrail'e ya da Araplara atom bombası verseniz de bu savaşın durmayacağını söylemiştir. Bu katliamı bitirmenin ancak ve ancak iki devletli bir çözüm önerisi getirilirse uzlaşma sağlanacağına dikkat çekmiştir. İsrail'in arkasında güçlü devletler olduğu müddetçe Filistin'e yapılan katliamların asla durmayacağına vurgu yapmıştır. İsrail çocuk, kadın, yaşlı demeden okulları, hastaneleri, kutsal yerleri bombalamıştır. Ülkede yaşanan bu savaşta birçok insan hayatını kaybetmiştir. Türkiye olarak iktidarıyla ve muhalefetiyle Filistin'e yardım eli uzatılmıştır. Fakat İsrail bu yardımları da engellemiştir. Bu da savaş suçu sayılmıştır. İsrail bu durumu göz ardı etmiştir (Hürriyet, 2023).

Alev ALATLI tarafından 1985-1986 yıllarında Edward Said'in "Haberlerin Ağında İslam" ve "Filistin Sorunu" yayımlanmıştır. Filistin davasını duyurmak üzere yaptığı çalışmalar, 1986'da Tunus'ta sürgünde olan Yaser Arafat tarafından "Özgürlük Madalyası" ile onurlandırılmıştır. (Alev Alatl, 2024a) Alev ALATLI, Hollywood filmlerinin şiddete eğilimi artırdığını, olayları çarpıtarak senaryo yazmalarını ve bu filmlerin değer yargılarını ortadan kaldırdığını ifade etmiştir. Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden Filistin sorununa değinmiştir ve romanda aktarmıştır.

Günay, "Bak, Diana, sana İran senaryosu yazmam," diye kesip atmıştı, "Önyargıları perçinleyecek film yapmam. Hele de Hollywood bugüne kadar tek bir Filistin filmi yapmazken, Venessa Regrave'i Filistinlilere arka çıktı diye aforoz ederken. Yapmam, çünkü senin ülkende, 'basü badel mevt' çadırlarında Babtistlerin İsa'nın çilesini anımsatsın diye koyunları çarpmıha gerenleri, değme cerrahiye taş çıkaracak zikir seanslarında 'Biz evliya olduk,' diye haykırarak, kendilerini yerden yere atanları gördüm ben. Hal buyken, sırtını zincirle döven İranlıyı afişe etmem (Alatl, 2016, s. 336).

Alev ALATLI'ya Yaser Arafat tarafından ödül verilmiştir. Alev ALATLI, Anadolu Ajansına verdiği röportajda Filistin'e gittiğinde yoksul, kimsesiz ve zor durumda kalan birçok insanla karşılaştığını ifade etmiştir. Bu soruna çözüm üretebilmek amacıyla çalışmalara başlamıştır. Filistinli bir kadınla karşılaşmıştır. Filistinli kadın, Alev ALATLI'ya kendisinin doğurmakla yükümlü olduğunu söylemiştir. Alev ALATLI ise kadının bu düşüncesine şaşırmıştır. Filistinli kadının doğurmakla yükümlü olmasının nedeni çocuklarının ikisinin İsrail tarafından öldürülecek olmasıdır. Diğer nedeni ise geçim sıkıntısı çekildiğinden ötürü eve ekmek getirecek birine ihtiyaç duyulmasıdır. Alev ALATLI Filistin'in zor durumda olduğunu ve bu yüzden yardım eli uzatılması gerektiğine dikkat çekmiştir (Şeref, 2023).

Alev ALATLI, David adlı karakter üzerinden üniversitedeki öğrencilerin amacının bilgi edinmek değil, diploma peşinde koşmak olduğunu romanda aktarmıştır. Öğrenciler, sınıfı geçelim de ne kadar puan alırsak alalım algısıyla sınavlara girmiştir. Amacı, hedefi olmayan nesiller ile karşı karşıya kaldığına

dikkat çekmiştir. Öğrenciler, hocalarını ders saatleri ve sınav konuları hakkında pazarlık yapacak seviyeye getirmiştir.

“Geçen gün, konuyu bölmek için ders saatini biraz aştım, arka sıralardan birisi bağırды, ‘Süreniz doldu efendim!’ onlara ders anlatmak için para verdiğimi sanırsın! Kırk dakika için para vermişim, kırk beş dakikaya çıkınca, sürem dolduğunu hatırlattılar!”

“Bu, absürd ama!”

“Değil mi?”

“Belki, bir başka dersleri vardı? Ona yetişeceklerdi? Olamaz mı?”

“Olabilir, tabii,” diyerek omuzlarını silkti David, “Ama başka şeyler de var! Benimle sürekli pazarlık etmek ihtiyacını duyuyorlar!”

“Ne demek istiyorsun?”

“Kaç konu anlatmalıyım, ders kitabının hangi bölümlerini atlamalıyım, sınavda, nereden nereye sormalıyım, hangi tür soruları sormalıyım! Bak, Mustafa beni uyarmişti, Harvard’daki programımın üçte ikisini attım! Yine de beğenmiyorlar!” (Alatlı, 2016, s. 128).

Alev ALATLI, David adlı karakter üzerinden öğrencilerin kopya çekmesinin ahlâkî bir durumdan kaynaklanmadığını, bazı öğretim üyelerinin ise ahlâkî olmayan bu duruma ses çıkarmadıklarını dile getirmiştir. Alev ALATLI, romanında Türk eğitim sistemindeki bozuklukların sosyal eleştirisini yapmıştır. Öğrenciler, hocalarına kendi doğrularını empoze ederek kopya çekmenin olağan bir durum olduğunu romanda dile getirmiştir.

“Hayır! Bugüne kadar her sınavımda kopya çekildi! Kopya, Türk eğitim sisteminin yerleşik bir kurumu, Diana!” (Alatlı, 2016, s. 133).

Alev ALATLI, yapılan araştırmalar sonucunda yayınların çalıntı olduğunu ve bu durumun David adlı karakter tarafından fark edildiğini romanda aktarmıştır. Bir aydının meslek etiğine aykırı bir davranış sergilemeyen, siyasi iktidarı ya da makamını şahsi çıkarları doğrultusunda kullanmayan kişinin gerçek bir aydın olabileceğine dikkat çekmiştir.

Türkiye bilim adamları intihal konusunda da fevkalade pervasızlar. Türkiye üniversite yayınlarının yüzde doksanının apartma olduğu söyleniyor ki bu hükme katıldığımı söylerken vicdanen müsterihim çünkü Profesör Çertek’in ders notlarını (para ile satılıyor!) ve Dekan Dülger’in ders kitabını gördüm. Utanç verici! Birisi bu beylere ‘akademik özgürlük’ ten intihal özgürlüğünü mü anladıklarını sormalı! (Alatlı, 2016, s. 136).

Alev ALATLI, üniversitede okuyan öğrencilerin dersleri umursamaması, eğitim konusuna kayıtsız kalmaları ve vurdumduymazlığını başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır. Başkişi Günay

Rodoplu, öğrencilerin derse karşı tutumunu gözlemlediğinde üniversite öğrencilerinin eğitime ve derslere olan ilgisizliğine çözüm getirmeye çalışmıştır. Başkişi Günay Rodoplu eğitim sistemini değiştiremeyeceğinin bilincine varınca üniversiteden ayrılmıştır.

“Şimdi, tabii, ben hoca derse gelmeyince öğrencilerin kazan kaldırdıkları bir sistemden geliyordum” (Alatlı, 2016, s. 139).

Alev ALATLI, üniversitelerde açılan bölümlerde müfredat ve bilgi eksikliğinin olduğunu, bilginin sürekliliğinin sağlanmadığını eleştirmiştir. Üniversitelerin gelecek nesli iyileştirmek ve topluma kazandırmak amacıyla kurulmuş olan bir kurum olduğunu, gerekli bilgilerin korunup saklanması gerektiğini David adlı karakter üzerinden aktarmıştır.

Üniversite, mensup olduğu toplumun geçmiş bilgilerini depolamayı inatla ve ısrarla reddediyor. Örnek: Ekonomi Bölümü'nde, Kuran'ın emrettiği iktisadi ilkelere ilişkin bilgi depolanmış değil. Ekonomi düşünce tarihinde Eski Ahit, Eflatun, Aristo var da mesela Hazreti Muhammed, Gazali, İbni Haldun yok! Ekonomiye Giriş'ten itibaren verilen bütün örnekler, Birleşik Devletler ekonomisine ait. Tarih Bölümü'nü al: Selçuklulardan gerisi yok. Felsefe Bölümü'nü al: Ne Şamanizm ne de İslam felsefesine ilişkin bilgi var. Türk felsefeciler, Arap alfabesini dahi okuyamıyorlar (Alatlı, 2016, s. 135).

Alev ALATLI, 1993 yılında kaleme aldığı ‘Nuke’ Türkiye! adlı eserinde, 2019 yılında yazdığı *Fesuphanallah* adlı nasihatnamesine romanın içinde yer vermiştir. Alev ALATLI, David adlı karakter üzerinden akılcılığın küçümsendiğini, yaşam biçiminin bir parçası olduğunu aktarmıştır. David adlı karakterin Türk toplumunun tarihini, dilini, dinini, değer yargısını küçümsediğini ifade etmiştir. Türk toplumunun kaderini kendisi tayin edebileceğine, kimsenin yardımı olmadan başarabileceğine dikkat çekmiştir.

Fesuphanallah! Yahu, bak, bir, ussallığı küçümsemiyorum. Beynin vazgeçilmez yarıkürelerinden birisi olduğunu söylüyorum. Ama tek başına yetersiz diyorum. Gerekli ama kâfi değil, anlamıyor musun David, olaylara mikro hesap bazında bakıyor. Bu bakış, Türkiye'nin tarihinden, dilinden, inançlarından, sezgilerinden gelen bilgisinin ihmali, küçümsenmesi demek. Bir yere varmaz. Kaldı ki, her toplum kendi hayatının temel öğelerini kendi başına, kimsenin aracılığı olmadan geliştirme hakkına sahiptir. Bizim yazı geleneğimiz buysa, saygı göstermek durumundalar (Alatlı, 2016, s. 287).

Alev ALATLI, Fizik alanıyla ilgilenmiştir. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden gördüğü bir rüyayı aktarmıştır. Görmüş olduğu rüyada labirentin içinde olduğunu ve kurtuluşunun okları takip etmesiyle gerçekleşeceğini ifade etmiştir. Okları takip etmediğinde bu durumun ölümle sonuçlanacağını söylemiştir. İnsanlar ve hayvanlar üzerinde yapılan deneylerle bilimin önemine dikkat çekmiştir. 2001 yılında kaleme aldığı *Schrödinger'in Kedisi Kâbus* adlı

eserde yapılan kedi deneyinde, Türkiye'nin durumunu ve bilinmezliğini romanda aktarmıştır.

Bakin, ben çocukken bir rüya gördüm. Fizikte hep kötüydüm, biliyor musunuz? İşte, yine böyle bir sınav öncesiydi. Rüyamda ben, bir labirentteymişim, çıkmaya çalışıyorum. Labirent koridorlarının duvarlarında formüller yazılıydı. Graffiti gibi, yüzlerce fizik formülü. Hepsinin altında oklar vardı. Ben, okları izliyordum. Saatler gibi görünen bir zaman sonra, bir büyük yola geldim. Bu yolun ortasında büyük harflerle 'ÖLÜM' yazılıydı. Mesajı anlıyor musunuz? Bilimin ölümle sonuçlanacağını söylüyordu (Alatlı, 2016, s. 293).

Alev ALATLI, Dostoyevski'nin görüşlerinden etkilenmiştir ve atıfta bulunmuştur. İyilik ve kötülük kavramının Tanrı olmasa ortadan kalkacağını ifade etmiştir. Oysa her şey zıttı ile kaimdir. İyilik varsa kötülüğün olması gerektiğini, merhamet sahibi kişinin karşısında ise zalimin olması gerektiğini aktarmıştır. Tanrı'nın dünyada var olması ya da olmaması görüşünü başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda dikkat çekmiştir.

“Tanrı olmayınca mutlak iyilik de yok, çünkü mutlak iyiliği tasarlayan, peşinen ortaya koyan, mükemmel bir varlık yok. Dürüst olmamızın, merhametli olmamızın koşulları yok. Dostoyevski, ‘Eğer Tanrı olmasaydı, yeryüzünde her şey mümkün olurdu’ (Alatlı, 2016, s. 329).

Alev ALATLI, her Müslüman gibi ölümü kabullendiğini fakat nekrofiliyadan nefret ettiğini ve ölümlerinde bile yanında tanıdık kimselerin olmasını istediğini başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

“Benle ilgili olarak yanılıyorsun,” dedi Günay, “Ben, ölümü kaçınılmaz olduğu için onurumu koruyarak, efendice kabullenmeye çalışırım. İdealize etmem. İdealleri de idealize etmem. Tersine, nekrofiliyadan kaçırım.”

“Benim sana söylediğim, ölüm denilen karanlığa girerken, yanımda yakından tanıdığım birilerinin olmasının bana vereceği rahatlık. Ne hissettiğimi bütünüyle anlayan birilerinin.”

“Konfüçyus gibi, Kazancakis gibi?..”

“Hazreti Muhammed gibi!” diye ekledi Günay.

“Ama bir insan olarak, peygamber olarak değil?”

“Önce, bir insan olarak,” dedi Günay gülerken, “Ben şeffaflıktan yanayım!” (Alatlı, 2016, s. 181).

Alev ALATLI, Türk'ün Türk'ten başka dostunun olmadığını söylemiştir. Türkiye'nin stratejik bir bölgede yer almasından dolayı Batılı devletlerin kendi çıkarları için Türkiye'nin yanındaymış gibi görüldüğünü ifade etmiştir. Yunanistan ile Türkiye arasındaki Kıbrıs sorunu yıllardır çözülememiştir.

Türkler Kıbrıs'ta bulunan soydaşları korumaya başladığında Amerika Türkiye'nin çıkarlarını düşünmesi gerekirken Yunanistan ülkesinin çıkarlarını ön planda tutmuştur. Amerika günümüzde Yunan adalarını Türkiye'ye karşı silahlandırmaya çalışmıştır. Kalitesi düşük işlerde çalıştırılmak üzere insana ihtiyacı olduğu zaman Türkiye'ye dost görünmüştür. Amerika, Türkiye ile Ermeniler arasındaki soykırım iddiasını bile seçim malzemesi yapmaktan çekinmemiştir. NATO ile ilgili görüşlerini başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

NATO'da sığıntıyız. İslam devletleri topluluğunda kuşkuyla karşılanıyoruz. Ne Batılıyız ne Doğulu. Ne Avrupalıyız ne Asyalı. Ne sağcıyız ne solcuyuz. Ne güreşçiyiz ne basketbolcu. Sosyalist blok karşıımızdadır. Tarafsızlar, bizi aralarına almaz. Asya-Afrika devletleri topluluğu bize hep soğuk davranır. Düşük kaliteli işler için bizim insanlarımıza ihtiyaç olduğunda, Almanya can ciğer dostumuzdur. İktisadi durumu biraz bozulursa, aynı Almanya, Türk düşmanı olur.

Kore'de kanımızı dökersek, Sovyet sınırında Batı âlemi için göğsümüzü siper edersek, topraklarımıza en tehlikeli füzeleri buyur edersek, Amerika dostumuzdur. Ama, Kıbrıs'ta soydaşlarımızı korursak, aynı Amerika bize sırt çevirir. Seçim menfaatleri için, Ermeni lobisine boyun eğip, bağrımıza hançer saplar (Alatlı, 2016, s. 242-243).

Alev ALATLI, Emin Çertek adlı karakter üzerinden 12 Eylül darbesi döneminde sağ-sol çatışması nedeniyle YÖK kurumlarının çeşitli ideoloji mensupları tarafından basıldığını romanda aktarmıştır. O dönemin öğrencilerine büyük bir baskı yapılmıştır. Bu baskılar nedeniyle birçok kişi hayatını kaybetmiştir. Adalet terazisi hileli bir yönetimin kuklası olduğunu ifade etmiştir. 12 Eylül darbesinde hakimler, savcılar, YÖK üyeleri ideolojinin baskısından kurtulamamıştır.

“12 Eylül yönetimi, Türkiye'ye iki büyük tırpan vurdu,” dedi,

“Birincisi adalete, ikincisi üniversiteye! Konsey'in astığı astık, kestiği kestiği.”

“Adalet mekanizması, 12 Eylül yönetiminin oyuncağı oldu,” diye sürdürdü Çertek, “adaletle oynadılar. O kadar ki, -sayıca az bile olsa- bazı hâkimlere, ‘Sen bizim istediğimiz doğrultuda karar ver, biz seni Yargıtay üyesi seçtiririz,’ diye güvence verdiler” (Alatlı, 2016, s. 114).

Alev ALATLI, Mustafa Dülger adlı karakter üzerinden bu ülkede yazarın, bilim adamının, akademisyenin fikirlerine hiçbir şekilde saygı gösterilmediğini, kendilerini savunmalarına izin verilmediğini söylemiştir. Siyasi tercihlerinden ötürü suçlandığına dikkat çekmiştir. Yapılan araştırmalarda dikkatli olunması, öğrencilere bilgi aktarırken dahi kurulan cümlelere dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Türkiye'de araştırmacıların siyasi tercihleri de romanda dikkate alınmıştır.

“Bak, David, öğrencilere nüfuz etmek istiyorsak, bizi reddetmemelerini istiyorsak, kullandığımız her kelimeye dikkat etmek zorundayız” (Alatlı, 2016, s. 221).

“YÖK,” dedi Mustafa Dülger piposunu yakarken, “siyasi tercihlerinin sicillerine işlenmesini istemezsin, değil mi?”

Devlet memurları olduklarını unutma!”

“Size Türkiye’de olduğunu unuttuğunu söylemiştim, değil mi?” (Alatlı, 2016, s. 224).

Üniversite, Türk neslinin en iyi şekilde yetiştirilmesi, iyileştirilmesi ve toplumun ilerleyebilmesi için inşa edilmiş bir kurum olarak görülür. Tarih, iktisat, felsefe edebiyat gibi alanların en ince detayına kadar araştırılmadığına ve bu derslerin yüzeysel olarak verildiğine dikkat çekmektedir. Günay’a göre, Alev ALATLI’nın ‘*Nuke*’ Türkiye! adlı eserinde David adlı karakter, eğitim hakkında yapılan çalışmaların yeterli olmadığını, akademisyenlere ihtiyaç olduğunu romanda aktarır.

Nuke’ Türkiye’de Prof. Pavloviç, Türkiye’deki üniversitelerin ne derece realiteden uzak olduklarını anlatırken tarih, iktisat ve felsefe gibi birçok alanda derine inmektense yüzeyde dolaşıldığını, kendimize ait olanı kendi kaynaklarımızdan bizzat değil de ikinci üçüncü kaynaktan üstünkörü öğretildiğini söyleyerek gerçek bir ilmî çalışmanın yapılamadığını dile getirmektedir. Yazar akademik çalışmaların sonuç vermemesini akademisyenlerin alanlarındaki yetersizliğine, bilgisizliğine ve isteksizliğine bağlamaktadır (Günay, 2019, s. 185).

Alev ALATLI, günümüz insanının birbirleriyle olan ilişkilerinde şahsi çıkarların devreye girdiğini Diana adlı karakter üzerinden romanda aktarmıştır. Diana adlı karakterin annesi ile olan ilişkisinde bile kişisel çıkarların ağır bastığına dikkat çekmiştir. Aralarında küçük bir sevgi kırıntısı olmadığını, onu sevmesi için ancak ve ancak annesinin hayalindeki gibi bir evlat olması gerektiğini ifade etmiştir. Diana, annesinin aksine kendi doğrularının peşinden gitmeyi yeğlemiştir. Bu yüzden de annesi tarafından reddedilmiştir. Annesi bu işleyen düzene, kalıplaşmış kurallara uyarsa ancak o zaman insanlar tarafından saygı göreceğini Diana adlı karaktere öğretmek istemiştir.

“Tıpkı bir makinenin parçaları gibi, hesaplı bir ahenk içinde olmamız dayatılmıyor mu? Seninle, anne-kız ilişkilerimiz bile hesaplı değil mi? Bana olan sevgini, ancak parçası olduğumuz mekanizmanın işleyişini engellemediğim sürece idame ettirebildiğin doğru değil mi? En ufak bir uyumsuzluk gösterdiğimde beni iskartaya çıkardığın doğru değil mi? Beni hiçbir zaman ben olduğum için sevemediğin doğru değil mi?” (Alatlı, 2016, s. 46).

Alev ALATLI Diana adlı karakter üzerinden nekrofiliyadan nefret eden toplumun, teknoloji çağına uyum sağlayacak şekilde eğitilmesinden, örgütlenmesinden ve makinenin insanları köleleştirmesinden rahatsız olduğunu romanda aktarmıştır.

“Teknoloji çağına uyum sağlayacak şekilde eğitiliyor, örgütleniyor, yönetiliyor olmamız, bizim mekanik kölelerimizin zaferidir,” diyordu Diana. “Mekanik kölelerimiz egemenliklerini sürdürebilmek için bizim boyunduruğumuz altına giriyorlar. Bu şeytani yolla, biz onları köle sanırken, aslında, onlar bizi esir almış durumdalar! Teknokrasi öylesine iyi örgütlendi ki, teker teker hepimizin beynini yıkıyor. Amerikalı, artık teknolojiyi kendisine köle etmeyen özgür insandan nefret ediyor” (Alatlı, 2016, s. 44).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden Batılılaşmanın bilincinde olduğunu söylemiştir. Batılılaşma çabasıyla birlikte bu tuzağa düşen toplumun yabancılaştığının bilincine varabilmesi için büyük bir çaba sarf ettiğini aktarmıştır. Türk toplumunun kendi değerlerini muhafaza ederse ve taviz vermezse yabancılaşmadan, kültürel erozyondan kurtulabileceğine romanda dikkat çekmiştir.

“Komplonun varlığını hissediyorum, ama nerede ne zaman başladığını ne kadar süreceğini kestiremiyorum. Bütün bildiğim, ittifakın giderek güçleniyor, her gün biraz daha genişliyor olduğu. Sanki bir hortuma yakalandık ve bu hortum etimizi kemiğimizden sıyrarak, iskeletimizi un ufak edecek. Bunu seziyorum” (Alatlı, 2016, s. 43).

Yerlilikten kopan Nesibe adlı karakterin değer yargılarını, kültürünü, geleneğini unutmaması başkişi Günay Rodopluyu hayal kırıklığına uğratmıştır. Mehmet Sedes adlı karakter başkişi Günay Rodoplunun yazdığı mektupta yaşanan hayal kırıklığını romanda aktırır. İpil’a göre, Alev ALATLI’nın ‘*Nuke*’ *Türkiye* adlı eserinde başkişi Günay Rodoplu adlı karakter yaşananların altından kalkacak kadar yerliliği temsil etmektedir.

“Rodoplu, hayatında birçok hayal kırıklığı yaşar. Bunların hemen hepsi, yerlilerin yabancılaşma karşısında kaybetmesi ile ilgilidir. Mehmet Sedes, Günay Rodoplunun kendisine bıraktığı mektubunda da bu konuya değinir. Rodoplu, yaşadığı ağır olayları kaldıracak kadar yerlidir” (İpil, 2019, s. 38).

Alev ALATLI, Nesibe adlı karakter üzerinden taşrada büyümüş, okuma ve yazma bilmeyen, küçük yaşta evlendirilen kadınların romanda eleştirisini yapmıştır. Kadınların ailesi tarafından tanımadığı erkekler ile evlendirilmesi ve fikrinin sorulmamasını dile getirmiştir. Kendi ayakları üstünde duramayan kadınların, erkekler tarafından sahiplenilme ihtiyacı duyduğunu romanda ifade etmiştir.

“Akıllıdır, ya! Bana sorar, der ki, ‘Nerelisin, sen?’ Ben anlamam. Getirir gor önüme bir harita. Ben, okuma bilir miyim ki haritadan anlayacam?”

Babanın saraç olduğunu bilmiyordum, dedi, Günay... Verdiler bizi yaşlı adama çocuklarını çekelim diye. Kısmet, kader idi... Adamın yedi garısı var idi, on birde çocuğu.

“Nesibe Hanım, Abdullah senden genç mi?”

“Gençtir ya!” Gözleri parladı Nesibe'nin, “Otuzunda var mıdır?”

“İhtiyardan sıkıldım, gencine vardın, desene?”

“He ya! Herifin çocuklarını büyüttük gayrı, bir herif de gendime büyüteyim, dedim.”

“Ama, üzüyor seni? Eve gelmiyor?”

“Daralır, adam! Gider, gezer, içer. Öyle. Bubası da böyleymiş bunun. Kaynanam söyler, eve gelmezmiş hiç! Niçun, böyle yaparlar, bilmem ki!”

“Dost tutmasın da” dedi, “erkeklerle içsin, ziyarı yok” (Alatlı, 2016, s. 106-107-110).

Alev ALATLI, romancı kimliğinin yanında bilgiye ve bilime verdiği önemden dolayı eserlerine bir bilim adamı gibi yaklaşmıştır. Eserlerinde edebiyat ile bilim dallarını birleştirerek kendine özgü bir konuma gelmiştir. İnsanı anlamlandırabilmek için çaba sarf eden Alev ALATLI'nın amaçlarından bir diğeri ise kâinatı anlamak ve farklı bakış açısı ile aktarmak olmuştur. Bütünü görebilen ve eserlerinde yansıtabilen Alev ALATLI'nın pozitivist olmadığı düşünülmüştür çünkü Alev ALATLI, tümevarımcı yöntemin savunucusu olmuştur. Alev ALATLI'nın kullandığı metotlardan biri de saçaklı mantık olarak görülmüştür. Alev ALATLI, bu mantık anlayışını Doğu ile Batı arasındaki düalizmin ortaya çıkmasından kaynaklandığını dile getirmiştir. Saçaklı mantık, ya-ya da ikili mantık sistemi olarak nitelendirilmiştir. Alev ALATLI'ya göre saçaklı mantık ya ak-ya kara şeklinde ayrılmıştır. Aristoteles'in ya-ya da mantık anlayışına karşı çıkmıştır. Buddha'nın hem-hem de mantık anlayışını savunmuştur (Aslan, 2013, s. 27-28).

Alev ALATLI, batılılaşma ile birlikte yozlaşan, yerlilikten kopan Nesibe adlı karakterin geçirdiği değişimi ve dönüşümü esere yansıtır. Diana'nın Türkiye'ye gelmesi ile bütün dengeler bozulur. Türkiye'ye ve Türk toplumuna ayak uyduramayan ve yakın çevresi ile uyum sorunu yaşayan Diana adlı karakter üzerinden yabancılaşmayı, yerlilik kavramını ve İsrail-Filistin sorununu romanda ele alır. *'Nuke' Türkiye!* adlı romanda Alev ALATLI'nın düşünce dünyası kahramanlara yansımıştır.

3.3. Or'da Kimse Var mı? Serisi: Valla, Kurda Yedirdin Beni (2018) Adlı Romanında Otopiyografik Unsurlar

3.3.1. Arkadaşlık ve İş İlişkisi

3.3.1.1. Başkişi Günay-Mehmet Arkadaşlık İlişkisi

Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var mı?* üçüncü serisi *Valla Kurda Yedirdin Beni* adlı eseridir. Alev ALATLI'nın en yakın arkadaşı Süleyman Seyfi Öğün'dür. İhmal Edilebilir Nasihatler adlı programda sosyal, ekonomik, sanat, eğitim vb. gibi konularda yaptıkları sohbetler vesilesiyle dostlukları devam etmiştir.

Öğün, Alev ALATLI'nın yazdığı romanların müsveddelerini okumuştur ve daha sonra onları saklamıştır. Alev ALATLI her zaman Öğün'ün görüşlerine önem vermiştir ve birbirlerini eleştirmekten asla çekinmemiştir. Aralarında fikir uyumsuzluğu olsa bile birbirlerini kırmadan ikisi de görüşlerine saygı duymayı becerebilmiştir. İkisinin de ortak hassasiyetleri olmuştur ve ikisi de ortak paydada buluşmayı başarmıştır. Öğün ile Alev ALATLI yüz yüze görüşmedikleri zaman telefonda dahi toplumun meselelerine çözüm üretmek için çabalamıştır.

Öğün, Alev ALATLI ile memleket meseleleri hakkında yaptıkları sohbet sırasında fikirlerinin örtüştüğünü ifade etmiştir. Bazı konularda ise Alev ALATLI, Öğün'ün yanlış bir değerlendirme yaptığını düşünerek eleştirmiştir ve uyarmıştır. Her ikisi de sonuna kadar davasını savunmuştur ve böylelikle aralarında yaptıkları tartışma da tatlıya bağlanmıştır.

Öğün, Alev ALATLI için hoş bir üslubunun olduğunu, sevgi dolu, kibar, zarif, fırsat eşitliğine önem verdiğini dile getirmiştir. Alev ALATLI'nın, çocukları seven ve ruhuna dokunan, kendinden yaşça büyük insanların dertlerini dert edinen, anaç ve herkesi kucaklayan, güzel, ince ruhlu bir kişiliğe sahip olduğunu söylemiştir. Türk toplumunun içinde bulunduğu buhranın göz ardı edilmemesi gerektiğinin bilincinde olan, meseleleri çözene kadar uğraşan ve meselelerin derinine inen bir şahsiyet olduğuna dikkat çekmiştir. Alev ALATLI'nın “Çalı dibini karıştırmak” diye bir deyiminin olduğunu ve göz ardı edilen meseleleri gün yüzüne çıkaran yazar olarak görüldüğünü dile getirmiştir.

Öğün, Alev ALATLI'nın psikoloji, teoloji, tarih, felsefe, ilahiyat gibi alanlarla ilgilendiğini ve çok yönlü bir bakış açısının olduğunu söylemiştir. Öğün, kendini Kızıl Tuğ kadar Türk olarak tanımlayan Alev ALATLI'nın sert bir milliyetçi olduğuna ve anti emperyalist kişilik yapısının varlığına dikkat çekmiştir. Öğün, Alev ALATLI'nın hayır kelimesini hiçbir zaman kabul etmediğini ve ikna etme kabiliyetinin kuvvetli olduğunu söylemiştir. Öğün, ters

düştüğü konularda Alev ALATLI'nın kendisini ikna edebildiğini ifade etmiştir (Turgut & Dural, 2024).

Başkişi Günay Rodoplunun, Mehmet Sedes adlı karakter ile karşılaşması Şiran'ın yazıhanesinde olmuştur. Mehmet Sedes adlı karakter Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Dostlukları her daim devam etmiştir. Her zaman her konuda ona destek olmuştur ve yanında bulunmuştur. Mehmet Sedes, başkişi Günay Rodoplu öldükten sonra onun izinden gitmiştir. Onun öğütlerini asla unutmamıştır.

“Ben, Günay Rodopluyu Şiran Ören'den dolayı tanıdım. 1974 affıyla dışarı çıktığımda, uzatmalı bir hukuk öğrencisiydim. Spartaküs Komünü dağılmıştı. Annem ben içerdeyken vefat etmiş, babam yeniden (Faik Sabri Bey'in baldızı ile) evlenmişti” (Alatlı, 2018, s. 158).

O günün asıl önemi Günay Rodopluyu görmüş olmamdadır.

Şiran'ın bürosunun az berisinde, Selahattin'le birlikte yürüyorlardı. Günay'ın üzerinde parlak, beyaz bir eteklik, ayçiçeği sarısı bir gömlek vardı.

Günay, renklerini kaybetmeden pişirilmiş, salçasız sebzeler gibiydi! Çeşitli çiçeklerden oluşan bir buket değil de sırf papatyalardan ya da nergislerden oluşan bir buket veya gelincik veya lale tarlası ama sadece gelincik veya sadece lale. İstanbul hercümercinde nasıl belirginleşebileceğini düşünabiliyor musunuz?” (Alatlı, 2018, s. 181).

“O hafta içinde bir gün, öğleden sonra yazıhaneye gittim. Şiran yoktu. Binali, her zamanki sandalyesinde eğilmiş, dirsekleri dizlerinin üstünde, gazete okuyordu.

“Siz Mehmet Bey olmalısınız.” Elini uzattı, “Ben, Günay Rodoplu. Burada olduğunuza memnun oldum, size gerçekten ihtiyaçları vardı.”

Şimdi, Günay'ın bir özelliği de kim olursa olsunlar, insanları ciddiye almastıydı. Tanıştığı herkese türünün eşsiz bir örneği imişçesine merakla yaklaşıp ve yoğunlaşırdı. Bu nedenle olacak, insan onun yanında kendisinin ve yaptığı işin önemli olduğunu hissederdi. Sonraki yıllarda bunun bedelini ödediğini gördüm. Nitekim, Binali onu, kendisini herkese sevdirmeye çalışmakla, kariyeristlikle suçladı (Alatlı, 2018, s. 182).

Başkişi Günay Rodoplu da Mehmet Sedes'i ikna etmede başarılı bir karakter olarak görülmüştür çünkü başkişi Günay Rodoplu ile Mehmet Sedes'in dostlukları ölene kadar sürmüştür. Mehmet Sedes, başkişi Günay Rodoplu öldükten sonra onun fikirlerine sahip çıkarak kitap basmak istemiştir. Onun savunduğu davayı öldükten sonra devam ettirmiştir. Başkişi Günay Rodoplu sivri dilli olmasına rağmen Mehmet Sedes'i kibar ve sevecen bir dille eleştirmiştir. Mehmet Sedes ve başkişi Günay Rodoplunun göz ardı etmediği

ve duyarlı olduğu vatan, millet gibi meseleler ortak hassasiyetlerinden biri olmuştur.

Alev ALATLI'nın, "*Valla Kurda Yedirdin Beni*" adlı romanındaki en yakın dostu Mehmet Sedes karakterinin Süleyman Seyfi Ögün ile benzerlik gösterdiği düşünülmüştür. Başkişi Günay Rodoplunun karakter ve kişilik yapısını analiz etmede başarılı olan Mehmet Sedes adlı karakter başkişi Günay Rodopluyu çok iyi tanımaktadır. Aynı zamanda Süleyman Seyfi Ögün'ün de Alev ALATLI'nın kişilik ve karakter yapısını çok iyi analiz eden yakın dostu olması dikkate değerdir. İkisi de birbirlerini eleştirse dahi birbirlerine karşı incitecek cümleler sarf etmemiştir. Alev ALATLI'yı, etkileyen ya da Alev ALATLI'nın etkilendiği arkadaş çevresinin var olduğu ifadelerden anlaşılmıştır. Başkişi Günay Rodoplunun Mehmet Sedes adlı karakter ile arasında bazen fikir uyuşmazlığı olsa da ikisi de birbirlerini kırmadan, incitmeden görüşlerini söylemekten çekinmemiştir.

3.3.1.2. Başkişi Günay-Emin Çertek İlişkisi

Alev ALATLI Çelik'e verdiği röportajda yüksek lisans için Amerika'ya gittiği zaman depresyona girdiğini ifade etmiştir. Depresyona girmesinin nedeni Amerika'da bulunan hocaları ile fikir uyuşmazlığı yaşamasından kaynaklanmıştır. Yaşadığı fikir uyuşmazlığının nedeni ise Homo economicus (ekonomik insan) terimine karşı çıkmış olmasıdır. İnsanların birbiri ile çıkar ilişkisi içinde olduğu düşüncesinin kendi medeniyetinde görülmediğini söylemiştir. Bilim adamları tarafından insanoğluna yarar sağlayacak buluşlar olabileceği gibi zarar verecek buluşlarda icat edilmiştir. Birçok hastalığın tedavisi için kullanılan kimyasal ilaçların insanların ölümüne sebep olduğunu ve bazıları tarafından çıkarları doğrultusunda kullanıldığını söylemiştir. Özellikle güçlü ülkeler, savaşı artık nükleer bombalarla ve kimyasal ilaçlarla insanoğlunu öldürerek yapmaktadır (Çakmak Çelik, 2022)

Başkişi Günay Rodoplu, İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmaya başladığında aynı üniversitede Profesör Emin Çertek ile karşılaşmıştır. Birbirlerinin üzerinde iyi bir intiba bırakmamıştır ve aralarında fikir uyuşmazlığı olmuştur. Alev ALATLI gibi başkişi Günay Rodoplu da üniversite öğrencilerinin donanım sahibi olması ve kendini geliştirmesi amacıyla birtakım değişiklikler yapmak istemiştir. Üniversitenin ve öğretim üyelerinin özerk olmadığının bir göstergesidir. Başkişi Günay Rodoplu, İstatistik dersi hakkında bilgi sahibi olmayan öğrencilerin nasıl doktora öğrencisi olduğuna hayret etmiştir. Kendilerini geliştirmeyen, öğrenmek için çaba sarf etmeyen, amacı, hedefi olmayan ve sorgulamayan ezberci bir nesil yetiştirilmiştir. Öğretim üyeleri, siyasi baskı sebebi ile buna engel olamamıştır. Öğrenciler, öğretmenleri ile pazarlık yapmaktan çekinmemiştir fakat başkişi Günay Rodoplu bu duruma kayıtsız kalmamıştır.

“Niye doktora yaptıklarını da anlamak zordu, çünkü besbelli akademik kariyere niyetlenmiyorlardı. Ben de henüz ‘Dr’ unvanının bürokraside nelere yaradığını bilmiyordum. Onu da sağ olsun, Selahattin öğretti! Ülkücü öğretim üyelerinin baş başa verip ona nasıl doktora verdiklerini de sonradan görecektim.

Kızılca kıyamet koptu! Yok, yönetmeliğe göre iki hafta önceden haber vermeden imtihan yapamazmışım da yok onlar çalışan insanlarmış da derse gelmeleri çok zor oluyormuş da ben de haber vermeden sınav yaparsam, mağdur olurlarmış da! Söylemedikleri kalmadı!” (Alatlı, 2018, s. 191).

“Birleşik Devletlerden döneli bir iki sene henüz olmuştu. İstanbul Üniversitesi’nde hocalığa başlamış, bir ders yılı zor dayanmıştı. Burada, onu Selahattin’le gördüğüm binada, bir iş kurmaya, serbest çalışmaya çalışıyordu. İşini anlatmadan, üniversitedeki durumunu hatırlatayım. Hani, David

Pavloviç’i deli eden bir Profesör Çertek vardı. Rodoplu, onun bölümündeydi ‘’ (Alatlı, 2018, s. 190).

“Şimdi ben, öğrencilerimin matematik bilmediklerini öğrendim ya, ne yapıp yapıp açığı kapatacağım. Nasıl yaparsın? Kalktım, haftada üç saat matematik dersi koydum. Dershane filan işgal etmemek için kendi odamda ve tabii, fisebillillah. Sen misin yapan!”

“Daha ilk hafta, Emin Çertek gelmişti. O zaman daha doçenti. Yüzünde pis bir ifade, ‘Senden şikâyet var,’ diye sırtmıştı.

“Meğer öğrencilerim buna gitmişler. En ‘halkçı’, ne demek, ‘en devrimci’ öğretim üyesi bu ya, fazladan ders koyduğumdan yakınmışlar. Ben de saf saf, istatistik verebilmem için hiç değilse biraz matematik bilmeleri gerektiğini anlatmaya çalışıyorum. Bakıyorum, hiç orali değil!

“‘Sen Türkiye’yi bilmezsin, yanlış anlaşılır,’ deyip duruyor.

“‘Kardeşim, Türkiye’nin nesini bilmeyeceğim? Bu öğrenciler doktora yapıyorlar ve bayağı kesiri ondallığa çevirmekten acizler. Matematik bile diyemeyeceğim, aritmetik bilmiyorlar. Ders koymayayım da ne edeyim?’

“‘Bakıyorum, Emin yine, ‘Yanlış anlaşılır,’ deyip duruyor. Sonunda baklayı ağzından çıkardı. Millet, dekanın gözüne girmeye çalıştığımı zannedermiş. O zamandan sonra terbiyesiz oldum zaten.

“‘Ama öyle olmadı tabii. Çünkü Çertek, öğrencilere, ‘Boş verin, gitmeyin. Karı işgüzarlık yapıyor,’ demiş. ‘Kadın’ bile değil, ‘karı’! Düşün, adam iktidarı tehdit edilince ne kadar aşağılık olabiliyor. Bütün mesele, ben üniversitede kalıp onun profesörlüğünü tehdit etmeyeyim. Malum, kadro meselesi” (Alatlı, 2018, s. 192).

Alev ALATLI, Amerika'da eğitim gördüğü süre içerisinde hocalarıyla fikir uyuşmazlığı yaşamıştır. Başkişi Günay Rodoplu da İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmıştır. Emin Çertek adlı karakter ile arasında üniversitedeki eğitim sistemini değiştirmek istemesi nedeniyle fikir uyuşmazlığı yaşamıştır. Daha sonra İstanbul Üniversitesi'nden ayrılmıştır. Ruhsal dünyasının yansıtılması bakımından otobiyografik izler taşıdığı düşünülmüştür.

3.3.1.3. Başkişi Günay-Şiran İş İlişkisi

Alev ALATLI, İngilizce bilgisini Cumhuriyet gazetesi ile beraber *Bizim English* adlı Türkçe temelli olan İngilizce öğretim dergisini üretken hale getirmiştir ve yayın yönetmenliğini yapmıştır (Ünsal, 2008, s. 12).

Alev ALATLI, 1980'li yıllarda Türkiye'nin ve Türk toplumunun ekonomik durumunu iyileştirmek, yaşam koşullarını kolaylaştırmak ve çağdaş medeniyet seviyesine getirebilmek için '*Bizim English*' dergisini çıkarmıştır. Öncelikle araştırılacak medeniyetlerin dillerinin öğrenilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yabancı dil öğretimi halen okullarımızda çözülememiş bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yabancı dil öğretiminde ilk olarak Türk toplumunun geleneğinin, değer yargılarının öğrenilmesi ve yerli unsurların parçası olan sözcüklerin kullanılmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir. ALATLI'nın amacı yabancı dil ile Türk dilini harmanlayarak iki dil arasında bağlantı kurmak olmuştur. Yabancı dil öğretiminde hiç bilinmedik kelimelerin kullanılmaya zorlandığı bu yüzden de öğrencilerin yabancı dil eğitiminde iyi bir seviyeye gelmediğine dikkat çekmiştir. Okullarda eğitim verilirken ilk önce Türkçe derslerinin daha iyi öğretilmesi gerektiğini aktarmıştır. Böylelikle yabancı dil öğretiminin daha kolay öğrenileceği anlaşılmıştır. '*Bizim English*' dergisi 1-30 arası aylık dergi olarak yayınlanmıştır (1984) (BizimEnglish, 1981).

Başkişi Günay Rodoplunun, Üniversal Dershanesinde İngilizce dersi vermesini isteyen sevgilisi Şiran adlı karakter İngilizce dersini kaset yapıp kâr etmek istemiştir.

'Bu para maaşla elli yılda ödenmez,' diyor Şiran, 'Üniversal Dershaneleri, diye bir yer var. Dil dershaneleri. Onların sahipleri beni çağırdılar. Derslerini kaset yapıp satmak istiyorlarmış. Benim pazarlamacılarımdan yararlanmak istiyorlar. Sen de İngilizce biliyorsun, gel şu adamlarla bir konuşalım. Sağlık dergisi pazarlamaktan çok daha iyi para bırakıyor.'

'Ben anlamam ki bu işten!'

'Ben de İngilizce bilmem' diyor Şiran. 'Bir bak bakalım, işe yarar bir şey mi?'

Üniversal Dershaneleri'ne gidiyoruz. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Dil Kursu. Beyoğlu'nda, beş katlı bir bina. Portakal kergi, plastik-lake-masa üstleri, motor tahtalar-yani, kara tahtalar. İlân panolarının üstünde, İngilizce şarkı sözleri: "Only you!" Dışarıda bombalar patlıyor: Amerikan emperyalizmine karşı.

'Kurs'un sahibi geliyor. İGS giyimli bir Hüseyin.

'Siz öğretmen misiniz?'

Yooo!'

'İngilizce bilir misiniz?'

'Yooo!'" (Alatlı, 2018, s. 329).

Yabancı dil eğitimi almayan ve çalıntı metotlarla öğrenci kazanmaya çalışan kadın üzerinden ironi yapılmıştır. Üniversal Dershanesi, gündüzleri pazarlamacılık, akşamları ise dershane olarak kullanılmıştır. Kolay yoldan para kazanmaya çalışan Şiran adlı karakter ek ders vererek kâr elde etmek istemiştir. Bu metotlar çocukların seviyesine uygun olmadığından yabancı dil eğitimi almaları zorlaşmıştır.

'İngiltere'de hangi sınavları geçtiniz?

'O' seviyesi, 'A' seviyesi? Hiçbiri. Kekeliyor fakir. 'Bon pour orientent!' Orta Doğu için yeterli! Kadın, öğretmen bile değil! Türkiye'ye kapağı atmış, hippî. Üniversal Dershaneleri'nin yarı sahibi, Şükrü ile yatıyor. Dershanenin esas sahibi, Şükrü'nün ağabeyisi, 'Mahmut'un üniversite sınavı kitapları varmış.

'Metodunuzu görmek istiyorum,' diyorum.

'Sağlık ve Aile'yi pazarlıyordu Şiran. Onun olduğu yerde, Üniversal'in dil öğretimi metodunu sorgulamanın âlemi var mı?

İşte oradalar. Çöp bacaklı Gatenby'den bu yana, İngilizlerin Türkiye'ye kakaladıkları metotların bir bileşkesi! Kiminle kavga edeyim? İngiliz Kültür Derneği ile mi, Millî Eğitim Bakanlığı ile mi? Midyatlı Şükrü Efendi, taklit etmiş de ne olmuş?

'Fazla uzatıyorsun,' diyor Şiran, 'Ben Kerlik'teyken, böyle bir fiyata, böyle bir metot görseydim, hayatım değişirdi!

En iyinin iyiyi öldürmesini izin verme! Hayır, efendim! En iyi, iyiyi öldürmeli! Öldürmeli ki, vasatistan doğmasın!'" (Alatlı, 2018, s. 330).

'Böyle bir metotla asla İngilizce öğrenemezler!'

'Bu metottan kazanacağım parayla katlar, yatlar alamam.'

'Ne diyorsun Allahaşkına! Bunun karşılığı bu mu?'

‘Emek vereceğim. Her emeğin bir karşılığı vardır.’

‘Ama bu iğrenç bir üçkâğıtçılık!’ (Alatlı, 2018, s. 331).

Öğrencilerin işine yaramayan, gayri- milli eğitim verildiğinden dolayı başkışı Günay Rodoplu ve Şiran adlı karakterin başı belaya girmiştir. Derslerin iptal edilmesiyle birlikte çocuklar mağdur edilmiştir ve Şiran adlı karakter veliler tarafından tehdit edilmiştir. Başkışı Günay Rodoplu bu olaylar karşısında sessiz kaldığı için vicdan azabı çekmiştir.

‘‘Şiran ders verdiğini söyledi. Ne ders veriyorsun?’’

‘‘Çocukların bu metotla öğrenmeleri hiç kolay olmuyor. Yardıma ihtiyaçları var. Müşterilerimiz düşük gelir grubundan. Aileleri de yardım edemiyor. Bu bakımdan, metodu alanlara ayrıca ders veriyoruz.’’

‘‘Bunlar ne? İmtihan kâğıtlarımı?’’

‘‘İmtihan kâğıtları, mektuplar.’’ Saatine baktı, ‘‘Bir saat içinde burada olurlar.’’ dedi, ‘‘İçerdeki salonu gördün mü? Dershane haline getirdik. Sabah, pazarlamacılar kullanıyor, öğleden sonra biz. Bilemiyorum, Mehmetcim. Bende mi bir uğursuzluk var, nedir? Şiran’ın işlerini de bozuyorum.’’

Bundan birkaç gün sonra da başları Millî Eğitim Bakanlığı ile derde girdi’’ (Alatlı, 2018, s. 375).

Kim ihbar etti, hiç bilinemedi ama sabahlardan bir sabah, birtakım ‘‘Hüseyin kılıklı’’ memurlar, Üniversal Eğitim A.Ş.’yi bastılar. Ruhsatsız eğitim vermekle suçluyorlardı. İnanması zor ama gayri-millî eğitimi önlemek, misyoner okullarından kurtulmak için Cumhuriyet’in ilk yıllarında koyulan yasalar gereği ağır hapis cezalarına kadar yolu vardı.

Yine aynı şey oldu. Polisi kandıramazdık, anlıyor musunuz? Hele de o sıralar! Şiran’la asla dillendirmiyorduk ama zaman zaman ziyaretine gelenlerin hepsinin kaçak devrimciler olduğunu, bazılarının geceleri ofiste yattıklarını seziyordum. Dersleri iptal etmek zorundaydık. Ne ki, müşteriler bu derslerin bütünüyle bedava-gerçekten bedava, benim emeğim hiçbir şekilde ek bir maliyet olarak hesaplanmadı, fiyatlara eklenmedi-, sadece ve sadece onlara işlerine tam yaramayan bir sistem satmaktan duyduğumuz vicdan azabının sonucu olarak üstlendiğimiz bir iyileştirme gayreti olduğunu bilmeyeceklerdi. Senetlerini ödememeye kalkanlar mı istersin, ‘Sizi Millî Eğitim Bakanlığı’na şikâyet ederim,’ diye tehdit edenler mi istersin? Biz Günay Hoca’sız ne yaparız? Çocuk sınıfta kalacak!’ diye ağlayanlar mı istersin? Bütün bunun karşısında, doğruyu söyleyememenin vicdan azabını mı istersin? (Alatlı, 2018, s. 375-376).

Başkışı Günay Rodoplu, dersler iptal edildikten sonra kitapları kasetçalar şeklinde satmıştır. İşler kesat gittiğinden dolayı başkışı Günay Rodoplu zor durumda kalmıştır. 80’li ve 90’lı yıllarda kasetçalar satarak para kazanmanın yollarını bulmaya çalışmıştır. Başkışı Günay Rodoplu, elektrik ürününün ilk

üreticisi olarak tanınan Hayati Kamhi'ye başvurmuştur. Şiran adlı karakter ve başkişi Günay Rodoplu, kursun tanıtımını yaparak öğrenci kazanmaya çalışmıştır. Hatta babası vefat eden öğrencinin eğitimden geri kalmaması için Ayla tarafından Ev Kursu ısmarlanmıştır. Başkişi Günay Rodoplu, pazarlamacılık alanında uzman olmayan kişilerin para kazanmak amacıyla iş istemesine razı gelmemiştir fakat parasız kalan insanların suç işlemeye yatkın hale gelmesini de göz ardı edememiştir. Senedi iptal ettirmek için uzman olmadığı işportacılık işine girmiştir. Mücadeleyi bırakmayan başkişi Günay Rodoplu kasetçalar işinden kazandığı para ile bütün borçları kapatmıştır. Bu yaptığı bütün fedakârlıklar Şiran adlı karakter tarafından unutulmuştur. Artık Şiran adlı karakter başkişi Günay Rodopludan ayrı ittifak kurmuştur. Başkişi Günay Rodopluyu böylece ortada bırakmıştır.

“Millî Eğitim Bakanlığı'na gidiyordu. (Ankara'da olmasının nedeni buydu. Bende kaldığını söylemiş miydim?) Ünlversal Eğitim A.Ş.'nin İngilizce kitap ve kasetlerini- işleri bir hayli ilerletmişlerdi, Artık 'audio-visual' sistem diyorlardı! Talim Terbiye' den geçirip, yardımcı ders kitabı olarak da satmaya çalışacaklardı” (Alatlı, 2018, s. 417).

Hiçbir şey iyi gitmiyordu. Beyoğlu'na taşınmamızla birlikte, Ünlversal Eğitim A.Ş.'yi o haliyle götürmeyeceğimiz ortaya çıktı. Metodun kalitesi bir yana, İngilizce dershanelerinin bugün olmadığı kadar 'bir lisan bir insan, iki lisan iki insan gürlütüsü yaptıkları bir dönemde ve hepsi de 'audio-visual-diye bağırlıyorlardı: Görsel-işitsel! Bunu duyan müstakbel müşteriler ciddi ciddi, 'sizinkinin işitseli nerede?' gibi talepler getirmeye başladılar. 'İşitsel' demek derslerin kaseti demekti ki, ses stüdyosu, İngilizce konuşmacı, master bant, çoğaltma, ambalaj derken dünyanın parası gerekiyordu. Daha da kötüsü, kaset verildiğinde, 'İyi ama bizim kasetçalarımız da yok!' meselesi ortaya çıkıyordu. Bütün bunların üstüne, reklam yapmak lazımdı. LLC, Grolier, Oxford vs. vs. tam sayfa ilan veriyorlardı. Oysa bizim Beyoğlu'ndaki ofise telefon çekecek paramız dahi yoktu (Alatlı, 2018, s. 425).

Teletrans, elektronik eşya üretirdi. O yıllarda, hesap makinelerinin yanı sıra kasetçalar da yapıyorlardı. Rengârenk plastikten, kayıt yapmayan, nispeten ucuz, çanta görünümlü kasetçalarlar. Günay mı, Şiran mı, hangisi akıl etti bilmiyorum, ama "Ünlversal İngilizce Ev Dil Kursu" nu -artık adı öyleydi-teypleri olmadığı için alamayanlara sunmanın iyi bir fikir olduğunu düşündüler. Rodoplu, PA-AR döneminde araştırma profesisi sunduklarından biri olan Baba Kamhi'ye başvurdu.

Hayati Kamhi, uzun boylu, mavi gözlü, İngiliz soylusu tavırlarıyla, Floridalı süpermarket yöneticisini hatırlatan ortağına hiç benzemiyordu. Günay'ın fizibilite raporunu inceledi.

"Bizim kaset fabrikamız da var," diye gülümsedi.

Kaset fabrikası dedikleri, ithal bantları kasetlere sardıkları bir atölye olmalıydı. Rodoplunun beyninde ziller çaldı. ‘‘O halde, o konuda da iş birliği yapabiliriz’’ (Alatlı, 2018, s. 460).

‘‘Teletrans ortaklığı törensiz gerçekleşti. Bundan kastım, Rodoplu ile Şiran’ın ‘ortakları’ Kamhi ve Giz’le kelimenin ima ettiği kader birliğini-sevinç, tasa vs. -asla paylaşmamış olmalarıdır. Ortaklık sözleşmesini, onların hukuk müşavirleri hazırladılar ki, bu adamlar, Şiran’ın ‘Hocam’ diye -fakülteden -hitap ettiği ünlülerdi. Bilanço vb. şeyleri de mali müşavirler inceledi. Her iki tarafa da birbirlerinin giyabında imzalattılar. Ne Kamhi ne de Giz’in, ‘‘Üniversal’’ i tek bir gün ziyaret etmemiş olmalarında mutlaka bir hayır vardı ama bizinkiler özellikle de o sıralar çok ihtiyaç duydukları destekten yoksun kaldılar’’ (Alatlı, 2018, s. 469).

O randevu işi de şöyle. Ortaokulda çocuğu olan velilerin adresleri, telefon numaraları, çeşitli yollarla, mesela bizden önce bu işi yapmış Grolier gibi rakip firmalardan ya da İngilizce hocalarını kafaya alarak ya da örneğin bisiklet kampanyası yapmış gibi firmaya ya da gazeteye gelen istek kuponlarından tespit edilir, velilerden pazarlamacıların ziyareti için randevu alınır. Sıkıyönetim de olduğu için, bu fevkalade zor bir işti. İnanırcılık, kıvraklık, zekâ istiyordu ki, bunların hepsi Ayla’da vardı. Bir defasında, aradığı velinin -baba- bir hafta önce vefat etmiş olduğunu öğrenince, hiç duraksamadan, ‘Kızınız- de ki, Şebnem- Şebnem için bizden bir Ev Kursu ısmarlamıştı, onu ne zaman teslim etmemizi istersiniz?’ diye lafı çevirdiğini hatırlarım’’ (Alatlı, 2018, s. 472).

Yüzlerce geliyorlar. Hele de üniversite sınavı dönemlerinde! Denizli’den Hakkâri’ye, Kastamonu’ya kadar, yüzlerce yoksul öğrenci. Ne görünüşlerinin ne aksanlarının farkındaydılar. İş arıyorlar, pazarlamacılığın iş olduğunu sanıyorlardı. Şişli Osmanbey arasında kayboluyorlar, yine de İstanbul’u bildiklerini söylüyorlardı. Bizden medet umuyorlardı, biliyor musun? Kazandıkları üniversiteleri bitirebilmeleri için bizim onlara iş vermemizi istiyorlardı. Nasıl dersin, ‘Kardeşim, bu iş uyanık fırlamalar içindir! Sen beceremezsin!’ İnanmaz ki! ‘Bir kere deneyeyim!’ diye tutturur. Sonra da yüzüne kapanan ilk kapı da cinayet işleyecek hale gelir; oturur, delikanlı ile birlikte onun talihsizliğine mi talihihine mi bilinmez ama ağlarsın (Alatlı, 2018, s. 473-474).

Ne bulursak satmaya karar veriyoruz! Şiran, Üniversal İngilizce Ev Kursları satmak için yetersiz, ama başka bir malı pazarlayacak yetenekteki elemanları ziyan ediyor olmamıza hayıflanıyor. O kadar ki, bazılarının ellerine Sağlık ve Aile’nin eski ciltlerini, hatta o yılların korkunç masal kitaplarını -sanırım ABC Yayıneviydi- veriyor. Hatırlarsın, çocukların işçi sınıfı bilincini geliştirmek için, Işıl Özgentürk de dahil olmak üzere, hemen tüm ‘ilerici’ yazarlar, ‘masal’ larp yayımlarlardı (Alatlı, 2018, s. 479-480).

Senin işportacılık deneyimine pek benzer bir şey yaşadık. Bir kere pazar parsellenmişti. Öyle, her istediğim yerde durup satış yapamıyordum. Yere

sermek için bir hasır, bir yaygı lazımdı, onun akıl etmemiştik. Otursak oturamıyor, ayakta dursak duramıyorduk. Üstelik de 'Amerikan servis! Amerikan servis!' diye bağırmaya çalışan sesim pek cılızdı! Ama bol bol italik'liyorum. Allahaşkına alın! Saat beşten önce, yirmi sekiz bin beş yüz lira lazım! Senedimiz var! Bir de Üniversal senedi vermişiz ya, protesto olursak bir daha kredi de alamayız (Alatlı, 2018, s. 481-482).

Teletrans, bize iki üç yıl kadar dayandı," diye anlattı Rodoplu, "Ortaklığı feshetmenin daha rasyonel olacağını söylediklerinde, Şiran nicedir aynı şeyi düşünüyordu. O kadar ki, bir yıl kadar önce, Savaş'ı ve Nusret Bey'i işten çıkarmış, Ayla ile çalışmaya başlamıştı.

Fırtınanın yaklaştığını sezebilmeliydim. Ne ki, çok tecrübesizdim. Sermaye dayanmayan patronların, önünde sonunda çalışanlarıyla yüzgöz olmak zorunda kalacaklarını, 'familiarity breede contempept' saptamasının işleyeceğini bilemedim. Ticaretten nefret eden sosyalist arka- planımıza bir de maaşları hatta elektrik faturalarını- ödeyememek durumu eklenince, Ayla ve diğer çalışanlarla zaten dostane olan ilişkilerimiz, sırdaşlığa dönüştü. Çaycısından kapıcısına kadar kime ne borcumuz varsa ne zaman, hangi miktarda ödenebilecekse herkes bilir oldu. Ne ki, bu ülkenin çocukları olduğunuz için, kimse kendisine gemiyi terk etmeyi de yediremiyordu. Terk etmiyorlardı ama bir süre sonra iyiniyetleri, yönetim şeklini sorgulamaya, sonra işleri kendi ellerine almaya kalkışmaları, derken teselliye dönüştü. Ayla, artık altıdan sonra ayrılmıyor, Şiran'la günün muhasebesini yapıyordu. Özellikle zor günlerin sonunda, elemanlar dağıldıktan sonra kapıcıya aldrıp, Şiran'ın masasına kilitlenen cinler ortaya döküldü (Alatlı, 2018, s. 510-511).

“Şiran, ‘Nasıldım?’ diye soracak diye ödüm patlıyordu. Nereden başlayacağım?

Gerek Üniversal’ de gerekse burada yeni yeni ittifaklar kuruluyordu ve bu ittifaklarda benim yerim yoktu” (Alatlı, 2018, s. 540).

“Ortadan kaybolduğu dönem, bu konuşmayı izleyen dönem olmalı. Üniversal’de yoktu, “Günay Hanım, bugün gelmediler,” diyordu Ayla, “Anla artık!” der gibi” (Alatlı, 2018, s. 557).

İngilizce eğitimi almayan ve kâr elde etmek isteyen, üçkâğıtçılık yapan, çalıntı metotla öğrenci kazanmaya çalışan kimseleri Şiran adlı karakter üzerinden Alev ALATLI eleştirmiştir. Alev ALATLI ‘Bizim English’ dergisinin İngilizce yayın yönetmenliğini yapmıştır. Başkışı Günay Rodoplu ise Üniversal Dershanesinde İngilizce dersi vermiştir. Alev ALATLI'nın meslek hayatından otobiyografik izler taşımaktadır.

Alev ALATLI, *Eylül 1998* (1999) adlı şiiri kaleme almıştır. *Valla Kurda Yedirdin Beni* adlı eserde başkışı Günay Rodoplu adlı karakter kaleme aldığı ‘Kadıncık’ adlı eserin içinde ‘Doğulular’ adı altında şiire yer vermiştir.

“EYLÜL 1998”

Yirmi iki vahşi yaz,

Yirmi iki zemheri,

Yirmi iki hazan,

Öyle çok, öyle uzun sevdim ki O’nu

Hoyratça savururken, gadrediyor, eyvah!

Bu gece asuman bir garip, Süreyya

Haykırır!

Ne bir engel ne bir yankı.

Sonrası?

Sonrası, Hint’in cangılı,

Arap’ın çölü,

Türk’ün bozkırı (Alev Alatl, 2023d).

“DOĞULULAR” (Kadıncık adlı eserin içinde)

‘Batılılaşın,

Batılılaşın,

Batılılaşın!’ çığırır,

Sinemalar,

Konferanslar,

Konseyleler,

Modaevleri,

Tekeller,

Karteller

Nasıl bir çağrıydı? Çipil mavi gözlerin pipo dumanları arasından talep ettikleri neydi?

Nasıl bir çağrıydı, halkıma yaşayabilmek için önce kendisini, ‘Doğulu’ kendisini iptal etmesi gerektiğini ısrarla tekrarlayan? (Alatl, 2018, s. 348-349).

Alev ALATLI’nın ‘Eylül 1998’ adlı şiiri, başkişi Günay Rodoplunun ise ‘Doğulular’ adlı şiiri kaleme alması bakımından otobiyografik izler taşımaktadır.

3.3.2. Alev ALATLI'nın Valla, Kurda Yedirdin Beni Adlı Romanında Düşünce Dünyasının Kahramanlara Yansıması

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden insanın insandan üstün olmadığını, ötekinin hem özne hem de nesne konumunda olabileceğine vurgu yapmıştır. Romanda başkişi Günay Rodoplu insana farklı perspektiften yaklaşmıştır. İnsanın panoramasını görebilen, insanı olduğu gibi kabul eden bir karakter özelliğine sahiptir. Hangi kesimden ya da hangi ideolojiden olursa olsun ayırım yapmak onun kitabında yoktur. Başkişi Günay Rodoplu bu düşüncelerinden ötürü suçlanmıştır.

“Biraz da kızdırmak için söylemişim ama tınmadı.

“Sen de bir karar ver artık. Bilinç mi toplumsal varlığı belirliyor, toplumsal varlık mı bilinci belirliyor?”

“Sence”?

“İkincisi. Ama aşılmaz değildir. İnsan kendisine sunulan haritanın dışına çıkabilir. İnsan kendisinin hem nesnesi hem de öznesidir.”

Gülümsedi.

“Belki aynı camide namaz kılmayız ama daha alçak gönüllü, daha sevgi dolu olabiliriz. Sevgim, kısır olsun olmasın, ben onları seviyorum.”

“Kürtleri ben de seviyorum.”

Rodoplu, hiç beklemediğim bir hareket yaptı, ellerini havaya açtı, “Ne Kürtleri yahu? Ben Kürtleri mürtleri değil, insan manzarasını seviyorum. Bir insan manzarası! Bir insan manzarasına duygudaşlık besliyorum. Bir insan manzarasını seviyorum. Anlıyor musun?”

Anlamamıştım. Ama bu kadın, “Ben, Kızıl Tuğ kadar Türk’üm” diyen kadındı. Üstelik, bir ülkücüyle nişanlanmış olduğunu da unutmamalıydım,

“Öyle ya, sen, ‘Kızıl Tuğ kadar Türk’sün’” (Alatlı, 2018, s. 273-274).

Özdem’e göre, toplum içinde yer alan grupların kendi kimliğini muhafaza etmesi gerektiğini söylemiştir. Eğer milli varlığa zarar verilirse milli birlik ve beraberliğin zedelenebileceğini ifade etmektedir. Türk ve Kürt kimliği, Türk toplumu için bir sorun oluşturmamaktadır. Yerliliğin ve kültürel kimliğin kayboluşu toplumun tümüne etki etmektedir. Farklı kültürler arası ilişkiler kuran gruplar birbirlerini ötekileştirmeden kardeşçe yaşmalıdır (Özdem, 2015, s. 94-95).

Alev ALATLI “Samsun E-Dergi”ye verdiği röportajda yabancı dil eğitimi ile ilgili değerlendirmelerde bulunmuştur. Alev ALATLI herhangi bir konuya hâkim değilseniz, bu konunun başka bir dil aracılığıyla

öğrenilemeyeceğini ifade etmiştir. Öncelikle kendi ana dilinizi, milli değerlerinizi bilmeniz gerektiğini ancak ve ancak dilin ve kültürlerarası ilişkisinin böyle gelişeceğini dile getirmiştir. “Dava” dediğim o tutku var ya, o tutkuyu dünyada gelmiş geçmiş milyonlarca insanla paylaşmışsınızdır. Kimi anlatmıştır, kimi türküsünü söylemiştir, kimi yazmıştır. Bakın bakalım yüzyıllar içinde onlar hangi kelimeleri kullanmışlar. Dağarcık böyle gelişir. Dil böyle gelişir. Kültür böyle gelişir” (DHA., 2023).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden Şiran adlı karakterin, sabit fikirli ve mücadele etmek istemeyen, hazıra konan bir karakter olarak romanda tarif etmiştir. Şiran, Büyük Makinenin tuzağına düşmüştür ve bu tuzaktan kurtulması mümkün olmamıştır. Başkişi Günay Rodopluyu hayal kırıklığına uğratabilecek olan erkeklerden ikincisi olmuştur. Şiran, diğer erkekler gibi saygı kazanmak ve sınıf atlamak amacıyla başkişi Günay Rodoplu ile yakınlaşmıştır.

“Ama bu para benim emeğim de değil. Sömürü düzeninin bir ürünü. Ben insanca kazanmıyorum. Sen de insanca parasız kalmadın” (Alatlı, 2018, s. 323).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu gibi her karakterin yolunu kaybedebildiğine, doğru ve yanlış kararlar alabildiğine romanda dikkat çekmiştir. Zamanla çevresinde bulunan insanlara gitgide yabancılaştığını aktarmıştır.

“Koordinatlarımı kaybetmiş gibiyim, Şiran,’ diyorum, ‘Ne doğru ne yanlış, bilmez gibiyim.’ Diyorum ama vızıldanıyor olmaktan utanıyorum birden, geçiştirmeye çalışıyorum: ‘Belki de bir tatile ihtiyacımız var’” (Alatlı, 2018, s. 427).

Alev ALATLI, insanların gerçek görüşlerini söylemediğini ve hangi partiye bağlı olursa olsun karşısındaki kişiye karşı samimi davranmadığını, kendini kandırdığını başkişi Günay Rodoplu üzerinden aktarmıştır. Başına gelen her olay onun bakış açısını değiştirmiştir.

Biliyor musun, benim de en hırpalayıcı, en yaralayıcı sorunum her zaman bu oldu? Kelimelerin eylemleri, eylemlerin gerçek inançları, duyguları yansıtmıyor olması. Sinsilik, kandırılmak... Kimseye sırtını dönmemek. Kandırılmak derken bunun belirli bir tasarım sonucu olduğunu da düşünmüyorum. Kimse kimseyi kandırmak için herhalde yola çıkmadı. En azından, bilinçli olarak değil. Bahsettiğim ‘kandırmak’ daha çok insanın kendisini kandırması gibi. Daha doğrusu, ussal olarak doğru olması gerektiğini düşündüğü, karşı çıkmak için donanımın, hayat tecrübesinin yeterli olmadığı bir fikre, kendisine rağmen, kendi oluşumuna rağmen hizmet etmesi gerektiğini düşünmesi. Yani garip bir fedakârlık, adanmışlık, yanlış yönetilmiş bir sadakat duygusu (Alatlı, 2018, s. 453).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden Türk toplumunun derdini anlatmayı ve anlamayı amaç edinmiştir. Başkişi Günay Rodoplu derdini anlatacak, içindekileri haykırarak bir insan dahi bulamamıştır.

Etrafıma bakıyorum, komşu apartmanların perdeleri birer birer çekiliyor. Panjurlar kitleniyor. Esnaf, kepenklerini kapatmış. Nilgün, Bülent'in sergisiyle uğraşıyordu. Kimsem yok. Ne polisim ne askerim ne avukatım ne hâkimim ne de başıma gelenleri iyi insanlara duyuracak basını. Açım. Şiran'ın verdiği bin lira da kayboldu. Bulgurum yandı. Kötü alüminyum tencerem eridi. Üniversite, Başbakanlık kadar uzak. Ancak, merdivenlerin dibine kıvrılıp dilenebilirim. Belki de rektörün Mercedes'inin önüne atarım kendimi. O da bana harçlık verir (ALATLI, 2018: s.325).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu aracılığıyla kendisini Kızıl Tuğ kadar Türk olarak tarif etmiştir. Başkişi Günay Rodoplunun Türk olmasının diğer devletleri aşağılayacağı ya da ırkçılık yapacağı anlamına gelmediğini romanda aktarmıştır. Aksine Arap, Kürt, Çingene, Acem olmaları başkişi Günay Rodoplunun farklı perspektiften bakmasına neden olmuştur.

“Senin bu köken tutkunu da anlamıyorum. İnsanın sorumluluğu iradesiyle sınırlıdır. İnsanları milliyetlerinden dolayı aşağılamak ya da

yüceltmek, ‘Sen neden falanın çocuğusun?’ diye hesaba çekmeye benziyor. Bir o kadar saçma! Bu bakımdan ne senin ulusunu aşağılarım ne de benimkini aşağılamana izin veririm” (Alatlı, 2018, s. 185-186).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden insanların bütünü anlamaya çalıştığını aktarmıştır. Bakış açısının değiştiğinin bilincine varması gerektiğini dile getirmiştir. Başkişi Günay Rodoplu, insan manzarasını seven bir kişiliğe sahiptir. İnsanların insanlara kendi doğrularını empoze etmeye kalkmadan bütünü görmesini sağlayan aydın bir kişilik olarak romanda dikkat çekmiştir.

İçinden bir ikinci sen çıkar ve sen kendini, dünya içindeki kendini gör. Bunu yapabilirsin. Unutma ki, insanoğlu beynini bedeninin önüne geçirebilen tek mahluktur. Unutma ki, biz kendi elimizle kendi beynimize kurşun sıkabilen bir türüz! Yüksel kardeşim, hayatın bütününe bak. Dünyada o kadar yer dururken, kurası Kızıltepe'nin taş tarlasına çıkan kendini gör. Çevreni gör. Sana dünyayı yorumlayanları gör. Ananı, ebeni, hocanı, öğretmenini, ideologlarını gör. Bu ciddi, içten ve iyi insanların yorumlarını incele. Ve yine gör ki, örneğin Tibet'te doğsaydın, örneğin Kenya'da doğsaydın sana anlatılanlar çok daha farklı olacaktı. Tepkilerin çok farklı olacaktı. Kendine ve diğer insanlara bir şans tanı. Kendi doğrularını dayatmaya kalkma, çünkü mutlak doğru yok. Mutlak çözümler yok. Becerebilirsen ikna et, ama dayatma. Hele de silahla dayatmaya kalkma! Çünkü insan sayısı kadar farklı çözüm vardır. Ve yeryüzündeki tek mutlak ölümdür (Alatlı, 2018, s. 494).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu gibi karakterler üzerinden her insanın kendisi gibi iyi insan olduğunu düşünmüştür. Başkişi Günay Rodoplu sevdiği insana güvendiğine, hayal kırıklığına uğradığına ve tanıdıkça sevdiği kişinin başka bir kişiliğe büründüğüne dikkat çekmiştir.

İnsanın kendisini başkasının yerine koymayı, iğneyi kendisine, çuvaldızı başkasına batırmayı öğrenmesi vakit alıyor Mehmetcim. Gel gör, 'başkası' gerçekten de 'başkası' olabiliyor ve sen hayatının en önemli aşamasını yaptığını sandığın anda boşa kürek çekmiş olduğunu görebiliyorsun. Çünkü yolda, başkasının özde senin gibi bir 'insan' olduğunu varsayarak çıkıyorsun. Soyut 'insanlık,' somut 'insan'la çakışmıyor! Ortak paydaları gerçekdışı boyutlara uzatıyoruz, vehmediyoruz, anlıyor musun? Kültür farklılıkları, kabullenmek istediğimizden de daha derin ve belirleyici olabiliyor. Ve sen en digerâm olduğunu sandığın anda, başkasının gerçekten de başka olduğunu, kendini onun yerine koyamayacağını, koymaya kalkma çabasının ne denli talihsiz ne denli kısır olduğunu görüyorsun (Alatlı, 2018, s. 487).

Alev ALATLI, duygularını kelimelere dökemeyen Şiran adlı karakterin başkişi Günay Rodopluyu cinsel obje olarak gördüğünü romanda aktarmıştır. Bu durum başkişi Günay Rodopluya 'ben neyim?' sorusunu yani ilişkisini sorgulamasına neden olmuştur.

Sanki bir tarih emanet edilmişti bana. Dokümanlar, kâğıtlar, koca bir kütüphane, mesela İskenderiye Kütüphanesi. Kayda düşülmemiş bir insan manzarası. Anlıyorsun değil mi, devrimci oğullarının bir biçimde reddettikleri bir insan manzarası. Ak sakallı seyitleriyle, şeyhleriyle, güveçleri, pirinçleri, babakanuşlarıyla, bostanları, tifengileri, duwazde'leri ile dağ bayır- dağlara olan tutkumu bilirsin- bir masal dünyası. Cerrahpaşa koridorlarında yürürken nasıl bir resim çiziyorduysak, herkes bize bakıyordu. Ben de Cigerxun'un bir dörtlüsünü haykırıyordum, sessiz: Mı-rahişti Gulik geş...Daber poze kere reş...

Türkçesi, 'Gonca gülü eşeğin burnuna tuttum, eşek içini çekti, 'Ah, dikenli ot, ah dikenli ot! Eşek gülden ne anlar, eşeğe dikenli ot gerek! (Alatlı, 2018, s. 379).

Ne dediğimi anlamamış gibi durmasını da ikrarına vermiştim. Bunda her halde zihinlerimizi kalıba döken edebiyatın payı büyük; âşık oldukları kadınları atlarının tergisine atıp, koşulları kelimelere dökülmemiş evlilikler yapan beyaz atlı prensler- ya da dilerse Kasr-ı Kasım bezadeleri-geleneğinin tortuları. Cüretlerine saygı duymamak mümkün değildir! Saygı duymamak ve vırvır etmek! Kadını beline sarmış, atını mahmuzlayan bir adama, 'Peki, şimdi ben senin neyin oluyorum?' diye sorulur mu? (Alatlı, 2018, s. 437).

Alev ALATLI, kadına değer vermeyen, İslam üzerinden kadını vuran ve siyasete malzeme yapan ideolojilerin yok olması gerektiğini başkişi Günay

Rodoplu aracılığıyla romanda aktarmıştır. Kadının, ataerkil kültür içinde tanımlandığı müddetçe toplumda bir yer edinemeyeceğini söylemiştir.

“Ama artık şunu biliyorum ki, kadını insan yerine koymayan, kadına farklı standartlar uygulayan ideolojiler ve dinler yok olmaya mahkûmdur. Çünkü kadına başka bir ölçüt uygulayan ussal ya da vicdani düzenlemeler, insanlara yâr olmaksızın insanlığa yâr olmak gibi bir yanışa düşeceklerdir” (Alatlı, 2018, s. 206).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden kötülüklerin, orman yangınlarının, sömürünün, adaletsizliğin, ahlaksızlığın, ırkçılığın ve insan hayatının diğerinden üstün olmadığı bir dünyada yaşamanın romanda hayalini kurmuştur. Bu hayali gerçekleştirememiştir.

Bak şimdi, dedi Günay, yine o şaşırtıcı sükûnetiyle, “Devrimci değilsin den kastın, bu düzenin devamını istiyor, o yönde mücadele veriyor olmasa, yanılıyorsun. Muhayyel bir gelecek için mutlak bir ‘şimdi’ yi feda etmekten yana olmadığımi kastediyorsan, haklısın. Orman kanununu, sömürüyü, zulmü, karşı çıkmamak suretiyle zımmen de olsa savunduğumu düşünüyorsan, yanılıyorsun. Dünyada hiçbir ussal düzenlemenin, insan hayatına, adam öldürmeye değmeyeceğine inandığımi düşünüyorsan, haklısın. Bir babanın yaşama hakkının çocuğununkinden daha az olmadığını düşündüğümü hissediyorsan, yine haklısın (Alatlı, 2018, s. 186).

Alev ALATLI karmaşanın, adaletsizliğin ve kaosun olmadığı yerde medeniyetin başladığını söylemiştir. Medeniyetin inşasının nizam ve güven duygusuyla kurulacağını, korkunun bittiği yerde insanoğlunun özgürlüğüne kavuşacağını ifade etmiştir. İnsanoğlunun kozmosu tanımaya, yaşamı anlamaya ve anlamlandırmaya medeniyet ile başladığını aktarmıştır. Kültürün oluşmasındaki en büyük etken toplum düzeninin sürekliliğini sağlamak olmuştur. Ekonomi, siyasi, ahlâkî gelenekler ve yaratıcılık gibi etkenler medeniyetin oluşmasına katkı sağlamıştır. Yerleşik hayata geçen insanların tarımla uğraşması kültürün yayılmasında büyük rol oynamıştır. Bununla birlikte şehirleşme hayatına geçilmiştir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden kültürün gelecek nesle aktarılabilmesi için eğitimin şart olduğuna dikkat çekmiştir. Aile, yakın çevre ve öğretmen model alınarak yöntem geliştirildiğini romanda aktarmıştır (Alatlı, 2018, s. 280-281).

Alev ALATLI, bir medeniyetin yok olmasının nedenlerini savaş, göç, yoksulluk, ekonomik kriz gibi sorunlar üzerinden açıklamıştır. Başkışı Günay Rodoplu, üzerinden medeniyetin var olması için karışıklığın ve güvensizliğin olmaması gerektiğine, ahlâkî çöküşün medeniyet ile ortadan kalkacağına romanda vurgu yapmıştır. Bir medeniyetin diğer medeniyeti etkilediğini ve diğer medeniyet yok olduğunda ise yeni bir medeniyetin doğuşuna dikkat çekmiştir.

Bu koşulların, bazen tek bir tanesinin bile, ortadan kalkması bir medeniyeti yok edebilir. Bir coğrafi felaket ya da iklim değişikliği, Roma İmparatorluğu'nu yok eden türden hastalık, feodalizmi sakatlayan veba gibi bir salgın, toprağın takatsiz düşmesi, şehrin kırsal alanı sömürmesi sonucu ithal gıdalara bağımlı kalmak, hammadde yetersizliği, ticaret yollarının yer değiştirmesi, stres, dürtü ya da şehir hayatıyla temastan doğan zihinsel ve ahlaki çöküş, toplumsal disiplinin geleneksel kaynaklarının kuruması ve başka kaynaklarla ikame edilmemesi, ırkın düzensiz cinsel hayat ya da epiküryen, karamsar veya pasifist felsefenin hakimiyeti nedeniyle zayıf düşmesi, ehil olanların verimsizliği ya da kültür mirasına sahip çıkan ailelerin sayısının görece azalması, servetin sınıf kavgalarına neden olacak şekilde, sağlıksız bir biçimde yoğunlaşması, yıkıcı isyanlar, hazinenin iflasları bir medeniyetin yok olmasına neden olur (Alatlı, 2018, s. 281-282).

Şiran adlı karakterin üniversiteye girmesinin sebebi saygı görmek ve üniversite okuduğunu duyurmak olmuştur. Alev ALATLI, Şiran gibi karakterler üzerinden günümüz insanının sevdiği mesleği yapmadığını romanda aktarmıştır. Mesleğini sevmeyen, zorla yapan insanların dünyaya ve ülkeye asla yararı olmayacağını ifade etmiştir. Vatanına zarar veren bir nesil yetiştirildiğinin ve yetiştirileceğinin eleştirisini yapmıştır.

“Bawe istedi diye girdim. Kahvede, oğullarım üniversite mezunu diye övünecek.

Alev ALATLI işleyen düzeni ve sistemi eleştiren Şiran adlı karakterin bu sistemin tuzağına düştüğünü ve meslek etiğine aykırı davrandığını romanda aktarmıştır.

Bitirirsem, ne olacak? Bu çarpık düzende avukatlık yapılır mı? Para kazanan avukatlara bak, hepsi de üç kağıtçı!” (Alatlı, 2018, s. 359).

Alev ALATLI, Şiran adlı karakterin değişim ve dönüşüm geçirdiğini, bambaşka biri haline geldiğini söylemiştir. Karşı çıktığı lüks villalarda oturan, lüks otomobillere binen biri haline dönüştüğünü romanda aktarmıştır. Şiran adlı karakterin değer yargılarına, kimliğine, aşkına sahip çıkmaması, yabancılaşmış olması başkişi Günay Rodopluyu hayal kırıklığına uğratmıştır. Günümüz dünyasında yozlaşmış aydının prototipi çizilmiştir.

“Şiran’ım bir yandan DGM’ler, öte yandan ticari davalar arasında koşuşması mali durumunu düzeltti. Bir otomobil almak, evi değiştirmek istediğini söylemeye başladı. Sonra, günlerden bir gün, bir otomobille çıkageldi; bir baştan bir başa, sekiz silindirli, yemyeşil camlı bir Amerikan arabası” (Alatlı, 2018, s. 561).

Yerlilikten kopmamış olan Türk toplumunun portresi çizilmiştir. Türk toplumunun ve Türkiye’nin ilerlemesi, iyileşebilmesi için düşüncelerin bastırılmaması gerektiğini ifade etmiştir. İpil’a göre Alev ALATLI, insanın inancını, sevgisini özgürce yaşamalısın düşüncesini savunmuştur. Parayı güç

gösterisi yapmak ve makamda yükselmek amacıyla kullanmak yerine toplumun yararı için kullanılırsa yerli Türkiyeli olunabileceğini başkışı Günay Rodoplu üzerinden aktarmıştır.

Rodoplu, Sedes ile olan sohbetinde yerli Türkiye'nin portresini çizer. Eğer Türkiye'de iyileşme çabası sürdürülmek isteniyorsa bastırılan duyguların farkına varılmalıdır. Sevgi de din de özgürce yaşanmalıdır. Türkiye'de insanlar, meseleleri bireysel değil toplumsal olarak ele alırlarsa, serveti itibar kazanmak için değil yine toplumu için kazanırlarsa yabancılaşmamış yerli Türkiyeli olunabilir (İpil, 2019, s. 44).

Alev ALATLI savaş, doğal afet gibi olaylarda ilk olarak kendi milletini düşünen devletin Milliyetçi olduğunu ifade etmiştir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden siyasi ideolojilere bakış açısını romanda aktarmıştır. Solcu ya da milliyetçi ideolojiden yana tavır alan toplumun Batılılaşma çabası içerisine girmeden kendi değer yargılarını muhafaza etmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Milliyetçilik kavramının Batıdaki yeri ise şahsi çıkarlarına göre davranmak olarak görülmüştür fakat Türk toplumunda böyle bir anlayış söz konusu olmamıştır.

Benim için milliyetçiliğin, solculuğun ve sosyalistliğin bir tek kriteri vardır. Ülkedeki sosyal realiteye, ulusal realiteye ne kadar ses verebildiği ne kadar dayandığı ve onu eylem haline getirdiği. Bu olmadıkça, PKK'da dahil, insan ve milliyetçi ne de solcu olabilir. Bunlar, Batı emperyalizminin metropollerinde kimisi sosyalizm, kimisi de milliyetçilik diyerek kendilerine alan yaratmak isterler. Avrupa'ya öykünerek mültecilik koşullarında yaşamak isterler. Avrupa da bunları olası bir Kürdistan politikasından adam olarak, eğilim olarak hazırlamaya çalışır. Öldürsen bir tanesi Kürdistan'a gelmez. Türk solcuları da böyledir. Çoğu emperyalizmin sahasında gönüllü hareket ederler. Oysa, anti-emperyalistlik, yaşam tarzı itibariyle emperyalizmin değer yargılarından uzak durmayı içerir. Kendi halkını sevmeyi, kendi halkıyla sıkı bağlar kurmayı içerir. Kendi halkına hor bakmamayı, kendi halkını dünyaya savurmamayı esas alır. Kendi halkının savaşçısı olmayı esas alır. Şimdiki Türk solcular bence Türkmen'in değil, Batı'nın değer yargularıyla yaşıyor (Alatlı, 2018, s. 451).

Alev ALATLI, sol aydınların Doğu bölgesinde yaşayan Kürtleri kullandıklarını karakter aracılığıyla romanda vurgu yapmıştır. Bu durumdan ötürü Kürtlerin de devlete karşı şiddete meyilli olduğunu, olumsuz bir tavır sergilediğini başkışı Günay Rodoplu üzerinden aktarmıştır ve eleştirmiştir.

“Biliyor musun, siz solcu aydınlara hiç güvenmiyorum! Askerler dahil, her şeyi kullandığımız gibi, Kürtleri de kullanacak, atacaksınız. Kullanacaksınız, çünkü namevcut işçi sınıfında bulamadığınız potansiyeli Kürtlerde bulacaksınız. Çünkü bugünkü düzene, devlete karşı en içten tepki ve nefret onlarda var, işçilere ya da köylülerde değil” (Alatlı, 2018, s. 240).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden Kürt sosyalistlerin PKK'nın içinde yer aldığını söylemiştir. Adaletli, demokratik, kardeşçe bir dünyada yaşanılması gerekirken sosyalist kimliklerine yabancılaştığını ve bu kimlikten uzaklaştığını romanda ifade etmiştir. Kürt milliyetçileri, bölücü bir kimlik kazanmıştır. Türk Cumhuriyet'ini kendilerine karşı düşman bellemiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bir bütün olduğu ve asla parçalanamayacağı anlaşılmalıdır.

“PKK'nın demokratik bir anlayış çerçevesinde ideolojik mücadeleyi benimsemek yerine şiddete ve imhaya başvurması, Kürt ulusal kurtuluş mücadelemizi tehdit ediyor” (Alatlı, 2018, s. 449).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu adlı karakterin '*Kadıncık*' romanında kendi karakterinin portresini çizmiştir. Vefa bilen, fedakâr, adaletli, geçmişini unutmayan ve unutturmayan karakter özelliğine sahiptir.

“İki huyun var, Kadıncık. İki huyun var ki, benim cesaretimi kırıyor, umutsuzluğa düşürüyor, hayatımı altüst ediyor! Birincisi, vefa; tarihimi unutamıyorsun. İkincisi, adalet: Tülin için talep ettiğin adaleti, benim için de talep ediyorsun. Vefan beni acıtıyor; İkrar-ı hak talebin, Şiran'ı. Üstelik, Şiran tende can, Şiran, Kadıncık'ın ta kendisi! (Alatlı, 2018, s. 583).

Or'da Kimse Var Mı? serisinde *Valla Kurda Yedirdin Beni* adlı eserde Kürt kimliğine sahip olan Şiran adlı karakter üzerinden Türk-Kürt devletini bölen, kardeşi kardeşe kırdıran insanların olduğu bir ülkede yaşandığını eserine yansıtmıştır. Medeniyetin kurulabilmesi için ırkçılığın, adaletsizliğin olmadığı bir dünyanın inşa edilmesi gerektiğine vurgu yapılır. İş kaygısı yaşayan genç neslin sevmediği mesleklerde çalışması sebebiyle topluma fayda sağlayamayacağını dile getirmiştir. Kürt milliyetçilerin giderek kendi öz benliğine, kimliğine yabancılaştığını ve Türk milletine karşı nefret beslediğini ifade etmiştir. Kürt milliyetçilerin giderek yozlaşması, kimliğini kaybetmesi ve yabancılaşması gibi temalar eserin içinde yer almıştır. *Valla Kurda Yedirdin Beni* adlı eserde Alev ALATLI'nın düşünce dünyası kahramanlara yansımıştır.

3.4. Or'da Kimse Var mı? Serisi: O.K. Musti, Türkiye Tamamdır (2019) Adlı Romanında Otopiyografik Unsurlar

3.4.1. Çocukluk ve Aile İlişkileri

3.4.1.1. Başkişi Günay Rodoplunun Çocukluk ve Aile İlişkileri

Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var mı?* dördüncü serisi *O.K. Musti Türkiye Tamamdır* adlı eseridir. Alev ALATLI, 16 Eylül 1944 yılında İzmir'in Menemen ilçesinde Füzuran ve Ertuğrul ALATLI'nın kızları olarak dünyaya gelmiştir. Alev ALATLI soyadındaki 'al' ve 'atlı' kelimelerinin dedesinin al atından geldiğini söylemiştir. Alev ALATLI babasının çalışkan, kendi kurallarını dikte eden, yurtsever, bir kişiliğe sahip olduğunu ifade etmiştir. Ertuğrul Bey Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli alanlarında görev yapmıştır. (Yivli, 2009, s. 19) Alev ALATLI, babasının asker olmasından dolayı Anadolu'nun birçok şehri tanıma fırsatı bulmuştur. İzmir'de dünyaya gelen Alev ALATLI kendisini İzmirli olarak görmediğini, babasının görev icabı İzmir'de bulunmasından dolayı İzmirli olduğunu ifade etmiştir. Sadece İzmir ilinde değil, Türkiye'nin birden fazla ilinde yaşadığını aktarmıştır. Annesi Fransızca şiirler okuyan, at binebilen, el işlerinde maharetli, Türkiye Cumhuriyeti'nin yetiştirdiği kadınlardan birisidir. Alev ALATLI, annesinin sinemaya gitmeyi ve tiyatro oyunu izlemeyi seven, eğlenceli bir kadın olduğunu dile getirmiştir. Annesi Ankara'da ikamet ederken Merkez Bankasında memur olarak görev yapmıştır. Eşinin tayini Erzurum'a çıkmıştır. Bu ilde Merkez Bankası olmadığından dolayı görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Alev ALATLI'nın annesi ilk çocuğunu kaybetmiştir ve Menemen'e gitmiştir. Kumandanın eşi Perihan tarafından çadırda Alev ALATLI'nın doğumu gerçekleşmiştir (Çakmak Çelik, 2022).

Or'da Kimse Var mı? Serisinde O.K. Musti Türkiye Tamamdır adlı eserde başkişi Günay Rodoplu Ocak 1948 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Başkişi Günay Rodoplunun soyadı Batı Trakya'da bulunan ve Gümölcine'nin kuzeyinde yer alan 'Rodop Dağları' olarak bilenen dağın isminden gelmektedir. Annesi Gülizar Hanım, babası Seyit Ali Efendi'dir. Başkişi Günay Rodoplunun babası Seyit Ali Efendi vatanını seven ve dürüst bir kişiliğe sahiptir. Annesi Gülizar Hanım ise evin geçimine yardımcı olan bir kadındır. Başkişi Günay Rodoplunun babası Seyit Ali, eşinin hamileliğini öğrendikten sonra işkenceye maruz kalmasın diye Türkiye'ye eşini kaçırmıştır fakat bunu gerçekleştirmek için esir düşen İngiliz askerlerini kurtarması gerekmektedir. Seyit Ali akrabalarına bile söylemeden eşini İngilizlerle buluşacağı yere getirmiştir ve Türkiye'ye göçünü gerçekleştirmiştir. Başkişi Günay Rodoplunun annesi, Cemal Dayının yanına gitmiştir ve onlara

sığınmıştır. Başkışı Günay Rodoplunun doğumu ise İstanbul'da Lütfiye Ablasının pirinç karyolasında gerçekleşmiştir. Annesi Gülizar Hanım başkışı Günay Rodopluyu zor şartlar altında yetiştirmiştir.

Seyit Ali Efendi, Gülizar Hanımı Türkiye'ye gönderme kararını, genç kadının hamile olduğunu anladığı gün vermişti. Çılgın bir plan yaptı.

Olacak iş değildi, hatta imkânsızdı, ama başardı. Bugün artık, Tanrı, Günay Rodoplu'nun dünyaya gelmesini istemiş olmalı diye düşünüyorum.

“Anderteslerin, hükümet kuvvetlerinin ele geçirdikleri kapitanyoslarına karşı, üç küçük rütbeli İngiliz subayını esir aldıklarını, onunla takas etmek üzere Rum kesiminde bir evde rehin tuttuklarını öğreniyor. Planı gerçekten çalınca ama şöyle: Esir İngilizleri oradan kurtaracak, annemi de yanlarında götürmeleri şartıyla, Türkiye'ye kaçıracak!

Kimlerden yardım aldı, nasıl yaptı ne annem ne de akrabalarından biri hiçbir zaman bilmedi- hoş, o kadar gizli tutmasaydı herhalde beceremezdi. Ama başardı. Gecelerden bir gece, annemin kucağına çıkını koydu, itiraz etmesine dahi izin vermeden arabaya attı, kaçak İngilizlerle buluşacakları yere getirdi. Annemin Gümülcine'nin güneyindeki-daha doğrusu-güneybatısındaki, Karaburun Mevkii olduğunu tahmin ettiği yere geldiler. Herhalde öyleydi, çünkü bizim Tülin'in ailesi dahil, pek çok kaçak o sahili kullandı.

Küçük bir balıkçı teknesi açıkta demir atmış bekliyordu. Bizinkiler kayalarda belirince yanında dolanan sandal ayrıldı, on dört-on beş yaşlarında bir çocuk, onlara doğru kürek çekmeye başladı. Geldi, yanaştı, babam, denizden korkan, üstelik yüzme de bilmeyen yüklü annemi sandalın kıcına gücbela yerleştirdi. Eğildi, alnundan öptü.

'Ben senden hoşnutum, Gülizar Hanım. Allah da senden hoşnut olsun. Selametle,' dedi, döndü gitti” (Alatlı, 2019, s. 215-216).

Bizinkiler savaş bitti diye gözetleme noktalarının çoğunu boşaltmışlar ama yine de karakollar var tabii. Bir manga asker, başlarında da bir onbaşı, gelip bunları teslim alıyor. Menemen'e götürüyorlar. Menemen'de, annemi, Tabur Kumandanı Tevfik Bey'in eşi, Türkân Teyze devralıyor. Güneş yanığını, yoğurt sürerek tedavi ediyor. Birkaç gün misafir ediyorlar, sonra da trene bindiriyorlar, doğru Bandırma. Bandırma'dan, Marakas vapuruyla İstanbul (Alatlı, 2019, s. 218).

“Günay Rodoplu, bu evde, İbrahim'in büyük ablası Lütfiye'nin “pirinç karyolasında” doğdu. “1948 Ocak'ının sonları. Kova burcu,” diye ekler, gülerdi.

“Lütfiye Ablamın yatağında, çünkü o günlerde onun kocası askerde ve yersizlikten annemle ikisi aynı yatağı ve sırlarını paylaşıyorlar.”

İki katlı bir evcikmiş. Üst kata eskiden cumba olan yerden merdivenle girilirmiş. ‘Toprak burada yumuşaktır, kabirler var ya,’ diye açıklamışlar,

‘Vaktiyle bir heyelan olmuş, alt katı toprak doldurmuş. Orası hiç kullanılmaz. Biz, buradan işleriz’ (Alatlı, 2019, s. 221).

Alev ALATLI ve başkişi Günay Rodoplunun çocukluk ve aile hayatından otobiyografik izler taşıdığı görülmüştür.

Alev ALATLI, *O.K. Musti Türkiye Tamamdır* adlı eserinde genellikle mekân olarak romanında İstanbul iline yer verir. İstanbul’un çeşitli semtlerinde yaşayan karakterlerin panoramasını çizer. Eserde yer alan karakterin bütünlüklü kimliği ile mekân arasında bir ilinti olduğu görülür. Alev ALATLI’nın görev yaptığı yer İstanbul Üniversitesi’dir. Başkişi Günay Rodoplu da İstanbul Üniversitesi’nde görev yapmıştır. Yazar ile başkişi Günay Rodoplunun mekân tasviri yapılan şehirde yaşaması ve aynı üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışması bakımından otobiyografik izler taşımaktadır.

‘Edebî metinlerde mekânlar, olayların yaşandığı veya gerçekleştiği alanlar olarak ön plana çıkmaktadır. Eserlerde gerçekleşen olaylar; mekân, zaman ve kişilere bağlı bir bütün içinde gerçekleşir. ‘‘Mekânı tasvir veya işaret etmek, yaşanan öykünün anlamıyla, kişileriyle yakından ilgilidir.’’ Romanlarda olayların yaşandığı yerin birey üzerinde etkili bir unsur olduğu söyleyebilir’’ (Yücel, 2024, s. 101).

Alev ALATLI’nın çadırda doğumunun gerçekleşmesi karakterini belirlemiştir. Mekân olarak çadır doğallığı ifade etmektedir. Alev ALATLI olduğu gibi görünen bir kişidir. Yakın çevresini gözlemlemesi, insanı tanınması ve anlamlandırabilmesindeki başarısı çadırda doğmasından kaynaklanmıştır. Çadır, kapalı bir mekân olarak kullanılsa da aslında açık mekân olarak görülmektedir. Alev ALATLI, kendi öz benliğinin bilincine varan ve kendine has bir karakter yapısına sahiptir.

Başkişi Günay Rodoplu ile doğduğu ev arasında bağlantı kurulmuştur. Mekânın içinde bulunan pirinç karyolası başkişi Günay Rodoplunun psikolojisine yansımıştır. İnsanı insan yapan ana unsur mekân olarak görülür. Mekânı biçimlendiren ögenin insan olduğu ortaya çıkar. Bireyin kişiliğinin oluşmasında asıl etken ailedir. Yaşadığı hatıraların ve ruhsal sürecin benliğinin oluşmasına katkısı olmuştur.

Alev ALATLI’nın ve başkişi Günay Rodoplunun doğduğu mekân, psikolojik ve ruhsal anlamda iç dünyasına etki etmektedir ve otobiyografik izler taşımaktadır.

Alev ALATLI çocukluğunda okuduğu *Pollyanna*, *Robinson Crusoe* ve *İki Senelik Mektep Tatili* gibi kitaplardan yola çıkarak kaleme aldığı eserlerin ikinci, üçüncü cildinin de yazılabileceğini düşünmüştür. Yazar, romanlarını kurgusal düzlemde tasarlamıştır (BCA Times, 2017).

Başkişi Günay Rodoplu, Halide Edip'in *Vurun Kahpeye* adlı eserinde Aliye karakterinin ismini değiştirip kendi adını kullanarak o şekilde okumuştur. Romanda Aliye karakteri ile kendini özdeşleştirmiştir.

“Aliye’leri, ‘Günay’ diye okur, yer isimlerini de değiştirirdim. Hani, ‘I. Aliye Kasabaya Geliyor’ diye başlar ya *Vurun Kahpeye*, ben, ‘I. Günay Kasabaya Geliyor’ diye okurdum, ‘Günay, Gümülcine’ye öğretmen olarak geldi. Yüzü, henüz açılmayan bir goncanın utangaç kırmızılığını, çekingen güzelliğini taşıyordu” (Alatlı, 2019, s. 235).

Alev ALATLI ve başkişi Günay Rodoplunun okuduğu kitaplardan etkilenmesi ve ileri görüşlü kişiliğe sahip olması otobiyografik unsur olarak görülmüştür.

Alev ALATLI'nın, babasının soyu Sadrazam Kara Mustafa Paşa tarafından idam ettirilen Rumeli Beylerbeyi, İbrahim Paşa'ya kadar uzanmaktadır. II. Viyana Kuşatmasında Uzun İbrahim Paşa lakaplı Sadrazam Kara Mustafa Paşa tarafından boynu vurdurulmuştur (Yivli, 2009, s. 19). Viyana'nın kuşatılması esnasında hava şartları el vermediği için başarılı olamayacağını söyleyen İbrahim Paşa idam ettirilmiştir. İbrahim Paşa idam ettirilmeden önce padişaha mektup göndermiştir. Bu mektubunda boynunu vuracaklarını söylemiştir. Padişah'tan kendisine dokunmaması için ricada bulunmuştur fakat bu sözleri dikkate alınmamıştır ve öldürülmüştür. Ailenin iki tarafı da Balkan Savaşı sırasında göç yaşamıştır. Alev ALATLI, dedesinin Rumeli kökenli, Makedonya göçmeni ve Bektaşî olduğunu, tüm ailesinin asker soyundan geldiğini söylemiştir (Çakmak Çelik, 2022).

Başkişi Günay Rodoplunun kökeni Batı Trakya'ya dayanmaktadır. Batı Trakya'da yaşayan Türklerin tarihine, yaşadığı savaflara ve acılara değinilmiştir. Başkişi Günay Rodoplu kendini kırkların torunu olarak görmüştür. Babası Yunanlılarla çıkan iç savaş sebebi ile bölgenin güvenliğinden kaygı duymuştur. Başkişi Günay Rodoplu Rumeli kökenli, göçmen ve Bektaşî soyundan gelmektedir.

Kırk rüyada, kırk yiğide, Hazreti Muhammed görünür. Kırk yiğidin kırkına da Hacı Bektaş'a gidip kılıç kuşanmasını söyler. Hacı Bektaş, Kırklar'a izin ve isim verir, Seyit Ali Sultanı komutanlığa, Emir Sultan'ı Sancaktarlığa, Seyit Rüstem Gazi'yi Kazaskerliğe, Abdül Samed'i imamlığa atar. Orhan Gazi ki, ona Rumeli'nin fethi bir rüyasında müjdelenmiştir, Kırkları alır, sağ kanatta Süleyman Paşa'yla birlikte

Rumeli'ye salar. Gelibolu, Dimetoka, Edirne, Silistre derken, dervişler dergâhlarını kuracakları şehirleri seçer, yerleşirler. İşte, 1940 yılının, 27 Ekim gecesi, Gümülcine Cemaati İslamiye Riyaseti'nin küçük odasında toplanmış insanlar bu Kırkların torunlarındandırlar (Alatlı, 2019, s. 121).

Bektaşî soyundan gelen, Rumeli kökenli ve muhacir olan Alev ALATLI ile başkîşi Günay Rodoplunun kökeninin, savaş sırasında yaşadığı zorlukların ve kırkların torunu olması bakımından otobiyografik izler taşıdığı anlaşılmıştır.

Aydın kimliği ile öne çıkan Alev ALATLI'da İzmir'in Menemen ilçesinde asker kızı olmasından dolayı cephede zor şartlar altında dünyaya gelmiştir. Alev ALATLI'nın, babası da savaş yıllarında yoksulluk içinde hayatını idame ettirmeye çalışmıştır. Ebeveynlerinin Balkan Savaşında yaşadığı acılar Alev ALATLI'yı derinden sarsmıştır (Çakmak Çelik, 2022).

Başkîşi Günay Rodoplu da ebeveynleri tarafından entelektüel birikime sahip bir kadın olarak yetiştirilmiştir. Batı Trakya Türklerinin yaşadığı şiddet ve yapılan katliamlar başkîşi Günay Rodoplunun canını yakan olaylardan biri olmuştur. Mehmet adlı karakter için Aydın ve Manisa illeri nasıl değer ifade ediyorsa onun için de Gümölcine, Budin ve Üsküp değer ifade eden illerden olmuştur. Başkîşi Günay Rodoplu öz benliğini ve kimliğini kaybetmeyen, değer yargılarını muhafaza eden aydın bir kişilik olarak görülmüştür. Başkîşi Günay Rodoplunun babası askerde her türlü şiddete maruz kalmıştır.

“Sen ne diyorsun, bizim kökümüz kazandı! Şurada, 300-500 göçtük! Analarımız yollarda doğurdu! Senin için Aydın, Manisa neyse, benim için Gümölcine, Budin, Üsküp odur!” (Alatlı, 2019, s. 127).

“Babam, Batı Trakya Türklerinin çoğundan farklı olarak Yunanca bilir, üstelik de yerlilerden ayrılmayacak kadar iyi, anadili gibi konuşmuş” (Alatlı, 2019, s. 169).

“Almanlar babamı, silahı, postalları, matarası, nesi var nesi yoksa elinden alıp Görüce yakınlarında-sız, Korşe diyebilirsiniz-dağın başında saldılar. '41 Mayıs'ın sonlarında.”

“Arnavutluk' ta,” dedi, “Yunan sınırından 15-20 kilometre içerde. Üstünde iç çamaşırlarından başka bir şeyi yoktu. Yalınayak o haliyle ta Gümölcine'ye kadar, iki bin kilometreden fazla yürümesi bekleniyordu. Yani, beklenmiyordu.”

Gece yarısına doğru saldılar. Sekiz ay hiç durmaksızın savaşmış, iğne ipliğe dönmüştü. Kuru ayazda çok üşüyordu. Gökte tek bir yıldız olsun yoktu. Nereye gittiğini bilmeden bir hafta, aç susuz dolaştı. Görüceli Arnavut Zülfü Baba, onu bulduğunda, Turan Tekkesi'nin mezarlığında kendinden geçmiş yatıyordu. Dervişler babamı içeri aldılar. Yedirdiler, içirdiler, kocakarı ilaçları yaptılar, iyileştirdiler. Baygın yattığı o günlerde, bir de Tiran'da oturan Dede Baba'nın, Salih Niyazi Baba'nın vefat haberi gelmiş. Vefatın üçüncü gününde, o kuthğa rağmen dervişler bir kurban kesmiş, etinin çoğunu da babama yedirmişler. Hak'ka yürüyen Erenlerin kazancı, Seyit Ali'nin ömrünü uzatmış.

“Bektaşiler, Günay’ın babasına Grammos Dağlarının kuzey eteklerinden çıkan Aliakman Irmağı’na kadar refakat etmişler. Dört gün, yolları hâkimiyetleri altında tutan, çetelere görünmemek için gece yürümüş, gündüz kovuklarda, kayaların altında saklanmış, uyumuşlar” (Alatlı, 2019, s. 167-168).

Alev ALATLI gibi başkişi Günay Rodoplu da çok yönlü bir kişiliğe sahip olup kendi yaşadığı çağı ve kendinden önceki dönem hakkında teferruatlı bir bilgi edinmiştir. Alev ALATLI’nın başkişi Günay Rodoplu üzerinden yansıttığı tarihi olaylar, yaşanan yoksulluk ve sıkıntılar yaşantısından otobiyografik izler taşımaktadır.

Alev ALATLI’nın annesi ve babası arasında güçlü bir bağ olduğu görülmüştür. Alev ALATLI, annesinin zeki, becerikli hatta eve katkıda bulunan ve ailesini ayakta tutan güçlü bir kadın olduğunu söylemiştir. Savaş yıllarında iken annesinin doğum sırasında düşük yaptığını aktarmıştır (Çakmak Çelik, 2022).

Başkişi Günay Rodoplu tarafından yurtsever, güçlü, dürüst olan babası ve evin bütçesine katkıda bulunan, zor şartlar altında yetişen annesi ile arasında güçlü bir bağ olduğu romanda aktarılmıştır. Romanda başkişi Günay Rodoplunun annesi de çocuğunu düşürmüştür.

“Annem, işte orada, damdaydı. Elinde çamaşır tokacı, vargücüyle mantı tencerisini çalıyor, komşularını da uyarıyordu.

Babam, bağırdı, ama duyuramadı.

Annem, kiremitlerin üzerinde yosunların buzlandığını fark etmedi, kaydı, Tokaç elinden fırladı, tencere yuvarlandı. Annem düştü. Karnının üzerinde bir kere hopladı, hareketsiz kaldı.

Annemin tam o sıralarda damda olduğu, teneke çaldığı, doğru. Çocuğunu düşürdüğü, çocuğun ağabeyim olduğu da doğru. Babam, bunları bilmiş. Bilemediği, çocuğun, yıllar önce, babamın Arnavutluk’ta şehit olduğu haberi gelince düştüğü. Bir cesedi mi benzetmişler, isim hatası mı olmuş, ne olmuşsa, anneme ölüm haberi gelmiş. Musandraya döşek yerleştirmişmiş, birden kararmış ortalık. Kendine geldiğinde kan gidiyormuş. Pek düşük gibi de değil, daha çok erken doğum gibi. Haber geldiğinde en az beş aylık hamile olmuş olmalı” (Alatlı, 2019, s. 209-210).

Alev ALATLI, *Or’da Kimse Var mı?* serisinde, *O.K. Musti Türkiye Tamamdır* adlı eserinde ailesine ait unsurlara dolaylı bir şekilde yer vermiştir. Alev ALATLI’nın annesi ile başkişi Günay Rodoplunun annesinin doğum esnasında düşük yapması gibi unsurlar gerçek hayat ile örtüşmektedir.

Alev ALATLI’nın dedesi İhtiyar İbrahim Paşa II. Viyana Kuşatması sürecinde Sadrazam Kara Mustafa Paşa tarafından idam ettirilmiştir (Yivli, 2009, s. 19).

Başkişi Günay Rodoplunun ağzından Hallacı Mansur'un dine olan bağlılığı yüzünden idam ettirilmesine romanda telmih yapılmıştır. Dedesi Arnavat Koca İbrahim Paşa, Sadrazam Kara Mustafa Paşa tarafından idam ettirilmiştir.

Daha yakın tarihte, 1683 Viyana Kuşatması'nda, şehrin arkasındaki kaleler alınmadan hücum edilmesinin yanlış olacağı şeklindeki muhalefetinden dolayı Veziri Azam Kara Mustafa Paşa tarafından idam edilen Budin Beylerbeyi Arnavat Koca İbrahim Paşa vardır. Yeniçeri ocağından yetişme, Bektaşî'dir. Paşa'nın celladına Padişah'a iletmek üzere emanet ettiği bir vasiyeti vardır: 'O beni garaz üzerine idam ettiriyor ama selamet-i devlet için kendisine sakın kıyılmasın!'

Bir biz vardık, cihanda, bir de küffar... Zafer sabahlarını kovalayan bozgun akşamları. İhtiyar dev, mazideki ihtişamından utanır oldu. Sonra utanç, unutkanlığa bıraktı yerini, 'Ben Avrupalıyım' demeye başladı, 'Asya bir cüzzamlılar diyarıdır.' Avrupalı dostları acıyarak baktılar ihtiyara ve kulağına, 'Hayır delikanlı,' diye fisıldadılar...

Hallacı olsun, Arnavat İbrahim Paşa olsun, her iki adamın durumunda da gerçekliğin özünü bulmaya yönelik 'aklı' görebilirsin. Her ikisi de zekâlarını kullanıp, 'şey'leri manipüle edip ölümden kurtulabilirlerdi, ama hayır, yapmadılar. Görünenin altındaki öz'e yöneldiler. Mansur, ölümünün nedenini kavradığında kaderiyle barıştı. Diğeri keza. Her ikisi de kendilerini aşanun farkındaydılar (Alatlı, 2019, s. 173-174).

ALATLI'nın asker ve Bektaşî soyundan olan dedesi ile başkişi Günay Rodoplunun dedesi arasında bağlantı kurulmuştur. Alev ALATLI, yaşanılan tarihi olayları hatırlamasa bile ebeveynlerinden dinlemiş olduğu bu olayları, ilerleyen dönemlerde belgelere dayandırarak romanlarında aktarmıştır. Sadrazam Kara Mustafa Paşa ve İbrahim Paşa gibi devlet adamlarının romanın içinde yer alması otobiyografik izler taşıdığına göstergesidir.

Alev ALATLI, ebeveynlerinin politik ve siyasetçiler hakkında bilgi sahibi olduğunu ifade etmiştir. Ülkede yaşanan tüm meselelerden haberdar olan bilinçli bir ailede yetiştirilmiştir (BCA Times, 2017). Alev ALATLI, ebeveynlerinin İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan eziyetlere ve işkencelere maruz kaldığını aktarmıştır.

Başkişi Günay Rodoplunun da ebeveynlerinin politika ile haşır neşir olduğu anlaşılmıştır. Başkişi Günay Rodoplunun, babasının cephede zor şartlar altında mağarada hayatını idame ettirmeye çalıştığı, İkinci Dünya Savaşı sırasında Yunan iç savaşına şahit olduğu, Halk Kurtuluş Ordusu ve Efsanevi Gençlik Örgütüyle karşılaştığı görülmüştür. O dönemde İtalyanlarla büyük bir mücadeleye girilmiştir ve çok kayıp verilmiştir. Mehmet adlı karakter başkişi Günay Rodoplunun bütün bu bilgilere ulaşmış olmasına ve sanki oradaymışçasına aynı heyecan ile aktarmasına şaşırılmıştır.

Bu evde kalıp da siyasi bilinç edinmemek mümkün değildi,” dedi, “Cemal Dayı, daha o zamandan milliyetçi cepheye ne olup bittiğini yakından izler, hatta haftada en az bir kere İsmet Tümtürk’ün Nuruosmaniye’deki avukat yazıhanesinde uğrar, mesele geçermiş. İbrahim Abimin Türkçülüğünün kaynağı da bu ziyaretlerdir. Bu ‘mesele geçmek’ sözü de Zaptiye Ahmet derler, rahmetli Ahmet Yücel’den kalma. Bugünkü terminolojide ‘vatan kurtarma geyiği’ diye bilirsin. Bu evde hep vardı. Anlaşılan, anneme de sirayet etmiş ki, Tefrik Amca, Papagos’un Kıbrıs’la başının dertte olduğunu söyleyince hemen itiraz etmiş: (Alatlı, 2019, s. 226-227).

Gece yaruları kapılar kırılıyor, insanlar yataklarından kaldırılıyor, zindanlara atılıyor, çocuklar ne olduğunu anlamadan öksüz kalıyorlardı. İdam mangaları adalet namına öldürüyor, polisler yurtseverlik adına işkence yapıyorlar, gizli ajanlar ‘anti-milliyetçi zihniyetteki insanları bulmak için köpekler gibi iz sürüyorlardı. Hapishaneler, her kesimden insanlarla, bebekleri kucaklarında kadınlar, fabrika işçileri, öğretmenler, doktorlar, öğrenciler, bıyıkları terlememiş delikanlılar, âdet görmemiş kızlarla doluydu. Hepsi işkence görmüş, hepsinin onuru kırılmıştı. Cinayet, dayak, her türlü saldırı kuraldı. Bugün bir köyde yarın diğerinde, kadınlar işkence görüyor, tecavüze uğruyor, katlediliyorlardı. Ağaç dallarında sallanan vücutlar köy meydanlarının aşına görüntüleri idi. Yeniceli Tefrik Efendi, Soufli Hapishanesi’nin pencerelerine dizili başları kendi gözleriyle gördü. Binlerce insan dağlara kaçtı. Kaçamayanlar, Makranisos Toplama

Kampı’na ıslah edilmeye götürüldüler. İlk durakları hemen her zaman Trikeri’ydi (Alatlı, 2019, s. 228-229).

Alev ALATLI’nın, 1944 yılında dünyaya geldiğinden dolayı yaşanan bu işkencelere şahit olması düşük bir ihtimal olarak görülmüştür. Bu yaşanan olayları ancak ebeveynlerinden ya da yakın çevresinde bulunan kimselerden dinlediği ifadelerden anlaşılmıştır. Başkişi Günay Rodoplu savaş sürecine şahit olmasa da tarihi verilere kitaplardan ve anılardan ulaşabileceğini aktarmıştır. Alev ALATLI ve Başkişi Günay Rodoplunun İkinci Dünya Savaşı döneminde ebeveynlerinin yaşadığı işkencelerin otobiyografik izleri romanda görülmüştür. İkinci Dünya Savaşı sebebiyle aile içinde yaşanan ekonomik sıkıntılar toplumu ruhsal anlamda çöküntüye uğratmıştır. İşkenceye maruz kalan insanlar ise sosyal anlamda travma yaşamıştır.

Alev ALATLI, annesi ve babasının göç sırasında bu işkencelere maruz kaldığına ve hayatını idame ettirmeye çalıştığına dikkat çekmiştir (Çakmak Çelik, 2022).

Başkişi Günay Rodoplunun annesi Gümülcine’de yapılan işkencelere bire bir şahit olmuştur. Annesi psikolojik çöküntüye uğramıştır. Esir alınan kişilere dinini, kültürünü, dilini ve adını unutturmak için askerler Pişmanlık Yasasını imzalatmıştır. Babası da göç sırasında açlık, susuzluk ve işkencelere maruz kalmıştır.

Annemin, Gümölcine istasyonunda gördüğü ilk şey, bu adamın insan boyu fotoğrafının hemen altında, elleri arkalarından bağlı, dizlerinin üzerinde yere çöktürülmüş altı-yedi delikanlı ile silahlarını üstlerine doğrultmuş askerler oldu. Delikanlılar ne kadar kavruk ne kadar hurpaniydilerse, Amerikan yardımı üniformalarının içindeki muhafızlar o kadar besili ve şıktılar. Başkumandan Papagos'a gelince, o, neredeyse sıfıra vurdurduğu saçları, sevimsiz küçük gözleri, kemerinin altından geçen ipek şeridi, otuz kadar madalya ve nişanı, rüküş sirmaları, kasnaklı şapkası derken, saygı uyandıran bir ulusal kahramandan çok militarizmi hicveden bir oyunun kahramanına benzemişti. Tren durup da yolcular inmeye başladık-larında, tutuklu Andartesler hafiften ıslık çalmaya başladılar. Derken, peronun başka başka noktalarından da katılanlar oldu. ıslık yükseldikçe yükseldi, 'Enternasyonal' oldu! Muhafızlar elleri altındaki bağlı insanları mı dövsünler, ıslıklara katılan diğerlerinin peşine mi düşsünler, bir an karar veremediler. Sonunda, ikisi diğer ıslıkçıların peşine düştü, kalan üçü de tutukluları dipçiklemeye koyuldu.

Annemin sarsılmış olmasından olmalı, 'İti ite kırdırıcaksın!' diye omuzlarını silkti (Alatlı, 2019, s. 226).

1946'da torunları, oğulları, kocaları, kızları Andarteslerle birlikte olan büyükanneleri, anneleri, eşleri ve çocukları buraya tıktılar. İslah olup torunlarını, oğullarını, kocalarını, kızlarını reddetsinler, Pişmanlık Yasası'nı imzalasınlar diye tıktılar. 1949'da burada Sakız, Rumeli, Makedonya, Teselya kamplarından getirilmiş beş bin kadın vardı. Dev dalgaların savurduğu köhne esir gemilerinin içinde, iki dünya savaşından canlı çıktuktan sonra denizde yok olacakları korkusu içinde çoğu bilincini yitirmiş, kan gölcükleri, kusmuk, sidik ve dışkı kaplı yerlere bağırlarına bastıkları bebekleriyle üst üste yığılmış beş bin kadın. Kan ve pislik içinde, aç, solgun, korkunç bakışlı, korkmuş çocuklar. Çadırsız, döşeksiz, battaniyesiz, ateşsiz, ışsız, tek elbiseleri pis ve yırtık, ayakları çıplak, avuçları yarık, kaba, kambur, yarı deli beş bin köylü kadın. Muhafızların aşk yapmaya kalktıkları beş bin 'fahişe'. Susuz kuyular, bozuk pompalar, sarı humma, ishal, dizanteri, tifüs. Açık yaralara konan kalkan sinek bulutları, beş yaşındaki Roula dahil, hücre cezası. İdam edilmiş, katledilmiş oğulların, torunların, kocaların isimlerinin yüksek sesle okunmasının dışında, haber yok. Dış dünyayla tek ilişki çok uzaklarda ara sıra parlayan bir ışık. Ve yeni gelenlerin kasvet dolu haberleri: idamlar, tutuklamalar, yenilgiler. Bağıran, feryat eden, göğüslerini döven, saçlarını yolan, bir köşeye yarı ölü atılana dek yemeyen, içmeyen kadınlar ve Trikeri'den kurtulmanın tek yolu kocaların, çocukların, torunların yakalanmış, eylemde öldürülmüş ya da idam edilmiş olması! (Alatlı, 2019, s. 229-230).

Atina ve diğer büyük şehirlerin durumu feciydi. O korkunç kışta, üç ay içinde 300 bin kişi açlıktan öldü. Büyükler, Atina sokaklarında karınları açlıktan şişmiş, Biafra iskeleti çocukların çöpleri karıştırdıklarını, yenebilecek, çiğnenebilecek bir şeyler aradıklarını anlatırlardı. Gün doğmadan önce kamyonlar dolaşır, sokakları cesetlerden temizlerlermiş. Ve bu cesetleri

teşhis etmeye kimseye gelmezmiş, çünkü ölenin yiyecek karnesini kaybetmek istemezlermiş!’’ (Alatlı, 2019, s. 163).

Alev ALATLI ve başkişi Günay Rodoplunun annesi ve babası 1946 tarihinde Batı Trakya Türklerine yapılan işkencelere ve eziyete şahit olmuştur. Bu tarihi olaylar otobiyografik unsur olarak görülmüştür.

Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var mı?* serisinde *O.K. Musti Türkiye Tamamdır* adlı eserinde otobiyografik öğeleri yansıttığı bilinmektedir. Gerçek ve kurmaca dünyada yarattığı karakterler kendi hayatından izler taşımaktadır. Alev ALATLI, hayatını realist bir bakış açısıyla kurmaca dünya ile birleştirerek kaleme almıştır. Alev ALATLI'nın, başkişi Günay Rodoplu adlı karakter ile kendi hayatını, duygu ve düşünce dünyasını, iç dünyasındaki değişim ve dönüşümü bağdaştırdığı gözlemlenmektedir.

Yazar ile edebî eserlerindeki karakterlerin yaşadığı olaylar, durumlar, arkadaşlık ilişkileri ve hayal kırıklıkları örtüştüğü düşünülse de yarattığı karakterlerin kurmacadan ibaret olduğu görülmüştür. Yazarın, gerçek hayattaki insanlarla benzeyen yönleri varsa yazarın bu yönlerinin gözlemlerinden ve deneyimlerinden ibaret olduğu düşünülmüştür. Yarattığı karakterler anlatıcı konumunda olsa bile yazarın romanın içinde yer aldığı ve istese de istemese de gerçek hayatta var olduğu gözlemlenmiştir. Yazar böylelikle anlatıcı konumundaki karakterin ağızından içinde bastırıldığı duyguları romanında yansıtmıştır.

3.4.2. Okul Hayatı ve İş İlişkisi

3.4.2.1. Başkişi Günay Rodoplunun Eğitim Hayatı ve İş İlişkisi

Alev ALATLI'ya eğitim hayatında cesaret veren, okuma alışkanlığını kazandıran, edebiyatı sevdiiren ve yazar olmasına katkıda bulunan kişi babası Ertuğrul ALATLI'dır. Alev ALATLI Erzurum ilinin Kültür Kurum İlkokulundan mezun olmuştur. Onu her daim destekleyen ve etkileyen öğretmeni Emine Aküzüm'dür. Derslerinde farklı yöntem ve teknik uygulayarak öğrencilerinin kalbinde yer edinmeyi başarmış bir eğitimcidir. Alev ALATLI'nın hayatında etkisi olan öğretmeni ile karşılaşması ve öğretmenin onun ismini unutmaması, resmini saklaması hoşuna gitmiştir (Çakmak Çelik, 2022).

Alev ALATLI, American School in Japan adlı kolejde lise eğitimini tamamlamıştır. 1963 yılında Türkiye'ye dönmüştür (Yivli, 2009, s. 20). İstanbul Üniversitesinde ve Devlet Planlama Teşkilatı'nda Ekonomi uzmanı olarak görev yapmıştır.

Başkişi Günay Rodoplunun eğitimini tamamlaması için İbrahim Abisi, Edirne'de bulunan liseye kaydettirmek istemiştir fakat lise Konya'ya nakledildiğinden dolayı bu kararından vazgeçmiştir. Annesi kızının eğitimi için tarlayı satmıştır. Başkişi Günay Rodoplu tarladan kalan para ile Amerika'ya gitmiştir. Amerika'ya eğitim için giden başkişi Günay Rodoplu annesini Yavuz abisine bırakmıştır. Amerika'dan döndükten sonra İstanbul Üniversitesine başvuruda bulunmuştur ve olumlu cevap almıştır. Başkişi Günay Rodoplu yeni bir hayata başlamanın ve yeni bir eve taşınmanın mutluluğunu yaşamıştır. Başkişi Günay Rodoplu İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim üyeliği yapmaya başlamıştır.

“Annesinin mezar taşına sokulmuş ağlıyordu! Durduğum yerden omuzlarının sarsıldığını görebiliyordum. Çenesinden süzülen kocaman yaşlarla ama sessiz ve hıçkıraksız ağladı, ağladı, ağladı!

“İyi ki de Yavuz Abi burada.” Komşu mezarı işaret etti, “Amerika'ya okumaya giderken annemi ona emanet etmiştim.” Burnunu çekti, elinin tersiyle, bir çocuk gibi kaşdı, gülümsedi, “Çok güzel şiir okurdu. Çok da yakışıklıydı!” (Alatlı, 2019, s. 234).

“İbrahim Abim yol boyunca, ‘Konya'ya nakledilmiş!’ dedi, güldü. Ben de karar verdim, madem öyle Amerika'ya gidiyorum!

Edirne'den döndük, ben, yine buraya, annemin kabrine geldim. Meseleyi anlattım, izin istedim. Babamın ölümünden sonra Gümölcine'ye gitmişti ya, oradaki tarlalarımızı satmıştı. Yok pahasına tabii, ama o para duruyordu. Çeyizim için. Ben de diyorum ki, okuyup adam olursam, nasıl olsa çeyiz yaparım” (Alatlı, 2019, s. 238).

Alev ALATLI, Amerikan School in Japan adlı kolejde eğitimini tamamlamıştır. Başkişi Günay Rodoplu da daha iyi bir eğitim alabilmek ve kendini geliştirebilmek için Amerika'ya gitmiştir. Başkişi Günay Rodoplu İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Alev ALATLI'nın eğitim ve iş hayatından otobiyografik izler taşımaktadır.

3.4.3. Alev ALATLI'nın O.K. Musti, Türkiye Tamamdır Adlı Romanında Düşünce Dünyasının Kahramanlara Yansıması

Aydın kimliği ile öne çıkan, sorumluluğunun bilincinde olan Alev ALATLI, duruşu ve tavrı ile topluma yabancılaşmayan gerçek bir aydındır. Alev ALATLI, aynı çağda yaşayan birçok yazara göre alışılmışın dışında eserler kaleme almıştır. Eserlerinde Türk toplumunun sorunlarını aktarmaktan çekinmemiştir. Aynı zamanda Türk toplumuna rehber olmayı ve yol göstermeyi amaç edinmiştir. Romanlarında hakikati aktarmaya çalışan yazar bu tavrından hiçbir zaman vazgeçmemiştir.

“Ben ABD’li bir aydın değilim, tabii ki Türk aydınıyım. Bu yüzden meselelerimizi ele alıyorum kitaplarımda” (Günay, 2019, s. 5).

Ünsal’a göre, Alev ALATLI Türk aydınına tenkit etmiştir. Aydın kimliğine sahip insanların vazifelerinden söz etmiştir. Türk toplumuna örnek olan, ülkenin ilerlemesine katkıda bulunan insanların Türk aydını olabileceğini ifade etmiştir. Mevcut düzene karşı ses çıkartmayan, Türkiye’nin içinde bulunduğu sorunlara çözüm getirmeyen aydınları eleştiri yağmuruna tutmuştur.

Alev ALATLI, aydın kimliğine sahip insanlardan farklı olarak mevcut sistemi değiştirmek için çaba göstermiştir. Kendisini kimsesiz hisseden Alev ALATLI, kendisi ile aynı fikri paylaşan insanların var olup olmadığını sorgulamıştır ve *Or’da Kimse Var Mı?* diye haykırıştır.

Alev ALATLI, “Toplumun genelinde memnuniyetsizlik etkisi yaratan mevcut düzene karşı aydınların duyarsız ve sorumsuz davranmalarını eleştirir. Kendisi de bir aydın ve diğerlerinden farklı olarak topluma dayatılan ideolojilerin aksak yönlerini, var olan idare sisteminin çarpıklıklarını ve bozukluklarını ortaya koyar. Kendisini bu karmaşa düzeni içinde yalnız hissettiğinden ya da kendisi gibi düşünen insanların olup olmadığını anlayabilmek için “Or’da Kimse Var Mı?” diye çılgık atar. Yazarın belli bir okuyucu kitlesine sahip olmasının ve eserlerinin ilgi görmesinin nedeni yalnız olmadığının da kanıtıdır (Ünsal, 2008, s. 7).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden Türkiye’nin içinde bulunduğu durumu sosyolojik, siyasal, kültürel, ekonomik bakımdan eleştirel bakış açısı ile romanda aktarmıştır. Alev ALATLI, hocası Fuat Çobanoğlu’ndan bütünü görmeyi ve bilim dalları arasında bağlantı kurmayı öğrenmiştir.

“ALATLI, Çobanoğlu’nu, hayatının akışını değiştiren birisi olarak nitelmiştir: “Bütünü görmeyi öğretti. İnsanın düşünsel serüvenini bütünü, sosyal bilimler, tabii bilimler, matematik, felsefe, ilahiyat, edebiyat ve sanat arasında bağlantı kurmayı öğretti” (Aslan, 2013, s. 2).

Alev ALATLI, Kapadokya Üniversitesi’nde Mütevelli Heyeti olarak görev yapmıştır. Üniversiteyi kurarken maddi ve manevi olarak imece usulü çalışmıştır ve Kapadokya Üniversitesi’nde donanımlı, eğitimi, entelektüel, bilinçli genç nesiller yetiştirebilmeyi amaç edinmiştir.

ALATLI’ya göre “her şeyden önce bize göre “üniversite” bir “amaç” değil bir “araç” tır. Genç insanların dünyayı doğru okumalarını sağlayacak, yaşayakalma becerileriyle donatacak bir “araç”. Eğer bunu yapamıyorsa, mezunları ülkenin ve dünyanın gerçek koşullarından bihaber yetiştiriyor ya iş alanları doğru saptanamadığı ya da eğitim doğru planlanmadığı için iş bulamıyorlarsa, “üniversite” dediğimiz kurumlar işlevlerini yerine getirememiştir” (Alev Alathı, 2023a).

Alev ALATLI, üniversitenin bağımsız olmadığını ve öğretim üyelerinin idari yetkilerinin bulunmadığını söylemiştir. Bu yüzden üniversitelerde siyasi iktidarın müfredatta dâhil söz sahibi olması gerektiğine başkışı Günay Rodoplunun ağzından romanda dikkat çekmiştir.

“Mesela, ‘özerk üniversite’ dendiğinde alkışlamakta her zaman geç kaldığını söylüyordu,

Çünkü, bir kurum olarak üniversite bağımsız olamaz. Üniversite, tanımı itibarıyla toplumdaki çeşitli baskı gruplarının taleplerini bağdaştıran bir milli kurumdur, toplumdaki bağımsızlığı söz konusu olamaz. Kuramsal olarak, toplum tercihlerini siyasi partileri iktidara getirmek şeklinde belli ettiğine göre, iktidarların üniversite müfredatı hakkında elbette söyleyecekleri söz vardır, söylemeleri de gerekir” (Alatlı, 2019, s. 371).

Alev ALATLI, akademik özgürlüğün sorgulandığını, fert ile bağlantılı olduğunu ve öğretim üyelerinin görüşlerinden ötürü işten atılma ihtimalinin varlığından söz etmiştir. Herhangi bir meseleye farklı perspektiften yaklaşan öğretim görevlisinin üniversiteden atılmasıyla birlikte ayaklanma başlatıldığını aktarmıştır. Özerklik kavramının yanlış anlaşıldığına ve bu kavrama karşı çıkıldığına dikkat çekmiştir. Üniversitenin milli bir kurum olduğu düşünüldüğünde sağcılık yapıldığını ve kitap basıldığı zaman ise solculuk ile itham edildiğini başkışı Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır (Alatlı, 2019, s. 372).

Alev ALATLI, Selahattin adlı karakterin Amerika’da bir banka satın aldığına ve bunun için Türk bankasından usulsüz kredi çektiğine Selahattin adlı karakter üzerinden romanda vurgu yapmıştır. Alev ALATLI, *O.K. Musti, Türkiye Tamamdır* diye ifade eden ülkücü Selahattin’in geçirdiği değişim ve dönüşümü gözler önüne sermiştir.

“Selahattin Ak, 1987 yılında beraat etti. 1994’te ortağı Mustafa’yla birlikte, Cleveland’da bir de bankası olan dolar milyoneriydi” (Alatlı, 2019, s. 414).

“Birleşik Devletlerdeki bankayı satın alma sürecinde, Türkiye Emlak Kalkınma Bankası’ndan aldığı krediyi müjdelemek için telefon açtığı ortağına, “O.K. Musti, Türkiye Tamamdır!” demesiyle bilinir” (Alatlı, 2019, s. 414).

Alev ALATLI, Türkiye’nin rasyonel aydınlara ihtiyacı olduğunu romanda aktarmıştır. Başkışı Günay Rodoplu, Mehmet adlı karakterin rasyonelliğini eleştirirken aslında Türk aydınının umumi yanlışını da ortaya koymuştur ve Alev ALATLI romanda karakter üzerinden aktarmıştır.

“Bak, ne zaman Ülkücülere ilişkin bir şey söylesem, bakışlarını kaçırıyorsun. Tıpkı, aydınları eleştirdiğim zaman yaptığın gibi yapıyorsun! Öyle şartlanmışsın ki birisinin yanlışlarını hoş görmeye, ötekini yanlışlarını abartmaya!”

Sesini yakarır gibi yumuşattı.

“Ama, bu akıllı değil canım, bunu görmüyor musun?” (Alatlı, 2019, s. 73).

Alev ALATLI, Selahattin adlı karakterin prototipini çizmiştir. Başkişi Günay Rodoplu, zaman içinde ülkücülerdeki değişim ve dönüşümü gözlemlemiştir. Ülkücülerin kendi geçmişi, kültürü, tarihi olayları hakkında öngöründe bulunabildiğini başkişi Günay Rodoplunun ağzından aktarmıştır. Başkişi Günay Rodoplu, ülkücülerin gitgide yabancılaştığını ve Selahattin adlı karakterin yanında kendini yurtsuz, kimliksiz hissettiğini ifade etmiştir. Alev ALATLI, kendi kültürüne, değerlerine yabancılaşan ülkücülerin durumuna romanda dikkat çekmiştir.

Söylemeye çalıştığım, senden benden farklı olarak, Selahattin'in şehirli-köylü, halk-aydın uzlaşmazlığının bilincine çok küçük yaşta varmış olması. Zaman içinde gördüm ki, Ülkücülerin hemen hepsi böyleydi. Yaşadıkları hemen her olayın, duydukları hemen her sözün, gözlemedikleri davranışların, hatta melodilerin, tarihi, dini, ulusal kökenlerini saptamaya çalışırlardı. Ne ki, Selahattin'ininki gibi bir din artı köy artı yakın tarih arka planın yoksa, bir süre sonra kendini bir yabancı -benim durumumda, tam bir haymatlos! -gibi hissediyorsun tabii. Gibisi yok, öylesin! Ülkücüler anlatıyorlar sen siniyorsun, ürküyorsun ve korkarım bir süre sonra Diana'ya, 'Türkiye'yi nükle!' dedirten ruh haline de girebiliyorsun. Yani halleşemediğin, içselleştiremediğin bir oluşumu -bizim durumumuzda Selahattin'in sahiplendiği halkı! - ortadan kaldırıp kurtulmak isteyebiliyorsun! Nükleer bomba kullanarak yok etmiyorsun da dönüştürerek yok ediyorsun (Alatlı, 2019, s. 35).

Alev ALATLI sanatın toplumu gaza getirmek, umut vermek, acıları paylaşmak ve bilinçlendirmek amacıyla toplum yararına kullanılması gerektiğine başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda dikkat çekmiştir.

“Sanatı, kültür faaliyetlerimizi, halkı heyecana getirmek, ona ümit, şevk, neşe vermek ve böylece halk enerjisini seferber ederek hareket yaratmak istikametinde kullanmalıyız” (Alatlı, 2019, s. 399).

Alev ALATLI Türkiye’de yaşayan sanatçının ya da sanata ilgi duyan insanların Türk toplumuna model olması gerektiğine vurgu yapmıştır.

“Yazarın eserlerinde direkt ifadelerle yer almasa da sanatın işlevi hususunda Alev ALATLI'nın düşüncesi, sanatın ve sanatçının topluma örnek teşkil edecek kişiler olması şeklindedir” (Al, 2010, s. 171).

Alev ALATLI, bir insanın milliyetçi olup olmadığını anlamak için yaptığı tercihleri göz önünde bulundurması gerektiğine dikkat çekmiştir. Milliyetçi olmayan bir insanın şahsi çıkarlarıyla hareket ettiğini ifade etmiştir. Milliyetçi kesimin ise menfaatlerini, şahsi çıkarlarını bir kenara bıraktığını aktarmıştır. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden insanları tanıyamadığını,

menfaatler devreye girdiğinde kimin hangi tarafta olduğu konusunda ikileme düştüğünü romanda yansıtmıştır.

“Kim milliyetçi, kim değil, milli menfaatlerle, şahsi menfaatler arasında tercih yaparken ortaya çıkar” diye sürdürdü, meydan okur gibi, acı acı.

“Biz, Ülkücüler, milli menfaatler söz konusu olduğunda, şahsi ve ailevi menfaatlerimizi elinin tersiyle itmesini bilen insanlarız” (Alatlı, 2019, s. 278).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplunun realitenin peşinde koştuğuna vurgu yapmıştır. Örneğin, Türk toplumu hata yapmış olsa dahi hatayı ört bas etmemiştir. Tarihin çarpıtılarak aktarıldığına ve her iki kesimin de eşit derecede eleştirilmesi gerektiğini söylemiştir. Alev ALATLI, kendisinin tarihçi olmadığına fakat tarihçiler kadar geçmiş hakkında bilgiye sahip olduğuna romanda dikkat çekmiştir.

Oysa Günay, sonuç neye varacaksa varsın “gerçek” in peşinden giderdi. Örneğin, bulguları onu, mesela Türklerin iflah olmaz caniler oldukları şeklinde bir sonuca götürse dahi kaçmaz, verilerin üstünü örtmezdi. Resmi tarih üzerinde konuştuğumuz bir gün – “Lanet olası resmi tarih!” -benim kendisinden çok daha korunaklı olduğumu söyledi, “Resmi tarih zorunlu olarak size çalışır. Çünkü, siz iddialarınızı kanıtlayabilmek için ‘tarih’ i, deliklerinin büyüklüğünü kendinizin saptadığı eleğinizden geçirmek, ‘tarih tezi’ nizi o deliklerden geçebilenlerle oluşturmakla yükümlüsünüz. Kabul et ki, Türk Standartları Enstitüsü’nün tanımı icabı katı kuralları en başta sizin için geçerlidir (Alatlı, 2019, s. 149-150).

Alev ALATLI'nın etkilendiği diğer düşünür ise Gogol'dur. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden Milliyetçilik akımının Rusya'da Gogol ile başladığını romanda yansıtmıştır. Finlandiya'nın Ruslaştırılmasıyla birlikte Rusya, Slavları da içine alan bir devlet kurma amacı gütmüştür.

“Asya'nın -bu arada Finlandiya'nın- ‘Ruslaştırılması’ projesinin entelektüel dayanağı, Pan-Slavizm'dir. Bizimkilere değil -bizimkiler böyle konuşmaya cesaret edemezler- Batılı tarihçilere göre Pan-Slavistler, -ultra-empyralist kafalı milliyetçiler’ dir” (Alatlı, 2019, s. 76).

Alev ALATLI, Konfüçyüs'e atıfta bulunmuştur. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden hayatı anlama ve anlamlandırmaya, gerçeğe ulaşmaya hevesli olmayan insandan hiçbir beklentisinin kalmadığını aktarmıştır. Bu gibi insanların dünyada gelecek nesle miras bırakmadan asalak bir şekilde yaşadığına romanda vurgu yapmıştır.

“Konfüçyüs’ün ‘Ata Ruhlarım’ dediklerinden olduğunu bilirsiniz. Onunla tanışıp öğrencisi olmaya karar verdiğinde, yaşlı bilgenin öğrencilerine getirdiği talepleri okumuş.

Eğer bir insanın, ’’ dermiş Konfüçyüs, “‘Bunun hakkında ne düşüneceğim?’ ‘Peki, ya bunun hakkında ne düşüneceğim?’ demek alışkanlığı yoksa, o

insanla gerçekten de bir şey yapamam. Ne hevesli olmayan birine gerçeği açarım, ne de gerçeği bulmak için çırpınmayan birisine yardım ederim. Bedenini gün boyu beslerken, zihnini aç bırakanın işi zordur. Gençliklerinde yaşlarına yakışır tevazuudan uzak, yetişkinliklerinde ise miras bırakmaya değecek tek bir şey üretmeyen bu insanlar, kolay kolay ölmezler de -asalaklık işte budur (Alatlı, 2019, s. 370-371).

Medenileştirme kisvesi altında Batılı devletler, Türkiye'ye kendi değerlerini kabul ettirmiştir. Alev ALATLI, bu kavramı ilk kez başkışı Günay Rodoplunun Dünder Taşer'den duyduğunu romanda aktarmıştır.

“Yıllar yıllar sonra, Edward Said'in, ‘mission civilizatrice’, uygarlaştırma misyonu şeklinde ifade ettiği kavramı ilk kez Taşer'den duydum” (Alatlı, 2019, s. 35).

Alev ALATLI, Batı'dan birçok kavram alındığını ve öz Türkçe kelimeler üretildiğini ifade etmiştir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden insanlara kimliğini ve inancını unutturmak için imzalatırılan Pışmanlık Yasası Belgesinin Batı'nın fikir çöplüğünden alındığına romanda dikkat çekmiştir. Birçok insan bu yasanın nerden geldiğini, nasıl uygulandığını asla sorgulamamıştır.

“Batı'nın fikir çöplüğünü almakta bize oldum olası Yunanlılar aracılık eder,” derdi, “Öz Türkçe kelimeler üretmeyi de ‘Pışmanlık Yasası’nı da onlardan öğrendik biz. Oysa, despotik eğilimde de askeri yönetimde, Yunanlılar bize taş çıkartırlar” (Alatlı, 2019, s. 128).

Alev ALATLI, kimsenin kimseden üstün olmadığını söylemiştir. Herkesin akıllı ve bilgili olabileceğini ifade etmiştir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden ötekini, tahakkümü altına almanın rasyonel otoriteye aykırı davranmak olarak görüldüğünü romanda yansıtmıştır.

“Haddini bilmezlik rasyonel otoritenin kaybıdır. Kimsenin karşısındakinin kendisinden daha bilgili, daha yetkin olduğunu kabullenmeye yanaşmadığı ruh halidir. Herkesin kendini her mevkiye layık gördüğü, herkesin ‘en iyi yeri kapmaya çalıştığı’ ortamdır” (Alatlı, 2019, s. 64).

Alev ALATLI, *Marifetname'nin* yazarı olan Erzurumlu İbrahim Hakkı Efendi'nin eserine atıfta bulunmuştur. Eserin ansiklopedik özellik taşıdığı bilinmektedir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden Selahattin adlı karakterin yerlilikten kopmaması ve çağının insanı olduğunu asla unutmaması gerektiğine romanda dikkat çekmiştir.

Selahattin'in her şeye rağmen bizim kuşağımızın insanı olduğunu unutma. Bizim kuşağımıza Osmanlı'nın bilimsel takındığını rüyasında görse, hayra yormamak belletilmiştir. Hele de Allah'ın Erzurum'unda, Allah'ın bir hacısı bu meselelere kafa yormuş, yazmış olsun, inanılır gibi değildir! Selahattin'i heyecanlandıran, İbrahim Hakkı Efendi'nin bu tarafı oldu. Derken,

Marifetname'nin zannettiği gibi bir tür İslam ilmihali değil, madenlerden bitkilere, hayvanlardan insan anatomisine, elemanlara, bunlardaki değişime, oradan aritmetik, geometri ve coğrafyaya kadar bir yığın 'bilimsel' konu içeren bir fen kitabı olduğu keşfetti (Alatlı, 2019, s. 61).

Alev ALATLI, Gazali'ye atıfta bulunmuştur. İlk zamanlarda Güneş ve Ay tutulmasının din ile bağlantılı olabileceği düşünülmüştür. Bilimsel araştırmalar sonucunda Güneş ve Ay tutulmasının bilime dayandırıldığı kanıtlanmıştır. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden gökyüzünde yaşanan doğa olaylarının din ile bağdaştırılmasının bir hata olabileceğini yansıtmıştır çünkü yazar yaşanan olayların bilime bağlı olduğuna romanda vurgu yapmıştır.

Gazali, "Ay tutulması, yeryüzünün Güneş ile Ay arasına girmesiyle ayın ışığının yok olmasından ibarettir," diye yazmıştı, "Çünkü Ay, ışığını Güneş'ten alır. Yeryüzü biçimindedir. Gök, onu her yandan çevreleyerek kuşatır. Ay, Dünya'nın gölgesine düşünce Güneş'in ışığı ondan kesilir... Bu konuları iptal etmek için tartışmaya girmenin dini vecibe olduğunu zanneden kimse, dine karşı suç işlemiş olur. Zira bu hususlar hesabi ve geometrik kanıtlara dayanmaktadır ve o konuda şüphe yoktur. Bu konulara muttali olup delillerini araştıran, Ay'ın ve Güneş tutulmasının vakitlerini, miktarlarını haber veren kimseye, bu şeriata aykırıdır denirse, o kimse bu konuda şüpheye düşmez aksine şeriat konusunda şüpheye düşer (Alatlı, 2019, s. 63).

Alev ALATLI, Osmanlı Döneminde günlük olayların aktarıldığı takvim olarak bilinen *Ruznameye* atıfta bulunmuştur. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda yansıtmıştır.

Ruzname' dedikleri, bir devr-i daim takvimi vardı, ona bayıldı. Takvim, içinde elli santim çapında, sağa sola dönebilen bir ahşap kasnağa gerili deriden ibaret, dolap şeklinde bir şeydi. Üzerinde Erzurum'un da bulunduğu kırkinci enleme göre düzenlenmişti ve kameri ayların, güneş aylarındaki ya da tersi, karşılığını bulmaya yarıyordu. Dolap kapağındaki kullanma talimatına göre işlettiğinde, mesela, 1194 yılının Cemaziyülevvelinin birinci gününün 24 Mayıs Pazar gününe rastladığını; o gün güneşin kaçta doğup kaçta battığını öğrenebiliyordun. Bir tür hesap cetveli yani (Alatlı, 2019, s. 66).

Alev ALATLI, farklı ideolojilere sahip insanların birbirlerine saygı duyması gerektiğini söylemiştir. Sağlıklı bir iletişim için ortak bir paydada buluşmanın gerekliliğine dikkat çekmiştir. Farklı görüşlere sahip olursa bile din, dil, kültür ayrımı yapmadan evrensel bir bakış açısına sahip olması gerektiğini başkişi Günay Rodoplu üzerinden ifade etmiştir.

"Ortak değerleriniz yok! Ortak diliniz yok! Sonra, ikiniz de Türksünüz! Nasıl olacaksa?" (Alatlı, 2019, s. 49).

Alev ALATLI, Türk edebiyatında dil sorunu ile karşı karşıya kaldığını ve bu soruna çözüm getirecek olan kişilerin Türk aydınları olduğunu aktarmıştır. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden Avrupa’da Slav milliyetçiliğinin ortaya çıkmasıyla o dönemde yaşayan aydınların dil ve edebiyat üzerinde çalışmalar yaptığını romanda yansıtmıştır. Resmi yazışmalarda Almanca dilinin ön plana çıktığını ifade etmiştir. Diğer dillerde zamanla önemini kaybetmeye başlamıştır.

“Rodoplu, 1830’dan Cesky’nin – bizim bildiğimiz adıyla Bohemya’nın- iki yüz yılı aşkın bir süre egemenliği altında olduğu Avusturya’dan bağımsızlığını kazandığı 1848’e kadarki dönemin Avrupa’da, Slav milliyetçiliğinin tırmandığı yıllar olduğunu anlattı.”

“Hareketi aydınlar başlatmıştı.”

“Ve aydınların her yerde ve her zaman yaptıkları gibi, onlarda önce dile ve edebiyata el attılar. Gerekçeler de aynıydı: Resmi yazışmalarda Almanca kullanılıyordu, seçkinler Almanca’yı tercih ediyorlardı, edebiyatçılar Almanca’yı tercih ediyorlardı, Çekçe, köylülerin dili olmaya itilmişti, yok oluyordu” (Alatlı, 2019, s. 75).

Alev ALATLI, günlük hayatında kullandığı ‘fesuphanallah’ kelimesini başkişi Günay Rodoplunun ağzından romanda yansıtmıştır.

“Çok basit,” dedi Günay, “hükümet başarısız olsun da bir an önce düşsün, kendileri gelsinler!”

Fesuphanallah!” (Alatlı, 2019, s. 146).

“Hanım, evine gitsene sen!” diye azarladı, ‘Fesuphanallah, ya Hu! Gören de Alan’da panayır var sanır!’” (Alatlı, 2019, s. 159).

Alev ALATLI, Batı Trakya Türklerinin kendisini Türkiye’nin bir yerlisi olarak gördüğünü ifade etmiştir. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden Türk toplumunun milliyetçilik kavramına yaklaşımının Batılı devletlerden farklı olduğuna romanda vurgu yapmıştır.

Batı Trakya Türkleri, kendilerini her zaman Türkiye’nin bir parçası, Yunanlılarla paylaştıkları şehirlerini İstanbul’un taşrası gibi gördüler. ‘Kurtuluş’ kendi gemileriydi. Hamulesinin hor görülmesine dayanamıyorlardı, o hamulenin kendilerine verilmemesine değil! Bu ‘milliyetçilik’ anlayışı beni hep düşündürmüştür. Çünkü biz de ‘milliyetçilik,’ Batı’da kullanıldığı anlamında bir iktisadi ‘çıkar birimi’ değil, ‘toplumsal onur’ anlamındadır (Alatlı, 2019, s. 164).

Alev ALATLI, Yunanlıların kendileriyle iç hesaplaşmalarının olmadığına, yaptığı zalimliği sorgulamadığına ve başına taş düşse Türk toplumundan bildiğine dikkat çekmiştir. Yunanlılar, Türk toplumunu

sömürmüştür. Yunanlıların içindeki hırs, kin, öfke ve nefret gitgide artmıştır. Yazar, başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

Yunanlılar, kendilerini hiç sorgulamadılar,’’ demişti, ‘‘Bitmez tükenmez askeri rejimlerine, o vahşi iç savaşlarına rağmen kendileriyle asla hesaplaşmadılar. Çünkü, biz vardık. Biz engel olduk. Bizim mevcudiyetimiz, onlara ayakları taşa vursa Osmanlı’dan, daha sonra Türkiye’den bilme fırsatını verdi. Yararı tartışılır bu ‘fırsat’ı öylesine sömürdüler ki, zamanla kendilerini bizimle tarif eder oldular. Bizimle tarif etmek, yani bir tür çaresizlik ve izleyen atalet. Bu ruh hali bizim ‘Batı tarafından geri bırakılmışlık’ duygumuzun, hezeyana dönüşmüş şeklindedir. Hezeyan içinde birileriyle de diyalog kurulmadığı gibi, kurma gayretleri nefret içindeki muhatabı büsbütün azdırıyor maalesef (Alatlı, 2019, s. 222-223).

Alev ALATLI acımasız, zalim ve gaddar olan Bulgarların Batı Trakya Türklerine yaptığı işkenceyi dile getirmiştir. Batı Trakya Türkleri, Bulgarlardan kurtulmanın yollarını aramıştır. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden Batı Trakya

Türklerinin hala bu tramvayı atlatamadığına ve unutmadığına romanda dikkat çekmiştir.

Bulgarlar, Balkan uluslarının geleneksel ortak kâbusudur. Yarımada’nın Türkler de dahil olmak üzere, en zalim ulusları oldukları şeklinde kötü şöhretleri vardır. Hiçbir işgalcinin onlar kadar gaddar olamayacağına inanılır. Kaldı ki, son Bulgar işgalinin üstünden sadece yirmi sekiz yıl geçmişti ki, bu, otuz yaşından büyük her Batı Trakyalı’nın taptaze anıları demektir!

Alman-Bulgar nöbet değişimi, yaklaşık bir ay sonra, ‘41 Haziran’ının ortalarında gerçekleşti. Ve Bulgarların yaptıkları ilk iş, Müslüman mahallelerini yağmalamak oldu. İlk hafta her gece kapılarına haç boyanmamış evlere daldılar, işe yarar ne var ne yoksa götürdüler.

Pencerelere tahta çakıldı, barikatlar yapıldı, ‘teneke geceleri’ geri geldi. Biz ‘teneke geceleri’ deriz. Batı Trakya’da işgal gecelerinde eli silah tutamayanlar, kadınlar, çocuklar, ellerinde tencere, tava, damlara çıkarlar, düşman görüldüğünde komşular birbirlerini teneke çalarak uyarırlar. Evlerimiz bitişiktir ya, bahçeden geçen gizli yollarımız vardı. Kaçaklarımızı, çetecilerimizi bu yolları kullanarak kaçıırız (Alatlı, 2019, s. 160).

Alev ALATLI, zekânın alışlagelmiş bilgileri birleştirerek bir amaç için kullanıldığını, aklın ise bir amaca dayandırılmadığını aktarmıştır. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden maymunun sopayı birleştirip muzı düşürmesinin onun aklını değil, zekâsını kullandığının kanıtı olduğunu romanda yansıtmıştır. Zekâ kavramının ise Antik Yunan’dan miras kaldığına vurgu yapmıştır.

Kelime ‘şey’dir,’’ dedi, ‘‘yaşamayan, ölü bir ‘şey.’ Şeyler’i işlevsel kılma becerisi de ‘zekâ.’ Akıl’dan farklı olarak zekâ, elde olamı olduğu gibi kabul edip belirli amaçlar doğrultusunda yeni kombinasyonlara sokarak işlerlik kazandırır. Biyolojik anlamda hayatta kalmak sürecinde kullanılan bir

düşünce biçimidir. İki sopayı birbirlerine bağlayıp ağaçtan muz düşüren maymun zekâsını kullanıyordu, aklını değil! Kelimeleri, yani ideolojileri, kalıp bilgileri, düşünce biçimlerini belirli amaçlar doğrultusunda yeni kombinasyonlara sokarak kullanan 'zekâ'dır. 'Akıl'ın kısa vadeli elle tutulur bir amacı olmamasına karşın, 'zekâ' belirli bir amaç ister.

Zekâ'nın Batı medeniyetine Yunan'dan miras kalan kadim temsilcisi, akıl ve bilgelik tanrıçası Athena'nın verdiği ilhamla yaşam yolunda her güçlüğe bir çözüm üreten ata ruhlu kurnaz, cesur, usta, saplantılı, tutkulu Ulysses'tir (Alatlı, 2019, s. 171).

Alev ALATLI aklın anlamaya ve anlamlandırmaya yönelik olduğunu ifade etmiştir. Realitenin özünü çözmeye çalıştığını aktarmıştır. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden ahlâkî, fiziki, zihni yapının akla dayalı olduğunu, kaderin kelimelerle ifade edilemeyeceğine romanda yansıtmıştır.

Zekâ'dan farklı olarak akıl, anlamaya yöneliktir,' diye sürdürdü, "görünenin altındakini anlamaya, gerçekliğin özünü bulmaya çalışır. Akıl ahlaktır; fiziki, zihni, ruhani varlığımızı zenginleştirmeye dönüktür. Akıl, insanoğlunun son tahlildeki kaderi'yle uğraşır, son tahlildeki kaderi etkilemeyecek gündelik şeylerle, kelimelerle değil! (Alatlı, 2019, s. 172).

Alev ALATLI, insanı hayvandan ayıran en temel unsurun ahlâkî değerlere sahip çıkmak olduğunu ifade etmiştir. Akliselim olan, İslami değerlere uygun davranan bir kimsenin merhamet ve vicdan sahibi olduğunu söylemiştir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden Batı'ya özenen insanların ahlâka aykırı davrandığını aktarmıştır. 5 kadim değerden olan akıl ve ahlâkın medeniyeti temsil ettiğine dikkat çekmiştir (Günay, 2019, s. 91-92).

Alev ALATLI, tahayyül ettiği yaşam sevicisi kişiliği gerçekleştirmek için meşakkatli yollardan geçilmesi gerektiğinin bilincinde olmuştur. Evrende yaratılan her şeye âşık olduğunu aktarmıştır. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden biyofilik kavramının insanları şeyleştirmekten kurtardığını ve Türk toplumunun yabancılaşmaması için katkıda bulunduğunu romanda yansıtmıştır. Makam ve mevki sahibi olan insanın hırsı ile övünmemesi gerektiğine, manevi anlamda tüketilen her şeyin nekrofiloya doğru evrildiği bir dünyada yaşandığına dikkat çekmiştir.

Biyofilya hayata ve yaşayan her şeye duyulan şiddetli aşktır, 'yani Allah'ın yarattığı her şeye duyulan aşktır, 'ister bir insanda ister bir bitkide ister bir düşüncede ister bir sosyal grupta, gelişmeye katkıda bulunmak istemidir.' Bu nedenledir ki, yaşamsever lider, Arnavut İbrahim Paşa gibi, 'selameti devlet'e katkıda bulunmak yolunda kendisini idam edeni dahi bağışlayacaktır. 'Biyofilik kişilik, kendine saklamaktansa, inşa etmeyi yeğleyen kişiliktir. Daha çoğa sahip olmaktansa, kendisi daha 'çok 'olmak ister,' çünkü 'bilgiyi elde ettikten sonra halka söylemeyen, belletmeyen kişi, defîneye sahip olan fakat muhtaçları doyurmayan kişidir.' 'Biyofilik kişilik, yaşam serüvenini mutlaktan daha çok sever. Tek tek parçalardan çok

bütünü, hülasalardan çok unsurları görür. Sevgi, mantık ve örneklerle biçimlendirmek ister, kaba kuvvetle, şey'leri parçalayarak, insanları şey'lermişcesine bürokratik bir tavırla yöneterek değil! (Alatlı, 2019, s. 179).

Alev ALATLI, Ulu Önder Atatürk için umudunu hiçbir zaman yitirmeyen bir lider olduğunu ve Türk toplumunun güvenini kazandığını, biyofilik bir kişiliğe sahip olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden Ulu Önder Atatürk'ün Türk toplumu ile sağlıklı bir ilişki kurabildiğine ve Büyük Yalanın tuzağına düşmediğine romanda dikkat çekmiştir.

“Belki de bizim son yaşamsever liderimiz Mustafa Kemal’di! ‘Yurtta sulh, cihanda sulh’ belki de dış dünyayla ne ‘itaat’ ne ‘tahakküm’ kendi bütünlüğünü bozmadan ilişki kurmak isteminin ifadesi.”

“Ve dolayısıyla Kemalizm, bize özgü, eşi menendi olmayan bir ideolojidir!”

Alay ediyordum!

“Sen de biliyorsun ki, söylediğim bu değil,” dedi sükûnetle, “Söylediğim, milletlerin pekâlâ da uluslararası Megamachine’in bilinci içinde ama kendi bütünlüklerine sahip çıkabilecekleri” (Alatlı, 2019, s. 184).

Alev ALATLI, Aydemir üzerinden Türk toplumunun kalkınması, gerçek anlamda çağdaş medeniyete ulaşması ve vatandaşların refah içinde yaşaması gerektiğine vurgu yapmıştır. Aydemir’in Türkiye’de birtakım değişiklikler yapmak için çaba sarf ettiğini fakat tüketmeyi seven toplumu kurtarmakta muvaffak olamadığını dile getirmiştir. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden geleneğine, kültürüne sahip çıkanların cezalandırıldığını romanda yansıtmıştır (Alatlı, 2019, s. 259-260).

Alev ALATLI, milliyetçi olan bir kişinin kendi kültürünü, geleneğini, milletini sevdiğine ve bütününe mensup olduğunu söylemiştir. Bir tercih yapılması istenildiğinde kendi milletini seçmesi gerektiğini fakat diğer milletlere de saygı gösterdiğini ifade etmiştir. Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi’nin amacı milli değerlerin sonsuza kadar yaşatılması olarak görülmüştür. Yazar, başkışı Günay Rodoplu aracılığıyla romanda yansıtmıştır.

Milletini sadece sevmek milliyetçi olmaya yetmez. Her fert, aile, sülale, sınıf, millet, soy, ümmet, ırk gibi birimlerin hepsine birden mensuptur. Bu birimler arasında şuurlu veya şuursuz tercihler yapar. Bu tercihlerinde ilk sıraya yerleştirdiği, en çok değer verdiği birim, onun ‘cilik’ ini tayin eder. Bir ferdin milliyetçi olabilmesi için, kendisi ile milleti arasında bir tercih söz konusu olduğunda, milletini tercih etmesi gerekir (Alatlı, 2019, s. 276-277).

Alev ALATLI milliyetçi kimliğine sahip, vatanını seven Selahattin adlı karakterin daha sonra milliyetçiliği şahsi çıkarlar doğrultusunda kullanarak taklit ettiğini ifade etmiştir. Selahattin adlı karakterin usulsüzlük yapıp banka satın almasını yerlilikten kopmasına ve bütünlüklü kimliğinin bölünmüş olmasına bağlamıştır.

“Ülkücülük düşüncesini, Türk kimliğini, Selahattin’de somutlayan ALATLI, aslında diğer tüm ideolojiler gibi milliyetçiliğin de içten gelmediğini ve taklit yoluyla yapıldığını anlatmaya çalışır. Bu hareketin sağlam bir temeli olmadığını da kendi milletini savunan, ülküsüne bağlı görünen Selahattin adlı kişinin üzerinden anlatır. Bir temsil olan Selahattin’in kişisel çıkarları söz konusu olduğunda, eleştirdiği tüm davranışları ve düşünce sistemlerini nasıl kolayca sindirebileceğini, sistemin bir parçası haline gelebileceğini Selahattin’de somut hale getirir. Yargılamasının ardından Selahattin’in ortağıyla birlikte yabancı ortaklarla ticaret yapması yerliliği savunan düşüncelerinin tam aksidir” (Aras, 2009, s. 52).

Alev ALATLI, ülkücüler sayesinde dünyaya ve Türkiye’ye farklı perspektiften bakmaya başlamıştır. Osmanlı Türkçesinin, ülkücüler sayesinde bilincine varmıştır. Yazar, başkışı Günay Rodoplu üzerinden geçmişini, hayatını, inancını ve değerlerini sorgulamasında ülkücülerin katkısı olduğunu romanda ifade etmiştir.

Bir kere, Türkiye’ye ve dünyaya benim hiç bilmediğim bir açıdan bakıyor, hiç tanımadığım bir yöntemle değerlendiriyorlardı. Dilleri çok farklıydı. Çok etkileyiciydi. Diyebilirim ki, Osmanlıcanın farkına varmamı sağlayanlar Ülkücülerdir. Senden farklı olarak, resmi tarihi aralamaya ben onlarla başladım. Kırklar’ı da Kürtleri de gündemime getirenler de onlar oldu. İnançlarımı sorgulamama, törpülememe neden olanda onlar. Ama, dediğim gibi, o kadar çok olay vardı, öyle savruluyorduk ki, silkinip kendimize dönmemiz için fırtınanın dinmesi gerekti (Alatlı, 2019, s. 285).

Alev ALATLI milli değerlerden biri olan musiki türünün acılara, kedere, neşeye şahitlik ettiğini ve kutsal bir hediye olduğunu, Türk milletine ait olarak görüldüğünü aktarmıştır. Başkışı Günay Rodoplu üzerinden milli değerlerimizin küçümsenemeyeceğini ve aşağılanamayacağını romanda yansıtmıştır. Türk milleti sanat, spor, edebiyat gibi alanlarda başarı sağlayarak kendini ispatlamış ve kendi kültürünü yaymıştır.

“İşte, musiki de bir milletin çocuğu gibidir. Tarih içinde unutulmaz macerasından gelmiş, nice kederler ve sevinçlerle örülmüş, kutsal bir armağandır! Bir millete mensup olmanın şuuruna gerçek manada sahip bulunan bir kimse, musikisini küçümseyemez, aşağılayamaz...vs” (Alatlı, 2019, s. 302).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplunun şahsi çıkarları için kimseden medet ummadığını, annesinden ve babasından belli özellikler almış olsa da

herkesten farklı olduğunu romanda ifade etmiştir. Her zaman toplumun refahını düşünerek bir eylemde bulunmuştur. Öz benliğinden vazgeçmemiştir ve kendisini gerçekleştirmeyi başarmıştır. Alev ALATLI'nın romanda, başkişinin kişilik yapısını yansıttığı düşünülmektedir.

Ne her şeyimi satılığa çıkardım ne onların her şeylerini talep ettim! Asli organizma, annem, rahminden sürüp fırlattığından beri ona bile ait değilim. Babamdan bile sadece belirli bir şeyler aldım. Derimin içinde tek, terkimim itibariyle eşsizim. Hal buyken, bireysel insanı, Günay'ı, her türlü toplumsal düzenlemeden ve toplumdaki ayrı bir varlık olarak, hemhudut ama bağımsız olarak kavramak bu kadar mı zor? (Alatlı, 2019, s. 346).

Alev ALATLI romanda ahlâkî yapının değerlerimize, geleneklerimize, kültürümüze uygun olması ve inançlarımızla örtüşmesi gerektiğini aktarmıştır. Türk ahlâkının, her zaman yüceltilmesine ve muhafaza edilmesine katkıda bulunmuştur. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda vurgu yapmıştır.

Türk ahlakı, Türk geleneklerine, Türk ruhuna, Türk Milleti'nin inançlarına uygun olacaktır. Türk ahlakı, hiçbir zaman insan ruhuna aykırı olmayacak, inançlarımızla da bağdaşan birtakım temellere dayanmış olacaktır. Ahlakçılıkta gözeceğimiz, araştıracağımız şeylerden biri de Türk ahlakının, Türk Milleti'nin yükselmesi, yaşaması ve korunmasını sağlamaya yarayacak esasları içinde toplaması olacaktır. Yani Türk Milleti'nin yaşamasına zararlı olacak kaideler, Türk Ahlakçılığı içinde yer alamaz (Alatlı, 2019, s. 395).

Alev ALATLI insanın kendi tercihlerinden mesul olduğunu, kendisini tanımak ve gerçekleştirebilmek için yaptığı eylemlerin sorumluluğunu üstlenmekte özgür olduğunu başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda yansıtmıştır.

“Dünyadan ve kendisinden sorumlu olan insan, kendisini gerçekleştirebilmek, bilgiyi aktif olarak aramak, eylemlerinin ahlaki sorumluluğunu yüklenmek için özgür ve özerk, kendisinin efendisi olmak zorundadır” (Alatlı, 2019, s. 410).

Alev ALATLI, Türk toplumunun büyük bir kesiminin soyuta indirgenliğini ve bu durumun başkişi Günay Rodoplunun canını sıkıyan meselelerden biri olarak görüldüğünü romanda ifade etmiştir. Toplumu kişisel çıkarları için kullanmak yerine toplumsal fayda sağlamayı amaç edinmiştir. Şahsi çıkarlar için toplumu kullanan her kim olursa olsun bedelini ödeyeceğine dikkat çekmiştir.

Ne ki, Türkiye halkının büyük bir kısmı, somut insanı araç değil amaç kabul eden dünya görüşüne bağlı olmadıkça, çaş, dilosyas ya da döne her an daha yüce, daha doğru, daha iyi veya daha gerçekçi bir idealin peşinden gittiğini savunacak, kabul görecektir. Somut insanların hesabını sormazsanız,

kelimelerin hesabını hiç soramazsınız. Öte yandan, insanları araç değil amaç görmekte ısrar eden, sonuçlarına katlanacaktır (Alatlı, 2019, s. 414).

Kadının bağımsızlığını tehdit eden unsurlardan biri olarak görülen erkek, kadını yönlendirmek ister. Bunu da Selahattin gibi karakterler milliyetçi kimliğini kullanarak yapar. Çizilen prototipte kadın vücuduyla değil, zihniyle boy göstermiştir. Böylelikle kadın siyasi, sosyal ve devlet alanında cinsiyetsiz bir şekilde yer edinmektedir. İnsan, toplumun hem öznesi hem nesnesi olarak görülmüştür. Kendisini toplumdan soyutlayan, yabancılaşan, kendi dışında karşısındakini de soyutlayan birey şeyleşmiştir ve nesne haline dönüşmüştür. Şiran, Şafak gibi Selahattin'de başkişi Günay Rodopluyu şeyleştiren karakterlerden birisidir. Başkişi Günay Rodoplu ise Selahattin adlı karakteri bu düşüncelerinden vazgeçirmeye çabalamıştır fakat başarılı olamamıştır. Kendisine ve kimliğine yabancılaşma korkusunu her daim yaşamıştır. Alev ALATLI'ya göre yabancılaşan insan kendi değerlerini, toplumunu unutmuştur ve kadın kavramı 'şey'leşmekten öteye gidememiştir. Romanda başkişi Günay Rodoplu üzerinden yansıtılmıştır.

“İnsanın, benim düşüncem, benim kararım, benim yargım, benim eylemim diyebileceği hiçbir faaliyeti yoksa, şey'leşmez de ne olur? Şey'lerin benliği yok, şey'leşmiş insanların benliği yok” (Alatlı, 2019, s. 53).

Pinyaloğlu'na göre, Alev ALATLI toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması için Türk toplumuna öneride bulunmuştur. Çocuğun yetiştirilmesi ve eğitimi ailede başlamaktadır. Aile içerisinde verilmiş olan eğitim çocuğun kişiliğinde ve karakter yapısının oluşmasında büyük rol oynar. Kadın ile erkeğin eşit olduğu, kadının hakkının gözetildiği bir ülkede yaşanması gerektiğini ifade eder. Böylelikle alınan eğitim, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasıyla beraber kadının toplumda yer edinmesine katkı sağlamaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önlenmesi için erken yaştaki eğitimin önemi yadsınamaz. Aile içerisinde verilen eğitim çocuğun karakterinin şekillenmesinde en önemli faktördür. Boş bir zihin dünyasında çocuğun ilk karşılaştığı aile içi olgular zihninde yer etmekte ve dışarıdan öğrenecek yaşa gelinceye kadar bunlar karakterine yerleşmektedir. 'Ağaç yaşken eğilir' atasözünde de anlatılmak istenildiği gibi, eğitim ve terbiye küçük yaşta başlar. Bu sebeple, erkek ile kadının eşit bireyler olduğu, doğuştan gelen cinsiyet ayrımı haricinde sosyal hayatlarında başkaca bir farklılık olmadığı, her iki cinse de tanınan fırsat ve imkân eşitliğinin gözetilmesi gerektiği küçüklükte öğretilmelidir. Eğitim hayatının devamı da bu yönde sürdürülmelidir. Bu minvalde alınan eğitim toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önüne geçerek kadının ötekileşmesini önleyecektir (Pinyaloğlu, 2023, s. 105).

Feminizm kavramı sadece Batı kültürü ile yetişen kadınlara hitap etmemiştir. Kendi çağında yaşayan ve toplumdaki yerini sorgulayıp

değiştirmek isteyen Türk kadınına da seslenen bir hareket olarak görülmüştür. Kadınların toplumdaki yeri vitrine konulmuş bir süs eşyasından ibaret olmuştur. Bu zihniyetin Türk ve İslam kültürüyle yetişmiş kadınların değer yargılarına uymadığı anlaşılmıştır.

“Milliyetçi bir çerçevede femininitenin ve kadınlığın yeni tanımı hem Batılı anlamdaki femininiteye hem de tıpkı Wollstonecraft'ın eserinde küçümseyerek anlattığı gibi, kadınları sadece erkekleri teselli edecek süs ve oyuncaklara dönüştüren aristokratik ‘harem’ femininitesine taban tabana zıttı” (Durakbaşı, 2021, s. 67).

Alev ALATLI kadın ve erkek olan yanının kendisi olduğunu, ikisinden birisi ölürse ya da yok olursa tamamlanamayacağını romanda aktarmıştır. Başkişi Günay Rodoplu, kadın olan yanı ile mücadele içerisine girdiğini, bazen kadın olmasından kaynaklı olarak zorluklar yaşadığını ve erkek gibi davranmak durumunda kaldığını romanda dile getirmiştir.

“Çok daha önemlisi, içimdeki ‘erkek’ Günay ölürse, ‘kadın’ Günay’ın yaşayamayacağına aydım! Tamamlanabilmek, dört başı mamur bir insanoglu, bir fert olabilmek için içimdeki ‘dişi’ yi geliştirdiğim kadar içimdeki ‘erkek’ i de geliştirmem gerektiğini kavradım” (Alatlı, 2019, s. 349).

Alev ALATLI'nın bağlı bulunduğu bir siyasi parti ve inandığı bir ideoloji olmadığı düşünülür. Milliyetçi, solcu ve muhafazakâr kesimden yana olduğunu ifade etmektedir. Romanda ayırım yapmadan siyasi görüşünü bütüncül bakış açısıyla gözler önüne sermiştir. Alev ALATLI, milli değerleri ebediyete kadar yaşatmak, ortak dil, din, kültür gibi kavramları koruyabilmek ve milletimizi bir arada tutabilmek için mücadele vermiştir. Alev ALATLI'nın, deyimiyile başkişi Günay Rodoplunun da ‘Kızıl Tuğ kadar Türk’ olduğu göze çarpmaktadır. Romanda ülkücü addedilen Selahattin adlı karakterin Türk Fikir Sistemini ve Türklüğün mantığını yanlış anlaması, tanıyamaması başkişi Günay Rodoplunun hoşuna gitmemiştir. Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden eleştirisini romanda yansıtmıştır.

“Türk fikir sistemi, dünyanın en eski milliyetçiliklerinden birisidir!”

‘Nasıl Yani?’

‘Türkiye Cumhuriyeti’nin temelinde bu fikir sistemi vardır. Son bağımsız Türk Devleti’nin bütün anayasaları da Türk Milliyetçiliği’nin hareket noktasıdır. Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi Türkiye’de yalnız siyasi, yalnız hukuki bir vakıa değil, aynı zamanda toplumsal gerçektir. Nasıl saptırırsanız saptırın, son tahlilde bu devletten Türk Milliyetçiliği’ni söküp atmak, ancak milletiyle, sosyolojik anlamda cemiyetiyle birlikte bu devleti yıkmakla mümkündür! Sıkıysa deneyin!’

‘Selahattin ne Türklüğün mantığını ne de fikir sisteminin ne olduğunu söyledin! Farkında mısın?’

'Bilge Han'ın, 'Türk! Üstte gök çökmedikçe, altta yer delinmedikçe senin ilini ve töreni kim yıkabilir?' sözü, Osmanlı'nın 'devlet-i ebed müddet' inancı, Mustafa Kemal'in 'Türkiye Cumhuriyeti ilelebed payidar kalacaktır' sözleri, iyi dilekler değil, binlerce yıllık bir tarih tecrübesinin ifadesidir'' (Alatlı, 2019, s. 375).

Alev ALATLI Türk dilini, kültürünü, değerlerini muhafaza eden Türk milletinden ve Milliyetçilikten yana bir tavır takınmıştır. Türk Milletinin değer yargıları, inançları, kültürü ve inandığı her şey yok edilirse ortada millet denen bir kavram kalmayacağını söylemiştir. Türk toplumu her zaman inancı ile yaşayan, değerlerini muhafaza ve müdafaa eden bir millet olmuştur. Alev ALATLI, Selahattin adlı karakterin Türk toplumuna, diline ve Türk kültürüne yabancılaşmasına romanda vurgu yapmıştır.

“Size göre, Türk Milleti sadece tabiyete bağlı siyasi bir kavram haline sokulabilir! Türkiye dışındaki Türklerle ilişkimizi koparsak da olur! Türk Milletini tarif eden değerler yok edilse bile, bu acayip siyasi millet yaşayabilmelidir! O zaman Türk dilini de değiştirebiliriz! Türk kültüründen hazzetmiyorsak, yerine Amerikan kültürünü de koyabiliriz!” (Alatlı, 2019, s. 388).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden Türk toplumunun değer yargılarından koptuğunu, hassas meselelerin bile tiye alınmış olduğunu romanda yansıtmıştır. Alev ALATLI, komünizme karşı Ülkü Ocakları'nı kuran ve büyük bir mücadele içerisinde giren Dünder Taşer'e atıfta bulunmuştur.

Senin halkının meselesi Ülkücülerin ya da devrimcilerin peşinden gitmemiş olması değil, hiçbir şeye inanmayacak hale gelmiş olması! Gökten Hazreti Peygamber inse umursamayacak kadar yalama olmuş olması! Yine Dünder Taşer'in bir lafı var, 'Turancı değiller, Şark'a gitmezler, İslamcı değiller, Cenup'a gitmezler, Sultancı değiller, Garp'e gitmezler!' O, bunu bizim aydınlar için söylemişti ama 'halkımız'ı pekâlâ anlatıyor, değil mi? (Alatlı, 2019, s. 36).

Alev ALATLI, Selahattin adlı karakterin kendine has değer yargıları olduğunu gelenek ve göreneklerini muhafaza ettiğini, kültürüne sahip çıktığını söylemiştir. Şekle önem veren, ataerkil bir ailede yetişmiş 70'li yılların milliyetçi gençlerine romanda yer vermiştir.

“Mesela, yanında asla sigara içmedi, bacak bacak üstüne atmamaya dikkat etti. Efendim, başköşelere kurulup oturmadı, yolda bir adım gerisinden yürüdü, ilah... İtiraf etmeliyim ki, bu tutumunda '70'li yılların, Ülkücü geleneği yaratma değilse bile yerleştirme-dilersen, yaşatma! -gayretinin payı da vardı. Nitekim, bir süre sonra, 'milli kültürü muhafaza etmek' gerekçesiyle, benzer davranışı herkesten talep eder oldu” (Alatlı, 2019, s. 7).

Alev ALATLI ülkücüler için toplum esas alınsa da aslında yetkiyi toplum adına devletin kullandığını, gücün daima devlet olduğunu ifade etmiştir.

Başkişi Günay Rodoplu üzerinden Türkiye’de bulunan sosyalistler gibi ülkücülerinde devletçi olduğuna romanda dikkat çekmiştir.

“1980 öncesi Ülkücüleri düpedüz devletçidirler! Kitlecidirler! Kooperatifçidirler! Program olarak Ecevit’le aralarında kıl payı mesafe ya vardır ya da yoktur! Tarım kentleri hikâyesini bile kim kimden çaldı diye kavga ederlerdi!” (Alatlı, 2019, s. 378).

Alparslan Türkeş’in Dokuz Işık Doktrini ülkücülüğün ana ilkelerini oluşturmuştur. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden ülkücülerin faşist olmadığını aksine faşizm, komünizm, kapitalizm ile mücadele içerisine girdiğini romanda aktarmıştır.

Türkiye’de faşist yok! Türkiye’de nasıl ‘komünist’ yok, ‘faşist’ de yok! Ama miş gibi yapmakla nereye geleceklerini anlayamadığım birileri var! Ağzından çıkanı kulağı duymayan, siyakını sibakını, bağlamını, çerçevesini düşünmeden, ucunun nereye varacağını hesap etmek zahmetinde bulunmadan laf üreten, kendi sesine bayılan, sloganlarla masturbasyon yapanlar var! Türkeş’in anlamlı şanlı ‘Dokuz Işık’ına bak! Bu mu ‘faşist’ program? (Alatlı, 2019, s. 85).

Alev ALATLI, ülkücü ideolojisinin solcuların görüşleri ile örtüşebildiğini ifade etmiştir ve romanda aktarmıştır. Başkişi Günay Rodoplu üzerinden sanatın, ilmin, siyasetin toplum yararına kullanılması gerektiğine dikkat çekmiştir.

“Ülkücüler solcudur diyorum da inanmıyorsun! Kültür Sanat işlerine bak, hoşgeldin Stalin! ‘Sanat toplum yararı için seferber edilecektir, toplum yararına kullanılacaktır.

‘Boşa giden halk enerjisinin toplum yararına kullanılması’ ilkesine bak, hoşgeldin subotnikler!” (Alatlı, 2019, s. 399).

Alev ALATLI, Demokrat Parti döneminde alınan borçların ödenmemesinden ötürü Türkiye ekonomisinin bozulmaya başladığını ifade etmiştir. Adnan Menderes’in o dönemde aşırı İslamcılardan destek istemesinin Türkiye açısından tehlikeli olabileceğini düşünmüştür ve bu döneme şahit olmuştur. Başkişi Günay Rodoplu, Adnan Menderes’in mecliste ekonomiyi iyileştirmek amacıyla Sadi Nursi’nin kitaplarının okullarda okutulması görüşünü sunduğunu ifade etmiştir. Demokrat Parti milletvekili olan Fahri Ağaoğlu’nun ise devletin dininin İslam olduğunu söylemesi üzerine aralarında görüş ayrılığı yaşandığına romanda dikkat çekmiştir.

Adnan Menderes, milletvekillerine, “isterlerse hilafeti dahi geri getirebileceklerini söyledi. Meclisteki dört yüz otuz dört sandalye çoğunluğuyla kuramsal olarak haklı olabilirdi ama bir yıl kadar sonra Emirağa’da bizzat Saidi Nursi tarafından yeşil bayraklarla karşılanıp okullarda Risale-i Nurların okutulması talebine muhatap olunca kıyametler

koptu! Ama bununla da bitmedi, Demokrat Parti milletvekillerinden Fahri Ağaoğlu, "Taaddüdü zevcatın kaldırılması, metres müessesesine sebebiyet verdiği için, İslam dini devletin resmi dini olarak kabul edilmelidir!" diye bir demeç verdi ve Selahattin'in demesiyle, "cami duvarına işedi! (Alatlı, 2019, s. 27).

Alev ALATLI, Türkiye'de 'türban meselesi' üzerine yazdığı 'İçerden Mırıldanmalar' başlıklı makalesinin Zaman gazetesinde 'sansürlenmesi' ve yayınlanmamasından ötürü o dönem yazılarına ara vermiştir. (Ünsal, 2008, s. 13) Başkişi Günay Rodoplu üzerinden basının herhangi bir olayı çarpıtması ve basın etiğine aykırı davranmasının yanlışlığını romanda aktarmıştır.

"Bitmez tükenmez, acımızdı, öfkemizde ya Kahramanmaraş. Ulucami yanında Belediye tarafından yıktırılmakta olan eski Belediye binasının fotoğraflarını yayınlamış, altına 'Faşistler tarafından bombalarla tahrip edilen kamu yapısı!' diye bilmişti 'basın!' (Alatlı, 2019, s. 355).

Alev ALATLI, 27 Mayıs Darbesi'nin lideri olarak görülen Alpaslan Türkeş'in yazdığı yazılardan dolayı kendisi dâhil birçok kişinin tutuklanıp, işkence gördüğünü tarih belirterek ve belgelere dayandırarak başkişi Günay Rodoplu üzerinden romanda aktarmıştır.

27 Mayıs'ın nasıl bir "çığır" olduğu meselesine gelince, "Alpaslan Türkeş'ten dolayı," dedi, "Türkeş, o sözünü ettiğim dergilerde yazardı. Dahası, 1944'te tutuklanmış, yargılanmış ve beraat etmiş, 'katıksız' bir milliyetçiydi. Başbakanlık Müsteşarlığı'na atanınca -ki, o günkü şartlar içinde Başbakanlık Müsteşarlığı eşittir Başbakanlık gibi görünüyordu- ihtilalin 'Kudretli Albayı'ymış gibi oldu (Alatlı, 2019, s. 90).

Alev ALATLI 1944 ve 1945 yılları arasında Rusya'dan Türkiye'ye gelen aşiret grubunun İsmet İnönü tarafından iade edilmesini ve bu kişilerin Rusya tarafından kurşuna dizilmesini romanda aktarmıştır. Başkişi Günay Rodoplunun, Rumeli göçmeni olmasından ve Türkiye'ye göç etmiş aşiretin katledilmesinden dolayı İsmet İnönü'ye karşı bakış açısı değişmiştir.

Erçikan'ın sıradan bir subay olmadığın teslim edesin istedim! O anlatmıştı. 1944 ya da '45'te olacak, Rusya'dan Türkiye'ye sığınan 150 kişilik bir aşiretin İnönü'nün emriyle Sovyetlere iade edilmesi olayı var. İnsanları vagonlara bindirip, Kars hududunda Ruslara teslim ediyorlar. Erçikan, o trende görevli subaylardan birisi. Onca yıl sonra anlatırken bile ağlıyordu. Görevli subaylar, treni yavaşlatıp, kaçmalarını istemişlerde adamlar lanet olsun diye reddetmişler! Sonra, sınırda Ruslara teslim ediyorlar. Teslim ettikleri yer bir tepe. Kadın, çocuk çocuk, Rus askerleri bunları tepenin ardına sürüyorlar. Gözden kayboldukları anda makineli tüfek sesleri. Bütün bir aşiret kurşuna diziliyor (Alatlı, 2019, s. 79).

Alev ALATLI, Kemalettin Kamuya atıfta bulunmuştur. Alev ALATLI, "Eylül 1998" adlı şiiri kaleme almıştır. Memleketine, Türk milletine duyduğu

sevgi ve aşkı şiirine yansıtmıştır. Gurbette olan ve bunun özlemini içinde hisseden Selahattin adlı karakterin Kemalettin Kamunun şiirini okuduğunda yüzünde buruk bir tebessüm oluşmuştur. Alev ALATLI bu üzüntüsünü Selahattin adlı karakter üzerinden romanında dile getirmiştir.

“Bekçisiyim bu serin ve siyah gecelerin,

Gurbetten daha derin bir yara yok içimde!

“Kemalettin Kamu,” dedi Selahattin” (Alatlı, 2019, s. 19).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden Kazak kadınlarının at binebilen, kılıç kuşanan, ok atan, yaradılışı gereği güçlü, bünyesi sağlam, çalışkan, sabırlı olduğunu romanda aktarmıştır. Savaş esnasında kabiliyetlerinin dillere destan olduğunu, erkeklerin yapabildiği işi dahi yapabilen bir kişiliğe sahip olduklarını söylemiştir. Başkişi Günay Rodoplu ise bu vasıflara sahip olmasa bile çok iyi araba kullanabildiğini, erkeklerin girmekte zorlandığı okullarda başarılı olduğunu ve boyun eğmediğini dile getirmiştir (Alatlı, 2019, s. 335).

Kazakların mülteci olarak yaşadığı sorunları günümüzde Suriye, Irak, İran ve Afganistan gibi ülkeler yaşamaktadır. Batılı devletler çıkardığı kargaşalar nedeniyle bu ülkelerin göç olayları yaşamasına neden olmuştur. Batılı devletler, Türkiye'ye kendi doğrularını, şahsi çıkarlarını empoze ederek mültecileri kabul ettirmek için Türkiye'yi buna mecbur bırakmıştır. Alev ALATLI başkişi Günay Rodoplu üzerinden Türkiye'nin kendi dertlerine çare bulamadan başkalarının derdini dert edindiğini romanda aktarmıştır. Türkiye hiçbir zaman zalimin yanında olmamıştır her zaman mazlumun yanında yer almıştır. Bir zamanlar zulüm gören Yahudilerin yanında bulunan Türkiye şimdi de Filistinli kardeşlerimizin yanında bulunmuştur ve desteğini esirgememiştir.

Türkiye'nin de Hindistan'dan kalır yanı yoktu. Hatırlarsın, bu yıllarda 'Bizim, Kıbrıs diye bir problemimiz yoktur' da demiştik! Kazaklara da aynı şeyi yaptık. Kendi derdimizin kendimize yettiğini lisani münasiple duyurduk. Başımızı öte yana, Batı'ya, çevirdik! O birkaç bin Kazak da dünyanın orasına burasına savruldu! Ta ki, yine Batı'dan birisi, bir Amerikalı misyoner, devreye girip bir avuç mülteciyi de Türkiye'nin kabul etmesinde ısrarlı oluncaya kadar! Ancak o zaman lütfettik de aldık. Bir avuç Kazak'ın da Türkiye'ye serpilmesine izin çıktı (Alatlı, 2019, s. 11).

Alev ALATLI, bütünlüklü bir kimliğe sahip olmanın önemine vurgu yapmıştır. İnsanoğlunun yaşadığı çağa ayak uydurmasının zor olduğu bir dönemde varoluşsal bir sancı çektiğini ve bir fert olarak kendi varoluşunu sorguladığını ifade etmiştir. Bu sorunun cevabını bulamayan insanoğlunun psikolojik anlamda çöküntüye uğradığını aktarmıştır. Kendini kaybeden ve varoluşundan şüpheye düşen bireyin sonunda kendine ve yakın çevresine yabancılaştığını dile getirmiştir. İnsanoğlunun kimliğini ve karakterini belirleyen unsurlardan birinin bağlı kaldığı ideoloji olduğunu söylemiştir.

Savaş yıllarında insanların kendi öz benliğine yabancılaştırıldığını, ismini, dinini, dilini, yerini ve yurdunu değiştirmek durumunda kaldığını ifade etmiştir.

Selahattin adlı karakter üzerinden hayatın bir savaştan ibaret olduğuna vurgu yapmıştır. Selahattin adlı karakterin yabancılaşmadan önce kendi davasını savunan bir karakter özelliğine sahip olarak görüldüğünü romanda aktarmıştır.

“Anadolu denilen bu kıymetli arsayı elimizden almak isteyenlerle savaş, Türk kimliğini yok etmek isteyenlerle savaş! Ve bunun böyle olduğunu ispat edecek kanıtları, hele de soğuk savaşın bütün hışımıyla sürdüğü o yıllarda, bol bol vardı!” (Alatlı, 2019, s. 25).

Dr. Uyar’a göre; Alev ALATLI yazım dilinde de sadece İstanbul Türkçesi’ni değil tüm Anadolu Türkçesi’ni merkeze almıştır. Dr. Uyar, ALATLI’nın maskülen dediği dobra bir dili olduğunu ve söyleyeceğini kısıdan söylediğini ifade etmiştir (Demirtaş, 2024).

Alev ALATLI, Mehmet Sedes adlı karakter üzerinden başkişi Günay Rodoplunun romanda sivri dilli bir kişiliğe sahip olduğuna dikkat çekmiştir.

“‘Lambayı yakma, bırak!’ Öyle mi? Bana bak, Mehmet Sedes! Selahattin’i küçümsemeye kalkma! Sakın yapma! Senin yere göğe koyamadığın Metin Abi’nin Sakinesiyle aşna fişne etmiş olman mutlak bir insancıl doğrunun tezahürü filan değil! Biz hâlâ karısının yanına gömleksiz girilmesinin edepsizlik olduğunu düşünen, zât-ı âliniz kadar ellenmemiş erkeklerin ülkesiyiz!

Rodoplu’nun ne denli sivri dilli olduğunu söylemiştim! En son söyleyeceğini en önce söylemek gibi bir huyu olduğunu da!

“Bana haksızlık ettiğini sen de biliyorsun!”

“Biliyorum, tabii! Ama saygısızlık ediyorsun ve buna tahammül edemiyorum!” (Alatlı, 2019, s. 38-39).

Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu adlı karakterin taşındığı mekân ile yaşadığı hayal kırıklığı arasında bağlantı kurmuştur. Başkişi Günay Rodoplu adlı karakter, kendi kendisini cezalandırmıştır ve kendisini bilerek sürgüne göndermiştir. Yaşamış olduğu kötü durumdan kurtulabilmek için yeni bir eve taşınmıştır. Yalnızlığını, eve taşınma sürecinde geçirdiği buhranı ve sıkıntıyı karakter aracılığıyla ifade etmiştir.

Sürgüne yolladım kendimi. Tehcir ve mecburi iskân! Nerede, Saryer, Yeni Mahalle’de! Lazların ortalık yerinde, dökülen bir ev! Tek güzel yanı, muhteşem bir tahta tavan, oymalı! Bir de manzara ki, Eyüp’ten çok farklı, gerçekten! Herkesin gözü üstümde, kim bu kadın! Susturmak için rüşvet verdim, altı ay peşin. Hiç param kalmadı. İbrahim Abimin eski bir Volkswagen’i vardı, onu kullanıyordum. Eşya alacak param yok, işte

eskiciden -Maslak'tan inen yolun Sahil Yolu'yla birleştiği köşede bir eskici vardı, ondan- bir sandalye, bir somya buluyorum, bir piknik tüpü. Taksitçiden bir yastık kılıfı, bir battaniye filan. Selahattin'in evi bunun yanında kâşâne, benim banyomda yok! Yine de azimle azar azar döşüyorum. Sonunda bir gün, karar verdim, orada yatmayı deneyeceğim. Evdekilere, iki günlüğüne Ankara'ya gideceğim dedim. Arabayı da aldım, güya istasyonda bırakacağım.

Eve gittim. Saatlerce temizlik yaptım. Tahtaları ovdum, camları parıldattım, didindim durdum. Ne kadar ertelersem erteleyeyim, gece oldu! Bomboş bir oda da bir somya, bir sandalye. Başucu lambam bile yok. Sessizlik başka türlü. Duvarlar bana bakıyor, ben duvarlara. Bir saatten sonra, tahtalar hareketlendi, çatır çatır çatlıyorlar sanki. Belki de farelerdi. Uyku durak, hak götüre! Sürgün bu' dur işte! (Alath, 2019, s. 362-363).

Alev ALATLI, başkışı Günay Rodoplu üzerinden ekonomiden politikaya, siyasetten felsefeye, eğitim meselesinden ilahiyata kadar Türk toplumunu ilgilendiren bütün sorunlara romanda değinmiştir. Bu değinilen meselelerde, Türk toplumunun bilinçsizliği ve yabancılaşması nedeniyle yaptığı hataları aktarmaya çalışmıştır. Çatışmaların olmadığı bir dünyada yaşanabileceğini göstermek için mücadele etmiştir. *O.K. Musti Türkiye Tamamdır* adlı eserinde Alev ALATLI'nın düşünce dünyası kahramanlara yansımıştır.

SONUÇ

Alev ALATLI (Menemen 1944-İstanbul 2024), anlatılarıyla Türkiye ve Türk toplumunun değişim, dönüşüm sürecine ışık tutan, tarihi verilere, belgelere dayandıran, realist, bütüncül bakış açısıyla insanı anlayan ve anlatan şahsiyettir. Özgür düşüncelere sahip, toplumu düşündüren, kendi kendisiyle yüzleştiren ve sorgulayan bir yazar olarak görülmüştür. Eserlerinde yakaladığı başarı ile kendine özgü okuyucu kitlesi edinmiştir ve edebiyat dünyasına kendini kanıtlamıştır.

- Postmodern bir yazar olan Alev ALATLI, romanlarını kaleme alırken karakterlerin aktarımında kelimelendirilmemiş duyguları, psikolojik çöküntüyü yansıtmıştır. Kullandığı yöntemlerden bir diğeri ise tarihte yer almış devlet adamlarına, fikirlerinden, engin bilgilerinden yararlandığı Türk ve Dünya edebiyatına katkı sağlamış birçok yazara romanların içinde yer vermiştir. İç konuşma, bilinç akışı, flash back gibi teknikleri kullanarak başkişi Günay Rodoplunun ağzından aktardığı cümleleri italiklemiştir. Yaratığı karakter de yazar kimliği ile öne çıkmıştır. Romanın içinde roman kaleme alarak romanın yazılma sürecine şahit olunmuştur.

- Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var mı?* serisinde *Viva La Muerte!* (*Yaşasın Ölüm!*), *'Nuke' Türkiye! Valla, Kurda Yedirdin Beni, O.K. Musti, Türkiye Tamamdır* adlı eserler otobiyografik unsurlar bağlamında ele alınmıştır. Alev ALATLI'nın *Or'da Kimse Var mı?* serisinde yaşam öyküsünde otobiyografik unsurların kurgu dünyasına nasıl yansıdığı tespit edilmiştir. Otobiyografi türü Eski çağlara dayanmaktadır. Otobiyografik anlatılarda, gerçek ve kurmaca dünya arasındaki bağlantı yıllarca eleştirmenler tarafından tartışma konusu edilmiştir. Yazar ile yaratılan karakter arasında anlaşma yapıldığı, karakterin yaşam öyküsünün, fikir dünyasının örtüştüğü görülmüştür. Bazen yazar, romanın içine dâhil olmadan kişiliğini, okul hayatını, aile ilişkilerini, iş ilişkilerini karakterin ağzından aktarmıştır. Yazarın duygu ve düşünce dünyasını kurmacaya yansıtıp yansıtmadığı anlaşılmıştır. Yazarın yaşadığı travmalar, kelimelere dökülmemiş duygular, yaşanmamışlıklar otobiyografik romanın konuları arasında yer almıştır. Yazarların yazma amaçlarından birisi de bu meseleler olmuştur.

Or'da Kimse Var mı? Serisinde otobiyografik öğelere rastlanmıştır. İlk romanı *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)* adlı eseri ile başlamıştır. Alev ALATLI ve başkişi Günay Rodoplunun çocukluk, gençlik yılları, okul ve iş ilişkisi *O.K. Musti, Türkiye Tamamdır* adlı romanında görülmüştür. Bu inceleme sonucunda Alev ALATLI'nın romanları ve öz yaşam öyküsü hakkında şu tespitler yapılmıştır.

- *Or'da Kimse Var mı?* Serisi: *Viva La Muerte! (Yaşasın Ölüm!)*: Okul-Arkadaşlık ve İş ilişkisinde ALATLI, yazar kimliği ile romanın içinde yer

almıştır. Postmodern türünde kaleme alınmış olan *Viva La Muerte!* eserinde Alev ALATLI gibi başkişi Günay Rodoplu adlı karakter de yazar kimliğini kullanarak *'Kadıncık'* adlı eseri kaleme almıştır. *'Kadıncık'* adlı eserde başkişi Günay Rodoplu, Şafak adlı karakter ile yaşadığı ilişkiyi, deneyimlerini aktarmıştır. Hüzünlü, kederli bir aşk romanı yazmıştır. Bu yönüyle Alev ALATLI ile özdeşleştiği tespit edilmiştir. İkisi de mücadele eden kadın prototipi çizmiştir.

Yaseminler Tüter mi Hala, Kadere Karşı Koy A.Ş. gibi birçok romanında Alev ALATLI'da kadının toplumdaki yerine değinmiştir. Başkişi Günay Rodoplu adlı karakter ile yazarın yaşam serüveni, Türkiye'nin içinde bulunduğu duruma verdiği tepki, davranış biçimi, görüşleri ve düşünce dünyası örtüşmüştür. Eserlerinde yerli unsurlara yer veren Alev ALATLI, başkişi Günay Rodoplu üzerinden Şafak'ı milli değerlerimizden türkülerle özdeşleştirerek yeşil elma, kekik ve tarçın kokusuna benzetmiştir. Başkişi Günay Rodoplunun karnındaki bebek yerliliği temsil etmiştir. Türk toplumuna umut veren parçanın yani bebeğin yok olması üzerinden yabancılaşmaya dikkat çekmiştir.

• *Or'da Kimse Var mı?* Serisi: *'Nuke' Türkiye!* adlı romanda okul, arkadaşlık ve iş ilişkisi bölümünde başkişi Günay Rodoplu ve Diana adlı karakter arasındaki arkadaşlık ilişkisine değinilmiştir. Alev ALATLI'nın, Amerika'da eğitim gördüğü süre içerisinde yakın çevresinde bulunan kimseleri gözlemlediği düşünülmüştür. Amerika'da karşılaştığı bir hanımefendinin yemek yeme şeklini yadırgamıştır. Şaşaa ve gösteriş onu her zaman korkutmuştur. Başkişi Günay Rodoplu ve Diana birbirlerine ilk başta önyargıyla yaklaşmıştır fakat arkadaşlıkları ilerlemiştir. 1985-1986 tarihinde Alev ALATLI, *Filistin Sorununu* ele almıştır. Bu sorun üzerinden Diana'yı tenkit etmiştir. Başkişi Günay Rodoplu ile Diana film çekmek istemiştir. Alev ALATLI, Filistinlileri savunmayan Hollywood yönetmenlerinin filmini izlemediğini ve Filistinlilerin aleyhine film çekmeyeceğini başkişi Günay Rodoplu üzerinden aktarmıştır. Alev ALATLI, farklı kültürler ile etkileşim içerisinde olmuştur ve bu etkileşim Türk insanını tanımasına katkı sağlamıştır. Yazar, *'Nuke' Türkiye!* adlı eserde farklı kültürden ve ideolojiden olan kimselerin ortak paydada buluşması, birçok soruna bütüncül bakış açısıyla yaklaşması gerektiğini ifade etmiştir. Alev ALATLI'nın *'Bana Bir Türkü Söyle'* adlı romanından uyarlanan *'Sayın Başkan'* filminde idealist bir belediye başkanının seçimden sonra verdiği sözleri tutmayarak halka, memleketine yabancılaşmasına ve yozlaşmasına romanda dikkat çekmektedir. Alev ALATLI, *'Sayın Başkan'* adlı filmin senaristliğini yapmıştır.

• *Or'da Kimse Var mı?* Serisi: *Valla, Kurda Yedirdin Beni:* Başkişi Günay Rodoplu ile Mehmet Sedes adlı karakter çok yakın arkadaştır. Fikir uyuşmazlığı yaşasalar dahi birbirlerini incitmemiştir. Mehmet Sedes, başkişi Günay Rodoplunun etkisinde kalmıştır ve fikirlerini benimsemiştir. Alev

ALATLI'nın arkadaşı Süleyman Seyfi Öğün'ün Mehmet Sedes adlı karakteri ile benzer yanlarının olduğu düşünülmüştür. Alev ALATLI, insan panoramasını görebilen bir kişiliğe sahip olmuştur. Başkişi Günay Rodoplu da insanın insandan üstün olmadığı görüşünü savunmuştur. Üniversitede eğitim gördüğü süre içerisinde Alev ALATLI, hocaları ile fikir uyuşmazlığı yaşamıştır. Homo economicus adlı kavramın Türkiye'de ve Türk toplumunda görülmediği görüşünü savunduğundan dolayı tenkit edilmiştir. Bu olay onun depresyona girmesine neden olmuştur. Başkişi Günay Rodoplu, Emin Çertek ile fikir uyuşmazlığı yaşamıştır. Bu olaydan sonra başkişi Günay Rodoplu, üniversiteden istifa etmiştir.

Başkişi Günay Rodoplu ile Şiran adlı karakter arasında iş ilişkisi başka bir boyuta taşınmıştır. Şahsi çıkarlar devreye girmiştir. Ünlü Dershanesinde İngilizce dersi vermiştir. Çalıntı metotla ders verildiği anlaşılınca başkişi Günay Rodoplunun başı belaya girmiştir. Yazar, '*Bizim English*' adlı aylık dergi çıkarmıştır. Bu dergide, Türk toplumunun kültürünün, inancının, milli değerlerinin ve yerli unsurların parçası olan bu sözcüklerin yabancı dil öğretiminde kullanılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Şiran adlı karakter ile başkişi Günay Rodoplunun farklı kulvarlarda gelişen ilişkisi nedeniyle birbirlerine sevgi ve saygı gösterememeleri, yabancılaştırması gözler önüne serilmiştir. Başkişi Günay Rodoplu '*Kadıncık*' romanının içinde yer alan '*Doğulular*' adlı şiir yazması ile Alev ALATLI'nın *Eylül 1998* şiiri kaleme alması yönünden otobiyografik izler taşımaktadır.

• *Or'da Kimse Var mı?* Serisi: *O.K. Musti, Türkiye Tamamdır*: Alev ALATLI ile başkişi Günay Rodoplunun çocukluk ve gençlik yıllarının örtüştüğü görülmüştür. Alev ALATLI romanında ailesinin yaşamına ya da ebeveynlerinin ismine dolaylı bir şekilde değinmiştir. Alev ALATLI, kurgusal bir düzlemde öz yaşam öyküsünü kaleme almıştır. Eserde şimdiki zaman göz önünde bulundurularak gözlemlerini, deneyimlerini, yaşam serüvenini tarihi belgelere dayandırarak romana dönüştürmüştür.

Alev ALATLI, (Menemen 1944-İstanbul 2024) yılında İzmir'de dünyaya gelmiştir. Alev ALATLI, İzmir'de dünyaya gelmesine rağmen kendisini İzmirli olarak görmemiştir. Vatanını, milletini seven, ırkçılığa karşı mücadele veren, Türkiye'nin içinde bulunduğu tüm sorunlara bütüncül, realist bir bakış açısı ile yaklaşan şahsiyet olarak Türk edebiyatına katkı sağlamıştır. Alev ALATLI ve başkişi Günay Rodoplunun dedeleri Rumeli kökenli olup Bektaşî soyundan gelmiştir. Aile soyu birbiri ile örtüşmüştür. Alev ALATLI'nın babası edebiyatı seven, vatani için canını verecek kadar mücadelecî bir karaktere sahiptir. Başkişi Günay Rodoplunun babası, asker ve yurtsever olarak romanda yer almıştır. Alev ALATLI ve başkişi Günay Rodoplu yoksulluğu dibine kadar yaşamıştır fakat hiçbir zaman ikisi de mücadeleyi bırakmamıştır. Ebeveynleri işkenceye uğramıştır, aç, susuz

kalmıştır. Alev ALATLI ile başkişi Günay Rodoplunun annesi ve babası bu şartlar altında hayatını idame ettirmeye çabalamıştır.

Alev ALATLI'nın bu yaşanan olaylara şahit olduğu düşünülse de 1944 yılında dünyaya geldiğinden dolayı bu olayları ebeveynlerin ağzından romanda aktardığı anlaşılmıştır. Alev ALATLI ve Günay Rodoplunun Amerika'da eğitim görmesi bakımından benzerlikler tespit edilmiştir. Alev ALATLI, American School in Japan adlı kolejde eğitimini tamamlamıştır. Başkişi Günay Rodoplunun eğitimi için annesi tarlayı satmıştır ve başkişi Günay Rodoplu Amerika'da eğitim görmüştür. Alev ALATLI, ODTÜ Ekonomi bölümünden mezun olmuştur. İstanbul Üniversitesi ve Devlet Planlama Teşkilatı'nda Ekonomi uzmanı olarak görev yapmıştır. Başkişi Günay Rodoplu da Amerika'dan döndükten hemen sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak göreve başlamıştır. Alev ALATLI, Amerika'da eğitim gördüğü süre içerisinde öğrendiği, deneyimlediği birçok konuyu romanlarında ele almıştır. Günlük hayata başarılı bir şekilde transfer etmiştir.

Başkişi Günay Rodoplu ve Selahattin adlı karakter Nihal Atsız aracılığı ile tanışmıştır. Ülkücü grubun Türk fikir sistemini doğru bir biçimde tanımlayamaması bu grubun yabancılaşmış olduğunun göstergesi olmuştur. Tek bir ideolojiye ve siyasi partiye bağlı kalmayan Alev ALATLI, Milliyetçi bir kimliğe sahip olduğunu ifade etmiştir. Politika hakkında teferruatlı bir bilgiye sahip olması, ebeveynlerinin evde politikacılar ile ilgili görüşlerine kulak kabartmasından ve eşinin Halkçı Parti'de Genel Başkan olarak seçilmesinden kaynaklandığı düşünülmüştür. Alev ALATLI gibi başkişi Günay Rodoplu da bir ilişkiye başladığında herhangi bir sorun karşısında susan, boyun eğen, egemenlik altına alınan tarafta olmayı her zaman reddetmiştir.

- Alev ALATLI, edebî eserlerinde Türkiye ve Türk toplumunu kimlik bunalımından, yabancılaşmadan, nekrofiyadan, Büyük Makinenin tuzağından, afaziden kurtarmak amacıyla karakterlerin büyük bir mücadele verdiğini ifade etmiştir. Bu karakterler, verdikleri mücadeleler sonucunda intihar etmiş, hastalığa yenik düşmüş, kültüründen, kimliğinden, memleketinden hepten kopmuştur ve yerlilikten uzaklaşmıştır. Türkiye ve Türk toplumunu yabancılaşmaktan kurtarmak aydın, idealist kimliğe sahip eğitimcilerin vazifelerinden birisi olarak görülmüştür. Devletin içindeki çatlaklıkların ve çıkar ilişkilerinin ortadan kalkmasının yollarından biri ise eğitilmiş, entelektüel, fikirlerini özgürce beyan edebilen, bilinçli nesillerin yetiştirilmesi olmuştur. Türkiye'nin içinde bulunduğu duruma göz yummayan ve bu duruma duyarsız kalınmasına izin vermeyen nesillerin toplumda yer edinmesinin gerekliliğine dikkat çekmiştir.

- Alev ALATLI romanlarında, söyleşilerinde, röportajlarında, incelemelerinde, derlemelerinde, denemelerinde, tercümelerinde ve şiirinde hem geçmişi aktarmıştır hem de gelecek ile ilgili öngörülerini kaleme almıştır.

Anlatılarında günlük hayata transfer ederek karakterleri yaratmıştır. Geçmiş ve günümüzü harmanlayarak gelecek nesli bilinçlendirmiştir,

80'ler-90'lar devrini ve günümüzü öğrenmemde katkısı olmuştur.

- Alev ALATLI *Or'da Kimse Var Mı?* dört serisinde Çayırtepe, İstanbul, Ankara, Erzurum, Erzincan, Batı Trakya, Yunanistan, Gümölcine ve Bulgaristan gibi açık mekânlara yer vermiştir. Ev, iş yeri, büro, yazıhane gibi kapalı mekânlar da romanın içinde yer almıştır. Tasvir edilen mekânlar karakteri ruhsal anlamda olumlu ya da olumsuz yönde etkilemiştir.

- Alev ALATLI'nın tarihi verilere, belgelere dayandırarak romanlarını aktarması, tarihi bilgisinin güçlü olması ve babasının, dedesinin asker olmasından kaynaklandığının göstergesi olmuştur. Fakat bu verilere ulaşması düşük bir ihtimal olarak görülmüştür. Çünkü kitaplardan, ansiklopedilerden bu bilgilere ulaştığı düşünülmüştür. Alev ALATLI'nın hayatını, fikir dünyasını eserlerine yansıtmasının nedenlerinden birisinin de insanı anlama ve anlatma çabasından kaynaklanmıştır. Alev ALATLI'nın anlaşılma ve sanat kaygısı olmamıştır. Alev ALATLI'nın tek bir siyasi ideolojiye bağlı kalmadığı başkışı Günay Rodoplu üzerinden tespit edilmiştir. Bütün siyasi ideolojilere farklı bir perspektiften yaklaşabilen, çekinmeden olumlu ve olumsuz yönlerini eleştirebilecek kadar siyasi partiler hakkında bilgi sahibi olmuştur. Görüşlerini aktarabilmesinde ebeveynlerinin ve eşinin etkisi olduğu anlaşılmıştır. Alev ALATLI, kendisini başkışı Günay Rodoplu gibi 'Kızıl Tuğ kadar Türk' olarak tabir etmiştir. Türkiye ve Türk toplumunun refahını, huzurunu, mutluluğunu düşünen, savaşın, doğal afetin, ekonomik krizin çıkması durumunda önce Türkiye'ye, Türk nesline ve tarihine sahip çıkan her insanın milliyetçi kesimden olduğunu ifade etmiştir. Başkışı Günay Rodoplu ile bazı unsurlar örtüşmese bile fikir dünyası, dışa vuramadığı duyguları aktarabilmesi bakımından benzer özellik gösterdiği romanında anlaşılmıştır. Yazarın, toplumdan ve geçmişinden bağımsız olduğu düşünülmemiştir. Anlatılar kurgu çerçevesi içerisinde kaleme alınsa bile gerçek hayattan izler taşıdığı gözler önüne serilmiştir. Karakterlerin prototipinin yazar ile örtüştüğü sonucuna varılmıştır.

Alev ALATLI hakkında tez çalışması yaparken ölüm haberini aldım ve inanmadım. Bunun üzüntüsünü içimde yaşadım. Gönül isterdi ki keşke tanıma fırsatım olsaydı. "Mekânın cennet olsun gelecek neslin akıl hocası."

KAYNAKÇA

- Akar, Ç. (2020). *Orhan Kemal'in roman ve öykülerinde otobiyografik-biyografik öğeler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Akdağ, A. B. (2019). Fikrî bir otobiyografik roman olarak Necip Fazıl'ın "Aynadaki Yalan"ında "O ve Ben" in yansımaları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 517-539.
- Aksoy, N. (2009). *Kurgulanmış benlikler otobiyografi, kadın, Cumhuriyet*. İletişim Yayınları.
- Al, H. İ. (2010). *Alev ALATLI'nın eserlerinde siyasal, kültürel, edebi eleştiri ve tespitler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ALATLI, A. (1987). *İşkenceci*. Boyut Yayınları.
- ALATLI, A. (1999). *Kâbus*. Boyut Yayınları.
- ALATLI, A. (2001). *Rüya*. Alfa Yayınları.
- ALATLI, A. (2007). *Kadere karşı koy A.Ş.* Everest Yayınları.
- ALATLI, A. (2008). *Eyy Uhnem! Eyy Uhnem*. Everest Yayınları.
- ALATLI, A. (2016). *Nuke Türkiye*. Everest Yayınları.
- ALATLI, A. (2017). *Aydınlanma değil merhamet*. Everest Yayınları.
- ALATLI, A. (2018). *Valla kurda yedirdin beni*. Everest Yayınları.
- ALATLI, A. (2019). *O.K.Musti, Türkiye tamamdır*. Everest Yayınları.
- ALATLI, A. (2020). *Beyaz Türkler küstüler*. Everest Yayınları.
- ALATLI, A. (2020). *Dünya nöbeti*. Everest Yayınları.
- ALATLI, A. (2020). *Viva la muerte! (Yaşasın ölüm!)*. Everest Yayınları.
- ALATLI, A. (2020). *Yaseminler tüter mi hala*. Everest Yayınları.
- Alev ALATLI. (2023a). *ALATLI'nın kurduğu okul*. <https://www.alevalatli.com.tr/alatlinin-kurdugu-okul-kapadokya-myo/>
- Alev ALATLI. (2023b). *Fesuphanallah America the beautiful*. <https://www.alevalatli.com.tr/fesuphanallah-america-the-beautiful/>
- Alev ALATLI. (2023c). *Hafazanallah America the beautiful*. <https://www.alevalatli.com.tr/hafazanallah-america-the-beautiful/>

- Alev ALATLI. (2023d). *Eylül 1998*. <https://www.alevalatli.com.tr/eylul-1998/>
- Alev ALATLI. (2023e). *Hayır diyebilmeli insan*. <https://www.alevalatli.com.tr/hayir-diyebilmeli-insan/>
- Alev ALATLI. (2023f). *Ben böyle düşünüyorum demekle olmuyor*. <https://www.alevalatli.com.tr/ben-boyle-dusunuyorum-demekle-olmuyor/>
- Alev ALATLI. (2023g). *Hollywoodu kapattığım gün*. <https://www.alevalatli.com.tr/hollywoodu-kapattigim-gun/>
- Alev ALATLI. (2023h). *En emin yol*. <https://www.alevalatli.com.tr/en-emin-yol/>
- Alev ALATLI. (2023i). *Filistin'in sorunu*. <https://www.alevalatli.com.tr/filistin-in-sorunu/>
- Alev ALATLI. (2023j). *Haberlerin ağında İslam*. <https://www.alevalatli.com.tr/haberlerin-aginda-islam/>
- Alev ALATLI. (2023k). *Funda'nın mutfak rehberi*. <https://www.alevalatli.com.tr/fundanin-mutfak-rehberi/>
- Alev ALATLI. (2023l). *Üstümüze geliyorlar*. <https://www.alevalatli.com.tr/ustumuze-geliyorlar-dort-bir-taraftan/>
- Alev ALATLI. (2024a). *Özgeçmiş*. <https://www.alevalatli.com.tr/ozgecmis-2/>
- Alev ALATLI. (2024b). *8 Mart dayanışmadan önce detant*. <https://www.alevalatli.com.tr/8-mart-dayanismadam-once-detant/>
- Alpiko (2022, 7 Nisan). *Sayın başkan* [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=x4IAfSJ092M>
- Aras, H. (2009). *Alev ALATLI ve Elif Şafak'ın romanlarında kimlik arayışı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslan, Ç. (2013). *Alev ALATLI'nın fikirlerinin sosyolojik açıdan değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Malatya İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aysebohurler. (2023). *Türkiye bugün okumazsa yarın mutlaka okuyacaktır!* <https://aysebohurler.me/turkiye-bugun-okumazsa-yarin-mutlaka-okuyacaktır-alev-alatli/>

- Ayyıldız, M. (1996). *Alev ALATLI örneğinde 1980 sonrası Türk romanında entelektüel popülizm ve sosyal değişme* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayer, K. B. (2019). Nedim Gürsel'in öykü ve romanları üzerine otobiyografik okuma. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BCA Times. (2017, 10 12). *Yazar Alev ALATLI ile röportaj*. <https://www.bcatimes.com/yazar-alev-alatli-ile-roportaj/>
- Bizim English. (1981, 5 Aralık). <https://www.alevalatli.com.tr/category/yayinlar/bizim-english/>
- Büyüktuncay, M. (2014). Otobiyografi ve Paul Ricoeur: Tarihsel anlatıda zamanın biçimlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 1-19.
- CNNTÜRK (2024, 2 Şubat). *Alev ALATLI son röportajını CNN TÜRK'e vermişti* [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=fwiMUt4PucQ>
- Çağlar, A. (2019). Batı'ya yön veren metinler (4 Cilt). *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(2), 1164-1174.
- Çakmak Çelik, N. (2022, 10 Mayıs). Menemen'de bir asker çadırında doğdum. *GZT*. <https://www.gzt.com/roportaj/menemende-bir-asker-cadirinda-dogdum-3649016>
- Çelik, T. (2002). *Alev ALATLI'nın romanlarında modernizm ve postmodernizmin yansımaları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, N. (2015). *Roman çözümleme yöntemi*. Akçağ Yayınları.
- Davarcı, G. (2010). *Şen Sahir Sila'nın otobiyografisinde 'Ben'in suskunluklarının feminist analizi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirtaş, A. (2024, 30 Mart). Alev'in yaktığı ateşler ışıdamaya devam ediyor. *Akşam*. <https://www.aksam.com.tr/cumartesi/alevin-yaktirdigi-atesler-isildamaya-devam-ediyor/haber-1462372>
- Derrida, J. (2008). *Nietzscherin şöleni*. Otonom Yayıncılık.
- DHA. (2023, 12 31). *Yazar Alev ALATLI: Yazar olmak önce dava gerektiriyor. Milliyet*. <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/samsun/yazar-alev-alatli-yazar-olmak-once-dava-gerekt-7057435>

- Doğan, Ş. (1993). Otopiyografi ve anı korelasyonunda anlatıcı ve protagonist özdeşliği üzerine. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 105-114.
- Durakbaşı, A. (2021). *Halide Edib Türk modernleşmesi ve feminizm*. İletişim Yayınları.
- Enginün, İ. (2017). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. Dergâh Yayınları.
- Erdem, N. A. (2017). Edebiyat ve toplum ilişkisi bağlamında Alev ALATLI romancılığı. *Bizim Külliye Üç Aylık Kültür ve Sanat Dergisi*, 94-98.
- Eren, E. (2021). *Rıfat Ilgaz'ın eserlerinde otopiyografik yansımalar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Freud, S. (2020). *Otopiyografi*. Pinhan Yayınları.
- Günay, T. (2019). *Alev ALATLI'nın Schrödinger'in Kedisi ve Or'da Kimse Var mı? Romanlarında değer aktarımı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündoğmuş, Y. N. (2024, 10 Şubat). Emine Erdoğan, Altındağ'da yazar Alev ALATLI'nın adı verilen bilim merkezinin açılışını yaptı. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/emine-erdogan-altindagda-yazar-alev-alatlinin-adi-verilen-bilim-merkezinin-acilisini-yapti/3133142>
- Haber7 (2021, 10 Eylül). Yazar Alev ALATLI'nın yeni kitabı 'Suç Ortağı Hollywood' okuyucuyla buluştu. <https://www.haber7.com/kitap/haber/3119568-yazar-alev-alatlinin-yeni-kitabi-suc-ortagi-hollywood-okuyucuyla-bulusu>
- Halman, T. S. (2019). *Türk Edebiyatı tarihi*. T.C. Kültür Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Hürriyet (2023, 17 Aralık). Alev ALATLI'dan CNN TÜRK'e özel açıklamalar... İsrail'in Gazze'ye zulmüne tepki. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/alev-alatlidan-cnn-turke-ozel-aciklamalar-israilin-gazze-ye-zulmune-tepki-42377322>
- İpıl, Y. (2019). *Alev ALATLI'nın romanlarında yerlilik düşüncesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İneç, E. M. (2021). *Robert Walser-Stefan Zweig ve Oğuz Atay'ın eserlerinde otopiyografik yansımalar* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kapadokya Üniversitesi. (2023). *Mütevelli heyeti*. <https://kapadokya.edu.tr/hakkimizda/mutevelli-heyeti>
- Kapadokya Üniversitesi. (2024). *Alev ALATLI stratejik düşünce uygulama ve araştırma merkezi*. <https://alevalatli.org.tr/fotograf-galerisi/>
- Kaplan, O. C. (2019, 13 Kasım). *Yalçın Küçük Alev ALATLI* [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=ZAXIdflrkRE>
- Kincaid, J. (2023). *Annemin otobiyografisi*. Jaguar.
- Korkmaz, R. (2020). *Yeni Türk Edebiyatı 1839-2000 el kitabı*. Grafiker Yayınları.
- Köker, S. (2019). *Bireyselliğin sunumu olarak otobiyografi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Levy, D. (2023). *Yaşamının bedeli (yaşayan otobiyografi 2)*. Everest Yayınları.
- Narlı, M. (2009, 3 4). Otobiyografi ve roman/otobiyografik roman. *Türk Çalışmaları Uluslararası Diller ve Edebiyatlar Dergisi ve Türk veya Türk Tarihi*, 4(1-1), 901-909.
- Öğretir, İ. (2016, 3 18). Çağdaş otobiyografi yazımı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 69-75.
- Özdem, H. (2015). *Alev ALATLI'nın Or'da kimse var mı? Roman serisinde yabancılaşma (bir edebiyat sosyolojisi çalışması)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özden, D. (2023). *Alev ALATLI perspektifinden Türkiye'de batılılaşma ve aydın meseleleri*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özen, G. (2021). Otobiyografik bir roman örneği olarak “Eylülün Kızgın Soluğu”. *Türk Akademik Araştırmalar Dergisi*, 145-159.
- Öztürk, N. (2006). Roman ve otobiyografi sıradışı bir kadının otobiyografisi ve kırmızı karanfil ne renk solar? *Akademi Günlüğü Toplumsal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 57-87.
- Öztürk, O. (2020). *Necati Cumalı'nın hikâyelerinde ve romanlarında otobiyografik öğeler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyer, N. (1993). Edebi tür olarak otobiyografi ve iki örnek. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 73-85.
- Pinyaloğlu, S. Ç. (2023). *Alev ALATLI'nın romanlarında toplumsal cinsiyet* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Sevinç, K. (2011). *İnsan ve toplum (Alev ALATLI, "aklın yolu da bir değildir...")*. Destek Yayınları.
- Siedler, E. (1998). Türk otobiyografisi üzerine bir deneme. (R. Temir, Çev.). *Türk Kültürü*, (427), 668-675.
- Soylu, A. (2019). *Atilla İlhan'ın eserlerinde otobiyografik yansımalar ve benlik temsilleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Stevick, P. (2021). *Roman teorisi*. Akçağ Yayınları.
- Su, A. E. (2021, 2 1). Özyaşam öyküsünde yazarın yeniden doğuşu. *Folklor Edebiyat Dergisi*, 27(105), 343-347.
- Şeref, S. (2023, 25 Haziran). Yazar Alev ALATLI: "Türkiye'nin önünde ağır bir dönemeç var." *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiyenin-cinarlari/yazar-alev-alatli-turkiyenin-onunde-agir-bir-donemec-var/2930775>
- TRT2. (2019a, 14 Ağustos). *Alev ALATLI ile hayat sanat* [Video]. <https://www.trt2.com.tr/kultur/hayat-sanat/alev-alatli-ile-hayat-sanat-or-14-agustos-2019-125214>
- TRT2. (2019b, 2 Aralık). *İhmal edilebilir nasihatler* [Video]. <https://www.trt2.com.tr/kultur/ihmal-edilebilir-nasihatler/ihmal-edilebilir-nasihatler-or-turkiye-or-37-bolum-128963>
- TRT2. (2020a, 19 Mart). *İhmal edilebilir nasihatler* [Video]. <https://www.trt2.com.tr/kultur/ihmal-edilebilir-nasihatler/ihmal-edilebilir-nasihatler-or-turkiye-ve-dunyada-solculuk-or-49-bolum-1469054>
- TRT2. (2020b, 26 Şubat). *İhmal edilebilir nasihatler* [Video]. <https://www.trt2.com.tr/kultur/ihmal-edilebilir-nasihatler/ihmal-edilebilir-nasihatler-or-sag-muhafazakarlik-or-46-bolum-1061397>
- Turgut, L. B. ve Dural, D. (2024). Sahiplendiğimiz mesele aynıydı. *Yenisafak*. <https://www.yenisafak.com/hayat/sahiplendigimiz-mesele-ayniydi-4601831>
- Türk, E. B. (2014). *Hasan İzzettin Dinamo'nun Romanları üzerine bir inceleme (roman-otobiyografi)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkyılmaz, F. (2020, 13 Mayıs). TRT Akademi 'Çevrimiçi' programının konuğu Alev ALATLI. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/trt-akademi-cevrimici-programinin-konugu-alev-alatli/1839205>

- Uşaklıgil, H. Z. (2017). *Kırk yıl*. Özgür Yayınları.
- Üçler, F. (2023). *Türk Edebiyatında otobiyografik roman (1860-2000)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Ünsal, K. (2008). *Alev ALATLI'nın romanları üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazıcı, N. (2006, 1 1). Türk Edebiyatında otobiyografi. *Türkbilig*, (11), 189-217.
- Yeniakit. (2023). *Alper Orhon kimdir?*
<https://www.yeniakit.com.tr/biyografi/alper-orhon>
- Yivli, O. (2009). *Alev ALATLI'nın romancılığı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yücel, N. (2024). *Nihat Ziyalan'ın eserlerinde otobiyografik unsurlar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

Ek 1: Alev ALATLI'nın Aile Hayatı, Eğitim Hayatı, İş Hayatı, Kişilik Yapısı ve Düşünce Dünyasının Kahramanlara Yansıması ve Otopiyografik Unsurlar

DÜŞÜNCE DÜNYASININ KAHRAMANLARA YANSIMASI VE OTOBİYOGRAFİK UNSURLAR	ALEV ALATLI YAZAR	GÜNAY RODOPLU BAŞKİŞİ
Aile Hayatı	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bektaşî soyundan gelmesi. 2. Rumeli kökenli olması. 3. Muhacir olması 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bektaşî soyundan gelmesi 2. Rumeli kökenli olması 3. Muhacir olması
Eğitim Hayatı	Amerika'da eğitim görmesi.	Amerika'da eğitim görmesi
İş Hayatı	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yazarlık 2. <i>Bizim English</i> Dergisi 3. İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapması. 4. Senaristlik 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Kadıncık</i> romanı (Yazarlık) 2. Üniversal Dershanesinde İngilizce dersi vermesi. 3. İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapması. 4. Senaristlik
Kişilik Yapısı	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aydın kimliği ile öne çıkan yazardır. 2. Geleceğin akıl hocası 3. Cesaretli 4. Alçakgönüllü 5. Evrensel bakış açısına sahip. 6. Entelektüel 7. İleri görüşlü 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aydın kimliğine sahip. 2. Açık sözlü. 3. Cesaretli. 4. Mütevazı 5. İnsan manzarasını seven. 6. Entelektüel. 7. İleri görüşlü 8. Zeki

	8. Zeki 9. Milliyetçi 10. Mücadeleci 11. Ateş Kuşu 12. Maskülen (Dobra bir dil) 13. Realist. 14. Ayaklı kütüphane. 15. İkna etme kabiliyeti kuvvetli 16. Toplum Mühendisi	9. Mücadeleci 10. Realist 11. Türkiye'yi ve Türk toplumunu aydınlığa kavuşturan. 12. İkna etme kabiliyeti güçlü. 13. Sivri dilli (Sonda söyleyeceği sözü başta söylemesi)
Fikir Dünyası	Sosyal, siyasi, ekonomi, psikoloji, felsefe, ilahiyat, fizik, kimya, saçaklı mantık, afazi, nekrofilya, biyofilya, yabancılaşma gibi meseleler hakkındaki görüşleri.	Sosyal, siyasi, ekonomi, psikoloji, felsefe, ilahiyat, fizik, kimya, saçaklı mantık, afazi, nekrofilya, biyofilya, yabancılaşma gibi meseleler hakkında bilgi sahibi.

Ek 2: ALEV ALATLI'YA AİT FOTOĞRAFLAR

Alev ALATLI (Kapadokya Üniversitesi , 2024)

Alev ALATLI (Kapadokya Üniversitesi , 2024)

Alev ALATLI (Kapadokya Üniversitesi , 2024)

Alev ALATLI (Kapadokya Üniversitesi , 2024)

Alev ALATLI (Kapadokya Üniversitesi , 2024)

ÖZGEÇMİŞ

Asena Göksu DEMİRCİ ilköğretime Karabük Yenice Ülkü İlköğretim Okulunda başladı. 2011 yılında Karabük Yenice Anadolu Lisesine başladı. 2016 yılında Karabük Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans eğitimine başladı. 2020 yılında Karabük Üniversitesinden mezun oldu. Mezun olduktan sonra 2021 yılında Karabük Üniversitesinde Yeni Türk Edebiyatı alanında yüksek lisans eğitimine başladı. 2022 yılında Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK'un danışmanlığında Alev ALATLI'nın Romanlarında Karakterler Üzerine Otopiyografik Bir İnceleme başlıklı yüksek lisans tezini hazırlamaya başladı.

ISBN: 978-625-367-997-2